

DUCHAPLNÝ CESTOPIS PO STOPÁCH
JÁNA PAVLA II. V NAŠICH REGIÓNOCH

DUCHOWY PRZEWODNIK ŚLADAMI JANA
PAWŁA II W NASZYCH REGIONACH

EURÓPSKA ÚNIA
EURÓPSKY FOND
REGIONÁLNEHO ROZVOJA

Duchaplný cestopis po stopách Jána Pavla II. v našich regiónoch Duchowy przewodnik śladami Jana Pawła II w naszych regionach

*Vydané v roku kanonizácie Jána Pavla II.
Wydano w roku kanonizacji Jana Pawła II*

*Publikácia vydaná v rámci projektu
Duchaplný cestopis po stopách Jána Pavla II. v našich regiónoch,
kód projektu PL-SK/ZA/IPP/III/149.*

Projekt je spolufinancovaný Európskou úniou z prostriedkov Európskeho fondu regionálneho rozvoja a štátnym rozpočtom v rámci Programu cezhraničnej spolupráce Poľsko – Slovenská republika 2007 – 2013.

Vylučnú zodpovednosť za obsah tejto publikácie nesie Krajská knižnica v Žiline a v žiadnom prípade obsah nemôže byť stotožňovaný s oficiálnym stanoviskom Európskej únie a Žilinského samosprávneho kraja.

*Zostavovateľ: Peter Kubica
Publikované príspevky odzneli na medzinárodnej konferencii Duchaplný cestopis po stopách Jána Pavla II. v našich regiónoch, ktorá sa konala dňa 6. septembra 2013 na Úrade Žilinského samosprávneho kraja.*

*Zodpovedný redaktor: Katarína Šušoliaková
Preklad: Eva Vlčková
Korektúry poľských textov: Teresa Dziemińska, Katarzyna Ruchala
Korektúry slovenských textov: Igor Válek*

*Ilustrácie: Stano Lajda
Fotografie: fotoarchív Žilinského samosprávneho kraja a Krajskej knižnice v Žiline, osobný archív Bogdana Kocureka, Márie Mozolovej, Ľubomíra V. Prikrýla, Igora Vargu a Janky Zaymsovej (upozornenie: Fotografie z archívov, hoci nie sú všetky vysokej kvality, sme uprednostnili pre ich obsah a posolstvo.), http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Velk%C3%BD_Rozsutec_MF.JPG Permission:GFDL and CC-BY 3.0
Autori fotografií: Jozef Feiler, Pavel Kolondra, Grzegorz Tymoszuk a Marcin Twardzik,
Vydala Krajská knižnica v Žiline v spolupráci s Knižnicou Beskidzkou
Tlač: Tlačiareň P+M, s.r.o.
Grafická úprava: Jana Kollárová*

*© Krajská knižnica v Žiline 2014
ISBN 978-80-85148-80-0
Náklad: 500 exemplárov*

Publikácia je nepredajná.

DUCHAPLNÝ CESTOPIS PO STOPÁCH
JÁNA PAVLA II. V NAŠICH REGIÓNOCH

DUCHOWY PRZEWODNIK ŚLADAMI
JANA PAWŁA II W NASZYCH REGIONACH

Mgr. Katarína Šušoliaková
Krajská knižnica v Žiline

Mgr. Katarína Šušoliaková
Biblioteka Krajská knižnica w Żylinie

ÚVOD

Blahoslavený Ján Pavol II. Človek, teológ, filozof, intelektuál, mierotvorca, básnik, dramatik... Symbol lásky a viery, mieru a súcitu. Morálna autorita sveta. Za svojho života často označovaný ako most spájajúci národy, náboženstvá, sociálne skupiny. Osobnosť, ktorá sa nezmazateľne zapísala do srdc nielen veriacich, ale svojím humanitným

WSTĘP

Błogosławiony Jan Paweł II – człowiek, teolog, filozof, intelektualista, twórca pokoju, poeta, dramaturg... Symbol miłości i wiary, spokoju oraz współczucia. Autorytet moralny dla świata. Podczas swojego życia często określany jako most łączący narody, religie, społeczności. Osobowość, która zapisała się w sercach nie tylko wierzących, ale poprzez swoje

posolstvom, hľadáním dialógu a hlásaním pravdy a nená-
silia aj do srdc tých, ktorí si cestu k Bohu v živote nenašli.
Prvý slovanský pápež, rodák zo susedného prihraničného
regiónu, človek s vrúcnyvm vzťahom k „milovanému slo-
venskému národu“. Ján Pavol II. zanechal odkazy v našich
krajínách najskôr v srdciach ľudí, neskôr i zhmotnené do
vyjadrení a pripomienok tohto nezmazateľného ducha ľud-
ských dejín.

Kniha, ktorá sa vám dostáva do rúk, je duchaplným pu-
tovaním po stopách blahoslaveného Jána Pavla II. v Žilin-
skom kraji, Sliezske a Malopolskom vojvodstve. O preja-
voch úcty k jeho osobnosti v našom kraji hovorí Peter
Kubica v úvode knihy *Myšlienky bl. Jána Pavla II. Myšli
bl. Jana Pawła II* slovami: „Žilinský kraj, ktorý na severe
lemujú okrem tatranských končiarov aj beskydské lesiská
a kopčiská, sa priam bytostne hlási k svoju pápežovi, mi-
lovníkovi Beskýd, ako zľudovelo jeho označenie. O živej
úcte však nehovoria len Oravci, Kysučania, Liptáci, Turča-
nia a Žilinčania, ale svedčia o nej i veci neživé. Umelci im
vdýchli život, aby tak vzdali hold blahoslavenému Jánovi

poslanctvo humanitarne, poszukiwanie dialogu oraz gło-
szenie prawdy i niestosowanie przemocy, również wobec serc
ludzkich, które jeszcze nie znalazły drogi do Boga. Pierwszy
papież słowiański, pochodzący z sąsiedniego, przygraniczne-
go obszaru, człowiek o głębokich uczuciach do „ukochanego
słowackiego narodu”. Jan Paweł II zostawił w naszych kra-
inach przesłanie: najpierw w sercach ludzi, później w postaci
słów i wspomnienia wyjątkowego ducha dziejów ludzkich.
Książka, która trafia w Wasze ręce to duchowe pielgrzymo-
wanie po śladach błogosławionego Jana Pawła II w regionie
żylińskim, województwie śląskim i małopolskim. O wyra-
zach szacunku wobec jego osoby w naszym kraju pisze Peter
Kubica we wstępie do książki *Myšlienky bl. Jána Pavla II.
Myšli bl. Jana Pawła II*:

W regionie żylińskim, który od północy otaczają poza ta-
trzańskimi szczytami również beskidzkie góry i lasy, między
ludźmi mówi się o nim po prostu jako o „naszym” papieżu,
miłośniku Beskidów. O ciągle żywym szacunku do niego
mówią nie tylko ludzie z terenów Orawy, Kisuc, Liptowa,
Turca i samej Żyliny, ale świadczą o nim również przedmio-

Pavlovi II., ktorý rozdal toľko dobra po celom svete. Aj v našom kraji posvätil viacero základných kameňov, aby sa na nich postavili nové chrámy. A podarilo sa. Na iných miestach pribudli k nim sochy, ako večné pamiatky po minutel'ného človeka, no nezabudnutel'ného a láskavého otca kresťanského sveta. Dostal sa i do miestnych názvov a pomenovaní inštitúcií. Stretáme sa s ním prakticky všade, kde zanechal hlbokú stopu, a či už tam niekedy bol (Babia Hora, Rozsutec...), alebo aj nie (Ružomberok, Klin, Staškov, Terchová...), každý kto sa s ním takto stretne dnes či zajtra, neobíde ho¹. Množstvo stôp Jána Pavla II. v architektúre, v umení, či v pomenovaní inštitúcií nachádzame i v partnerskom Sliezskeom i Małopolskom vojvodstve. Kniha Duchaplný cestopis po stopách bl. Jána Pavla II. v našich regiónoch je vyvrcholením spoločného projektu partnerských knižníc Krajskej knižnice v Žiline a Książnice Beskidzkej v Bielsko-Bialej, ktorým bola upevnená a prehĺbená štrnásť rokov trvajúca vzájomná spolupráca.

ty. Artyści tchną w nie życie, aby w ten sposób składać hołd błogosławionemu Janowi Pawłowi II, który na całym świecie rozdał tyle dobra. Również w naszym kraju poświęcił wiele kamieni węgielnych pod budowę nowych kościołów. I udało się. W innych miejscach przybyły posągi ustawione na wieczną pamiątkę tego człowieka, przemijającego, ale niezapomnianego, łaskawego Ojca chrześcijańskiego świata. Papież pojawia się też w nazwach miejsc i instytucji. Spotykamy go właściwie wszędzie, gdzie pozostawił głęboki ślad, bez względu na to, czy w danym miejscu był (Babia Góra, Rozsutec...), czy też nie (Ružomberok, Klin, Staškov, Terchová...). Przechodzących obok nie pozostawia obojętnymi.¹ Mnóstwo śladów Jana Pawła II w architekturze, w sztuce lub w nazwach instytucji znajdujemy też w partnerskim Województwie Śląskim i Małopolskim.

Książka to duchowy przewodnik, dziennik podróży po śladach bl. Jana Pawła II w naszych regionach, punkt kulminacyjny wspólnego projektu partnerskich bibliotek Krajską

¹ KUBICA, P. *Myśli o bl. Janu Pawle II.* / *Myśli o bl. Janu Pawle II.*, s. 7-8.

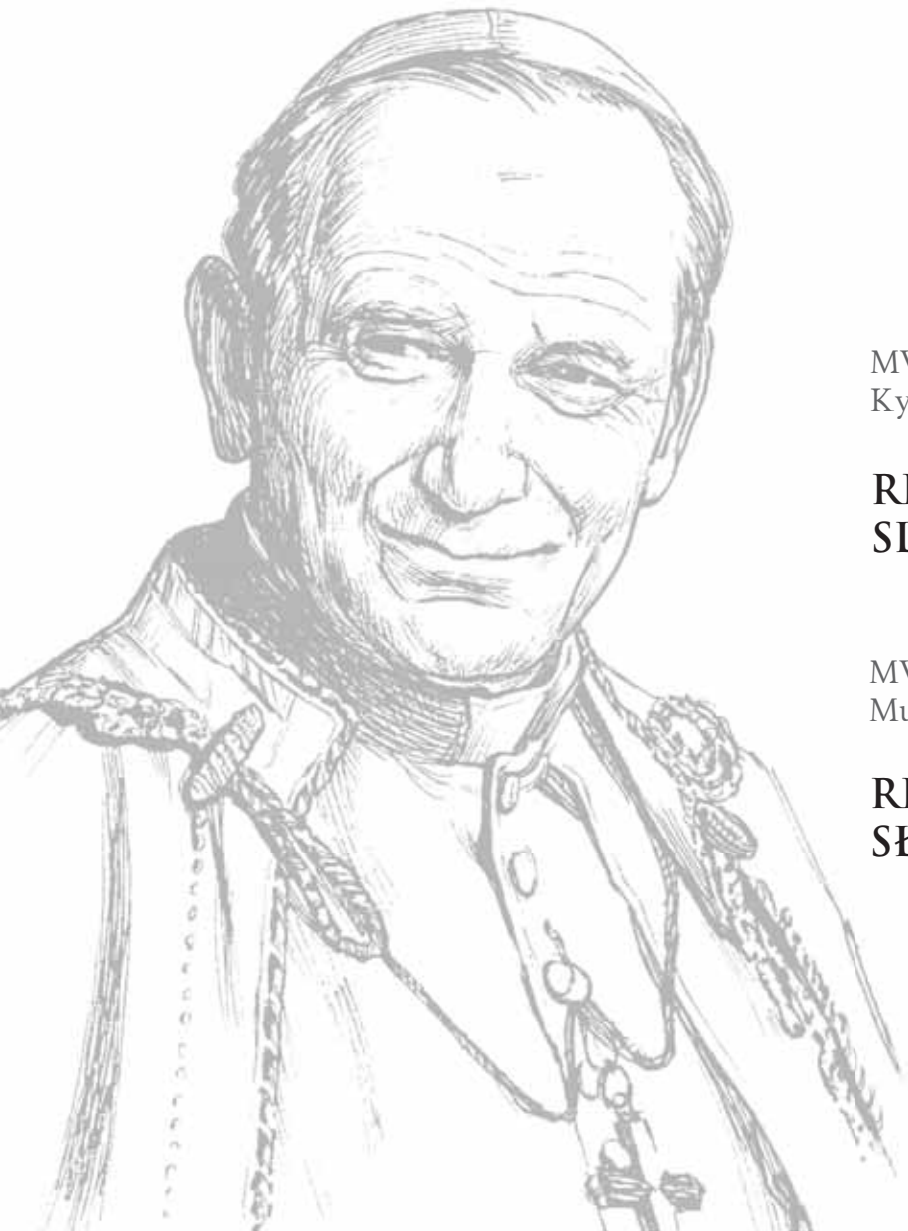
Medzinárodná konferencia, literárno-výtvarná súťaž detí, putovná výstava fotografií, pamätný turistický výstup na Veľký Rozsutec, vydanie knihy myšlienok Jána Pavla II., o výbere ktorých rozhodovala verejnosť na oboch stranách hranice, návšteva rodiska pápeža žilinskými knihovníkmi..., tým všetkým si spriatelene knižnice chceli uctiť pamiatku blahoslaveného Jána Pavla II., posolstvo ktorého silno spája náš slovenský a poľský národ.

KUBICA, Peter. *Myšlienky bl. Jána Pavla II. Myšli bl. Jana Pawła II.* Žilina : Krajská knižnica v Žiline, 2013, 120 s.

knižnica w Żylinie oraz Książnicy Beskidzkiej w Bielsku-Białej, dzięki któremu została umocniona i pogłębiona trwająca już 14 lat współpraca. Konferencja międzynarodowa, literacko-plastyczny konkurs dla dzieci, wędrująca wystawa zdjęć, memoriałowe wyjście na Wielki Rozsutec, publikacja książki *Myśli Jana Pawła II.*, o wyborze których decydowało społeczeństwo po obu stronach granicy, wizyta żylińskich bibliotekarzy w środowisku papieża... Poprzez te gesty zaprzyjaźnione biblioteki pragnęły wyrazić szacunek wobec błogosławionego Jana Pawła II i zapewnić o swojej pamięci, ponieważ jego posłannictwo głęboko łączy narody słowacki i polski.

KUBICA, Peter. *Myšlienky bl. Jána Pavla II. Myšli bl. Jana Pawła II.* Žilina : Krajská knižnica v Žiline, 2013, 120 s.

MVDr. Miloš Jesenský, PhD.
Kysucké múzeum v Čadci

RELIKVIE BL. JÁNA PAVLA II. NA SLOVENSKU

MVDr. Miloš Jesenský, PhD.
Muzeum Kisuckie w Czadcy

RELIKVIE BŁ. JANA PAWŁA II NA SŁOWACJI

Kostol Sv. Mikuláša vo Višňovom.

Kościół św. Mikołaja w Višňovom.

Relikvia Jána Pavla II. v Kostole Sv. Mikuláša vo Višňovom.

Relikwie Jana Pawła II w kościele św. Mikołaja w Višňovom.

„Relikvie svätých sú stopy onej neviditeľnej, ale reálnej prítomnosti, ktorá osvetľuje temnoty sveta tým, že zviditeľňuje Božie kráľovstvo v nás,“ napísal v knihe *„Môj milovaný predchodca Ján Pavol II.“* o predchádzajúcom Svätom Otcovi pápež Benedikt XVI.¹

To platí napokon aj o relikviách blahoslavených mužov a žien, ktorých pamiatka sa v úcte veriacich postupne približuje až dosahuje svätosti tak, ako sa to dialo počas dlhých stáročí existencie katolíckej cirkvi. V súčasnosti sme svedkami hlbokkej zbožnosti, ktorú vyvolávajú relikvie blahoslaveného Jána Pavla II. medzi veriacimi prakticky po celom svete. Môžeme si teda položiť otázku, akým spôsobom tento fenomén prehlbuje vieru slovenských katolíkov v tých diecézach, v ktorých sa tieto relikvie ocitli. Pritom zistíme, že príchod a účinkovanie týchto posvätných predmetov predstavujú zaujímavé príbehy, ktoré môžu poslúžiť aj ako príklady modernej a emancipovanej zbožnosti oslobodenej od obavy, že by sa tu medzi nás a Boha azda mohlo vsúvať niečo príliš ľudského:

„Keď sú nám tieto predmety pomocou pri modlitbe, pripomínajú nám Boha a jeho milosť,“ poučia nás v tomto smere

„Relikvie svätých to slády owej niewidzialnej, lecz realnej obecności, która oświeca ciemności świata przez to, że czyni widocznym Boże królestwo w nas” – napisał papież Benedykt XVI w książce *Mój kochany poprzednik Jan Paweł II* o poprzednim Ojcu Świętym.¹

Dotyczy to również relikwii błogosławionych mężczyzn i kobiet, których pamiątkę utrzymują wierzący w szacunku i stopniowo zdobywają one świętość w ten sposób, jak było to podczas długich wieków istnienia Kościoła katolickiego. Obecnie jesteśmy świadkami głębokiej pobożności, jaką wywołują relikwie błogosławionego Jana Pawła II wśród wierzących na całym świecie. Można postawić pytanie: w jaki sposób ten fenomen pogłębia wiarę słowackich katolików w diecezjach, w których znajdują się relikwie? Jednocześnie stwierdzimy, że przybycie oraz oddziaływanie tych świętych przedmiotów nie się za sobą interesujące opowieści, które mogą służyć również jako przykłady nowoczesnej oraz emancypowanej pobożności, zwolnionej od obawy, że między nas i Boga wtrąci się pierwiastek zbyt ludzki: „Kiedy te przedmioty są pomocą dla nas przy modlitwie, przypominają nam Boga oraz jego łaskę” –

*Relikvia Jána Pavla II. v Kaplnke Sv. Alberta
v Univerzitnom pastoračnom centre v Ružomberku.*

*Relikwie Jana Pawła II w kaplicy św. Alberta
w Uniwersyteckim centrum duszpasterskim
w Rużomberku.*

teológovia. „Ved' sa tým nemieni tento kúsok látky alebo tento kúsok kosti, ale uctievaná osoba a jej príkladný život.“² V tomto duchu a so zbožným zámerom sa aj na Slovensko dostali relikvie blahoslaveného Jána Pavla II., ktorý bol v poradí dvestošesťdesiatymštvrtým a súčasne aj prvým slovanským pápežom cirkvi. V tejto chvíli si prostredníctvom jeho relikvií uctievať pamiatku v piatich slovenských diecézach a štyroch samosprávnych krajoch, pričom takmer polovica farností leží na území Žilinského kraja, ako ukazuje nasledujúca tabuľka. Skôr ako budeme skúmať výskyt týchto relikvií na Slovensku, mali by sme si stručne zhrnúť poznatky okolo ich druhu a pôvodu. Z hľadiska druhu ide o jedenásť prvostup-

poučajú nas w tym kierunku teologowie. „Przecież nie myśli się o tym: ów kawał tkaniny lub ten kawał kości, lecz poważana osoba oraz jej przykładowe życie”.²

W tym duchu oraz z pobożnym zamiarem dotarły na Słowację relikwie błogosławionego Jana Pawła II, który był dwieście sześćdziesiątym czwartym i jednocześnie pierwszym słowiańskim papieżem Kościoła katolickiego. Obecnie czci się jego pamięć za pośrednictwem relikwii w pięciu słowackich diecezjach oraz w czterech regionach, z czego prawie połowa parafii leży na obszarze regionu żylińskiego, jak pokazuje poniższa tabela:

Č.	FARNOSŤ	KOSTOL / KAPLNKA	ODKEDY	DIECÉZA	KRAJ	RELIKVIA
1.	Višňové	Kostol sv. Mikuláša	júl 2011	Žilinská	Žilinský	krv
2.	Ružomberok	Kaplnka sv. Alberta	február 2012	Spišská	Žilinský	krv
3.	Oravská Polhora	Kostol Božského Srdca Ježišovho	máj 2011	Spišská	Žilinský	krv
4.	Rajecká Lesná	Bazilika Narodenia Panny Márie	august 2011	Žilinská	Žilinský	krv
5.	Raková	Kostol Narodenia Panny Márie	leto 2012	Žilinská	Žilinský	vlasý
6.	Banská Bystrica	Kaplnka sv. Michala Archanjela	október 2011	Bansko-bystrická	Banskobystrický	krv
7.	Terany	Kostol Božieho milosrdenstva	jún 2012	Bansko-bystrická	Banskobystrický	krv
8.	Košice	Kláštor Sestier bosých karmelitánok	február 2013	Košická arcidiecéza	Košický	krv, časť odevu
9.	Košice	Kaplnka bl. Jána Pavla II.	máj 2011	Košická arcidiecéza	Košický	časť odevu
10.	Prešov	Františkánsky kostol sv. Jozefa	máj 2012	Košická arcidiecéza	Prešovský	krv
11.	Spišská kapitula	Katedrála sv. Martina	jún 2011	Spišská	Prešovský	krv
12.	Lutina	Bazilika Panny Márie Nanebovzatej	august 2011	Prešovská gréckokatolícka archieparchia	Prešovský	krv

NR	PARAFIA	KOŚCIÓŁ/KAPLICA	OD KIEDY	DIECEZJA	REGION	RELIKWIA
1	Višňové	kościół św. Mikołaja	lipiec 2011	żylińska	żyliński	krew
2	Ružomberok	kaplica św. Alberta	luty 2012	spiska	żyliński	krew
3	Oravská Polhora	kościół Boskiego Serca Jezusa	maj 2011	spiska	żyliński	krew
4	Rajecká Lesná	bazylika Narodzenia Maryi Panny	sierpień 2011	żylińska	żyliński	krew
5	Raková	kościół Narodzenia Maryi Panny	lato 2012	żylińska	żyliński	włosy
6	Bańska Bystrzyca	kaplica św. Michała Archanioła	październik 2011	bańskobystrzycka	bańskobystrzycki	krew
7	Terany	kościół Bożego Miłosierdzia	czerwiec 2012	bańskobystrzycka	bańskobystrzycki	krew
8	Koszyce	klasztór Sióstr Karmelitanek Bosych	luty 2013	archidiecezja koszycka	koszycki	krew, fragment ubrania
9	Koszyce	kaplica bł. Jana Pawła II	maj 2011	archidiecezja koszycka	koszycki	fragment ubrania
10	Preszów	franciszkański kościół św. Józefa	maj 2012	archidiecezja koszycka	preszowski	krew
11	Spiska Kapituła	katedra św. Marcina	czerwiec 2011	spiska	preszowski	krew
12	Lutina	bazylika Maryi Panny Wniebowziętej	sierpień 2011	archieparchia preszowska grekokatolicka	preszowski	krew

ňových relikvií (časti tela svätého alebo blahoslaveného, v tomto prípade jeho krv a vlasy) a dve druhostupňové (drobný útržok liturgického odevu) od Jána Pavla II. Krv pochádza z 2. apríla 2005, pôvodne bola odobratá pre testy a potrebu transfúzie. Ku tej však nedošlo, keďže pápež ešte v ten deň zomrel a vzácna tekutina bola uložená v štyroch malých nádobách na Transfuziologickom oddelení nemocnice Dieťaťa Ježiša v Ríme. Krv ostala tekutá, čo spôsobilo pridanie antikoagulačnej látky do skúmavky počas odberu. Dve z nádob v opatere rehoľných sestier pracujúcich v tejto nemocnici boli pri príležitosti blahorečenia umiestnené do dvoch relikviárov. Prvý z nich bol vystavený k ucteniu veriacimi 1. mája 2011 na vatikánskom Námestí svätého Petra, a potom bol uložený do Sacraria, ktoré má na starosti „Úrad liturgických slávení“ a v ktorom sa uchováávajú aj ďalšie dôležité relikvie.³ Druhý relikviár bol zase vrátený do nemocnice.

Nás však v tejto chvíli zaujíma osud ďalších dvoch nádob – tie boli odovzdané osobnému tajomníkovi zosnulého pápeža, kardinálovi Stanislavovi Dziwiszovi, ktorý ich odvie-

Przed przeanalizowaniem występowania relikwii na Słowacji należałoby w skrócie zaprezentować informacje o ich rodzaju i pochodzeniu. Jeśli mowa o rodzaju, chodzi o jednaście relikwii pierwszego stopnia (części ciała błogosławionego, w tym przypadku jego krew i włosy) oraz dwie relikwie drugiego stopnia (drobny fragment odzieży liturgicznej) Jana Pawła II. Krew pochodzi z 2 kwietnia 2005 roku, pierwotnie pobrana do testów i potrzebnej transfuzji, do której jednak nie doszło, ponieważ papież zmarł jeszcze tego samego dnia i cenny płyn został umieszczony w czterech małych naczyniach na Oddziale Transfuzjologii w Szpitalu Dzieciątka Jezus w Rzymie. Krew pozostała płynna, co spowodowało dodanie substancji antykoagulacyjnej do próbówki podczas odbioru. Dwa z naczyń będące pod opieką sióstr zakonnych pracujących w tym szpitalu zostały umieszczone z okazji beatyfikacji w dwóch relikwiarzach. Pierwsze z nich zostało wystawione do uczczenia dla wierzących 1 maja 2011 roku na watykańskim placu św. Piotra, a następnie włożone do sakrarium, którym opiekuje się Urząd Papieskich Celebracji Liturgicznych, a w którym przechowywane są inne ważne relikwie.³ Drugi relikwiarz został zwrócony szpitalowi.

*Kostol Božského Srdca Ježišovho
a Námestie Jána Pavla II. v Oravskej
Polhore.*

*Kościół Najświętszego Serca Jezusa
i plac Jana Pawła II w Oravskej
Polhore.*

*Relikwia Jána Pavla II. v Kostole
Božského Srdca Ježišovho v Oravskej
Polhore.*

*Relikwia Jana Pawła II w kościele
Najświętszego Serca Jezusa w Oravskej
Polhore.*

zol do Krakova. Tu, vo svätyni zasvätenej Jánovi Pavlovi II. v Łagiewnikoch, je uchovávaná ampula s krvou veľkého slovanského pápeža, umiestnená v mramorovom oltári uprostred osemhrannej kaplnky. Ako relikvie per contactum sa tu nachádzajú aj jeho mitra a pastoraľ. Pre náš výskum je údaj o krakovskom depote mimoriadne dôležitý – práve tu totiž smerovali kroky všetkých delegácií s prosbou o získanie relikvie pápežovej krvi na Slovensko.

Na územie Žilinského kraja sa zmenená relikvia prvýkrát dostala do Oravskej Polhory, ktorá z hľadiska cirkevnej administratívy patrí do Spišskej diecézy. Najsevernejšej farnosti na Slovensku venoval kvapku krvi Jána Pavla II. už zmenený krakovský arcibiskup, kardinál Stanisław Dziwisz. Kňaz Milan Holík vysvetľuje okolnosti, za akých sa to stalo:

„Nápad mať vo farnosti takúto relikviu prišiel, keď náš rodák Anton Tyrol, profesor katolíckej teológie, spolu s kancelárom biskupského úradu Petrom Majdom išli na Arcibiskupský úrad do Krakova prevziať relikviu pre Katedrálu sv. Martina v Spišskej Kapitule. Vtedy som po-

Tutaj interesuje nas los kolejnych dwóch naczyń – te zostały przekazane osobistemu sekretarzowi zmarłego papieża, kardynałowi Stanisławowi Dziwiszowi, który przywiózł je do Krakowa. W świątyni poświęconej Janowi Pawłowi II w Łagiewnikach przechowywana jest ampulka z krwią wielkiego słowiańskiego papieża, umieszczona w marmurowym ołtarzu wewnątrz kaplicy z ośmioma krawędziami. Jako relikwie per contactum znajdują się tutaj również mitra i pastorał Jana Pawła II. Dla naszych poszukiwań wyjątkowo ważna jest informacja o krakowskim skarbie – właśnie tutaj kierowały się kroki wszystkich delegacji z prośbą o otrzymanie relikwii krwi papieża na Słowacji.

Na teren regionu żylińskiego wymieniona wyżej relikwia dotarła po raz pierwszy do Oravskej Polhory, która ze względu na podział administracyjny Kościoła należy do diecezji spiskiej. Parafii wysuniętej najbardziej na północ podarował relikwię Jana Pawła II wspomniany krakowski arcybiskup, kardynał Stanisław Dziwisz. Ksiądz Milan Holík tak wyjaśnia okoliczności podarowania:

„Pomyśleliśmy o posiadaniu takiej relikwii w parafii, kiedy nasz rodak Anton Tyrol, profesor katolickiej teologii, razem z kanc-

*Bazilika Narodenia
Panny Márie
v Rajeckej Lesnej.*

*Bazylika Narodzenia
Maryi Panny
w Rajeckej Lesnej.*

*Relikvia Jána Pavla II.
v Bazilike Narodenia
Panny Márie
v Rajeckej Lesnej.*

*Relikwie Jana
Pawła II w bazylice
Narodzenia Maryi
Panny w Rajeckej
Lesnej.*

prosil pána profesora, aby zistil, či je možné získať relikviu Sv. Otca aj pre jednotlivé farnosti. Odpoveď bola kladná, len bolo treba napísať oficiálnu žiadosť. Keď sme ju napísali, spolu s profesorom Tyrolom sme ju osobne priniesli na arcibiskupský úrad, kde nás prijal otec arcibiskup kardinál Stanislav Dziwisz. Po vypočutí našej prosby povedal, aby sme chvíľu počkali. Odišiel do vedľajšej miestnosti, a keď sa vrátil, mal v ruke relikviu i certifikát o jej pravosti. Mali sme veľkú radosť, že sa to podarilo.“⁴

Zdôvodnenie, ktoré správca polhorskej farnosti uviedol v žiadosti pre kardinála Dziwisza vychádzalo z toho, že Ján Pavol II. ešte ako krakovský arcibiskup a kardinál niekoľkokrát vystúpil na vrchol Babej hory, čím vlastne zavítal aj do katedráry Oravskej Polhory. Miestni ľudia majú pritom zosnulého pápeža vo veľkej úcte, veď už za jeho života postavili v roku 1996 pamätník jeho návštev na Babej hore, pri ktorom sa odvtedy nepretržite každý rok tretiu augustovú sobotu slúžia omše. O tom, že relikvia v kostole Božského srdca Ježišovo pomáha prehlbovať duchovný život farnosti, nemá jej správca žiadne pochybnosti:

lerzem úradu biskupieho Petrem Majdą udali się do urzędu arcybiskupstwa w Krakowie przejąć relikwię dla katedry św. Marcina w Spiskiej Kapitule. Wówczas prosiłem pana profesora, żeby stwierdził, czy można uzyskać relikwię Ojca Świętego dla pojedynczych parafii. Odpowiedź była pozytywna, trzeba było tylko napisać oficjalną prośbę. Kiedy to zrobiliśmy, razem z profesorem Tyrolem przynieśliśmy ją do urzędu arcybiskupstwa, gdzie zostaliśmy przyjęci przez arcybiskupa kardynała Stanisława Dziwisza. Po wysłuchaniu naszej prośby powiedział on, żebyśmy chwilę poczekali. Oddalił się do sąsiedniego pokoju i kiedy wrócił, miał w dłoniach relikwię oraz certyfikat o jej autentyczności. Zawładnęła nami wielka radość, że to się udało“.⁴ Powodem podanym przez księdza parafii Oravska Polhora w prośbie skierowanej do kardynała Dziwisza było to, że Jan Paweł II, jeszcze jako krakowski arcybiskup i kardynał, kilka razy wszedł na szczyt Babej Góry i w ten sposób odwiedził gminę Oravska Polhora. Tutejsi mieszkańcy bardzo szanują zmarłego papieża, już w czasie jego życia, w 1996 r., wmurowali tablicę na pamiątkę jego odwiedzin na Babej Górze, przy której od tego czasu co rok celebrowane są msze święte w tr-

*Kostol Narodenia Panny Márie
v Rakovej.*

*Kościół Narodzenia Maryi Panny
w Rakovej.*

*Relikvia Jána Pavla II. v Kostole
Narodenia Panny Márie
v Rakovej (Kysuce).*

*Relikwie Jana Pawła II w kościele
Narodzenia Maryi Panny
w Rakovej (Kisuce).*

„Určite bola hlavným zámerom na jej získanie snaha pomôcť k duchovnému rozvoju našich veriacich. Viera rastie úmerne s kvalitou modlitby. A naši ľudia sa radi modlia k blahoslavenému Jánovi Pavlovi II. Niektorí sa dokonca vyjadrili, že sa im teraz, po umiestnení relikvie do kostola ľahšie modlí, lebo lepšie prežívajú prítomnosť a blízkosť oslávenej Cirkvi.“⁵

Ďalšou prvostupňovou relikviou v Žilinskom kraji a prvou v Žilinskej diecéze bola opäť kvapka krvi poskytnutá kardinálom Stanislavom Dziwiszom. Na sviatok Najsvätejšieho Srdca Ježišovho ju 1. júla 2011 v krakovskom arcibiskupskom paláci prevzal súdny vikár Žilinskej diecézy, višňovský farár Jozef Bagin. „Hoci bol Krakov upršaný, to padali Božie milosti,“ vyjadril sa neskôr vikár, ktorý kardinálovi odovzdal ako dar drevorezbu Poslednej večere s nápisom: „S vdákom za bl. Jána Pavla Veľkého, Žilinská diecéza – Slovensko.“ V súčasnosti je relikvia uschovaná v pútnickom kostole sv. Mikuláša vo Višňovom.

O mesiac nato bola v Bazilike Narodenia Panny Márie v Rajeckej Lesnej vystavená ďalšia, v poradí tretia

zeciú sobotou sierpnia. Co do toho, že relikvia v kostole Boskiego Serca Jezusa pomaga pogłębić życie duchowe w parafii, ksiądz nie ma żadnej wątpliwości:

„Na pewno głównym zamiarem uzyskania relikwii było dążenie do pomocy w rozwoju duchowym naszych wierzących. Wiara umacnia się proporcjonalnie do jakości modlitwy. Nasi ludzie chętnie modlą się do błogosławionego Jana Pawła II. Niektórzy nawet powiedzieli, że teraz, po umieszczeniu relikwii w kościele, mogą się łatwiej modlić, ponieważ lepiej odczuwają obecność i bliskość rozślawionego Kościoła“.⁵

Kolejną relikwią pierwszego stopnia w regionie żylińskim oraz pierwszą w diecezji żylińskiej była znów kropla krwi udzielona przez kardynała Stanisława Dziwisza. Przyjął ją z okazji święta Najświętszego Serca Jezusa 1 lipca 2011 roku w krakowskim pałacu arcybiskupim wikariusz sądowy diecezji żylińskiej ksiądz parafii Višňové Jozef Bagin. „Mimo że w Krakowie było deszczowo, padała boża łaska” – powiedział później wikariusz, który jako podarunek przywiózł kardinálovi drewnianą rzeźbę Ostatnia wieczerza z podpisem: „Z wdzięcznością za bl. Jana Pawła Wielkiego, diecezja żylińska – Słowacja”.

relikvia krvi Jána Pavla II. Tú farnosti na žiadosť jej správcu Jána Rusnáka venoval opäť kardinál Dziwisz. Približne o pol roka neskôr, vo februári 2012, pribudla (ako štvrtá v Žilinskom kraji, ale už v Spišskej diecéze) podobná relikvia v Ružomberku. Bola umiestnená v univerzitnej Kaplnke sv. Alberta a pre Ružomberčanov ju od kardinála Dziwisza získali počas návštevy Krakova akademickí hodnostári Katolíckej univerzity – rektor, profesor Tadeusz Zasepa a veľký kancelár, košický arcibiskup Bernard Bober. Počas slávnosti uloženia relikvie⁶ v univerzitnej kaplnke arcibiskup 28. februára 2012 povedal:

„Blahoslavený Ján Pavol II., ktorého relikviu sme spolu s pánom rektorom osobne priniesli ako ten najvzácnejší dar od krakovského kardinála Stanislava Dziwisa, dokázal vo svojej viere zapojiť aj srdce, aj rozum v perfektom súzvuku. Podľa neho viera nachádza naplnenie v silnom zážitku – v srdci, ale zároveň si žiada aj rozumové opodstatnenie. Všetko, dokonca i naša viera si vyžaduje rovnováhu srdca a rozumu.“ Podobne tak sa

Obecne relikvia jest przechowywana w pielgrzymkowym kościele św. Mikołaja w gminie Višňové.

Miesiąc później w bazylice Narodzenia Maryi Panny w Rajeckiej Lesnej wystawiona była kolejna, trzecia z kolei relikwia krwi Jana Pawła II. Tę подарował parafii także kardynał Dziwisz na prośbę księdza parafii Jána Rusnáka. Około pół roku później, w lutym 2012, przybyła podobna relikwia w Ružomberku (jako czwarta w regionie żylińskim, ale już w diecezji spiskiej). Została umieszczona w uniwersyteckiej kaplicy św. Alberta. Dla mieszkańców Ružomberka uzyskali ją od kardynała Dziwisza podczas wizyty w Krakowie akademicy dostojnicy Uniwersytetu Katolickiego: rektor, profesor Tadeusz Zasepa, oraz wielki kanclerz, arcybiskup koszycki Bernard Bober. Podczas uroczystości złożenia relikwii⁶ w uniwersyteckiej kaplicy 28 lutego 2012 roku arcybiskup powiedział:

„Błogosławiony Jan Paweł II, którego relikwię przynieśliśmy z panem rektorem osobiście, jako ten najcenniejszy podarunek od krakowskiego kardynała Stanislawa Dziwisa, potrafił złączyć i serce, i umysł w doskonałej harmonii. Według niego wiara znajduje napełnienie w mocnym przeżyciu – w sercu, ale jed-

vyjadril aj prof. Zasepa, ktorý v súvislosti s relikviou pripomenul, že krv je symbolom služby a obetovania: „Bude nám pripomínať blahoslaveného Jána Pavla II., ktorý bol vždy pre ľudí. Rozdával sa a obetoval.“⁷

Ako zatiaľ posledná v Žilinskom kraji a v Žilinskej diecéze pribudla v lete 2012 iná prvostupňová relikvia, a to vo farnosti Raková na Kysuciach. Ide o pápežove vlasy; tunajším veriacim ich venoval tanzánijský kardinál Polycarp Pengo, ktorý už niekoľko rokov navštevuje Rakovú v sprievode poľského pátra Andrzeja Urbanského, pričom sa od roku 2012 obaja stali čestnými občanmi rodnej obce Jána Palárika.

V Spišskej diecéze okrem Oravskej Polhory a Ružomberku, ktoré patria do Žilinského kraja, opatrujú relikviu krvi Jána Pavla II. aj v Spišskej kapitule ležiacej v Prešovskom kraji. Tú pre Katedrálu sv. Martina opäť daroval kardinál Dziwisz a veriacim bola slávnostne predstavená počas omše 4. júna 2011 pri príležitosti životného jubilea spišského diecézneho biskupa Františka Tondru. Relikvia sa dnes nachádza v Kaplnke Zá-

nočešne žada tiež umyslowego uzasadnienia. Wszystko, nawet nasza wiara, wymaga równowagi serca i umysłu.“

Podobnie wyraził się też profesor Zasepa, który w związku z relikwią przypominał, że krew to symbol usługi oraz ofiary: „Będzie nam przypominać błogosławionego Jana Pawła II, który był zawsze dla ludzi. Rozdawał siebie i ofiarował”.⁷

Dotąd ostatnia relikwia w regionie żylińskim oraz w diecezji żylińskiej przybyła w lecie 2012 roku, kolejna relikwia pierwszego stopnia, dokładnie w parafii Raková w obszarze Kisuc. Są to włosy papieża; tutejszym wierzącym podarował je kardynał Polycarp Pengo z Tanzanii, który już od kilku lat odwiedza gminę Raková w towarzystwie polskiego księdza Andrzeja Urbańskiego. W 2012 roku obaj stali się honorowymi obywatelami gminy, z której pochodzi Ján Palárik.

W diecezji spiskiej, oprócz gmin Oravská Polhora i Ružomberok, które należą do regionu żylińskiego, przechowywana jest relikwia krwi Jana Pawła II również w Spiskiej Kapitule w regionie preszowskim. Tę dla katedry św. Marcina podarował też kardynał Dziwisz i była ona uroczystie zaprezentowana wiernym podczas mszy świętej 4 czerwca 2011 roku

poľských na mieste, kde sa Ján Pavol II. modlil 3. júla 1995 pred bohostánkom.

V Prešove, ktorý leží v Prešovskom kraji, ale patrí do Košickej arcidiecézy, uchovávajú relikviu pápežovej krvi na bočnom oltári Františkánskeho kostola sv. Jozefa. Pri príležitosti uloženia relikvie 19. mája 2012 správca kostola páter Štefan Bankovič povedal:

„Ide o kúsok látky namočený do jeho krvi a táto relikvia ostane v našom kostole natrvalo. Ľudia si tak môžu prísť uctiť prvého slovanského pápeža, ktorý viedol cirkev 27 rokov a zanechal výraznú stopu nielen medzi veriacimi katolíkmi, ale všetkými ľuďmi.“⁸

Je zaujímavé dodať, že františkánsky kostol v Prešove uchováva celkom 180 rôznych relikvií svätcov. Tie sú počas roka uložené v kláštore, ale koncom októbra si ich veriaci môžu počas dvoch týždňov prezrieť, vzdať im úctu a modliť sa pri nich. Relikvia krvi Jána Pavla II. je však v interiéri kostola vyložená natrvalo.

V Prešovskom kraji ešte zotrváme, tentoraz však v Prešovskej gréckokatolíckej archieparchii, vo farnosti Ľutina,

z okazji jubileusu spiskieho biskupa Františka Tondru. Dnes relikvia nachádza sa v kaplicy Zapolskich, v mieste, v ktorom modlil sa Jan Paweł II 3 lipca 1995 roku pred tabernakulum.

W Preszowie, ktorý leży w regionie preszowskim, ale należy do archidiecezji koszyckiej, przechowywana jest relikwia krwi papieża – na bocznym ołtarzu franciszkańskiego kościoła św. Józefa. Z okazji złożenia relikwii 19 maja 2012 roku administrator kościoła ksiądz Štefan Bankovič powiedział:

„Chodzi o kawałek tkaniny namoczonej jego krwią i ta relikwia zostanie w naszym kościele na zawsze. Ludzie mogą przyjść uctwić pierwszego słowiańskiego papieża, który prowadził Kościół 27 lat i zostawił wyraźny ślad nie tylko wśród wierzących katolików, ale pośród wszystkich ludzi.“⁸

Interesujące jest, że franciszkański kościół w Preszowie przechowuje 180 różnych relikwii świętych. Te są w ciągu roku umieszczane w klasztorze, ale pod koniec października mogą je obejrzeć wierni, wyrazić swój szacunek i modlić się w ich obecności. Ale relikwia krwi Jana Pawła II wystawiona jest we wnętrzu kościoła na stałe.

ktorá je najdôležitejším mariánskym pútnickým miestom grékokatolíkov na Slovensku.⁹ Na odpustovej slávnosti Zosnutia (Nanebovzatia) Presvätej Bohorodičky, ktorej sa 20. a 21. augusta 2011 zúčastnili tisícky pútnikov, inštalovali v Bazilike Panny Márie Nanebovzatej relikviu krvi Jána Pavla II. venovanú kardinálom Dziwiszom.

„V Bazilike sme vystavili relikviu blahoslaveného Jána Pavla II., ktorý tak symbolicky prišiel medzi nás a zostáva už v tejto bazilike, aby sa za nás prihováral a vyprosoval všetky potrebné dary a milosti,“ povedal arcibiskup prešovskej archieparchie Ján Babjak.¹⁰

Na území Košického kraja a v rámci Košickej arcidiecézy sa v Kláštore Sestier bosých karmelitánok v Košiciach nachádza ďalšia relikvia krvi Jána Pavla II. získaná z Krakova spoločne s kúskom reverendy Svätého otca. 3. februára 2013 celebroid slávnostnú omšu košický arcibiskup – metropolita Bernard Bober pri príležitosti ich uloženia do relikviára na košickom Karmeli spolu s ďalšími kňazmi, rádovými sestrami a veriacimi z miestnej farnosti Božieho milosrdenstva:

Pozostaniemy jeszcze w regionie preszowskim, ale tym razem w grekokatolickiej archieparchii preszowskiej, w parafii Łutina, najważniejszym maryjnym miejscu pielgrzymkowym grekokatolików na Słowacji.⁹ Podczas uroczystości odpustowej Wniebowzięcia Najświętszej Bogurodzicy, w której 20 i 21 sierpnia 2011 roku uczestniczyły tysiące pielgrzymów, została w bazylice Maryi Panny Wniebowziętej umieszczona relikwia krwi Jana Pawła II, подарowana przez kardynała Dziwisza.

„W Bazylice została wystawiona relikwia błogosławionego Jana Pawła II, który w ten symboliczny sposób przyszedł do nas i zostaje już w tej bazylice, by wstawiać się za nami i wyprosić wszystkie potrzebne dary i łaski – powiedział arcybiskup archieparchii preszowskiej Ján Babjak.“¹⁰

Na terenie regionu koszyckiego i koszyckiej archidiecezji, w klasztorze Sióstr Karmelitanek Bosych w Koszycach, znajduje się kolejna relikwia krwi Jana Pawła II, która przybyła z Krakowa razem z kawałkiem sutanny Ojca Świętego. Dnia 3 lutego 2013 roku uroczystą mszę świętą z okazji złożenia relikwii w relikwiarzu na koszyckim karmelu celebroid koszycki arcybiskup metropolita Bernard Bober razem z innymi księżmi, siostrami

„Pred začiatkom slávnosti bola relikvia krvi a kúska reverendy prinesená v sprievode k oltáru. Nasledovali litánie k blahoslavenému Jánovi Pavlovi II. a po nich svätá omša. Počas homílie hlavný celebrant, arcibiskup Bober, upozorňoval prítomných veriacich na výnimočný charakter Božieho služobníka, blahoslaveného pápeža.“¹¹

Tieto relikvie však nie sú v Košiciach jediné. Už v máji 2011 sa zásluhou policajného kaplána Marcela Gábora ocitla v Kaplnke Blahoslaveného Jána Pavla II. na tamjšej Strednej odbornej škole Policajného zboru ďalšia relikvia krvi. Duchovný, ktorý sa s ďalšími slovenským kňazmi pôsobiacimi vo Večnom meste aktívne zapojil do prípravy programu blahorečenia ju získal vďaka dobrým vzťahom, aké si v Ríme vybudoval počas pôsobenia vo funkcii kaplána talianskych karabinierov. Po slávnosti blahorečenia si do Košíc priviezol „certifikovanú druhotnú relikviu z liturgického odevu bl. pápeža Jána Pavla II. uloženú v pozlátenom relikviári.“¹²

Do Banskobystrického kraja a do Banskobystrickej diecézy sa relikvia krvi Jána Pavla II. dostala v októbri 2011. Na deň sv. Wolfganga, 31. októbra 2011, ju na stretnutí v Oravskej

zakonnými i wiernymi z miestovej parafii pw. Božego Miłosierdzia:

„Przed rozpoczęciem uroczystości relikwia krwi oraz kawałek rewerendy zostały przyniesione w pochodzie do ołtarza. Odwołano litanię do błogosławionego Jana Pawła II i odprawiona została msza święta. W homilii główny celebrant arcybiskup Bober zwrócił uwagę obecnych wiernych na wyjątkowy charakter sługi Bożego błogosławionego papieża.“¹¹

Te relikwie jednak nie są w Koszycach jedyne. Już w maju 2011 roku dzięki policyjnemu kapłanowi Marcelowi Gaborze przybyła kolejna relikwia krwi w kaplicy błogosławionego Jana Pawła II w tutejszej Wyższej Szkole Policyjnej. Duchowny aktywnie włączywszy się z innymi słowackimi księżmi, pracującymi w Wiecznym Mieście, w przygotowanie programu beatyfikacji, uzyskał relikwię dzięki dobrym stosunkom zbudowanym w Rzymie podczas pełnienia funkcji kapelana włoskich karabinierów. Po uroczystości beatyfikacyjnej przywiózł do Koszyc „certyfikowaną relikwię II stopnia z odzieży liturgicznej bl. papieża Jana Pawła II, umieszczoną w pozłacanym relikwiarzu”.¹²

Polhore kardinál Stanislav Dziwisz odovzdal riaditeľovi Rádia Lumen Jurajovi Spuchľákovi.

K daru určenému pre rozhlasovú kaplnku krakovský hodnostár povedal: „Blahoslavený Ján Pavol II. patrí všetkým. A ja sa teším, že z Rádia Lumen prišla táto prosba o relikviu. Pre mňa to znamená, že v tomto rádiu, ako aj v prijímateľoch jeho vysielania chcú zachovať spomienku na Jána Pavla II.“ Riaditeľ Spuchľák potom vysvetlil okolnosti získania slovami:

„Samotný nápad ako získať túto relikviu sa zrodil v srdciach mnohých počas tohtoročnej púte v Krakove, kedy sme dostali požehnanie s relikviou blahoslaveného Jána Pavla II. a požehnával nás otec kardinál Stanislav Dziwisz. Od náboženského redaktora otca Pavla som dostal návrh, či by sme túto relikviu nemohli mať aj my. A tak som sa obrátil listom na J. E. pána kardinála a pripojil som aj vyjadrenie otca biskupa Mons. Štefana Sečku zo Spišskej diecézy, ktorá susedí s Krakovskou arcidiecézou. A práve 31. októbra sme dostali relikviu, ktorú máme už teraz v našej kaplnke.“¹³

W październiku 2011 roku do regionu bańskobystrzyckiego i do diecezji bańskobystrzyckiej dotarła relikwia krwi Jana Pawła II. W dzień św. Wolfganga, 31 października 2011 roku, na spotkaniu w gminie Oravská Polhora kardynał Stanisław Dziwisz przekazał ją dyrektorowi Radia Lumen Jurajowi Spuchľákovi. O darze dla radiowej kaplicy krakowski dostojnik powiedział: „Błogosławiony Jan Paweł II należy do wszystkich. I ja się cieszę, że z Radia Lumen przyszła prosba o relikwię. Dla mnie to znaczy, że w tym radiu, również w odbiorcach radia, chcą zachować wspomnienie o Janie Pawle II”. Dyrektor Spuchľák wyjaśnił okoliczności uzyskania relikwii słowami:

„Sam pomyśl, jak uzyskać tę relikwię, zrodził się w sercach wielu podczas tegorocznej pielgrzymki do Krakowa, kiedy otrzymaliśmy błogosławieństwo z relikwią błogosławionego Jana Pawła II i błogosławił nas ojciec kardynał Stanisław Dziwisz. Od religijnego redaktora ojca Pawła otrzymałem wniosek, czy moglibyśmy tę relikwię mieć też my. Zwróciłem się listem do J. E. kardynała i dołączyłem słowa ojca biskupa Mons. Štefana Sečku z diecezji spiskiej, która sąsiaduje z krakowską archidiecezją. A dokładnie 31 paździer-

Relikvia sa dnes nachádza v rozhlasovej kaplnke sv. Michala Archanjela v Banskej Bystrici. V tejto kaplnke sa slúžia omše pre zamestnancov rádia a vysielajú sa odtiaľ naživo aj večerné modlitby (vešpery).

V tom istom kraji i diecéze sa nachádza aj ďalšia relikvia krvi Jána Pavla II. získaná od arcibiskupského úradu v Krakove. Súčasťou slávnostnej omše v novopostavenom kostole Božieho milosrdenstva v Teranoch 3. júna 2012 bolo aj uloženie vzácnej pamiatky na slovanského pápeža, ktorý bol skutočným apoštolom Božieho milosrdenstva, do práve vysväteného oltára.

Tým prehľad relikvií blahoslaveného Jána Pavla II. nachádzajúcich sa na území Slovenska sa zatiaľ končí, nie je však vylúčené, že už v blízkej budúcnosti ho doplnia ďalšie predmety. Úprimná pozornosť a úcta, ktoré im veriaci venujú, vyjadrujú viac ako výrečným spôsobom, že aj my na Slovensku chceme prehlbovať, prežívať a pamätať na duchovné dary, ktoré nám Boh cez pontifikát Jána Pavla Veľkého milostivo dával a dáva neustále.

nika otrzymaliśmy relikwię, którą mamy już teraz w naszej kaplicy.“¹³

Obecnie relikwia znajduje się w kaplicy radia św. Michała Archanioła w Bańskiej Bystrzycy. W tej kaplicy odprawiane są msze święte dla pracowników radia i stąd emituje się na żywo wieczorne modlitwy (nieszpory).

W tym samym regionie i diecezji znajduje się kolejna relikwia krwi Jana Pawła II, uzyskana od urzędu arcybiskupstwa krakowskiego. Częścią uroczystej mszy świętej w nowo zbudowanym kościele pw. Bożego Miłosierdzia i poświęcenia ołtarza w Teranoch dnia 3 czerwca 2012 roku było też złożenie cennej pamiątki słowiańskiego papieża, który był apostołem Bożego Miłosierdzia.

Tym kończy się przegląd relikwii błogosławionego Jana Pawła II znajdujących się na terenie Słowacji, nie jest jednak wykluczone, że już w bliskiej przyszłości przybędą kolejne. Szczere zainteresowanie i szacunek wiernych pokazują, że na Słowacji ludzie także pragną pogłębiać wiarę, przeżywać i pamiętać duchowe dary, które Bóg łaskawie zsyłał nam i nadal zsyła przez pontyfikat Jana Pawła Wielkiego.

Poznámky

¹ RATZINGER, Joseph. *Johannes Paul II.: mein geliebter Vorgänger*, Augsburg: Sankt Ulrich Verlag, 2008. Český jako RATZINGER, Joseph. *Jan Pavel II. Můj milovaný předchůdce*, Praha: Paulínky, 2008.

² KRENZER, Ferdinand BACHT, Heinrich et al. *Katholische Glaubensinformation: ein Briefkurs über den katholischen Glauben*, Frankfurt am Main: Katholische Glaubensinformation, 1960.

³ Na návrhu a zhotovení relikviára sa popri talianskych umelcoch Alessandroi a Massimovi Piranioucami podieľal aj správca pápežskej sakristie Pavol Benedik, rehoľník augustiánskeho rádu slovenského pôvodu. Ako uviedol páter Benedik, „symbolika strieborného relikviára spočíva v umeleckom zobrazení narodeného Božieho človeka pokoja, ktorý sa z podstavca znázorňujúceho zem s erbom a dátumom beatifikácie Jána Pavla II. rozvíja v podobe olivových ratolestí, v korune ktorých sa nachádza sklenená ampula s krvou blahoslaveného. Na vrchole je kríž rozdeľujúci sa do tvaru písmena M, symbolizujúceho Pannu Máriu.“

⁴ VOJTAŠŠÁKOVÁ, Lýdia. *Kedysi bol na Babej hore, dnes je symbolicky v kostole Ján Pavol II. opäť v Oravskej Polhore*, Oravské noviny 11. 7. 2011.

⁵ VOJTAŠŠÁKOVÁ, Lýdia, ref. 3.

⁶ V utorok 28. februára 2012 o 10.00 hod. sa v Kostole sv. Rodiny v Ružomberku – Rybárpoli slávila svätá omša pri príležitosti inaugurácie novozvoleného dekana Filozofickej fakulty. Súčasťou programu bolo aj požehnanie sochy bl. Jána Pavla II., ktorá sa nachádza pred budovou Pedagogickej fakulty KU v Ružomberku a tiež inštalácia relikvie bl. Jána Pavla II. v Kaplnke sv. Alberta. Svätej omši, ktorej sa zúčastnili aj Štefan Sečka, spišský diecézny biskup a Mons. Marián Bublinec, administrátor banskobystrickej

Brzypisy

¹ RATZINGER, Joseph. *Johannes Paul II.: mein geliebter Vorgänger*, Augsburg: Sankt Ulrich Verlag 2008. Česki jako RATZINGER, Joseph. *Jan Pavel II. Můj milovaný předchůdce*, Praha: Paulínky 2008.

² KRENZER, Ferdinand BACHT, Heinrich et al. *Katholische Glaubensinformation: ein Briefkurs über den katholischen Glauben*, Frankfurt am Main: Katholische Glaubensinformation, 1960.

³ We wniosku i wykonaniu relikwiarza oprócz włoskich artystów Alessandra i Massima Piranioucom brał udział też administrator papieskiej zakrystii Pavol Benedik, mnich augustiánskego zakonu, słowackiego pochodzenia. Jak powiedział ksiądz Benedik, „symbolika srebrnego relikwiarza polega na artystycznym wyobrażeniu urodzonego Bożego człowieka spokoju, który z piedestału wyobrażającego ziemię z herbem oraz datą beatyfikacji Jana Pawła II rozwija się w postaci oliwkowych gałęzi, w ich koronie znajduje się szklana ampulka z krwią błogosławionego. Na wierzchołku mieści się krzyż, rozwijający się do kształtu litery «M», symbolizujący Maryję Pannę”.

⁴ VOJTAŠŠÁKOVÁ, Lýdia. *Kiedys był na Babej Górze, dziś symbolicznie znajduje się w kościele. Jan Paweł II znów w gminie Oravská Polhora*, „Oravské Noviny”, 11 lipca 2011.

⁵ VOJTAŠŠÁKOVÁ, Lýdia, ref. 3.

⁶ We wtorek 28 lutego 2012 roku o godz. 10.00 w kościele św. Rodziny w Ružomberku część Rybárpole celebrowana była msza święta z okazji inauguracji nowo wybranego dziekana Wydziału Filozoficznego. Element programu stanowiło poświęcenie posagu bl. Jana Pawła II, znajdującego się przed budynkiem Wydziału Pedagogicznego KU w Ružomberku oraz umieszczenie relikwii bl. Jana Pawła II w kaplicy św. Alberta. Mszę świętą oprócz spišskiego biskupa diecezjalnego Štefana Sečka, administratora bańskobystrzyckiej diecezji Mons. Mariána Bublinca

diecézy, predsedal Veľký kancelár KU v Ružomberku, košický arcibiskup – metropolita Bernard Bober, ktorý predniesol aj homíliu.

⁷ BUZNA, Vladimír: Katolickej univerzite v Ružomberku darovali relikviu Jána Pavla II., Dostupné na <http://www.ku.sk/ouniverzite/spravy/66546-katolickej-univerzite-v-ruomberku-darovali-relikviu-jana-pavla-ii.html>, prehladané dňa 26. 3. 2012.

⁸ Dostupné na <http://presov.korzar.sme.sk/c/6375823/kru-jana-pavla-ii-sa-dostala-do-presova.html>, prehladané dňa 26. 3. 2013.

⁹ História pútnickej tradície v Lutine sa začala písať 19. augusta 1851, keď sa na Lutinskej hore zjavil sv. Mikuláš chudobnej vdove Zuzane Feketeovej a hovoril jej o dôležitosti slávania nedele a sviatkov. Zjavenia sa opakovali niekoľkokrát, a to aj v nasledujúcich dňoch. Sv. Mikuláš dal Zuzane ikonu Presvätej Bohorodičky, aby ju odovzdala miestnemu kňazovi. Následkom týchto udalostí, ktoré boli starostlivo preskúmané, vydal Pius IX. 11. mája 1855 apoštolské breve o plnomocných odpustkoch pre toto miesto. 22. júna 1988 bl. Ján Pavol II. povýšil miestny chrám na Baziliku minor. Na archieparchiálnej odpustovej slávnosti v auguste 2010 bol slávnostne zverejnený dekrét z 9. júna 2010, ktorým bola táto bazilika a celé pútnické miesto pričlenené k Bazilike Santa Maria Maggiore v Ríme, s čím je spojené ďalšie privilégium plnomocných odpustkov pre pútníkov v Lutine.

¹⁰ ČORNÁKOVÁ, Veronika. Relikvia ostane v jedinej gréckokatolíckej bazilike, *Prešovský Korzár*, 22. 8. 2011.

¹¹ Dostupné na stránke: <http://www.farnostkvp.sk/page/2013-02-07-relikvie-kruv-bl-jana-pavla-ii-na-kosickom-karmeli.html> Prehladané dňa 5. 4. 2013.

¹² Prístupné na stránke <http://www.ordinariat.sk/policajny-kaplan-z-kosic-ma-relikviu-bl-jana-pavla-ii-pre-policajnu-kaplku/>. Prehladané dňa 5. 4. 2013.

¹³ Prístupné na stránke <http://www.lumen.sk/podstranky/relikvia.php> Prehladané dňa 5. 4. 2013.

celebroval wielki kanclerz KU w Ružomberku, koszycki archybiskup metropolita Bernard Bober, który wygłosił homilię.

⁷ BUZNA, Vladimír: Katolickej univerzite v Ružomberku darovali relikviu Jána Pavla II, Dostupné na <http://www.ku.sk/ouniverzite/spravy/66546-katolickej-univerzite-v-ruomberku-darovali-relikviu-jana-pavla-ii.html> [dostup: 26. 3. 2012].

⁸ Dostupné na stranie: <http://presov.korzar.sme.sk/c/6375823/kru-jana-pavla-ii-sa-dostala-do-presova.html> [dostup: 26. 3. 2013].

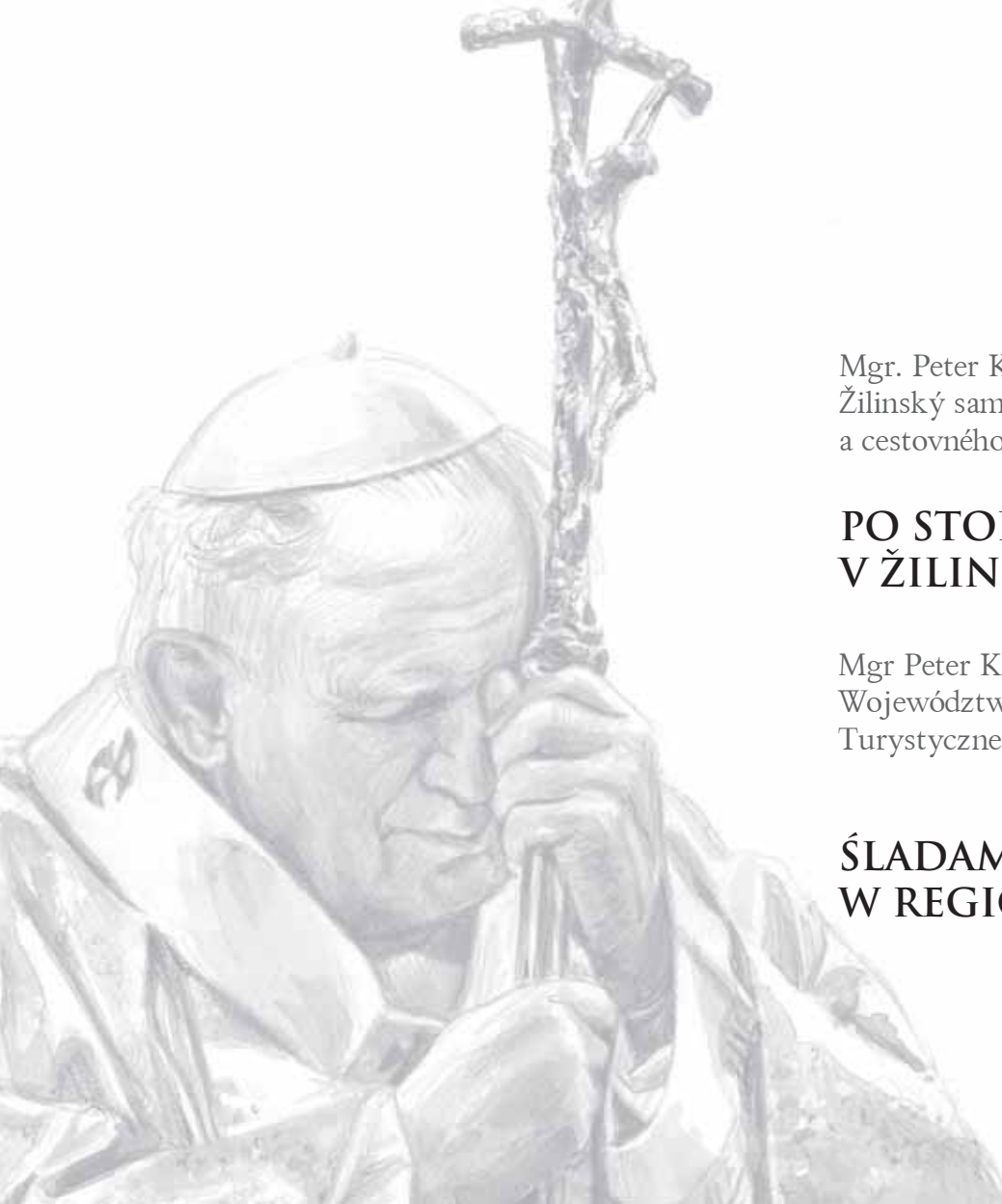
⁹ Tradycja pielgrzymowania w Lutynie zaczęła się 19 sierpnia 1851 roku, kiedy na lutinskiej górze biednej wdowie Zuzanie Feketeovej ukazał się św. Mikołaj i mówił jej o tym, jak ważne jest świętowanie niedzieli i świąt. Objawienia powtórzyły się kilka razy i w następujących po sobie dniach. Św. Mikołaj dał Zuzanie ikonę Najświętszej Bogurodzicy, żeby przekazała ją miejscowemu księdzu. Wskutek tych wydarzeń, które zostały starannie zbadane, Pius IX wydał 11 maja 1855 roku apostolskie breve o zupełnych odpustach dla tego miejsca. Dnia 22 czerwca 1988 roku bl. Jan Paweł II podniósł lokalną świątynię do godności bazyliki mniejszej. Na archyparchialnej odpustowej uroczystości w sierpniu 2010 roku został uroczystie opublikowany dekret z 9 czerwca 2010 roku, przez który ta bazylika oraz całe miejsce pielgrzymkowe zostało włączone do bazyliki Santa Maria Maggiore w Rzymie. Z tym z kolei wiąże się kolejny przywilej – zyskiwania odpustów zupełnych przez pielgrzymów w Lutynie.

¹⁰ ČORNÁKOVÁ, Veronika. Relikvia ostane v jedinej gréckokatolíckej bazilike, „Prešovský Korzár”, 22. 8. 2011.

¹¹ Dostupné na stranie: <http://www.farnostkvp.sk/page/2013-02-07-relikvie-kruv-bl-jana-pavla-ii-na-kosickom-karmeli.html> [dostup: 5. 4. 2013].

¹² Dostupné na stranie: <http://www.ordinariat.sk/policajny-kaplan-z-kosic-ma-relikviu-bl-jana-pavla-ii-pre-policajnu-kaplku/> [dostup: 5. 4. 2013].

¹³ Dostupné na stranie: <http://www.lumen.sk/podstranky/relikvia.php> [dostup: 5. 4. 2013].

Mgr. Peter Kubica
Žilinský samosprávny kraj, odbor kultúry
a cestovného ruchu

PO STOPÁCH BL. JÁNA PAVLA II. V ŽILINSKOM KRAJI

Mgr. Peter Kubica
Województwo Żylińskie, Wydział Kultury i Ruchu
Turystycznego

ŚLADAMI BŁ. JANA PAWŁA II W REGIONIE ŻYLIŃSKIM

Úvod

Cestopisy sa väčšinou píšu o exotických a tajuplných miestach. Čítame ich bez dychu a snívame o cestách, ktoré nikdy neuskutočnime. Sú však aj putovania, ktoré zrealizovať môžeme a ktoré nemusia znamenať cesty do zámoria, dlhé lety či horibilné cestovné. Sú miesta, ktoré ležia v našich rodiskách, bydliskách, či v ich blízkosti, a pritom si ani neuvedomujeme ich význam a poslanstvo, ktoré v sebe ukrývajú. Príspevok je pozvaním na jednu Duchaplňú výpravu po stopách človeka, ktorý zanechal po celom svete odkazy viery, dobra a lásky. Ak máte záujem o ich zrníčka, pridajte sa a spoznávajte hodnotné miesta Žilinského kraja, kde sa dá zahĺbiť do modlitby, potešiť sa z prírodnej scenérie alebo len obdivovať umenie. Spoločným menovateľom je osobnosť pápeža Jána Pavla II.

Liptov

Stojíme v Ružomberku, významnom meste slovenskej duchovnej histórie. Symbolicky pred rektorátom Katolíckej univerzity, ktorá sa stará o zachovávanie hodnôt v našej

Wstęp

Przewodniki pisane są zwykle na temat egzotycznych i tajemniczych miejsc. Czytamy je z zapartym tchem i marzymy o podróżach, w które nigdy się nie wybierzemy. Istnieją jednak pielgrzymki, na które można się wybrać i nie muszą one oznaczać podróży do krajów zamorskich, długich lotów ani okropnego podróżowania. Istnieją miejsca, które położone są w krajach naszego pochodzenia, zamieszkania lub w ich pobliżu, a my nie dostrzegamy w nich ukrytych znaczeń ani posłannictwa. Artykuł jest zaproszeniem na duchową wyprawę śladami człowieka, który zostawił w wielu miejscach na całym świecie świadectwo wiary, dobra oraz miłości. Jeśli interesują Was te ziarnka, proszę przyłączyć się i zapoznać się z godnymi odwiedzenia miejscami regionu żylińskiego, gdzie można zagłębić się w modlitwie, cieszyć się otaczającą przyrodą albo podziwiać sztukę. Wspólnym mianownikiem jest osobowość papieża Jana Pawła II.

Liptov

Jesteśmy w Ružomberku, ważnym mieście słowackim o duchowej historii, przed rektoratem Uniwersytetu Katolickiego,

*Socha Jána Pavla II. pred
Pedagogickou fakultou
Katolickej univerzity
v Ružomberku od autora
Czesława Dźwigaja.*

*Posąg Jana Pawła II przed
Wydziałem Pedagogicznym
Uniwersytetu Katolickiego
w Rużomberku autorstwa
Czesława Dźwigaja.*

spoločnosti. A spoločnosť nám robí jedna z najvýznamnejších osobností uplynulého storočia. Prvý Slovan na Petrovom stolci – Karol Wojtyła, apoštol viery a ľudskosti, nasledovník Kristových apoštolov i slovanských apoštolov – sv. Cyrila a Metoda. Čo má spoločné s týmto miestom? Univerzita tu zriadila Park Jána Pavla II., nadväzujúc na Aulu Jána Pavla II. aj s jeho bustou z autorskej dielne Rastislava Biarinca, pedagóga katedry výtvarného umenia na pedagogickej fakulte z tejto univerzity. Upený pohľad a láskavé oko pápeža pohľadí náhodných i zámerných okoloidúcich, hľadájúcich v Liptove stopy veľkého Poliaka s úprimným vzťahom k Slovensku.

Orava

Duchaplné putovanie nás vedie na Oravu. Cestu nájdeme ľahko, pretože ju poznali už naši predkovia. Sme ešte v Spišskej diecéze, ktorej sever masívne chráni Babia Hora. Nejednen raz na ňu vystúpil vtedajší krakovský kardinál Wojtyła. Tieto návštevy najvyššieho vrcholu Oravských Beskýd, ležiacom na slovensko-poľských hraniciach, za-

który dba o zachovanie wartości w naszym społeczeństwie. Towarzyszy nam jedna z najważniejszych osobowości ubiegłego stulecia. Pierwszy Słowianin na Tronie Piotra – Karol Wojtyła, apostoł wiary i człowieczeństwa, następca apostołów Chrystusa oraz apostołów słowiańskich – św. Cyryla i Metodego. Co ma wspólnego z tym miejscem? Uniwersytet nadał tu parkowi imię Jana Pawła II, nazwał jego imieniem aulę i postawił popiersie wykonane w warsztacie Rastislava Biarinca, pedagoga katedry sztuk plastycznych wydziału pedagogicznego tego uniwersytetu. Niezlomne i życzliwe spojrzenie papieża spogląda na przypadkowych i nieprzypadkowych przechodniów, poszukujących w Liptowie śladów wielkiego Polaka o przyjaznym stosunku do Słowacji.

Orawa

Duchowy przewodnik wiedzie nas na Orawę. Drogę odnajdziemy łatwo, ponieważ wskazali nam ją już nasi przodkowie. Znajdujemy się w diecezji spiskiej, którą od północy chroni Babia Góra. Niejednokrotnie wyszedł na nią ówczesny krakowski kardynał Wojtyła. Wizyty te na najwyższym szczycie

Kópia brazílskej sochy Ježiša Krista v Rio de Janeiro na kopci Grapa (686 m n.m.) v obci Klin (Orava), pri ktorej sa modlí Ján Pavol II. Autorom sôch je Peter Ganobjak.

Kópia brazyljiskiego pomnika Chrystusa Odkupiciela w Rio de Janeiro na wzgórzcu Grapa (686 m n.p.m.) w gminie Klin (Orawa), przy której modli się Jan Paweł II. Autorem pomnika jest Peter Ganobjak.

chytáva pamätná tabuľa. V roku 1996 ju tomuto miestu venovali obce Oravská Polhora, Rabča, Rabčice a Sihelné. Radosťou nás napĺňa zámer umiestnenia sochy Jána Pavla II. v areáli pred kostolom v Oravskej Polhore z dielne akad. sochára Štefana Hudzíka. Skôr než sa jej budeme môcť dotknúť a aj takto vzdať našu úctu nášmu pápežovi, po ktorého stopách putujeme, pristavíme sa v Kline, kde sa pod monumentálnou sochou Ježiša modlí Ján Pavol II. A hoci je z betónu, jeho teplo nás prestupuje. Iste k tomu prispel aj cit jej autora, miestneho ľudového rezbára Petra Ganobjaka. Smerujeme na Dolný Kubín a odtiaľ chceme prejsť do Zázrivej, pričom míňame Veličnú, bydlisko rezbára Aurela Smoleňa, ktorý zhotovil pred dvadsiatimi rokmi drevenú plastiku Jána Pavla II.

Považie

Lúčime sa s Oravou a očakávame privítanie Považia, ktoré sa nám prihovorilo prostredníctvom Rozsutca. Obraz toho istého končiara daroval akad. maliar Zdeno Horecký pápežovi z Poľska. Pri odovzdaní daru sa mu snažil vysvetliť,

Beskidów Orawskich, leżącym na słowacko-polskiej granicy, upamiętnia tablica pamiątkowa. W 1996 roku podarowali ją temu miejscu mieszkańcy gmin Oravská Polhora, Rabča, Rabčice i Sihelné. Cieszymy się z planów umieszczenia posągu Jana Pawła II przed świątynią w Oravskej Polhore – rzeźba będzie pochodzić z warsztatu rzeźbiarza Štefana Hudzíka. Zanim będziemy jej mogli dotknąć i w ten sposób wyrazić nasz szacunek wobec papieża, którego śladami pielgrzymujemy, zatrzymamy się w Klinie, gdzie pod monumentalnym posągami Jezusa modli się Jan Paweł II. Choć jest zbudowany z betonu, przenika nas jego ciepło. Na pewno przyczyniło się do tego uczucie jego autora, miejscowego ludowego rzeźbiarza Petra Ganobjaka. Kierujemy się do Dolnego Kubina i stąd zamierzamy przejść do Zazrivej, przechodzimy koło Veličnéj, miejsca zamieszkania rzeźbiarza Aurela Smoleňa, który dwadzieścia lat temu wykonał drewnianą rzeźbę Jana Pawła II.

Považie (obszar wzdłuż rzeki Wag)

Żegnamy Orawę i oczekujemy na powitanie Považia, które pozdrawia nas przez Rozsutec. Obraz tego samego szczy-

*Busta Jána Pavla II.
zhotovená Milanom
Opalkom pri Kostole
Sv. Cyrila a Metoda
v Terchovej (Horné
Považie).*

*Popiersie Jana Pawła II
autorstwa Milana Opalki
przy kościele św. Cyryla
i Metodego w Terchovej
(Górne Považie).*

čo je na ňom, avšak Ján Pavol II. sa priznal, že to tam pozná, lebo párkrát spal ako turista priamo na Chate pod Rozsutcom. A sme v rázovitej Terchovej, kde bola odhalená bronzová busta blahorečeného pútnika, ktorý nezanechal svoju hlbokú stopu len vo svete, ale aj v našich srdciach. Ako tak stojíme pred ňou, v tieni Kostola sv. Cyrila a Metoda, precitujeme veľkosť osoby, ktorú (pre)nasledujeme. Osoba jej autora, akad. sochára Milana Opalku, rodáka z Terchovej, ponúka ďalšie puto s blahorečeným pápežom. Z rúk tohto sochára pochádza aj veľký sklenený kríž, ktorým bol obdarovaný Svätý Otec pri svojej poslednej návšteve Slovenskej republiky. Dostávame sa až do krajského mesta, ktoré skrýva uprostred betónovej džungle sídliska Vlčince Námestie Jána Pavla II. Pápežova busta pozýva pútnikov vyjsť po schodisku do chrámu i do vlastných duší.

Kysuce

Po drotárskych stopách našich predkov putujeme z bytčianskej doliny cez Semeteš až do Korne. V tamojšom

tu podaroval pápežovi z Polski malarz akademicki Zdeno Horecký. Przy odbieraniu daru starał się wyjaśnić, co się na nim znajduje, ale Jan Paweł II stwierdził, że zna to miejsce, ponieważ kilkakrotnie jako turysta sypiał bezpośrednio w schronisku pod Rozsutcem. I znajdujemy się w charakterystycznej Terchovej, gdzie niedawno odkryto brązowe popiersie błogosławionego pielgrzyma, który odcisnął wyraźne piętno nie tylko w świecie, ale również w naszych sercach. Kiedy stoimy przed rzeźbą, w cieniu kościoła św. Cyryla i Metodego, odczuwamy wielkość osoby, której śladami podążamy. Osoba jej autora, rzeźbiarza akademickiego Milana Opalki, pochodzącego z Terchovej, to kolejny łącznik z błogosławionym papieżem. Z rąk tego rzeźbiarza pochodzi także wielki szklany krzyż, podarowany Ojcu Świętemu podczas jego ostatniej wizyty w Republice Słowackiej. Przybywamy do miasta Žilina, które w betonowej dżungli osiedla Vlčince kryje plac Jana Pawła II. Popiersie papieża zaprasza pielgrzymów do wejścia po schodach do świątyni oraz do spojrzenia we własne dusze.

Busta Jána Pavla II. od akademického sochára Ladislava Beráka pred Kostolom Sedembolestnej Panny Márie, Žilina-Vlčince.

Popiersie Jana Pawła II autorstwa Ladislava Beráka, artysty rzeźbiarza przed kościołem Matki Bożej Bolesnej, Żylina-Vlčince.

Kostole Božského Srdca Ježišovho sa ponoríme do modlitby za Jána Pavla II. ako vďaka za jeho pozemské bytie i aktivity. Symbolicky ho zbadáme už pred vstupom do kostola na obrovskom vitrážovom okne, akoby žehnal sestru Zdenke Schelingovej. Ide o dielo akad. maliara Františka Blaška s rozmermi štyri krát päť metrov. Aký úžasný billboard, pomyslíme si, keď popri cestách v záplave reklamných pútačov prehladáme na prvý pohľad nenápadnejšie miesta, avšak s oveľa hlbším posolstvom. Nie všetko lacné je totiž dobré. Zvečerilo sa a my sa ponáhľame na posledné zastavenie našej púte. Po zotmení vchádzame do kysuckého Staškova, v ktorého centre nás už z diaľky rukou od srdca víta Ján Pavol II. Nie je sám, lebo spoločnosť mu robí Matka Tereza, ktorých stretnutie inšpirovalo sochára Vojtecha Pohanku na vytvorenie súsošia. A keby nebola tma, tak by sme mohli prejsť bystrickou dolinou do obce Klubina. V nej nájdeme pod beskydskou Veľkou Račou pamätný kameň, ktorým sa veriaci pútnici prihovárajú svojmu blahoslavenému pápežovi nasledovne: „Ján Pavol II., milovník Beskyd, ochraňuj nás.“

Kisuce

Śladami naszych przodków pielgrzymujemy z doliny Bytča, przez Semeteś, aż do Korne. W tutejszym kościele pw. Boskiego Serca Jezusa zagłębimy się w modlitwie za Jana Pawła II, okazując wdzięczność za jego ziemskie życie i działalność. Symbolicznie zobaczymy go już przed wejściem do kościoła, na olbrzymim oknie witrażowym, przedstawiającym papieża błogosławiącego siostrę Zdenkę Schelingową. To dzieło malarza akademickiego Františka Blaška, o rozmiarach cztery na pięć metrów. Jaki wspomniały billboard, pomyslimy, gdy obok dróg obserwujemy na pierwszy rzut oka niewidoczne miejsca, posiadające jednak głęboki przekaz. Nie wszystko, co tanie, jest dobre.

Zrobiło się ciemno i spieszymy się na ostatni etap naszej pielgrzymki. W ciemności wchodzimy do kysuckiego Staškova, w którego centrum już z daleka wita nas Jan Paweł II. Nie jest sam, towarzyszy mu Matka Teresa, których spotkanie zainspirowało rzeźbiarza Vojtecha Pohanki do stworzenia tego dzieła. Gdyby nie ciemność, moglibyśmy przejść bystrcką doliną do gminy Klubina. W niej, pod beskydzką Wielką

*Súsošie Jána Pavla II.
a bl. Matky Terezy
v Staškove (Kysuce) od
autora akademického
sochára Vojtecha Pohanku
a jeho syna Petra pred
Kostolom Navštívenia
Panny Márie.*

*Posagi Jana Pawła II
i bł. Matki Teresy
w Staškove (Kisuce)
autorstwa Vojtecha
Pohanki, artysty rzeźbiarza
i jego syna Petra przed
kościółem Nawiedzenia
Maryi Panny.*

Lietajúci pútnik

Aj tak nazývali počas života a pôsobenia na pápežskom pôsobisku Karla Wojtylu, ktorý pochádzal z Poľska, ale nikdy nemal ďaleko na Slovensko a zvlášť na územie Žilinského kraja. Nemusel ho navštíviť fyzicky a pritom jeho duchovné poslanstvo v regiónoch žije a prekvitá. Dôkazom sú i kostoly a kaplnky, ktorých základné kamene požehnal počas svojej historickej prvej oficiálnej návštevy Slovenska. Písal sa 22. apríl 1990, kedy vo Vajnoroch posvätil Ján Pavol II. základné kamene mnohých kostolov a kaplniek. Z nich spomeňme niektoré, ležiace na území Žilinského kraja, ktoré si určite zaslужujú našu pozornosť, ak sme sa rozhodli putovať po stopách výnimočnej osobnosti nedávnej minulosti. Neobídeme Kostol Sedembolestnej Panny Márie v Podvysokej, Kostol Ružencovej Panny Márie v Rudine, Kostol Sedembolestnej Panny Márie v Hlbokom nad Váhom, Kostol sv. Cyrila a Metoda v Žiline-Trnovom, alebo Kaplnku Božieho milosrdenstva v Univerzitnej nemocnici v Martine. Tieto miesta si prechádzame len tak letom-svetom, ale dávame si predsavzatie, že sa im, ako

Raczą, znajduje się kamień pamiątkowy, którym wierni pielgrzymi mówią do swojego błogosławionego papieża słowami: „Janie Pawle II, miłośniku Beskid, chroń nas”.

Latający pielgrzym

Tak nazywano Karola Wojtyłę podczas życia oraz działalności papieskiej. Pochodził z Polski, ale zawsze pozostawał blisko Słowacji, zwłaszcza regionu żylińskiego. Nie musiał odwiedzić go fizycznie, przecież jego duchowe posłannictwo w regionach żyje i rozkwita. Dowodami na to są kościoły i kaplice, których kamienie węgielne błogosławił podczas pierwszej oficjalnej wizyty na Słowacji; pisano o tym 22 kwietnia 1990 roku, kiedy w Vajnorach Jan Paweł II błogosławił kamienie węgielne wielu kościołów i kaplic. Wspomnimy o niektórych, leżących na terenie regionu żylińskiego, zasługujących na naszą uwagę, skoro zdecydowaliśmy się pielgrzymować śladami wyjątkowej osobowości z niedawnej przeszłości. Nie omówimy kościoła pw. Maryi Panny w Podvysokej, kościoła pw. Matki Boskiej Różańcowej w Rudine, kościoła pw. Matki Bożej Bolesnej w Hlbokom

Kaplnka Panny Márie na hore Živčák.

Kaplica Maryi Panny na górze Żivčák.

*Základný kameň pre výstavbu
Kaplnky Panny Márie na hore Živčák
(Kysuce) vysvätený Jánom Pavlom
v roku 1990 v Bratislave.*

*Kamień węgielny do budowy kaplicy
Maryi Panny na górze Żivčák (Kisuce)
poświęcony przez Jana Pawła II
w 1990 roku w Bratysławie.*

spomienkam na veľkého muža nielen kresťanskej histórie, budeme venovať viac počas našich ďalších ciest.

Zastavenie v básni

Začali sme v Ružomberku a končíme v ňom ako v meste, kde v tridsiatych rokoch minulého storočia študoval na gymnáziu básnik Svetoslav Veigl, ktorý sa na počesť návštevy Jána Pavla II. na Slovensku v roku 1990 i v radosnom očakávaní jeho ďalšej návštevy vyznal veršom takto: „Verím to znamenie bolo z neba/Že všetkým polepšiť sa nám treba/Nájsť znovu svoju tvár/Ktorú nám darovala jar/Päť rokov ubehlo/Desať slnovratov púšťalo nám žily/Znovu k nám Pastier prichádza/Či sme sa v ničom polepšili?“¹ (úryvok z básne *Skala nádeje*). Po jeho smrti naňho spomínal i kysucký básnik Martin Kolembus: „K Slovensku preto mal blízky vzťah/nehabil sa to trikrát dokázať aj povedať“² (úryvok z básne *Umrel pápež*). Ale jeho odkaz je živý aj v aktuálnej tvorbe. Pred pár rokmi som mal tú česť spoločne s akademickým maliarom Ondrejom Zimkom pracovať na maľovanke pre deti, kde sme sa tvorivo stretli na jednom

nad Váhom, kościoła św. Cyryla i Metodego w Żylinie-Trnovom ani kaplicę Bożego Miłosierdzia w Uniwersyteckim szpitalu w Martine. Miejsca te przechodzimy jedynie w przelocie, ale poświęcimy im więcej czasu podczas dalszych pielgrzymek, jako wspomnienie wielkiego człowieka, nie tylko chrześcijańskiej historii.

Zatrzymanie w wierszu

Zaczęliśmy w Ružomberku i kończymy w nim jako w mieście, w którym w trzydziestych latach ubiegłego stulecia uczył się w gimnazjum poeta Svetoslav Veigl. Na cześć wizyty Jana Pawła II na Słowacji w 1990 roku oraz w radosnym oczekiwaniu jego kolejnej wizyty napisał w wierszu: „Wierzę, ten znak był z nieba/że we wszystkim trzeba stać się lepszym/na nowo odnaleźć swą twarz/którą podarowała nam wiosna/pięć lat minęło/dziesięć przesileni puszczało nam żyły/znów przychodzi do nas Pasterz/czy w niczym nie staliśmy się lepsi?“¹ (cytat z wiersza *Skala nadziei*). Po śmierci Jana Pawła II wspominał o nim i kysucki poeta, Martin Kolembus: „...do Słowacji dlatego miał bliski stosunek/nie

*Busta Jána Pavla II. pred rektorátom
Katolíckej univerzity v Ružomberku.*

*Popiersie Jana Pawła II przed
rektoratem Uniwersytetu Katolickiego
w Ružomberku.*

z miest: „Celá trieda behom zahla/na Námestie Jána Pavla/ druhého, kde stojí chrám,/moderný, no predsa krásny, /až nám skončil v tejto básni./Kto je v ňom, tak nie je sám.“³ (báseň Na Ockovom námestí dobrý ľud sa pomestí). Aj Karol Wojtyła bol básnik.

Záver

Záver neznamená vždy koniec. Kolobeh života i každodenných starostí–radostí môžeme zastaviť, len ak sami priložíme ruku k dielu. Preto sme sa rozhodli nielen mapovať spomienkové miesta, venované Jánovi Pavlovi II., ale aj aktívne prispieť k uchovávaniu jeho odkazu. Napríklad vďaka Krajskej knižnici v Žiline prebieha v tomto jubilejnom roku projekt Duchaplný cestopis po stopách Jána Pavla II. v našich regiónoch. V roku nesúcom sa v svätocyrilometodskom duchu. Veď práve Ján Pavol II. týchto učiteľov našich predkov povýšil za spolupatrónov Európy. Európy, ktorá je zložená zo stoviek regiónov, a medzi nimi sú i Orava, Liptov, Turiec, Horné Považie a Kysuce, spoluvytvárajúce Žilinský kraj.

wstydział się tego trzy razy uzasadnić i powiedzieć”.² (cytat z wiersza *Zmarł papież*). Ale jego misja jest żywa także we współczesnej twórczości. Kilka lat temu współpracowałem z akademickim malarzem Ondrejem Zimkiem w zakresie rysunków dla dzieci. Spotkaliśmy się twórczo w jednym miejscu: „Cała klasa biegiem skręciła/na plac Jana Pawła/drugiego, gdzie stoi świątynia/nowoczesna, przecież przepiękna,/aż nam skończył w tym wierszu./Kto jest w nim, nie jest sam”.³ (wiersz *Na Tatusiowym placu dobry lud się pomieści*). Karol Wojtyła też był poetą.

Zakończenie

Zakończenie nie zawsze oznacza koniec. Bieg życia oraz codzienne troski czy radości możemy zatrzymać, jeżeli sami się o to postaramy. Dlatego zdecydowaliśmy nie tylko zaznaczać pamiątkowe miejsca poświęcone Janowi Pawłowi II, ale aktywnie partycypować w pielęgnowaniu i przekazywaniu jego posłannictwa. Na przykład dzięki Bibliotece w Żylinie odbywa się w tym jubileuszowym roku projekt „Duchowy przewodnik śladami Jana Pawła II w naszych regionach”.

*Socha Jána Pavla II. od
autora Štefana Hudzika
pri Kostole Božského
Srdca Ježišovho v Oravskej
Polhore.*

*Posag Jana Pawła II
autorstwa Štefana Hudzika
przy kościele Najświętszego
Serca w Oravskej Polhore.*

Poznámky

¹ VEIGL, S. *Svetelný periskop*. Martin: Matica slovenská, 2004, s. 126.

² KOLEMBUS, M. *Okrídlená duša*. Lodno: vydané vo vlastnom náklade, 2005, s. 45.

³ KUBICA, P. *Putovanie našou diecézou (1)*. Žilina: Žilinská diecéza, 2010, s. 14.

Použitá literatúra

KOLEMBUS, M.: *Okrídlená duša*. Lodno: vydané vo vlastnom náklade, 2005. 100 s.

KUBICA, P. *Putovanie našou diecézou (1)*. Žilina: Žilinská diecéza, 2010. 24 s. ISBN 978-80-970473-6-8.

VEIGL, S.: *Svetelný periskop*. Martin: Matica slovenská, 2004. 142 s. ISBN 80-7090-732-0.

W roku przeżywanym w duchu nauki św. Cyryla i Metodego. Przecież właśnie Jan Paweł II tych nauczycieli naszych poprzedników podniósł do godności współpatronów Europy. Europy, w której skład wchodzi wiele regionów, a wśród nich między innymi Orawa, Liptov, Turiec, Horné Považie i Kisuca, współtworzące region żyliński.

Brzypisy

¹ VEIGL, S. *Svetelný peryskop*, Martin: Matica slovenská, 2004, s. 126.

² KOLEMBUS, M. *Okrídlená duša*, Lodno: wydane nakładem własnym, 2005, s. 45.

³ KUBICA, P. *Putovanie našou diecézou (1)*. Žilina: Žilinská diecéza, 2010, s. 14.

Literatura

KOLEMBUS, M.: *Okrídlená duša*, Lodno: wydane nakładem własnym, 2005, s. 100.

KUBICA, P. *Putovanie našou diecézou (1)*, Žilina: Žilinská diecéza, 2010, s. 24, ISBN 978-80-970473-6-8.

VEIGL, S. *Svetelný peryskop*, Martin: Matica slovenská, 2004. 142 s. ISBN 80-7090-732-0.

*Kostol Sv. Cyrila a Metoda
v Terchovej.*

*Kościół św. Cyryla
i Metodego w Terchovej.*

*Busta Jána Pavla II.
zhotovená Milanom
Opalkom pri Kostole
Sv. Cyrila a Metoda
v Terchovej (Horné
Považie).*

*Popiersie Jana Pawła II
autorstwa Milana Opalki
przy kościele św. Cyryla
i Metodego w Terchovej
(Górne Považie).*

Budova Pedagogickej fakulty Katolíckej univerzity v Ružomberku, v ktorej sa nachádza Aula Jána Pavla II.

Budynok Wydziału Pedagogicznego Uniwersytetu Katolickiego w Ružomberku, w którym znajduje się Aula Jana Pawła II

Busta Jána Pavla II. v aule.

Popiersie Jana Pawła II w aule.

*Park Jána Pavla II.
v Ružomberku, ktorého súčasťou
je aj mramorový stĺp, ktorý na
svojich štyroch stranách prináša
citát Jána Pavla II. a ďalšie tri
výroky o jeho osobnosti.*

*Park Jana Pawła II
w Rużomberku. Znajduje się
w nim marmurowy postument
z cytatem Jana Pawła II oraz
trzechopiniam o nim.*

Kľačiaci Ján Pavol II. pri soche Ježiša Krista na kopci Grapa v obci Klin (Orava). Autorom sochy je Peter Ganobjak. V pozadí - časť vodnej nádrže Oravská Priehrada.

Kłęczący Jan Paweł II przy na szczycie Góry Grapa w gminie Klin (Orawa). Autorem posagu jest Peter Ganobjak. Za posagiem widać zbiornik wodny Oravská Priehrada.

Pamätná tabuľa ako základný kameň pre výstavbu Kostola sv. Anjelov Strážnych v Ťapešove (Orava) vysvätený Jánom Pavlom II. v roku 1990 v Bratislave.

Tablica pamiątkowa jako kamień węgielny pod budowę kościoła św. Aniołów Stróżów w Źapešove (Orawa) poświęcony przez Jana Pawła II w 1990 roku w Bratysławie.

*Kostol Sedembolestnej Panny Márie
v Žiline-Zástraní.*

*Kościół Matki Bożej Bolesnej w Żylinie-
Zástraní.*

*Základný kameň novostavby Kostola
Sedembolestnej Panny Márie v Žiline-
Zástraní vysvätený Jánom Pavlom II.
v roku 1995.*

*Kamień węgielny pod budowę kościoła
Matki Bożej Bolesnej w Żylinie-Zástraní
poświęcony przez Jana Pawła II w 1995
roku.*

Kostol Sedembolestnej Panny Márie v Hlbokom nad Váhom.

Kościół Matki Bożej Bolesnej w Hlbokim nad Váhom.

Základný kameň novostavby Kostola Sedembolestnej Panny Márie v Hlbokom nad Váhom (Horné Považie) vysvätený Jánom Pavlom II. v roku 1990 v Bratislave.

Kamień węgielny pod budowę kościoła Matki Bożej Bolesnej w Hlbokim nad Váhom (Górne Považie) poświęcony przez Jana Pawła II w 1990 roku w Bratysławie.

Kostol sv. Cyrila a Metoda v Žiline-Trnovom.

Kościół św. Cyryla i Metodego w Żylinie-Trnovom.

Základný kameň novostavby Kostola sv. Cyrila a Metoda v Žiline-Trnovom vysvätený Jánom Pavlom II. v roku 1990 v Bratislave.

Kamień węgielny pod budowę kościoła św. Cyryla i Metodego w Żylinie-Trnovom poświęcony przez Jana Pawła II w 1990 roku w Bratysławie.

*Námestie Jána Pavla II. pred
Kostolom Sedembolestnej
Panny Márie Žilina-Vlčince.*

*Plac Jana Pawła II przed
kościółem Matki Bożej
Bolesnej w Żylinie-Vlčince.*

*Kostol Sedembolestnej Panny Márie
v Podvysokej.*

*Kościół Matki Bożej Bolesnej
w Podvysokej.*

*Základný kameň novostavby
Kostola Sedembolestnej Panny Márie
v Podvysokej (Kysuce) vysvätený
Jánom Pavlom II. v roku 1990
v Bratislave.*

*Kamień węgielny pod budowę kościoła
Matki Bożej Bolesnej w Podvysokej
(Kisuce) poświęcony przez Jana Pawła II
w 1990 roku w Bratysławie.*

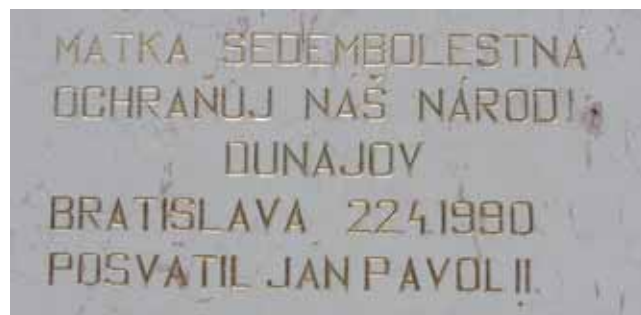

Kostol Sedembolestnej Panny Márie v Dunajove.

Kościół Matki Bożej Bolesnej w Dunajowie.

Základný kameň novostavby Kostola Sedembolestnej Panny Márie v Dunajove (Kysuce) vysvätený Jánom Pavlom II. v roku 1990 v Bratislave.

Kamień węgielny pod budowę kościoła Matki Bożej Bolesnej w Dunajowie (Kisuce) poświęcony przez Jana Pawła II w 1990 roku w Bratysławie.

Kostol Božského Srdca Ježišovo v Korní.

*Kościół Najświętszego Serca Jezusa
w Korní.*

*Základný kameň novostavby Kostola
Božského Srdca Ježišovo v Korní
(Kysuce) vysvätený Jánom Pavlom II.
v roku 1990 v Bratislave.*

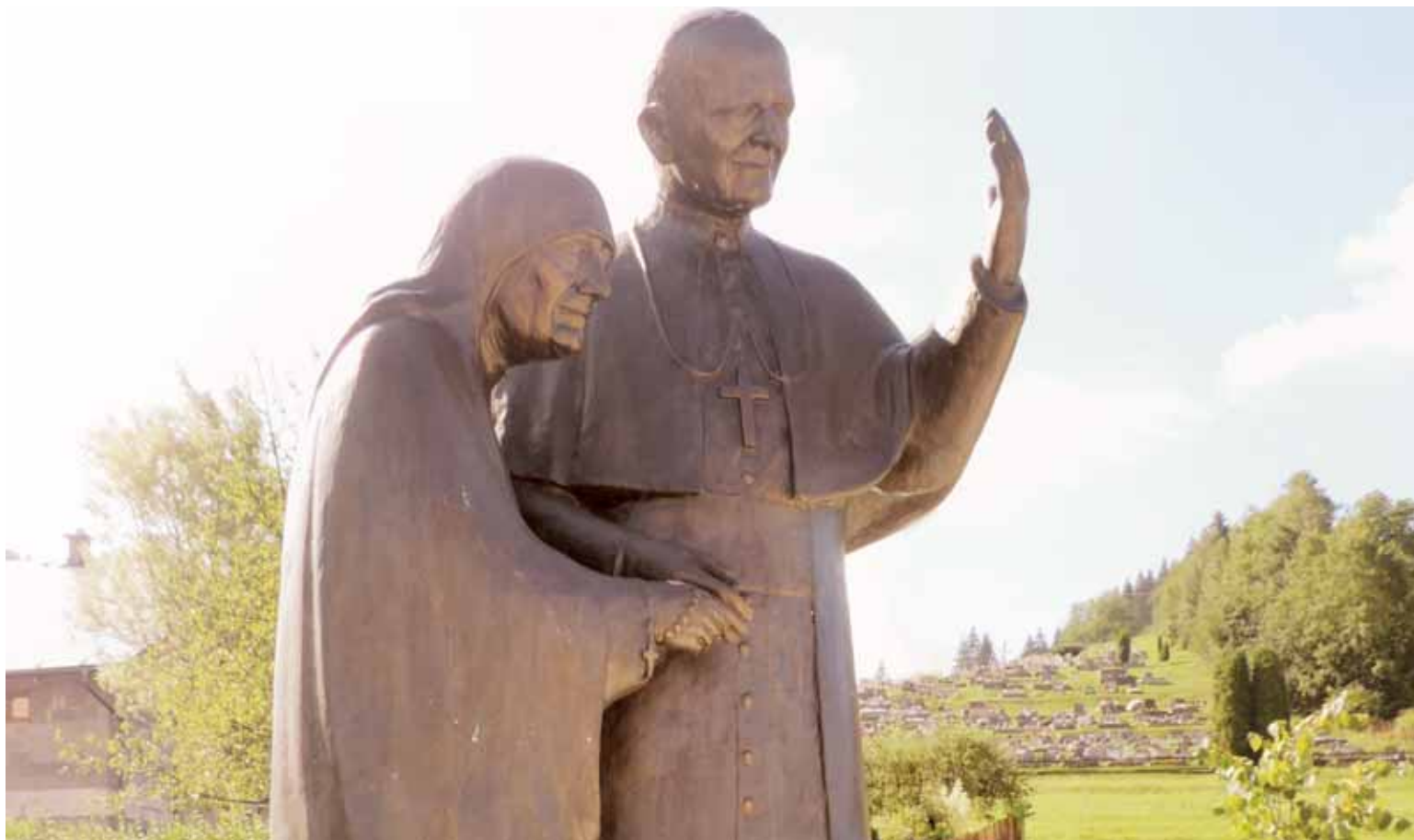
*Kamień węgielny pod budowę kościoła
Najświętszego Serca Jezusa w Korní
(Kisuce) poświęcony przez Jana
Pawła II w 1990 roku w Bratysławie.*

*Vitrážové okno v Kostole
Božského Srdca Ježišouho
v Korní s vyobrazením
Jána Pavla II. a bl. Zdenky
Schelingovej.*

*Witraż w kościele
Najświętszego Serca Jezusa
w Korní z postaciami
Jana Pawła II i bl. Zdenki
Schelingovej.*

DUCHAPLNÝ CESTOPIS PO STOPÁCH
JÁNA PAVLA II. V NAŠICH REGIÓNOCH

DUCHOWY PRZEWODNIK ŚLADAMI
JANA PAWŁA II W NASZYCH REGIONACH

*Súsošie Jána Pavla II. a bl.
Matky Terezy v Staškove
(Kysuce) od autora
akademického sochára
Vojtecha Pohanku a jeho
syna Petra pred Kostolom
Navštívenia Panny Márie.*

*Posągi Jana Pawła II
i Matki Teresy w Staškove
(Kisuce) autorstwa
Vojtecha Pohanki, artysty
rzeźbiarza, i jego syna
Petra przed kościołem
Nawiedzenia Maryi Panny.*

Kaplnka Božieho Milosrdenstva v areáli Univerzitetnej nemocnice Martin.

Základný kameň pre obnovu Kaplnky Božieho Milosrdenstva v areáli Univerzitetnej nemocnice v Martine (Turiec) vysvätený Jánom Pavlom II. v roku 1990.

Kaplica Bożego Miłosierdzia w Szpitalu Uniwersyteckim w Martinie.

Kamień węgielny do odnowy Kaplicy Bożego Miłosierdzia w arealu Szpitalu Uniwersyteckim w Martinie (Turiec) poświęcony przez Jana Pawła II w 1990 roku.

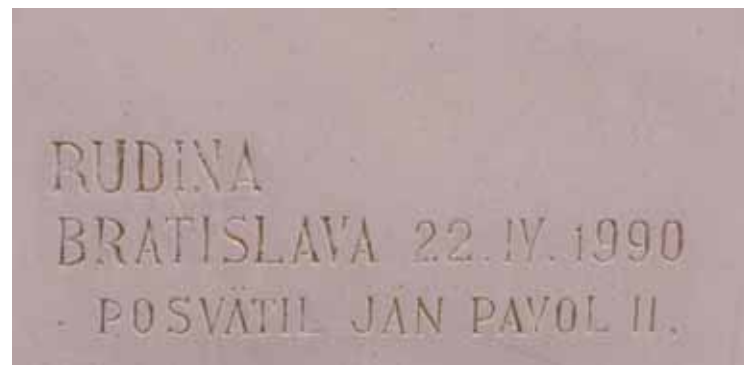

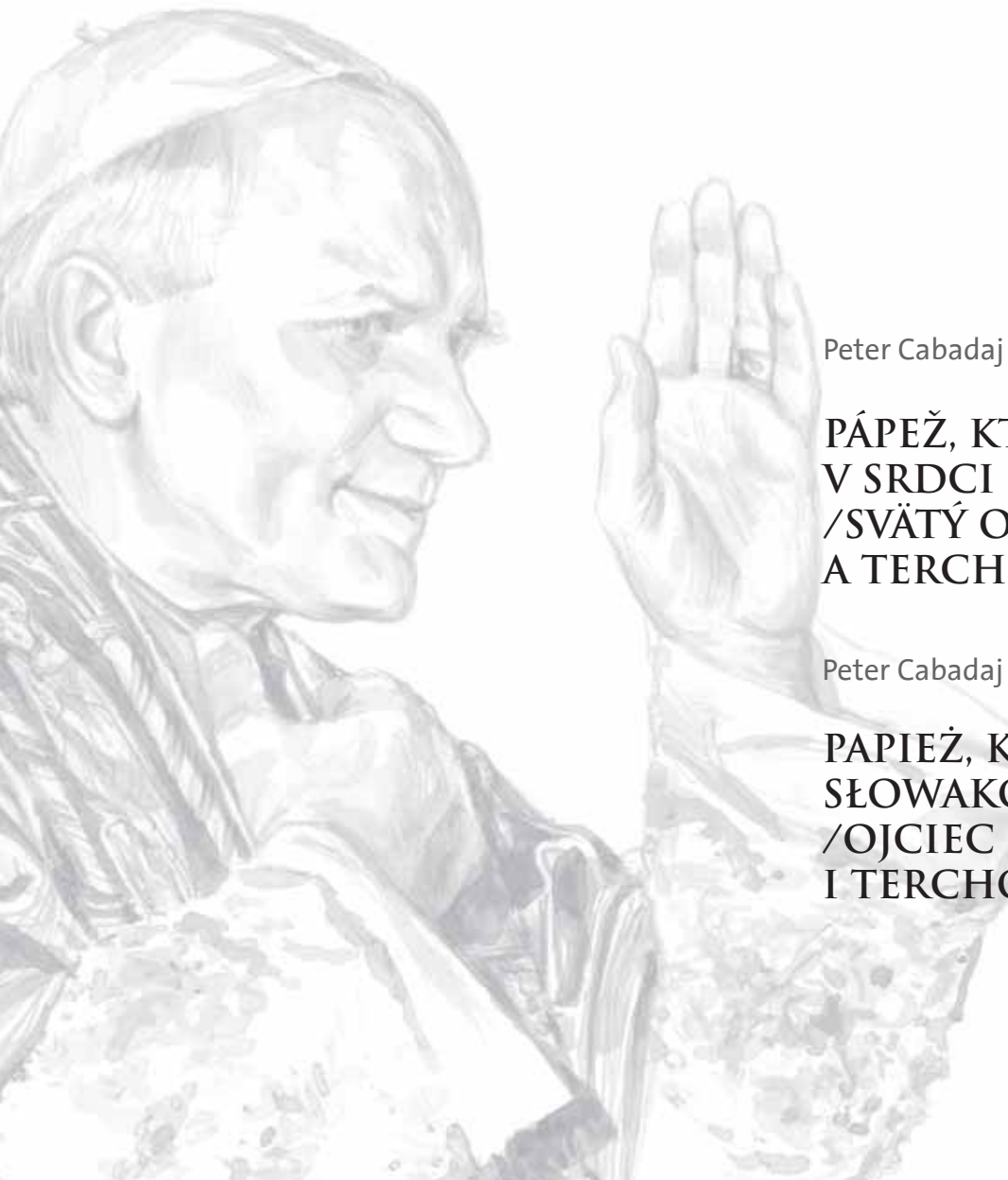
Kostol Ružencovej Panny Márie v Rudine.

Kościół Matki Boskiej Różańcowej w Rudine.

Základný kameň novostavby Kostola Ružencovej Panny Márie v Rudine (Kysuce) vysvätený Jánom Pavlom II. v roku 1990 v Bratislave.

Kamień węgielny pod budowę kościoła Matki Boskiej Różańcowej w Rudine (Kisuce) poświęcony przez Jana Pawła II w 1990 roku w Bratysławie.

Peter Cabadaj

**PÁPEŽ, KTORÝ NOSIL SLOVÁKOV
V SRDCI
/SVÄTÝ OTEC JÁN PAVOL II.
A TERCHOVÁ/**

Peter Cabadaj

**PAPIEŻ, KTÓRY W SERCU NOSIŁ
SŁOWAKÓW
/OJCIEC ŚWIĘTY JAN PAWEŁ II
I TERCHOWA/**

Účastníci 1. pamätného výstupu na vrchole Veľkého Rozsutca organizovaného 7. 9. 2013 na počesť Jána Pavla II.

Uczestnicy 1. pamiątkowego wejścia na szczyt Wielkiego Rozsutca organizowanego 7 września 2013 roku na cześć Jana Pawła II.

Keď zomrel Svätý Otec Ján Pavol II., svet na chvíľu stíchol a premýšľal. Na malý okamih sa akoby zastavili dejiny, do ktorých sa tento charizmatiký pápež, 264. nástupca svätého Petra, zapísal nezmazateľnými literami. „Umieral so čťou svätých“, povedal o jeho posledných hodinách kardinál Angelo Sodano. A takmer ihneď sa začalo uvažovať i špekulovať o tom, že Ján Pavol II. by mal byť v čo najkratšom čase vyhlásený za svätého. Úprimne povedané, želali a želajú si to hádam všetci kresťania, pretože boli svedkami pápežových nespočetných obetavých snažení, ktorými ako verný Kristov nasledovník vytrvalo povzbudzoval, burcoval a inšpiroval svet.

Výnimkou nebola ani Terchová, kde sa nachádza najväčší kostol na území Slovenska, zasvätený svätým Cyrilovi a Metodovi. Práve Svätý Otec Ján Pavol II. vyhlásil v roku 1980 solúnskych bratov za spolupatronov Európy. Táto skutočnosť na Slovensku výrazne prispela k prehĺbeniu záujmu o rozvíjanie nadčasového odkazu byzantskej misie. V podmienkach Terchovej sa o to mierou vrchovatou pričínili vtedajší správca farnosti dekan Jozef Šabo zo Spoločnosti Božieho Slova. Tento charizmatiký kňaz študoval

Kedy zmarl Ojciec Świety Jan Paweł II, świat na chwilę ucichł i się zamyślił. Na moment jak gdyby zatrzymała się historia, w której ten charyzmatyczny papież, 264. następca Świątego Piotra, zapisał się trwałymi literami. „Umierał z czią świątych” – powiedział o jego ostatnich godzinach kardynał Angelo Sodano. Od razu zaczęto myśleć i spekulować, że Jan Paweł II powinien w jak najkrótszym czasie zostać ogłoszony świątym. Życzyli i życzą sobie tego chyba wszyscy chrześcijanie, byli bowiem świadkami papieskich niezliczonych ofiarnych wysiłków, przez które, jako wierny naśladowca Chrystusa, wytrwale motywował, alarmował oraz inspirował świat.

Terchowa też nie była wyjątkiem. Tutaj znajduje się największy kościół na terenie Słowacji poświęcony św. Cyrylowi i Metodemu. Właśnie Ojciec Świety Jan Paweł II w 1980 roku ogłosił braci solúnskich współpatronami Europy. To zdarzenia na Słowacji wyraźnie przyczyniło się do pogłębienia zainteresowania rozwojem ponadczasowego przekazu bizantyjskiej misji. W samej Terchovej bardzo przyczynił się do tego ówczesny ksiądz parafii, dziekan Jozef Šabo ze Zgroma-

Veľký Rozsutec (1 609,7 m n. m.) jeden z najkrajších vrchov Slovenska, na ktorý vystúpil aj Ján Pavol II.

Wielki Rozsutec (1609,7 m n.p.m.) to jeden z najpiękniejszych szczytów Słowacji, na który wszedł Jan Paweł II.

na sklonku 50. rokov minulého storočia v Poľsku, kde sa dostal do bezprostredného kontaktu s viacerými priateľmi a spolupracovníkmi biskupa Krakovskej arcidiecézy Karola Wojtyły – neskoršieho pápeža Jána Pavla II. Zásluhou agilného pátra J. Šaba a ďalších miestnych nadšencov sa hneď po revolúcii konal prvý ročník Cyrilometodských dní v Terchovej. Táto rázovitá obec sa v roku 1990 stala vôbec prvým miestom vo vtedajšej federácii, kde bolo zorganizované podujatie, reflektujúce význam misie solúnskych bratov a slovanských apoštolov. Po takmer 25 rokoch ostáva Terchová jediným miestom na Slovensku, ktoré si dokázalo udržať pravidelnosť a bohatú programovú skladbu svojich cyrilo-metodských slávností.

Z celonárodného pohľadu treba pripomenúť, že Svätý Otec Ján Pavol II. sa živo zaujímal o činnosť Slovenského ústavu sv. Cyrila a Metoda v Ríme, ktorý v roku 1998 povýšil na pápežskú inštitúciu. (Zásluhou spomínaného ústavu vyšiel vo Večnom meste v roku 1979 pod názvom *Profily*, v preklade Andreja Žarnova, výber z básnickej tvorby Karola Wojtyły.)

dzenia Slova Božego. Charyzmatyczny ksiądz pod koniec lat 50. ubiegłego stulecia studiował w Polsce, gdzie miał kontakt z kilkoma przyjaciółmi i współpracownikami biskupa archidiecezji krakowskiej Karola Wojtyły – późniejszego papieża Jana Pawła II. Dzięki zapalonemu księdzu J. Šabowi i innym miejscowym entuzjastom zaraz po rewolucji odbyły się po raz pierwszy Dni Cyrylometodejskie w Terchovej. Charakterystyczna gmina stała się w 1990 roku w pierwszym miejscu w ówczesnej federacji, w którym zorganizowano imprezę ogniskującą się na misji braci soluńskich i słowiańskich apostołów. Po prawie 25 latach Terchowa pozostaje jedynym na Słowacji miejscem, które potrafiło utrzymać reguły oraz bogaty program swych cyrylometodejskich uroczystości.

Z narodowej perspektywy trzeba przypomnieć, że Ojciec Święty Jan Paweł II żywo interesował się działalnością Słowackiego Instytutu św. Cyryla i Metodego w Rzymie, który w 1998 roku stał się instytucją papieską. (Dzięki temu instytutowi w Wiecznym Mieście w 1979 roku został opublikowany wybór wierszy Karola Wojtyły pod tytułem *Profily* w tłumaczeniu Andreja Žarnova).

Pamätná tabuľka inštalovaná na počesť Jána Pavla II. na vrchole Veľkého Rozsutca 7. septembra 2013.

Tablica pamiątkowa zainstalowana na cześć Jana Pawła II na wierzchołku Wielkiego Rozsutca 7 września 2013 roku.

Bezprostredne po smrti Jána Pavla II. začali v Terchovej uvažovať, ako si dlhodobejšie uctiť jeho pamiatku. Zásluhou riaditeľa miestneho kultúrneho strediska Rudolfa Patrňčiaka a vďaka porozumeniu farského úradu sa už v roku pápežovho úmrtia uskutočnil koncert so symbolickým názvom PodĎakovanie za lásku (2005). Atraktívne koncerty duchovnej a vážnej hudby, na ktorých účinkujú terchovskí, slovenskí i zahraniční umelci, organizujú v Kostole sv. Cyrila a Metoda každý rok vo veľkonočnom období.

V rámci 7. ročníka koncertu PodĎakovanie za lásku bola 1. mája 2011, pri príležitosti blahorečenia Jána Pavla II., slávnostne odhalená jeho bronzová busta. Autor diela akad. sochár Milan Opalka, rodák z Terchovej, ju nainštaloval pod vežou tamojšieho chrámu. Bustu odliali metódou „na stratený vosk“ v ateliéri Andreja Margoča v Perneku. Bronzová podobizeň zobrazuje pápeža „vo veku, keď sa postavil na čelo katolíckej Cirkvi, aby ju previedol do nového tisícročia. Je plný elánu, sily, láskavosti i odhodlania a svojou žehnajúcou pravoucou nás víta, ale aj odprevádza z Terchovej.“ (M. Opalka, 2011) Sochu osadili na terchovskom pies-

Bezpośrednio po śmierci Jana Pawła II zaczęto w Terchowej myśleć o tym, w jaki sposób na trwałe uczcić pamięć papieża. Dzięki dyrektorowi miejscowego ośrodka kulturalnego Rudolfowi Patrńcii oraz dzięki porozumieniu z urzędem parafialnym odbył się koncert o symbolicznym tytule „Podziękowanie za miłość” (2005). W kościele św. Cyryla i Metodego co roku w czasie Wielkanocy organizowano atrakcyjne koncerty muzyki duchowej i poważnej, w których występowali artyści terchowscy, słowaccy oraz zagraniczni.

W ramach siódmego Podziękowania za miłość 1 maja 2011 roku z okazji beatyfikacji Jana Pawła II nastąpiło uroczyste odsłonięcie, wykonanego z brązu, popiersia papieża. Autor dzieła, akademicki rzeźbiarz Milan Opalka, pochodzący z Terchovej, zainstalował je pod wieżą tutejszej świątyni. Popiersie odlewano metodą na stracony воск w warsztacie Andreja Margoča w Perneku. Brązowy portret przedstawia papieża „w wieku, kiedy stanął na czele Kościoła katolickiego, by wprowadzić go w nowe tysiąclecie. Jest pełen zapału, siły, życzliwości i gotowości do działania i swoją błogosławiącą prawą ręką wita nas, ale też podprowadza z Terchovej”

Účastníci 1. pamätného výstupu na vrchole Veľkého Rozsutca organizovaného 7. septembra 2013 na počesť Jána Pavla II.

Uczestnicy 1. pamiątkowego wejścia na wierzchołek Wielkiego Rozsutca organizowany 7. września 2013 roku na cześć Jana Pawła II.

kovci, čo podľa jej autora potvrdzuje Ježišove slová „Peter, ty si skala...“ Zároveň ide o kameň, z ktorého bol postavený Kostol sv. Cyrila a Metoda. Vnímavý pozorovateľ ocení, že dielo je nainštalované akoby na dotyk, čo symbolizuje, že sa môžeme s blahoslaveným Jánom Pavlom II. stretávať každý deň.

Dňa 21. októbra 2012 vyhlásili blahoslaveného Jána Pavla II. na pontifikálnej svätej omši v Kostole sv. Cyrila a Metoda v Terchovej za patróna Horskej záchranej služby na Slovensku. Omšu celebroidal apoštolský nuncius v Slovenskej republike Mons. Mario Giordana s ordinárom Ozbroyených síl a Ozbroyených zborov SR Mons. Františkom Rábekom, vojenskými, policajnými a hasičskými kaplánmi – za účasti množstva profesionálnych i dobrovoľných členov Horskej služby. Prirodzene, na výnimočnom slávnostnom akte nemohli chýbať ani početní redaktori printových a elektronických médií.

Azda nie je potrebné na tomto mieste rozoberať či špekulovať, koľkokrát navštívil (vtedy ešte) Karol Wojtyła slovenské hory, koľko ráz a kedy vystúpil na naše kon-

(M. Opalka, 2011). Posag zostal osadzoný v terchovskom piaskowcu, čo podľa jeho autora nawiakuje do slov Je-zusa: „Piotrze, ty jesteś skałą...“. Jednocześnie chodzi o kamień, z którego został zbudowany kościół św. Cyryla i Metodego. Spostrzegawczy obserwator widzi, że dzieło jest zainstalowane jak gdyby na dotyk, to symbol, że możemy spotykać się z błogosławionym Janem Pawłem II każdego dnia.

Dnia 21 października 2012 roku podczas pontyfikalnej mszy świętej w kościele św. Cyryla i Metodego w Terchovej błogosławionego Jana Pawła II ogłoszono patronem górskiego pogotowia ratunkowego na Słowacji. Mszę celebroidał nuncjusz apostolski w Republice Słowackiej Mons. Mario Giordana ze zwierzchnikiem sił zbrojnych oraz Korpusu Zbrojnego RS Mons. Františkiem Rábekiem, kapelanami wojskowymi, policji oraz straży pożarnej. W mszy uczestniczyło wielu profesjonalnych oraz wolontariackich członków pogotowia górskiego. Nie zabrakło również w tej wyjątkowej chwili licznych dziennikarzy prasowych i reprezentujących media elektroniczne.

Kultúrny program na Medziholí v priebehu 1. pamätného výstupu na Veľký Rozsutec.

Program kulturalny na Medziholie podczas 1. pamiątkowego wejścia na Wielki Rozsutec.

čiare. Zamyslime sa skôr nad tým, prečo sa práve on stal patrónom horských záchranárov. Už ako vnímavý chlapec pochopil, že hory a vrchy boli stvorené Bohom na to, aby obšťastnili človeka. Obšťastňujú ho síce jednoducho, ale vždy originálne, hlboko a inšpiratívne. Nadšený turista a horolezec Karol Wojtyła vnímal mystérium hôr ako magické tajomstvo meniteľnosti a rôznorodosti. Postupne si však čoraz intenzívnejšie uvedomoval, že hory a nebotyčné končiare sú prirodzenou oslavou pokory, skromnosti a ľudskej spolupatričnosti, že ich autenticky vyjadrujú a pôsobivo odovzdávajú ďalej. Na základe nadobudnutých skúseností a zážitkov, dávno predtým, ako sa stal pápežom, dospel k zásadnému poznaniu, že až z majestátnej výšky vrchov možno adekvátne oceniť a precítiť to, čo je naozaj veľké a hodnotné, čo je naozaj bohatstvom, a čo je len „márnosť nad márnosť“ a „honba za vetrom“. (Kaz.1, 14). Určite aj skúsenosti z výstupov na končiare slovenských hôr ho utvrdili v celoživotnom presvedčení, že na to, aby „človek urobil veľa rekordov vo vrchoch, treba mnoho peňazí. Ale na to, aby človek mohol chodiť po

Chyba nie ma potreby v tomto mieste analyzovať či spekulovať, ile razy navštívil (wówczas jeszcze) Karol Wojtyła słowackie góry, ile razy i kiedy zdobywał nasze szczyty. Myślimy raczej o tym, dlaczego został on patronem górskich ratowników. Będąc jeszcze małym chłopcem, zrozumiał, że góry i szczyty zostały stworzone przez Boga po to, by czyniły człowieka szczęśliwszym. Robią to w sposób prosty, ale zawsze głęboki i inspirujący. Pełen podziwu turysta oraz taternik Karol Wojtyła postrzegał misterium gór jako magiczną tajemnicę zmienności i różnorodności. Z czasem uświadamiał sobie więcej: że góry i wierzchołki dotykające nieba to przyrodnicza gloryfikacja pokory, skromności oraz ludzkiej przynależności, że je autentycznie wyrażają i sugestywnie przekazują dalej. Na podstawie doświadczeń oraz przeżyć na wiele lat przed tym, jak został papieżem, dojrzał do zasadniczego poznania, że dopiero z majestatycznej wysokości szczytów można adekwatnie ocenić oraz czuć to, co naprawdę wielkie i wartościowe, co rzeczywiście jest bogactwem, oraz to, co stanowi jedynie „marność nad marnościami” i „pogoń za wiatrem” (Koh 1,14). Z pewnością również doświadczenia ze zdobywania szczytów słowack-

Posvätenie pamätnej tabuľky počas sv. omše v Kostole sv. Cyrila a Metoda v Terchovej pred výstupom na Veľký Rozsutec 7. septembra 2013.

Poświęcenie tablicy pamiątkowej podczas mszy świętej w kościele św. Cyryła i Metodego w Terchovej przed wejściem na Wielki Rozsutec 7. września 2013 roku.

vrchoch, na to treba predovšetkým veľké srdce, ktoré je schopné zamilovať si námahu a samotu, obetavosť a dobrodružstvo, a najmä chudobu.“ (páter Peter Dikoš – rodák z Terchovej, 1994)

Vo všeobecnosti sa vie, že Ján Pavol II. mal neobyčajne vrúcny vzťah k Slovensku. Istá lekárka sa ho kedysi opýtala, prečo má tak rád Slovákov, keď Albánci trpia za vieru oveľa viac. Svätý Otec si len položil ruku na srdce a povedal: „Tu ich nosím.“ Áno, mal nás rád a tri jeho návštevy to iba nezabudnuteľne zvýraznili a umocnili. Na tomto konštatovaní nič nemení ani skutočnosť, že doteraz nevieme, či bol v deň pápežovho pohrebu na Slovensku vyhlásený štátny smútok, alebo nie...

Môže nás naplňať hrdosťou, že sme žili v epoche Jána Pavla II. Navždy si ho budeme pamätať ako neúnavného bojovníka za vieru, ľudský život, ekumenizmus, zblížovanie národov, človečenskú dôstojnosť, porozumenie a spolupatričnosť. Nebál sa najmocnejších tohto sveta a nejdenný raz im otvorene povedal, čo si myslí o vojnových riešeniach, práve na život, či biede a chudobe. Taký bol a taký navždy

kich gór utwierdziły go w mocnym przekonaniu, że na to, by „człowiek pobili w górach wiele rekordów, potrzebne jest dużo pieniędzy. Ale na to, by człowiek mógł chodzić w górach, potrzebne jest przede wszystkim wielkie serce, będące w stanie zakochać się w wysiłku oraz samotności, ofierze oraz przygodach, i zwłaszcza w biedocie” (ks. Peter Dikoš, rodak z Terchovej, 1994).

Ogólnie wiadomo, że Jan Paweł II miał niezwykle przyjazny stosunek do Słowacji. Pewna lekarka zapytała go kiedyś, dlaczego tak kocha Słowaków, choć przecież Albańczycy cierpią bardziej za wiarę. Ojciec Święty położył tylko rękę na sercu i powiedział: „Tutaj ich noszę”. Tak, kochał nas i jego trzy wizyty to jedynie w sposób niezapomniany podkreśliły i umocniły. Na tym stwierdzeniu niczego nie zmienia rzeczywistość, że dotychczas nie wiemy, czy w dzień pogrzebu papieża była na Słowacji ogłoszona żałoba państwowa czy nie...

Możemy być dumni, że żyliśmy w epoce Jana Pawła II. Na zawsze zapamiętamy go jako niestrudzonego bojownika za wiarę, ludzkie życie, ekumenizm, zbliżanie narodów, godność człowieka, porozumenie oraz przynależność. Nie bał się mocnych tego

v mojich očiach a v mojom srdci zostane náš poľský sused Karol Wojtyła, alias Svätý Otec Ján Pavol II. ČLOVEK, ktorý sa stal pápežom. PÁPEŽ, ktorý zmenil svet!

Poznámka:

Autor príspevku, literárny a kultúrny historik, spisovateľ, publicista, scenárista a editor Peter Cabadaj, je rodák z Terchovej.

świata i nieraz wyrażał swoje zdanie na temat tego, co myśli o militarnych rozwiązaniach, prawie do życia, biedzie i biedocie. Taki był i taki na zawsze zostanie w moich oczach oraz w moim sercu – nasz polski sąsiad, Karol Wojtyła, alias Ojciec Święty Jan Paweł II. CZŁOWIEK, który został papieżem. PAPIEŻ, który zmienił świat!

Przypis:

Pochodzący z Terchowej Peter Cabadaj jest historykiem literatury i kultury, pisarzem, publicystą, scenarzystą.

Ing. Peter Horváth

**BABOHORSKÝ POSOL
OBEC ORAVSKÁ POLHORA**

Ing. Peter Horváth

**BABIOGÓRSKI POSEŁ
GMINA ORAVSKÁ POLHORA**

Každoročné „putovanie“ za Jánom Pavlom II. na Babiu horu (17. ročník výstupu na Babiu horu 24. 8. 2013).

Coroczne „pielgrzymowanie“ za Janem Pawłem II na Babią Górę (17. rocznica wejścia na Babią Górę 24.8. 2013 roku.)

Obec Oravská Polhora je najsevernejšou obcou Slovenska a je dobre známa gajdošskými tradíciami, liečivými jodo-bromovými prameňmi a čarokrásnou prírodou. Oravské Beskydy, ktoré kralujú nad okolitou prírodou a ktorých súčasťou je aj Babia hora, sú ako stvorené na turistiku, prechádzky a duševný relax. Na prechádzky prírodou tu chodil aj náš najväčší slovenský básnik Pavol Országh Hviezdoslav počas 20-ročného pôsobenia v Námestove. Krásna príroda a nespútané hory ho natoľko inšpirovali, že tu napísal aj svoju najväčšiu lyricko-epickú skladbu *Hájnikova žena*. „Pozdravujem Vás lesy hory“ – ten nádherný pozdrav prírode zaiste všetci poznáme... Hviezdoslavova hájovňa pod Babou horou tu stojí dodnes a prostredníctvom expozície, ktorú ponúka, sa môžeme preniesť do obdobia, kedy tu chodieval a zbieral námety pre svoje dielo aj sám majster slova – Hviezdoslav.

Babia hora – kráľovná Oravských Beskyd – očaruje zmysly človeka a jej krásy a tajomné zákutia pôsobia na dušu človeka ako balzam a poskytujú priestor pre meditáciu a oddych. Túto skutočnosť rovnako vnímal aj náš už bla-

Gmina Oravská Polhora to gmina najbardziej wysunięta na północ Słowacji. Znana dzięki tradycji dud, leczniczych jodo-bromowych źródeł oraz przepięknej przyrody. Orawskie Beskidy, które królują nad okoliczną naturą i których częścią jest i Babia Góra, stworzone są do turystyki, spacerowania i duchowego relaksu. Spacerował tymi ścieżkami również nasz największy słowacki poeta Pavol Országh Hviezdoslav podczas swej 20-letniej działalności w Námestovie. Cudowna przyroda oraz góry inspirowały go na tyle, że napisał tu swoje największe liryczno-epickie dzieło: *Żona gajowego*.

„Pozdrawiam was, lasy, góry” – wszyscy na pewno znamy to wspaniałe pozdrowienie przyrody. Gajówka Hviezdoslava pod Babią Górą stoi tutaj do dziś i dzięki znajdującej się w niej ekspozycji możemy dowiedzieć się, kiedy mistrz słowa, poeta Hviezdoslav przebywał na tym terenie, chodził i gromadził tematy do swoich dzieł.

Babia Góra – królowa Beskidów Orawskich – zachwyci zmysły człowieka swoją urodą oraz tajemniczymi zakątkami działającymi na duszę człowieka jak balsam i stwarzającymi przestrzeń do medytacji i odpoczynku. Tę rzeczywistość dostrzegał

*Žilinskí a poľskí knihovníci
na Babej hore 24. 8. 2013.*

*Żylińscy i polscy bibliote-
karze na Babej Górze 24. 8.
2013 roku.*

hoslavený Ján Pavol II. Zámerne oslovujem „náš“, lebo tento človek je hlboko zakorenený v srdciach Polhorčanov, ale aj v srdciach ľudí žijúcich v okolitých obciach pod Babou horou.

Pozvanie Krajskej knižnice v Žiline na spoluprácu pri príprave konferencie ma potešilo a je mojou povinnosťou nielen sa konferencie zúčastniť, ale napísať aj pár riadkov o človeku, ktorý patrí v novodobých dejinách medzi najvýznamnejšie osobnosti a ktorý zanechal aj u nás v Oravskej Polhore nezmazateľnú stopu... Jeho život, myšlienky a činy sú pre nás obrovským zdrojom energie, ktorá sa pretavuje do vd'aky, ktorú sme už vyjadrili rôznym spôsobom a snád ešte aj v budúcnosti nám bude dovolené pokračovať v ďalších aktivitách, ktoré budú slúžiť na česť Jána Pavla II.

Po nežnej revolúcii tunajší horár Anton Herud, ktorému Babia hora spadala do lesného obvodu, prišiel s myšlienkou postaviť na počesť Jána Pavla II. na vrchu Babej hory pamätnú tabuľu, pri ktorej by sa každý rok mohli stretávať ľudia z okolitých obcí, ale i z Poľska. Anton Herud vedel, že Ján Pavol II. bol veľkým milovníkom prírody a že Babi

tež nasz błogosławiony Jan Paweł II. Celowo używam słowa „nasz”, bo ten człowiek jest głęboko zakorzeniony w sercach mieszkańców Polhory, ale też w sercach ludzi mieszkających w gminach pod Babią Górą.

Ucieszyło mnie zaproszenie Biblioteki w Żylinie do współpracy przy przygotowaniu konferencji. Moim obowiązkiem jest nie tylko w niej uczestniczyć, ale też napisać kilka zdań o człowieku, który należy we współczesnych dziejach do najważniejszych osobowości i który pozostawił również u nas, w Orawkiej Polhorce, nieusuwalny ślad. Jego życie, myśli i działania są dla nas bogatym źródłem energii, zmieniającej się we wdzięczność, którą wyrażaliśmy już w różny sposób i zapewne także w przyszłości będzie nam dane w innych działaniach kontynuować to dzieło służące czci Jana Pawła II.

Po aksamitnej rewolucji tutejszy leśnik Anton Herud wpadł na pomysł postawienia pamiątkowej tablicy na cześć Jana Pawła II na szczycie Babej Góry, która należała do jego rejonu leśnego. Mogliby się przy niej spotykać co roku ludzie z sąsiednich gmin, ale też z Polski. Anton Herud wiedział, że Jan Paweł II był wielkim miłośnikiem przyrody oraz że kilka razy odwiedził Babią

Chodník Jána Pavla II. na Babiej hore.

Szlak Jana Pawła II na Babiej Górze.

horu viackrát navštívil. Myšlienka zaujala aj profesora Antona Tyrola, terajšieho vikára Spišskej kapituly a prorektora Ružomerskej univerzity, ktorý neváhal a v roku 1995 napísal list do Vatikánu, v ktorom uviedol plány veriacich s prosbou na Svätú stolicu, či je možné postaviť na Babej hore pamätník Jána Pavla II. Vtedajšiu agendu Vatikánu vybavoval kardinál Stanislav Diwisz, ktorý potvrdil, že Ján Pavol II. ako biskup a kardinál bol na Babej hore viackrát, a to aj na lyžiach v zime. Poprial nám, aby nám Pán Boh pomáhal pri realizácii našich plánov a v šírení dobrého mena Jána Pavla II. do celého sveta.

Po tejto skvelej správe obyvatelia obce spolu s organizátormi a ďalšími zainteresovanými občanmi v rámci vlastnej pomoci začali s výstavbou pamätníka. V auguste roku 1996 prebehlo na vrchu Babej hory vysvätenie pamätnej tabule spojené so sv. omšou, ktorú celebroidal spišský biskup František Tondra spolu s biskupom z poľskej strany z Bielsko-Bialej. Pamätná tabuľa bola venovaná od občanov okolitých obcí – Oravská Polhora, Rabča, Rabčice a Sihelné. Na tabuli je uvedený citát Jána Pavla II. slovenskému náro-

Góre. Pomysľ zainteresoval tiež profesora Antona Tyrola, obecného wikariusza Spišskej Kapituly, oraz prorektora Ružomerskiego uniwersytetu, który nie zawahał się i w 1995 roku napisał do Watykanu pismo, w którym opisał plany wiernych z prośbą do Stolicy Apostolskiej, czy można postawić na Babiej Górze tablicę upamiętniającą Jana Pawła II. Wówczas agendę Watykanu ustalał kardynał Stanisław Dziwisz, który potwierdził, że Jan Paweł II jako biskup i kardynał był kilkakrotnie na Babiej Górze, również na nartach w zimie. Życzył nam, żeby Pan Bóg pomagał nam przy realizacji naszych planów oraz w szerzeniu dobrego imienia Jana Pawła II w świecie.

Po tej wspaniałej wiadomości mieszkańcy gminy wraz z organizatorami i innymi chętnymi obywatelami zaczęli budowę tablicy w ramach własnych środków. W sierpniu 1996 roku na wierzchołku Babiej Góry odbyło się poświęcenie tablicy pamiątkowej połączone z mszą świętą, którą celebroidał spiski biskup František Tondra razem z biskupem polskim z Bielska-Bialej. Tablica pamiątkowa została ufundowana przez mieszkańców sąsiednich gmin: Oravská Polhora, Rabča, Rabčice i Sihelné. Na tablicy zamieszczone są słowa Jana Pawła II do narodu słowackiego:

Pamätná tabuľa na Babej hore osadená v roku 1996 na počesť Jána Pavla II.

Tablica pamiątkowa na Babej Górze umieszczona na cześć Jana Pawła II w 1996 roku.

du: „Chcem privinúť celý slovenský národ k svojmu srdcu jediným veľkým objatím.“

Výstup na Babiu horu každý rok organizuje Obec Oravská Polhora spolu s farským úradom, Združením Babia hora, Nadáciou Jána Pavla II. v Oravskej Polhore, Dobrovoľným hasičským zborom a Žilinským samosprávnym krajom pod názvom Babohorský posol. Každý rok sa výstupu zúčastňuje okolo 1 000 účastníkov. Tento rok to bolo už po sedemnásty raz. Pre úplnosť chcem dodať, že Ján Pavol II. počas návštevy Zakopaného 5. 6. 1997 vrtuľníkom uskutočnil prelet ponad hory v Poľsku a v ten istý deň obletel vrchol Babej hory trikrát, čo potvrdili aj svedkovia p. Anton Herud a už nežijúci Ing. Vincent Horváth, vtedajší správca Hviezdoslavovej horárne pod Babou horou.

Obec Oravská Polhora pri organizovaní výstupov na Babiu horu pozitívne vníma záujem mladých ľudí o toto podujatie. Každý rok o tento výstup prejaví záujem množstvo mladých ľudí, čoho dôkazom bol už II. ročník diecézneho stretnutia mládeže s názvom: „Stretnutie mládeže s Jánom Pavlom II. na Babej hore,“ ktoré organizuje naša Farnosť

„Pragnę przytulić cały naród słowacki do swojego serca jednym wielkim objęciem”.

Co roku gmina Oravská Polhora organizuje razem z urzędem parafialnym, Stowarzyszeniem Babia Góra, Fundacją Jana Pawła II w Oravskej Polhorze, ochotniczą strażą pożarną oraz Żylińskim Krajem Samorządowym wyjście na Babią Górę pod nazwą „Babiogórski poseł”. Każdego roku w marszu uczestniczy około 1000 osób. W tym roku wyjście odbyło się już po raz siedemnasty. Muszę dodać, że Jan Paweł II podczas wizyty w Zakopanem 5 czerwca 1997 roku zrobił przelot śmigłowcem ponad górami polskimi i tego samego dnia leciał też nad szczytem Babej Góry trzykrotnie, co potwierdzili świadkowie Anton Herud i nieżyjący już inż. Vincent Horváth, ówczesny gospodarz Gajówki Hwiezdoslava pod Babią Górą.

Podczas organizowania wyjścia na Babią Górę gmina Oravská Polhora obserwuje spore zainteresowanie młodych ludzi tą imprezą. Dowodem na to była już druga edycja diecezjalnego spotkania z nazwą „Spotkanie młodzieży z Janem Pawłem II na Babej Górze”, organizowane przez naszą parafię w Oravskej Polhorze. Spotkaniu towarzyszy bogaty program połączony

*Mons. František Rábek
vojenský ordinár OS a OZ
SR a kňazi Spišskej diecézy
na spoločnej fotografii po
slávnostnej svätej omši
konanej na počesť a oslavu
Jána Pavla II. v rámci
17. ročníka výstupu a
2. diecézneho stretnutia
mládeže s Jánom Pavlom II.
na Babej hore 24.8.2013.*

*Zwierzchnik sił zbrojnych
oraz Korpusu Zbrojnego
RS Mons. František Rábek
oraz kapelani Diecezji
spiskiej na wspólnym
zdjęciu po uroczystej
mszy świętej na cześć
Jana Pawła II w ramach
17. rocznika występu oraz
II diecezjalnego spotkania
młodzieży z Janem Pawłem
II na Babiej Górze 24.8.
2013 roku.*

Oravská Polhora. Stretnutie sprevádza pestrý program, ktorý je spojený s prednáškou pozvaného host'a, večerným vystúpením gospelových a folkových kapiel, adoráciou, rozhovormi s biskupom a spoločným agapé. Celý program stretnutia sa realizuje v našej obci v areáli Námestia Jána Pavla II. Vyvrcholením programu je slávnostná sv. omša na Babej hore, kde putujú aj mladí ľudia s relikviou (kvapkou krvi) Jána Pavla II.

Rok 2012 bol pre veriacich z obce Oravská Polhora rokom realizácie myšlienky cirkevnej rady, podnikateľov a občanov nielen z Oravskej Polhory, ale aj ľudí z okolia, aby Ján Pavol II. po blahorečení zaujal svoje trvalé miesto nielen v srdciach ľudí, ale aj v katastri našej obce. Chodník, po ktorom sa stúpa na Babiu horu, bol pomenovaný práve po Jánovi Pavlovi II. Vysvätenie a požehnanie bolo realizované Andrejom Imrichom a o tejto skutočnosti hovorí aj tabuľa na Šťavinách, ktorá označuje tento chodník vinúci sa až po vrchol Babej hory k pamätnej tabuli.

Polhorčania, podnikatelia, Farský úrad v Oravskej Polhore a Obec Oravská Polhora začiatkom roka 2011 pod Kosto-

z wykładem zaproszonego gościa, wieczornym koncertem zespołów chrześcijańskich i folkowych, adoracją, rozmową z biskupami oraz agape. Cały program spotkania odbywa się w naszej gminie na terenie placu Jana Pawła II. Punktem kulminacyjnym programu jest uroczysta msza święta na Babej Górze, gdzie pielgrzymują też młodzi z relikwią (kroplą krwi) Jana Pawła II.

Rok 2012 dla wiernych z gminy Oravská Polhora to czas realizacji myśli rady kościelnej, przedsiębiorców oraz mieszkańców nie tylko z Oravskej Polhory, ale też ludzi z okolicy, żeby Jan Paweł II, będąc błogosławionym, zajął trwałe miejsce nie tylko w sercach ludzi, ale też na terenie naszej gminy. Szlak, którym kroczy się na Babią Górę, został nazwany na cześć Jana Pawła II. Poświęcony i pobłogosławiony został przez Andreja Imricha – i o tym fakcie informuje też tablica na Šťavinach, która oznacza ten szlak aż po wierzchołek Babej Góry, do tablicy pamiątkowej. Na początku 2011 roku przy kościele pw. Boskiego Serca mieszkańcy Polhory, przedsiębiorcy, urząd parafialny w Oravskej Polhorze i gmina Oravská Polhora odsłanili posąg Jana Pawła II, który przypomina nie tylko mieszkańcom, ale wszystkim wiernym i gościom naszej gminy o obecności papieża na naszej

lom Božského Srdca odhalili sochu Jána Pavla II., ktorá pripomína nielen Polhorčanom, ale aj ostatným veriacim a návštevníkom našej obce, prítomnosť pápeža v našom katastri. Odhalenie sochy je vďakou za všetko, čo pre cirkev urobil a snáď ešte aj urobí, keď bude vyhlásený za svätého. Posvätenie sochy Jána Pavla II. sa uskutočnilo 31. 10. 2011 jeho eminenciou kardinálom Stanislavom Dziwiszom, niekdajším osobným tajomníkom pápeža, za účasti všetkých biskupov Spišskej kapituly, dekanov a kňazov, veriacich zo Slovenska a Poľska. Táto socha Jána Pavla II. je v našej obci vnímaná s veľkou úctou a vďakou.

Pri realizácii všetkých týchto plánov a aktivít zameraných na osobnosť Jána Pavla II. stál náš pán farár Milan Holík, ktorý pri oslovovaní podnikateľov, umelcov a občanov obce vedel o osobnosti Jána Pavla II. veľmi presvedčivo rozprávať. Všetci sme to pochopili a robili sme všetko preto, aby sme zviditeľnili človeka, ktorý je a bude pre nás a pri nás v dobrom aj v zlom naveky, tak, ako hovorí písmo sväté. Naša obec v spolupráci s farským úradom a Nadáciou Jána Pavla II. v Oravskej Polhore robíme všetko preto, aby sme

ziemi. Odslonenie posagu to vyraz wdzięczności za wszystko, co papież zrobił dla Kościoła i będzie ciągle czynił, szczególnie gdy zostanie ogłoszony świętym. Poświęcenie posagu Jana Pawła II odbyło się 31 października 2011 roku przez Jego Eminencję Księdza Kardynała Stanisława Dziwisza, byłego osobistego sekretarza papieża. Uczestniczyli w tym wydarzeniu także wszyscy biskupi Spiskiej Kapituły, dziekani oraz księża i wierni ze Słowacji i z Polski. Ten posąg Jana Pawła II w naszej gminie traktowano z wielkim szacunkiem i wdzięcznością.

Przy realizacji wszystkich wspomnianych planów i działań zogniskowanych na osobie Jana Pawła II był obecny proboszcz Milan Holík, który zwracając się do przedsiębiorców, artystów i obywateli gminy potrafił o postaci Jana Pawła II mówić bardzo przekonująco. Zrozumieliśmy misję i robiliśmy wszystko, by wyeksponować człowieka, który jest i będzie dla nas i przy nas na dobre i na złe na zawsze, tak jak mówi Pismo Święte.

Nasza gmina we współpracy z urzędem parafialnym oraz z Fundacją Jana Pawła II w Oravskej Polhore czyni wszystko dla kontynuowania rozpoczętej działalności i realizowania powziętych zamierzeń. Dowodem jest też tablica informacyjna przy

nepoľavili v aktivitách, ktoré sme začali. Dôkazom toho je aj informačná tabuľa pri kaplnke na Námestí Jána Pavla II. v slovensko-anglickom jazyku, ktorá informuje okoloidúcich o našej obci a o spätosti Jána Pavla II. s naším krajom. V rámci projektu cezhraničnej spolupráce s Poľskom tiež spracovávame podklady o týchto skutočnostiach do informačných kioskov, ktoré sú rozmiestnené po obciach od Oravskej Polhory až po Námestovo.

Na záver mi nedá nespomenúť aj našu spoluprácu s rodným mestom Jána Pavla II. – s Wadowicami. Aktívne spolupracujeme pri realizácii rôznych kultúrnych podujatí, ktoré sa realizujú na obidvoch stranách hranice: Stretnutie goralov, Gajdovačka, Svätotojánska vatra, vianočné trhy a iné.

Nedajú sa však detailne opísať všetky aktivity, ktoré sa organizujú na počesť osobnosti Jána Pavla II., nedajú sa ani celkom opísať vnútorné pocity, ktoré sme pri tom prežívali a vždy pri ďalších podobných aktivitách zažívame. Jedno je však isté, že všetko čo robíme, robíme z vďačnosti a úcty k nášmu milovanému a uznávanému Svätému Otcovi – blahoslavenému Jánovi Pavlovi II.

kaplicy na placu Jana Pawła II w języku słowackim i angielskim, informująca przechodniów o naszej gminie i o relacjach łączących Jana Pawła II z naszym regionem. W ramach projektu przygranicznej współpracy z Polską pracujemy nad materiałami dotyczącymi tych dziaków do informacyjnych kiosków, które są umieszczone w gminach od Oravskej Polhory aż po miasto Námestovo.

Na zakończenie nie mogę nie wspomnieć o naszej współpracy z miastem rodzinnym Jana Pawła II – Wadowicami. Aktywnie współpracujemy przy realizacji różnych imprez kulturalnych, które odbywają się po obydwu stronach granicy. Są to: Spotkanie Górali, Gajdovačka (gra na dudach), ognie świętojańskie, targi przed Bożym Narodzeniem i inne.

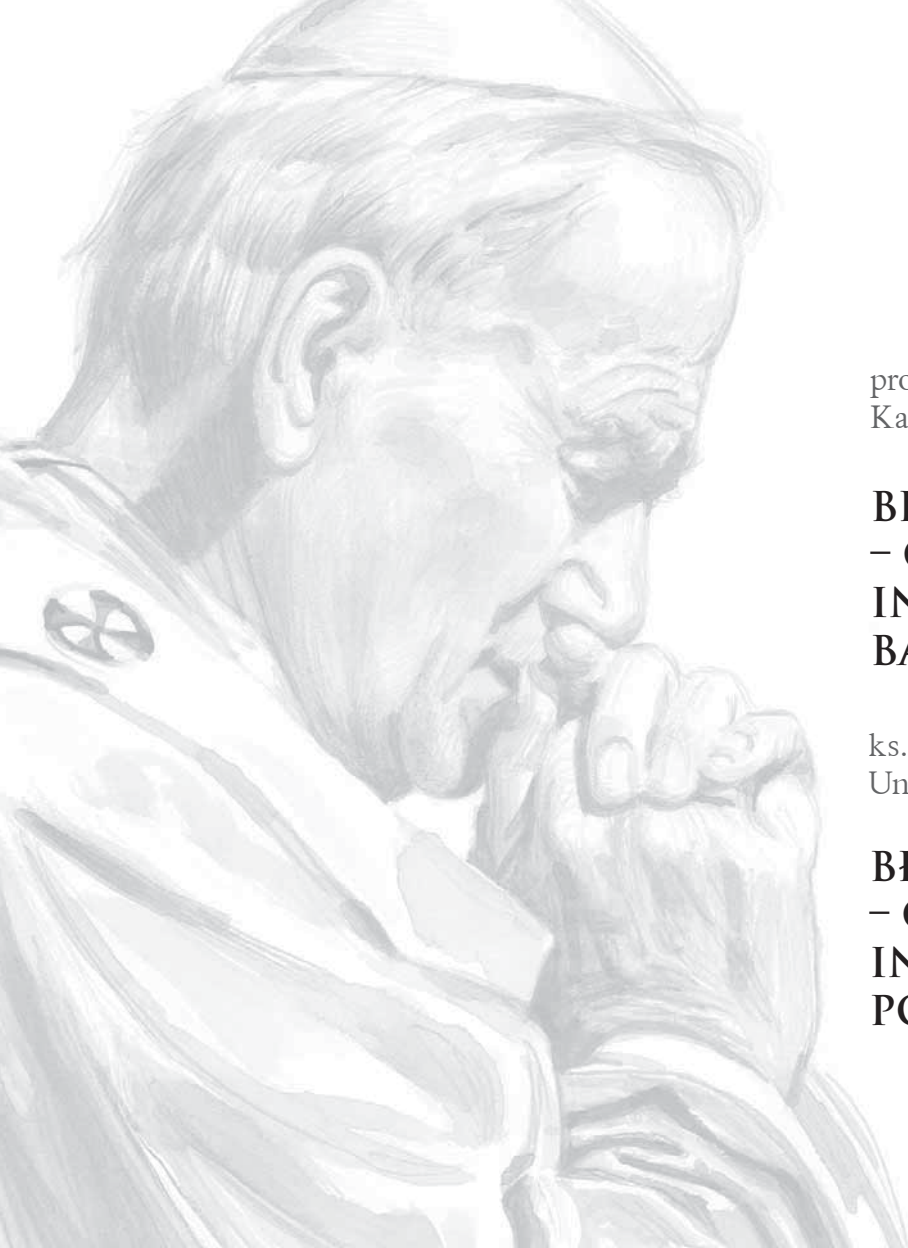
Nie sposób opisać szczegółowo wszystkich wydarzeń organizowanych na cześć Jana Pawła II, nie sposób też dokładnie opisać emocji, które przeżyliśmy i zawsze przy kolejnych podobnych zdarzeniach odczuwamy. Jedno jednak jest pewne: wszystko, co robimy, robimy z wdzięczności i szacunku dla naszego kochanego Ojca Świętego – błogosławionego Jana Pawła II.

Socha Jána Pavla II. od autora Štefana Hudzika pri Kostole Božského Srdca Ježišovo v Oravskej Polhore.

Posag Jana Pawła II autorstwa Štefana Hudzika przy kościele Najświętszego Serca w Oravskej Polhore.

prof. Tadeusz Zasepa, PhD.
Katolícka univerzita v Ružomberku

**BLAHOŠLAVENÝ JÁN PAVOL II.
– ČLOVEK, TEOLÓG, FILOZOF,
INTELEKTUÁL, MIEROTVORCA,
BÁSNIK**

ks. prof. Tadeusz Zasepa, PhD.
Uniwersytet Katolicki w Ružomberku

**BŁOGOSŁAWIONY JAN PAWEŁ II
– CZŁOWIEK, TEOLOG, FILOZOF,
INTELEKTUALISTA, TWÓRCA
POKOJU, POETA**

Námestie svätého Petra 16. októbra 1978

Rok 1978 bol neobyčajným rokom – rokom troch pápežov – Pavla VI., Jána Pavla I. a Jána Pavla II. Všetko sa odohralo od 6. augusta do 16. októbra – v priebehu 72 dní. Vtedy som sa zúčastnil kurzu francúzskeho jazyka a francúzskej kultúry v Ženeve spolu s niekoľkými inými pracovníkmi a študentmi Katolíckej univerzity v poľskom Lubline. Tam nás zastihla smrť a pohreb Pavla VI. a zvolenie a smrť Jána Pavla I. Veľmi som sa chcel zúčastniť pohrebu Pavla VI. Totiž jeho slová zo stredajšej audiencie: „Šťastím je milovať Boha ľudským srdcom,“ som si zvolil za moje kňazské motto. Tieto slová som umiestnil na tradičnom primičnom obrázku v roku 1971. Veľmi som sa chcel rozlúčiť s pápežom, ktorému nebolo dané prísť do Poľska. Nemohol som však cestovať do Ríma.

S radosťou sme prijali informáciu o voľbe nového pápeža Jána Pavla I. a s veľkým smutným prekvapením informáciu o jeho nečakanej smrti. Spolu s priateľom vdp. Tadeuszom Fitychom z Wroclawy sme sa rozhodli, že zo Ženevy poces-

Plac Świętego Piotra 16 października 1978

Niezwykły był rok 1978 – rok trzech papieży: Pawła VI, Jana Pawła I, Jana Pawła II. Wszystko dokonało się między 6 sierpnia a 16 października – w ciągu 72 dni. W tym czasie wraz z kilkoma innymi pracownikami i studentami KUL-u uczestniczyłem w kursie języka francuskiego i kultury francuskiej w Genewie. Tam zastała nas śmierć i pogrzeb Pawła VI oraz wybór i śmierć Jana Pawła I. Bardzo pragnąłem wziąć udział w pogrzebie Pawła VI. Jego słowa ze środowej audiencji: „Szczęściem jest umiłować Boga ludzkim sercem” uczyniłem mottom swego kapłaństwa. Słowa te umieściłem na tradycyjnym obrazku prymicyjnym w 1971 roku. Bardzo pragnąłem pożegnać umiłowanego Ojca Świętego, któremu nie było dane przybyć do Polski. Nie mogłem jednak wyjechać do Rzymu. Z radością przyjęliśmy informację o wyborze nowego papieża, Jana Pawła I, i z wielkim zaskoczeniem wiadomość o jego niespodziewanej śmierci. Wraz z kolegą, ks. Tadeuszem Fitychem, z Wrocławia zdecydowaliśmy, że z Genewy pojedziemy do Rzymu, by zobaczyć, jak przebiega wybór papieża. Roz-

tujeme do Ríma, aby sme videli, ako prebieha voľba pápeža. Rozišli sme sa na železničnej stanici Termini netušiac, čoho budeme svedkami v Ríme. Ubytoval som sa ako vždy v Inštitúte kňazov misionárov sv. Vincenta de Paolo v blízkosti Vatikánu. Tam býval kardinál Oddi a nachádzalo sa tam Veľvyslanectvo Peru pri Apoštolskom stolci.

Počas večere, ešte pred konkláve, sa ma pýtali, či by chceli Poliaci, aby sa stal pápežom kardinál Wyszyński. V tom období sme radšej prosili o odpustenie za to, že vôbec existujeme, teda čo som len mohol odpovedať na tieto otázky? Odpovedal som v súlade s tradíciou Cirkvi a bol som presvedčený, že pápežom bude Talian. Nikto nespomenul priezvisko kardinála Wojtyły.

Na námestí svätého Petra, keď som išiel na svätú omšu pred konkláve, v sobotu 14. októbra, videl som tabuľky, ktoré ľudia držali v rukách s priezviskami: Ursi Papa; Siri Papa; Benelli Papa. Teda trend bol jasný – pápežom bude Talian.

Po svätej omši v Bazilike sv. Petra vchádzali kardináli do Sixtínskej kaplnky. Stál som v zástupe s inými ľuďmi.

stali sme sa na dworcovej stanici Termini, nie predvídajúc, čoho budeme svedkami v Rzymie. Zamieszkałem, jak zawsze, w Instytucie Księża Misjonarzy św. Wincentego à Paulo w pobliżu Watykanu. Tam zamieszkiwał ks. kard. Oddi i tam mieściła się ambasada Peru przy Stolicy Apostolskiej.

Podczas kolacji, jeszcze przed konklawą, padały pytania, czy Polacy chcieliby, żeby papieżem został ks. kard. Stefan Wyszyński. W tamtym czasie raczej przepraszałem za to, że żyjemy, więc cóż można było odpowiedzieć na takie pytanie? Opowiadaliśmy się za tradycją Kościoła i byliśmy przekonani, że papieżem zostanie Włoch. Nikt nie wymieniał nazwiska ks. kard. Karola Wojtyły.

Gdy siedłem na mszę św. przed konklawą, w sobotę 14 października, na placu św. Piotra widziałem trzymane przez ludzi tabliczki: „Ursi Papa”, „Siri Papa”, „Benelli Papa”. A więc trend jest jasny: papież będzie Włochem.

Po mszy św. w Bazylice św. Piotra księża kardynałowie udawali się do Kaplicy Sykstyńskiej. Stałem w szeregu z innymi ludźmi. Przesuwały się dostojne postacie, z których jedna zostanie papieżem. Ale kto to będzie? Widziałem ks. kard. Karola Woj-

Prechádzali dôstojné osoby, z ktorých jedna bude pápežom. Ale kto to bude? Videl som kardinála Karola Wojtyłu. Pozrel sa na mňa a obdaril ma úsmevom. Videl som tiež kardinála Jana Króla z Philadelphie a kardinála Stefana Wyszyńského. Nič som necítil, hoci nemôžem povedať, že niekde hlboko v duši sa neozývala tajná túžba. A možno to predsa bude Poliak? Ale táto myšlienka veľmi rýchlo mizla. Nedel'a neprinesla riešenie. Dym nad Sixtínskou kaplnkou bol čierny. Večera v Leoniánum (tak sa volá inštitút kňazov misionárov) plynula v atmosfére očakávania, čo bude zajtra. Preniesla sa tu atmosféra z Námestia sv. Petra. Komentáre spojené s objavujúcimi sa priezviskami kandidátov na pápežský trón. Nikto nehovoril o Poliakovi. Zdalo sa to byť celkom normálne.

V pondelok som sa rozhodol vytrvalo čakať. Kúpil som si veľkú bagetu a vodu som pil z fontány. Čakal som, pretože som cítil, že večer sa už ukáže biely dym. Nakoniec atmosféra na Námestí sv. Petra bola tak fascinujúca, že o odchode odtiaľ nebolo reči. Rôznorejazyčný, farebný zástup ľudí, modliacich sa, radostných, reprezentujúcich Všeobec-

tyľ. Spojrzal na mne i obdarzył úsmechem. Widziałem też ks. kard. Jana Króla z Filadelfii i ks. kard. Stefana Wyszyńskiego. Niczego nie przeczuwałem, choć nie mogę powiedzieć, że gdzieś w duszy nie odzywało się skryte pragnienie. A może Polak? Ale myśl taka szybko odchodziła.

Niedziela nie przyniosła rozstrzygnięcia. Dym nad Kaplicą Sykstyńską był czarny. Kolacja w Leonianum (tak nazywa się Instytut Księży Misjonarzy) upływała w atmosferze oczekiwania na następný dzień. Przeniosła się tutaj atmosfera z placu św. Piotra. Komentowano pojawiające się nazwiska kandydatów na tron papieski. Nikt nie mówił o Polaku. Wydawało mi się, że to całkowicie normalne.

W poniedziałek zdecydowałem, by wytrwale czekać. Kupiłem sobie dużą bagietkę, a wodę popijałem z fontanny. Czekałem, bo jakoś czułem, że wieczorem ukaże się już biały dym. Zresztą atmosfera na placu św. Piotra była tak fascynująca, że o odejściu stamtąd nie było mowy. Różnojęzyczna, kolorowa rzesza ludzi, modlących się, radosnych, reprezentujących Kościół powszechny. Wszyscy myślą o jednym: kto ukaże się na balkonie Bazyliki św. Piotra i udzieli błogosławieństwa Urbi et Orbi.

nú Cirkev. Všetci myslia na jediné. Kto sa ukáže na balkóne Baziliky sv. Petra a udelí požehnanie Urbi et Orbi? Prichádza večer a hľa, z komína na Sixtínskej kaplnke sa objavuje biely dym. Na samom začiatku nebolo isté, či je to skutočne „*fumata bianca*“. O chvíľu sme si však boli istí. Áno! „*Habemus papam!*“

Aký to bol entuziazmus, spevy, radostné výkriky, modlitba, zmiešané s aktivitou novinárov, ktorých desiatky sa objavili na námestí, prosiac o odpoveď na jednu otázku: Kto je nový pápež? Ku mne pristúpil novinár z „Gente“. „Kto bude novým pápežom?“ – opýtal sa. Odpovedal som: „Un uomo santo“ – „svätý človek“. „Prečo?“ „Pretože Cirkev takého potrebuje“. „Il nome?“ – „meno?“ „To nie je dôležité. Ktokoľvek to bude, bude svätým človekom.“ Poprosil ma o moje meno a priezvisko, ako aj o adresu, kde bývam. V utorok sa u mňa zjavil. Výsledkom tohto stretnutia je trojstranové interview vydané v „Gente“ po voľbe nového pápeža.

Teraz sa Námestie sv. Petra naplňa ľuďmi. Prichádzajú v zástupoch. Objavujú sa vojaci, policajti, noví novinári,

Zapadl večer i oto z komina nad Kaplicą Sykstyńską zaczął unosić się biały dym. Na samym początku nie było pewności, czy to rzeczywiście *fumata bianca*. Już po chwili wszyscy nabraли jednak pewności. Tak: *Habemus papam*.

Jakiż entuzjazm, śpiewy, radosne okrzyki, modlitwa, wymieszane z aktywnością dziennikarzy, których dziesiątki pojawiły się na placu, prosząc o odpowiedź na jedno pytanie: kto jest nowym Papieżem? Do mnie podszedł dziennikarz z „Gente”. „Kto będzie nowym papieżem?” – zapytał. Odpowiedziałem: „Un uomo santo” – „człowiek święty”. „Dlaczego?” „Ponieważ Kościół takiego potrzebuje”. „Il nome?” – „nazwisko”. „Nieważne. Ktokolwiek to będzie, będzie świętym człowiekiem”. Poprosił o moje imię i nazwisko oraz adres, pod którym się zatrzymałem. We wtorek zjawił się u mnie. Wynikiem tego spotkania jest trzystronicowy wywiad opublikowany w „Gente” po wyborze nowego papieża.

Teraz plac św. Piotra zapełnia się ludźmi. Nadciągają tłumnie. Pojawia się wojsko, policja, nowi dziennikarze, tłumy rzymian. Plac św. Piotra jest wypełniony. Nie znikają tabliczki z nazwiskami kandydatów na papieża. Przy tabliczkach gromadzą się

masy Rimanov. Námestie sv. Petra je preplnené. Nemiznú tabuľky s menami kandidátov na pápeža. Pri tabuľkách sa zhromažďujú veriaci pochádzajúci z diecéz spravovaných kandidátmi. Veľmi som sa modlil v tomto momente za nového, ešte neznámeho pápeža a veľmi som túžil, aby bol taký ako Pavol VI. – môj milovaný pápež, ktorého slová som si zvolil za svoje kňazské motto.

A tu sa otvárajú dvere balkónu Baziliky sv. Petra. Bože! – aký to je moment. Som tu. Nemohol som sa rozlúčiť s Pavlom VI., ale teraz privítam jemu podobného nového pápeža. Všetko sa deje pomaly a dôstojne – a človek by chcel, aby to bolo zrýchlené. Nie. Cirkev má čas. Centrálné miesto zaujal kardinál Pericle Felici. Nad Námestím sv. Petra zavládlo ticho. „Anuntio vobis gaudium magnum... habemus Papam... revrendissimum ac Eminentissimum Dominum, Dominum... (hlas stíchol) Carolum – Ó Bože, myslím si, žeby? – Sanctae Ecclesiae Catholicae Cardinale... (hlas stíchol) Wojtyła”.

Zmeravel som. Cítil som, ako sa podo mnou trasie zem. Nevie, čo robiť? Spievať? Tlieskať? Klaknúť a modliť sa? Ticho. Nieкто z diaľky vykrikol: „nessuno“ – „neznámy.“ Za

wierni z diecezji kierowanych przez kandydatów. Bardzo modliłem się w tym momencie za nowego, jeszcze nieznanego papieża i pragnąłem, żeby był taki jak Paweł VI.

I oto otwierają się drzwi balkonu Bazyliki św. Piotra. Boże! – co za moment. Jestem tam. Nie mogłem pożegnać Pawła VI, ale teraz powitam podobnego jemu nowego papieża. Wszystko dzieje się powoli i dostojnie – a chciałoby się, żeby to była wersja przyśpieszona. Nie. Kościół ma czas. Miejsce centralne zajął ks. kard. Pericle Felici. Nad placem św. Piotra zaległa cisza. „Annuntio vobis gaudium magnum... [oklaski] habemus papam [oklaski]... Reverendissimum ac Eminentissimum Dominum, Dominum... [zawieszony głos] Carolum [- O Boże – myślę. Czyżby?] Sanctae Ecclesiae Catholicae Cardinale... [zawieszony głos] Wojtyła”.

Zamarłem. Czułem, jak ziemia się pode mną zapada. Nie wiem, co robić. Śpiewać? Klaskać? Klęknąć i modlić się? Cisza. Ktoś z daleka krzyknął: „Nessuno” – „nieznany”. Za mną stały dwie starsze Włoszki. Jedna z nich powiedziała: „Papa nero” – „czarny papież”. „Come si capiscerà questo papa?” („Jak będziemy rozumieć tego papieża?”). I wtedy się obudziłem.

mnou stáli dve staršie Talianky. Jedna z nich hovorí: „Papa nero“ – „čierny pápež.“ „Come si capiscerá questo papa?“ – „Ako budeme rozumieť tomuto pápežovi?“ A vtedy som sa zobudil. Obrátil som sa v ich smere a vysvetlil: „Nie, to nie je čierny pápež. To je Poliak, kardinál z Krakova. Poznám ho.“ Jedna z nich sa na mňa hodila a začala ma bozkávať. Nevadí – pomyslel som si. V takejto chvíli aj to môže byť. Teraz celé Námestie sv. Petra vrelo v nadšení. Zatvorili sa dvere na balkóne Baziliky sv. Petra. Čakáme. Spevy, modlitba. Poliaci sa zhromažďujú tam, kde sa zjavila poľská vlajka alebo kde sa ľudia modlili po poľsky. Nezabudnem na tú atmosféru. Viac ako pol hodiny neobyčajného očakávania. Viem, na koho čakáme. Na koho čaká svet. Ale myslím na Poľsko. Čo s Poľskom? Ako sa to ďalej vyvine? Ale predsa Pán Boh vie najlepšie. Ak tak zariadil, tak to má byť. Myslím si vtedy tiež, že to bude pápež podobný Pavlovi VI. Cirkev je v pevných rukách. Musím sa priznať, že som vtedy rozmýšľal nad rekolekciami kardinála Karola Wojtyły, ktoré predniesol v roku 1976 Pavlovi VI.

Obrátil som sa v ich smeru a vyjašnil som: „Nie, to nie je čierny pápež. To Poliak, kardinál z Krakova. Znam go“. Jedna z nich rzucila sa na mňa a začala mňa caľovať. „Przepadło“ – povedzialem. W takej chwili niech i tak będzie.

Teraz już cały plac św. Piotra wrzał w uniesieniu. Zamknęły się drzwi na balkonie Bazyliki św. Piotra. Czekamy. Śpiewy, modlitwa, Polacy gromadzą się tam, gdzie pojawiła się polska flaga lub gdzie modlono się po polsku. Nie zapomnę tej atmosfery. Ponad pół godziny niezwykłego oczekiwania. Wiem, na kogo czekamy. Na kogo czeka świat. Ale myślę o Polsce. Co z Polską? Jak się to wszystko potoczy? Ale przecież Pan Bóg wie lepiej. Skoro tak zrzędził, to tak ma być. Myślę też, że to właśnie będzie papież podobny do Pawła VI. Kościół jest w pewnych rękach. Muszę przyznać, że myślałem w tym momencie o rekolekcjach ks. kard. Karola Wojtyły, które wygłosił w 1976 roku dla Pawła VI, a zatytułował je: *Znak, któremu sprzeciwić się będą*. Doświadczenie z Polski kazało myśleć o sprzeciwie, który i tak już trwał.

Przyszedł wyczekiwany moment. Otwierają się znów drzwi balkonowe. Już widzę papieża. Tak, to on, ubrany w białą

a nazval ich: „Znak, ktorému sa budú protivit’.“ Skúsenosť z Poľska kázala myslieť na odpor, ktorý už trval.

Prišiel očakávaný moment. Otvárajú sa znova balkónové dvere. Už vidím pápeža. Áno, to je on, oblečený do bielej sutany, otvorené dlane, úsmev, nadviazanie kontaktu so zástupom a... prvé slová: „Sia lodato Gesù Christo!“. „Si capisce papa“ – „Rozumieme pápeža“ – hovoria Talianky stojace za mnou. Ale mysleli si, že to je všetko. Nie. Pápež plynulo po taliansky prednáša svoj prvý príhovor. Nadväzuje na smrť Pápeža Jána Pavla I., na neobyčajnú voľbu pápeža z ďalekého kraja, ďalekého, ale ako blízkeho v spoločensťve viery a tradícií. Obracia sa na Najsvätejšiu Pannu „Madonna Santissima“ – a tu potleskom nebolo konca. Madonna Santissima – Najsvätejšia Panna – to sú kľúčové slová pre Talianov. Sympaticky sa tiež pomýlil v talianskom jazyku, udelil požehnanie Urbi et Orbi a v odovzdaní začal svoj pontifikát. Po chvíli odišiel tak, ako to len on vie. Od začiatku videl a počul ľudí, ktorí ho mali radi od prvej chvíle a on ich objal svojím širokým srdcom.

sutannę, otwarte dłonie, uśmiech, nawiązanie kontaktu z tłumem i... pierwsze słowa: „Sia lodato Gesù Christo!”. „Si capisce papa” – „rozumiemy Papieża” – mówią stojące za mną Włoszki. Ale myślały, że to tylko tyle. Nie. Papież płynnie po włosku wygłasza swoje pierwsze przemówienie. Nawiązuje do śmierci Jana Pawła I, do niezwykłego wyboru papieża z kraju dalekiego, ale jakże bliskiego przez wspólnotę wiary i tradycji. Zwraca się do Najświętszej Dziewicy „Madonna Santissima” – i tu oklaskom nie było końca. *Madonna Santissima* – Najświętsza Dziewica – to słowa klucze dla Włochów. Sympatycznie się też pomylił: w waszym, naszym języku włoskim udzielił błogosławieństwa Urbi et Orbi i rozpoczął swój pontyfikat w duchu zawierzenia.

Odszedł po chwili, w sobie właściwy sposób. Od początku widział i słyszał ludzi, którzy go pokochali od pierwszej chwili, i ogarnął ich swoim wielkim sercem.

Jakże inna była kolacja w Leonianum tego wieczoru. Dużo mogłem powiedzieć pytającym. Odczułem też ogromne otwarcie na nowe, które rozpoczęło swoją wędrówkę przez świat. A dziennikarz „Gente” odnalazł mnie pod adresem, który mu

Aká iná bola večera v Leonianium v ten večer. Nestíhal som odpovedať pýtajúcim sa. Pocítil som tiež ohromnú otvorenosť novému, ktoré začalo svoju púť svetom. A novinár „Gente“ ma našiel na adrese, ktorú som mu podal. V utorok 17. októbra urobil so mnou rozhovor. Pretože som veľa vedel o kardinálovi Karolovi Wojtyłowi, snažil som sa odpovedať na novinárske otázky, zvedavé otázky o človekovi, ktorý sa od prvých slov ukázal ako skala, na ktorej bude postavená Cirkev.

Po týchto všetkých otázkach som sa rozhodol aj ja opýtať tohto skúseného múdreho novinára z Talianska. Otázka znela: „A čo pre Vás osobne znamená tento pontifikát?“ Počul som šokujúcu odpoveď: „Začína sa pád komunizmu.“ Ukázalo sa, že novinár videl ďaleko dopredu. Ja som to tak ešte necítil. Zatiaľ som sa bál o to, ako po návrate do Poľska vysvetlím fakt, že hoci som mal pas platný len do jedného konkrétneho štátu, do ktorého som cestoval (do Švajčiarska), pocestoval som do Talianska. Mal som mať v takom prípade pas „na vsie strany mira“ (do všetkých štátov sveta). Takýto pas mi ale nebol vydaný. V tejto situácii ja po-

podal som. We wtorek 17 października przeprowadził ze mną wywiad. Jako że sporo wiedziałem o ks. kard. Karolu Wojty-
le, starałem się odpowiedzieć na dziennikarskie pytania, do-
ciekliwe pytania o człowieka, który od pierwszych słów okazał
się skałą, na której będzie dalej budowany Kościół.

Po wywiadzie postanowiłem zapytać doświadczonego, mądrego
dziennikarza z Włoch. Pytanie brzmiało: „A co dla Pana ozna-
cza ten nowy pontyfikat?“. Usłyszałem szokującą odpowiedź:
„Zaczyna się rozpad komunizmu“. Okazało się, że dziennikarz
widział daleko do przodu. Ja jeszcze tego nie czułem. Na razie
bałem się, jak po powrocie do Polski wytłumaczę się z faktu,
że mając paszport ważny na jeden konkretny kraj, do którego
się udawałem (Szwajcaria), pojechałem do Włoch. Powinienem
mieć w takim przypadku paszport „na vsie strany mira“ (na
wszystkie kraje świata). Ale takiego dokumentu nie otrzy-
małem. W tej sytuacji słyszę, że komunizm zaczyna się wa-
lić. Odpowiedź włoskiego dziennikarza ciągle brzmi w moich
uszach. Ale pewnie ani on, ani nikt wtedy nie przewidywał,
że stanie się tak wiele pod wpływem jednego człowieka, któ-
ry wierzy i kocha, że odbędzie on ponad 100 podróży apo-

čúvam, že komunizmus začína upadať? Odpoveď novinára mi neustále znie v mojich ušiach. Ale určite ani on, ani nikto iný vtedy nepredvídal, že sa stane tak veľa pod vplyvom jedného človeka – ktorý verí a miluje, že vykoná viac ako 100 apoštolských ciest, bude sa zaoberať všetkými najdôležitejšími problémami sveta v encyklikách a iných pápežských dokumentoch, že sa sformuje niečo – či už to niekto akceptuje, alebo nie – pokolenie Jána Pavla II. a že odchod pápeža sa stane inšpiráciou pre mnohých ľudí, že vzniknú nádherné filmy o pápežovi a veľké diela, ako napríklad Nadácia Jána Pavla II., Nadácia Dielo tretieho tisícročia, že jeho menom budú pomenúvané naše univerzity, školy, nemocnice a že zástupy ľudí na Námestí svätého Petra budú volať: „Santo subito“, keď uvidia knihu Evanjelia zatváranú vetrom položenú na truhle.

Pápež prekvapivých gest

Neočakávaná voľba Poliaka za pápeža po predchádzajúcich štyroch storočiach talianskej prítomnosti na Apoštolskom stolci vyvolala ohromné vzrušenie. Bola to šokujúca voľ-

stolskich, poruszy wszystkie najważniejsze problemy świata w encyklikach i innych dokumentach papieskich, że uformuje się – czy ktoś to akceptuje, czy nie – pokolenie Jana Pawła II i że odejście papieża stanie się dla wielu ludzi natchnieniem, że powstaną o papieżu wspaniałe filmy i wielkie dzieła, takie jak Fundacja Jana Pawła II, Fundacja Dzieło Trzeciego Tysiąclecia, że jego imieniem będą nazywane uniwersytety, szkoły, szpitale i że tłumy na placu św. Piotra będą wołały: „Santo subito”, gdy ujrzą zamykaną wiatrem księgę Ewangelii ułożoną na trumnie.

Papież zaskakujących gestów

Niespodziewany wybór Polaka na papieża po poprzednich czterech stuleciach włoskiej obecności na tronie apostolskim wywołał ogromne podekscytowanie. Był to szokujący wybór. Dzięki telewizji można było zaobserwować reakcje świata na ten wybór. Dzięki telewizji świat miał okazję oglądać „nowość”, jaka nastąpiła po stuleciach pewnej tradycji. Jednym z przykładów „nowego” było pierwsze papieskie przemówienie, połączone z błogosławieństwem Urbi et Orbi, wygłaszane po włosku, niebędące przemówieniem oficjalnie przygotowanym

ba. Vďaka televízii bolo možné pozorovať reakciu sveta na túto voľbu. Takže vďaka televízii mal svet príležitosť pozorovať „novotu“, ktorá nastala po storočnom trvaní istej tradície. Jednou z foriem „nového“ boli gestá Jána Pavla II. Gestom bol prvý pápežský príhovor spojený s požehnaním Urbi et Orbi, prednesený po taliansky, ktorý nebol príhovorom oficiálne pripraveným Vatikánom. Sympatická chyba v talianskom jazyku predpovedala niečo viac ako len možnosť gramatických chýb v budúcnosti. Ukázalo sa, že sa nový pápež v prvom kontakte dokáže s talianskym zástupcom rozprávať. Slová „Madonna Santissima“, ktoré majú pre Talianov zvláštny význam, boli potvrdené v pápežskom hesle „Totus Tuus“.

Hlbokým a zaujímavým gestom bolo meno Jána Pavla II. Poukázal v ňom na pokračovanie pontifikátu Jána XXIII., Pavla VI. a Jána Pavla I. Veľkým prekvapením pre pomáhajúcich pri obliekaní nového pápeža do bieleho oblečenia bolo akoby drobné gesto. Pápež porušil zvyk naloženia purpurového kardinálskeho solidea na hlavu jedného z monsignorov. Solideo vložil do vrečka, a potom kázal poslať ho do

prez Watykan. Sympaticzna pomyłka w języku włoskim powiedziała zaś o czymś więcej niż tylko o możliwości popełnienia przez Jana Pawła II błędów gramatycznych w przyszłości. Okazało się, że nowy papież w pierwszym kontakcie potrafi rozmawiać z włoskim tłumem. Słowa „Madonna Santissima”, mające dla Włochów znaczenie wyjątkowe, zostały potwierdzone w papieskim hasle: „Totus Tuus”.

Głębokim i interesującym gestem było imię – Jan Paweł II. Wskazał nim papież na kontynuowanie pontyfikatu Jana XXIII, Pawła VI oraz Jana Pawła I. Wielkim zaskoczeniem dla pomagających przy ubieraniu nowego papieża w biały strój był drobny gest: Jan Paweł II złamał zwyczaj nakładania purpurowego kardinalskiego solidea na głowę jednego z monsignorów. Solideo włożył do kieszeni i kazał potem wysłać je do Wilna, do Ostrej Bramy. Żeby zrozumieć ten gest, trzeba znać historię Polski i Litwy. Jednocześnie homagium kardynałów – „swoich braci” – przyjął papież stojąco. Gest ten zmienił powszechną tradycję i był jednocześnie informacją o rodzaju relacji pomiędzy papieżem i kardynałami – braćmi. Niecałą dobę po wyborze Jan Paweł II opuścił Watykan i udał się do

Vil'na, do Ostrej brány. Je potrebné poznať históriu Poľska a Litvy, aby bolo možné pochopiť toto gesto. A zároveň potom homagium kardinálov – „svojich bratov“ – prijal pápež postojácky. Toto gesto zmenilo vžitú tradíciu, a zároveň bolo zvesťou druhu vzťahov medzi pápežom a kardinálmi – bratmi. Necelých 24 hodín po voľbe Ján Pavol II. opustil Vatikán a vybral sa na kliniku, aby tam navštívil svojho priateľa kardinála Andreja Deskura. Bola to zvesť prítomnosti pápeža v ľudskom utrpení a neobyčajnom dialógu s chorými, ktorých prosil o modlitbu. Prekvapujúcim gestom pápeža bola prvá tlačová konferencia s novinármi. Novinári mohli klásť otázky: „Či sa Vaša Svätosť necíti byť väzňom vo Vatikáne?“

„No, päť dní už prebehlo.“ „Svätý Otče, budete aj naďalej usporadúvať takéto tlačové konferencie?“ „Ak mi dovoľia.“

„A budete sa lyžovať?“ „To mi už asi nedovolia.“ Dialóg ľudský, jednoduchý a otvárajúci nový spôsob komunikácie pápeža so svetom. Novinári sa spontánne stali priateľmi pápeža. Tak to už zostalo do konca pontifikátu.

22. október 1987 bol dňom inaugurácie pontifikátu Jána Pavla II. Pápež bez tiary – znaku trojitej moci. Ukázalo

kliniki, żeby tam odwiedzić swojego przyjaciela kardynała Andrzeja Deskura. Był to znak uczestnictwa papieża w ludzkim cierpieniu i niezwykłym dialogu z chorymi, których prosił o modlitwę. Zaskakującym gestem była pierwsza konferencja prasowa z dziennikarzami. Zadali m.in. takie pytanie: „Czy Wasza Świątość nie czuje się więźniem Watykanu?“ „No, pięć dni już upłynęło“. „Ojciec Święty, czy będziecie nadal organizować takie konferencje prasowe?“ „Jeżeli mi to pozwolą“. „I będzie Ojciec Święty jeździć na nartach?“ „Tego mi już chyba nie pozwolą“. Dialog ludzki, prosty i otwierający nowy sposób komunikacji papieża ze światem. Dziennikarze spontanicznie stali się przyjaciółmi papieża. Tak pozostało do końca pontyfikatu. Dzień 22 października 1987 roku to moment inauguracji pontyfikatu Jana Pawła II. Papież bez tiary – znaku potrójnej władzy w Kościele. Okazało się jednak, że moc papieża nie ujawnia się w znakach materialnych, choć i te są bardzo znamienne. Papież emanował mocą wewnętrzną. To właśnie ona kazała mu wykrzyknąć słowa: „Nie lękajcie się! Otwórzcie drzwi Chrystusowi“. Obraz telewizyjny tego momentu doskonale pokazuje, że zdolności aktorskie były tutaj jedynie pomocą, by pokazać

sa však, že moc pápeža nespočíva v materiálnych znakoch, hoci aj veľmi dôstojných. Jeho moc bola vnútorná. To vlastne táto vnútorná moc mu kázala vykričať slová: „Nebojte sa! Otvorte dvere Kristovi.“ Televízny obraz tohto momentu dokonale ukazuje, že herecké schopnosti tu boli len pomocou, aby ukázal to, čo by sa nedalo vyjadriť žiadnym hereckým umením, keby to nevychádzalo z vnútra a nevzťahovalo sa na Boha. Vzrušujúca je taktiež iná forma – prosba pápeža za modlitbu. „Modlite sa za mňa.“ Najlepšie herectvo nie je schopné vydobýť zo srdca to, čo tam nie je hlboko zakorenené. Modlitba, jej zmysel a transcendentný rozmer hlboko tkveli v duši Jána Pavla II.

Veľký význam a symbolickú silu má prijatie kardinála Josefa Slipja – ukrajinského metropolitu Grécko-katolíckej cirkvi, kardinála Stefana Wyszyńskiego z Poľska a kardinála Tomáška z Prahy. To boli ľudia odsúdení na zabudnutie a komunistickou mocou svojich krajín predstavovaní ako nepriatelia vládnuceho systému, s ktorým sa Apoštolský stolec snažil dohodnúť. Od tejto chvíle komunistické klamstvo prestalo žiť a pápež mal priamy kontakt s predstavi-

to, czego nie dałoby się wyrazić żadną sztuką aktorską, jeżeli nie wychodziłoby to z wnętrza i nie odnosiłoby się do Boga. Rozpalająca jest też inna forma: prosba papieża o modlitwę. „Módlcie się za mnie”. Najlepsze aktorstwo nie jest w stanie wydobyć z serca tego, co nie jest tam głęboko zakorzenione. Modlitwa, jej sens oraz transcendentny wymiar tkwiły głęboko w duszy Jana Pawła II.

Wielkie znaczenie oraz symboliczną moc ma przyjęcie kardynała Josefa Slipja – ukraińskiego metropolity Kościoła grekokatolickiego, kardynała Stefana Wyszyńskiego z Polski oraz kardynała Tomáška z Prahy. Byli to ludzie skazani na zapomnienie przez komunistyczną władzę w swoich krajach przedstawiani jako wrogowie rządzącego systemu, z którym Stolica Apostolska starała się nawiązać współpracę. Od tej pory komunistyczne kłamstwo przestało istnieć i papież posiadał bezpośredni kontakt z przedstawicielami gnębionych Kościołów, które rozumiał jak nikt wcześniej. Dalekosiężna okazała się decyzja o spotkaniu papieża z Polakami, z rodakami. Zaadresowana do nich prosba o „częste modlitwy w jedności z papieżem, który jest waszym bratem” pozostała na zawsze w ich pamięci. Od

teľmi prenasledovaných cirkví, ktorým rozumel ako nikto predtým. Ďalekosiahlym bolo rozhodnutie pápeža stretnúť sa s Poliakmi. Im adresovaná prosba o „časť modlitby v jednote s pápežom, ktorý je vaším bratom,“ sa vryla do ich pamäte. Odvtedy každý deň v hodine Apelu Jasnohorského o 21.00 hodine sa modlili Poliaci za pápeža a v jednote s ním. Modlia sa aj teraz za nového pápeža.

Vzrušujúci bol tiež televízny prenos zo stretnutia, ktoré sa odohralo v ten istý večer po inaugurácii pontifikátu, s arcibiskupom z Canterbury, bratom Rogerom z Taizé a 17 predstaviteľmi nekatolíckych kresťanských cirkví a spolu s dvoma predstaviteľmi judaizmu, ktorí sa zúčastnili na inaugurácii. V prvých dňoch pontifikátu pápež povedal svetu, že ekumenický a medzináboženský dialóg sú neodvratnými a že budú integrálnou súčasťou tohto pontifikátu. V Poľsku sa televízia nachádzala vo veľmi ťažkej situácii. Komunistická vláda nevedela, ako sa má správať. Tešila sa, a zároveň sa bála Moskvy. Nakoniec týždenník *Polityka* – politické zrkadlo vlády a komunistickej strany navrhuje, aby média predstavovali tento fakt tak, ako je

tego času čo deň v hodine Apelu Jasnohorského, o godzini 21.00, Polacy modlili się za papieża oraz w jedności z nim. Modlą się i obecnie za nowego papieża.

Ekscytująca była też telewizyjna relacja ze spotkania, które odbyło się tego samego wieczoru co inauguracja pontyfikatu, z arcybiskupem Canterbury, bratem Rogerem z Taizé oraz 17 przedstawicielami niekatolickich chrześcijańskich Kościołów i dwoma przedstawicielami judaizmu, uczestniczącymi wcześniej w inauguracji. W pierwszych dniach pontyfikatu papież powiedział światu, że ekumeniczny i międzywyznaniowy dialog są nieodwracalne i że staną się integralną częścią tego pontyfikatu. Telewizja w Polsce znajdowała się w bardzo trudnej sytuacji. Komunistyczny rząd nie wiedział, jak ma się zachować. Cieszył się i jednocześnie bał się Moskwy. Wreszcie tygodnik „Polityka” – polityczne lustro rządu i komunistycznej partii zaproponował, żeby media przedstawiały ten fakt w sposób, w jaki rozumieją go Polacy. „Polityka” jednak nie wahała ogłosić, że nowy papież Jan Paweł II pochodzi z kraju, który buduje socjalizm, również na bazie współpracy marksistów i katolików. Społeczeństwo jednak mówiło coś zupełnie

chápaný Poliakmi. Politika však neváhala vyhlásiť, že nový pápež Ján Pavol II. pochádza z krajiny, ktorá buduje socializmus, taktiež na základe spolupráce marxistov a katolíkov. Verejnosť však hovorila niečo celkom iné. Spontánne zhromažďovanie ľudí na ulici, najmä v Krakove a Varšave, Vadoviciach, Niegovici, Lubline, Zebrzydowskej Kalvárii, na Mazúrach a na Podhalu, zvonenie zvonov vo všetkých kostoloch, sväté omše slúžené neskoro večer, šťastie vyjadrované všetkými ľuďmi na uliciach ukázali, že strach už prestal byť osvedčeným nástrojom komunizmu. Ukázalo sa, že ľudia sa môžu sami organizovať a prekvapená vláda nie je schopná kontrolovať spoločnosť.

Pápež slova – jazyk pápeža Jána Pavla II.

Pápež Ján Pavol II., uznávaný profesor, bol známy tým, že jazyk jeho vedeckých prác a prednášok bol veľmi ťažký. Rýchlo však našiel spôsob komunikácie so svetom, a to jazyk citlivý na bolesť sveta. Už po prvých sto dňoch pontifikátu sa ukázalo, že pápež „hovorí iným jazykom.“ V čom spočíva táto odlišnosť? Nebol to jazyk školastický, ale nebol

inného. Spontaniczne gromadzenie się ludzi na ulicach, przede wszystkim w Krakowie i w Warszawie, Wadowicach, Niegowici, Lublinie, Kalwarii Zebrzydowskiej, na Mazurach i Podhalu, dzwonenie dzwonów we wszystkich kościołach, msze święte odprawiane późnym wieczorem, szczęście wyrażane przez wszystkich ludzi na ulicach pokazywały, że strach już przestał być skutecznym instrumentem władzy. Okazało się, że ludzie potrafią się sami organizować i zaskoczony rząd nie jest w stanie kontrolować wspólnoty.

Papież słowa – język papieża Jana Pawła II

Papież Jan Paweł II, uznawany profesor, znany był z tego, że język jego prac naukowych i wykładów był bardzo trudny. Szybko jednak znalazł Jan Paweł II sposób komunikowania się ze światem językiem wrażliwym na cierpienie świata. Już po pierwszych stu dniach pontyfikatu okazało się, że papież mówi „innym językiem”. Na czym polegała ta różnica? Nie był to język scholastyczny ani nie był to język racjonalizmu, którego używali i ciągle używają intelektualiści, przede wszystkim elity polityczne Zachodu. Papież mówił własnym

to ani jazyk racionalizmu, ktorý používali a stále používajú intelektuálne, a najmä politické elity Západu. Pápež hovoril vlastným jazykom. Prezrádza inú citlivosť, inú otvorenosť, iný svet. Navrhoval akýsi druh meditácie skláňajúcej sa nad svetom svedka nadčasových hodnôt. Bol to predovšetkým jazyk spoločenstva – akéhosi zvlášť medzilidského „my“. Nikto nepíše a nehovorí v samote. Píše sa a hovorí nielen pre niekoho, píše sa a hovorí tiež s niekým.

Je jasné, pre koho písal a hovoril Ján Pavol II.: pre ľudí dobrej vôle. S kým písal a s kým sa rozprával, keď sa obracal na zástupy? Som hlboko presvedčený, že písal a rozprával sa s blízkymi ľuďmi: možnože s priateľmi z divadla, možno s profesorami z univerzity, možnože so svojimi spolupracovníkmi z čias, keď ťažko fyzicky pracoval, možno s hrdinami svojich dávných literárnych diel a desiatkami iných osôb, ktoré je nemožné už odkryť, a ktoré prebývali v jeho pamäti. Tiež určite s tými, ktorých stretával počas pútí. Hovoril s nimi i pre nich a často namiesto nich. Hovoriace „ja“ Jána Pavla II. sa stalo hovoriacim „my“. Zostane už navždy tajomstvom, najmä pre televíziu, aké miesto v tomto „my“

jazykiem. Zradzil inú wrażliwość, inú otwartość, pokazal inny świat. Proponował jakiś rodzaj medytacji pochylającego się nad światem świadka ponadczasowych wartości. Był to przede wszystkim język wspólnoty, jakiegoś międzyludzkiego „my”. Nikt nie pisze i nie mówi w samotności. Pisze i mówi się dla kogoś, pisze i mówi się też z kimś.

Jasne jest, do kogo pisał i mówił Jan Paweł II: do ludzi dobrej woli. Do kogo pisał i z kim rozmawiał, gdy zwracał się do tłumów? Jestem głęboko przekonany, że pisał do bliskich sobie osób i z nimi też rozmawiał: może z przyjaciółmi z teatru, może z profesorami z uniwersytetu, może ze swoimi współpracownikami z czasów, kiedy pracował ciężko fizycznie, może z bohaterami swoich dzieł literackich oraz dziesiątkami innych osób, których już nie sposób przywołać, a które mieszkały w jego pamięci. Na pewno też z tymi, których spotykał podczas pielgrzymek. Rozmawiał z nimi i mówił do nich, często zamiast nich. Mówiące „ja” Jana Pawła II stało się mówiącym „my”. Już na zawsze pozostanie tajemnicą, zwłaszcza dla telewizji, jakie miejsce w tym „my” ma „Ten”, który powiedział: „Będę z wami aż do skończenia świata”.

má „Ten“, ktorý povedal: „Budem s Vami až do skončenia sveta“.

Novosť pápežského jazyka

Texty pápeža Jána Pavla II. vyslovené v poľskom jazyku si zasluhujú zvláštnu pozornosť z niekoľkých dôvodov. Po prvé, poslucháč pápežských kázní a homílií stojí pred pravdivým fenoménom textov človeka, ktorý dokáže pohnúť srdcia a mysle zástupcov. Po druhé, kazateľská prax zostáva pod výrazným vplyvom kazateľstva pápeža. Ide nielen o množstvo citátov, ale tiež o isté nasledovanie pápežovho štýlu. Nakoniec po tretie, keď sa toľko hovorilo i naďalej hovorí o kríze slova v Cirkvi, náuka pápeža sa zdá byť zvlášť cenná. Prehľad textov Jána Pavla II. dovoľuje všimnúť si predovšetkým volitívny charakter jeho výpovedí. Medzi slovesami prezradzujúcimi túžbu, vôľu pápeža sa často objavuje sloveso „prosiť“.

„Veľmi vás prosím, aby atmosféra vigílie trvala vo vašich srdciach, aby ste si odchádzajúc odtiaľto domov odniesli vo svojich srdciach pokoj, milosť, sústredenie, aby ste bdeli.“

Nowatorstwo papieskiego języka

Teksty papieża Jana Pawła II w języku polskim zasługują na specjalną uwagę z kilku powodów. Po pierwsze, słuchacz kazań i homilii papieskich staje wobec prawdziwego fenomenu tekstów człowieka potrafiącego słowem poruszyć serca i umysły tłumów. Po drugie, praktyka kaznodziejska pozostaje pod wyraźnym wpływem kaznodziejstwa papieża. Chodzi nie tylko o mnogość cytatów, ale również o swoiste naśladownictwo stylu papieskiego. Po trzecie wreszcie, w czasach gdy tyle mówiło się i mówi nadal o kryzysie słowa w Kościele, nauka papieża wydaje się szczególnie cenna. Przegląd tekstów Jana Pawła II pozwala dostrzec przede wszystkim wolitywny charakter jego wypowiedzi. Wśród czasowników zdradzających pragnienie, wolę papieża często pojawia się czasownik „prosić”.

„Bardzo was proszę, ażeby nastrój Wigilii trwał w waszych sercach, żebyście rozchodząc się stąd, zanieśli w swoich sercach pokój, łaskę, skupienie, żebyście czuwali.“

„I dlatego proszę wszystkich, którzy mnie słuchają, ażeby skupili się, żeby skupili wszystkie siły w trosce o człowieka.“

„A preto, prosím všetkých, ktorí ma počúvajú, aby sa sústredili, aby sústredili všetky sily v starosti o človeka. Pre tých, ktorí ma počúvajú s vierou v Ježiša Krista, prosím, aby sa sústredili na modlitbu o pokoj a zmierenie.“

(Prvá Vigília Božieho narodenia v Ríme s Poliakmi, 1978).

Prosba je špecifickým aktom reči. Na rozdiel od príkazu alebo zákazu nepredstavuje pokus expedienta o presvedčenie adresáta na základe nadvlády prvého nad druhým. Rozkaz ako rečový akt nedáva prijímateľovi šancu výberu. Preto na rozkaz nie je možné, bez následkov, odpovedať odmietnutím.

Prosba ako rečový akt obliguje, odvolávajúc sa radšej na citlivosť percipienta na druhého človeka. Obliguje v morálnej sfére – neinštitucionálnej, a tiež ponecháva priestor slobody v rozhodnutí, vyvíja oveľa menší nátlak na poslucháča. Paradoxne, pomimo rozdielu v sile presvedčania sme viac naklonení splniť prosbu než príkaz. Medzi slovesá, ktoré zvlášť často slúžia v homíliách Jána Pavla II. na uvedenie persuzívnych obsahov, patrí sloveso „priat“ v 1. osobe jednotného čísla.

Tych zaś, którzy słuchają mnie z wiarą w Jezusa Chrystusa, proszę, ażeby skupili się w modlitwie o pokój i pojednanie.“ (Pierwsza Wigilia Bożego Narodzenia w Rzymie z Polakami, 1978).

Prosba jest specyficznym aktem mowy. W odróżnieniu od nakazu czy zakazu nie stanowi próby nakłonienia odbiorcy przez nadawcę na mocy władzy pierwszego nad drugim. Rozkaz jako akt mowy nie daje odbiorcy szansy wyboru w działaniu. Stąd na rozkaz nie można, bez konsekwencji, odpowiedzieć odmową. Prosba jako akt mowy obliguje, odwołując się raczej do wrażliwości odbiorcy na drugiego człowieka. Obliguje w sferze moralnej – nie instytucjonalnej, a także pozostawia margines wolności w wyborze, wywiera znacznie mniejszą presję na słuchacza. Paradoksalnie, mimo różnicy w sile nacisku bardziej jesteśmy skłonni spełnić prośby niż nakazy.

Do czasowników, które szczególnie często służą w homiliach Jana Pawła II wprowadzeniu treści perswazyjnych, należy „żyć” w pierwszej osobie liczby pojedynczej:

„I dlatego też Wam wszystkim, drodzy bracia i siostry, moi Rodacy [...] życzę z całego serca, aby wedle jej wzoru (św. Jadwigi)

„A preto Vám tiež všetkým, drahí bratia a sestry, moji rodáci (...) prajem z celého srdca, aby ste na jej vzore (sv. Jadvigy), opierali svoj osobný, rodinný a spoločenský život.“

„Prajem Vám, aby do tejto práce bol vpísaný morálny poriadok, vlastný tejto oblasti ľudského života (...). Prajem tiež, aby v takýchto podmienkach práca bola realizovaná v duchu spoločenskej lásky (...), aby v nej človek nachádzal seba a prostredníctvom nej slúžil iným a dobru vlastnej krajiny.“

(Predstaviteľom Solidarity)

„A prajem, a modlím sa za to stále, aby poľská rodina dávala život, aby bola verná svätému zákonu života.“

Zdá sa, že jedným z najdôležitejších pragmatických podmienok aktu reči realizovaného prostredníctvom slovesa „priat“ v 1. osobe jednotného čísla, je presvedčenie hovoriaceho, že splnenie obsahu priania:

- a) bude pre adresáta dobré,
- b) nespočíva výlučne v moci adresáta, ale závisí od vnútorných činiteľov, na ktoré ani adresát, ani hovoriaci nemajú rozhodujúci vplyv.

na prikazaniu miłości opierało się wasze życie osobiste, rodzinne, społeczne.“

„Życzę Wam, by w tę pracę wpisany był cały właściwy tej dziedzinie życia ludzkiego ład moralny [...]. Życzę też, by w takich warunkach praca była wykonywana w duchu miłości społecznej [...] by w niej człowiek odnajdywał siebie i poprzez nią służył innym oraz dobru własnego kraju.“

(Do przedstawicieli Solidarności)

„I życzę, i modłę się o to stale, ażeby rodzina polska dawała życie, żeby była wierna świętemu prawu życia.“

Wydaje się, że jednym z ważniejszych warunków pragmatycznych aktu mowy realizowanego przez czasownik „życzyć” w pierwszej osobie liczby pojedynczej, jest przekonanie nadawcy, że spełnienie treści życzenia:

- a) będzie dla odbiorcy dobre;
- b) nie leży ono wyłącznie w mocy odbiorcy, lecz jest uzależnione od czynników zewnętrznych, na które ani odbiorca, ani nadawca nie mają decydującego wpływu.

Oprócz takich wypowiedzi, na których powierzchni ujawnia się czasownik spełniający akt życzenia, wiele jest w homi-

Okrem takýchto odpovedí, na ktorých povrchu sa ukazuje sloveso realizujúce akt želanía, mnoho je v pápežských homíliách nepriamych aktov želanía vyjadrených len partikulou želanía „aby“.

„Aby ste, moji drahí, nezanechávali toto šľachetné úsilie, ktoré nám umožňuje stávať sa svedkami Krista“.

„Aby sme, v tomto diele čoraz zrelšie stretávali sa s našimi bratmi vo viere z Východu i Západu, s ktorými nás spája tak veľa, hoci ešte nejedna vec nás rozdeľuje. Aby sme, prostredníctvom všetkých prostriedkov poznania, vzájomnej úcty, lásky, spoločného pôsobenia na mnohých poliach mohli čoraz viac nachádzať božské črty tej jednoty, do ktorej máme sami vojsť a všetkých voviesť.“

„Aby sa Poľsko stále tešilo z Vášho evanjeliového svedectva. Aby nikdy nechýbali zapálené srdcia, radikálne evanjeliovým radikalizmom duší, ktoré približujú lásku bližným!“
Najjednoduchším konvencionálnym spôsobom formovania v adresátovi pripravenosť na určitú činnosť je rozkazujúci spôsob. Viet s gramatickým rozkazovacím spôsobom je v textoch Jána Pavla II. veľmi veľa. Vystupujú prakticky

liach pápežských posredných aktov žyczenia, wyznaczających jedynie partykulę życzącą „oby“.

„Obyście, moi drodzy, nie ustalali w tym szlachetnym wysiłku, który pozwala nam stawać się świadkami Chrystusa.“

„Obyśmy w tym dziele coraz dojrzej spotykali się z naszymi braćmi w wierze ze Wschodu i Zachodu, z którymi łączą nas tak wiele, choć jeszcze niejedno dzieli. Obyśmy przez wszystkie środki poznania, wzajemnego poszanowania, miłości, wspólnego działania na wielu polach mogli stopniowo odnaleźć boski zarys tej jedności, w którą mamy sami wejść i wszystkich wprowadzić.“

„Oby Polska cieszyła się stale waszym ewangelicznym świadectwem. Oby nigdy nie zabrakło tych serc gorących; tych dusz radykalnych ewangelicznym radykalizmem, które przybliżają Miłość bliźnim!“

Najprostszym konwencjonalnym sposobem kształtowania w odbiorcy dyspozycji do określonej aktywności jest tryb rozkazujący. Wypowiedzeń z użyciem trybu rozkazującego mieści się w tekstach Jan Pawła II bardzo dużo. Występują one zasadniczo w każdej homilii i kazaniu. Na ogół jednak

v každej kázni a homílii. Vo všeobecnosti im však predchádzajú výrazy, konštrukcie oslabujúce silu rozkazovacích viet, vovádzajúce klímu odporúčania, povzbudzovania, priania, a nie silného tlaku.

„A ak Vás k niečomu chcem povzbudiť a zapáliť, tak aby ste neprestávali navštevovať túto Svätýňu. A ešte viac – chcem Vám všetkým povedať, a najmä mladým (...) neprestávajú sa modliť!“

(Mládeži na Jasnej hore)

Medzi gramatickými rozkazovacími vetami vystupujúcimi v textoch Jána Pavla II. takmer jednu tretinu tvoria biblické citáty alebo parafrázy:

„Nepodliehajte slabostiam! Nedajte sa premôcť zlu, ale dobrom premáhajte zlo! (Rim 12,21). Strážte sa, aby ste sa neukázali ako vinní, za hriechy cudzích! Ťažké slová vypovedá Kristus na adresu tých, ktorí robia pohoršenie, najmä pohoršujú malých.“

Zdá sa, že citáty predstavujú svedomitý krok sakralizácie, zväčšenia váhy postáv a vzorov správania, postulovaných v Biblii. Harmonizujúce štylisticky s tónom pápežských

poprzedzajú je výrazy, konštrukcie oslabujúce moc wypowiedzenia w trybie rozkazującym, wprowadzając klimat zachęty, życzliwości, nie zaś silnej presji.

„A jeśli do czego pragnę Was zachęcić i zapalić, to abyście nie przestawali nawiedzać tego Sanktuarium. Więcej jeszcze – chcę wam wszystkim powiedzieć, a zwłaszcza młodym [...] nie ustawajcie na modlitwie!“

(Do młodzieży na Jasnej Górze)

Wśród wypowiedzeń w trybie rozkazującym występujących w tekstach Jana Pawła II prawie 1/3 to cytaty bądź parafrazy biblijne:

„Nie ulegajcie słabościom! Nie dajcie się zwyciężyć złu, ale zło dobrem zwyciężajcie! (por. Rz 12,21) Strzeżcie się, abyście nie okazali się winnymi grzechów cudzych! Ciężkie słowa wypowiada Chrystus pod adresem czyniących zło, zło dobrem zwyciężajcie! Ciężkie słowa wypowiada Chrystus pod adresem czyniących zło, zło dobrem zwyciężajcie! Ciężkie słowa wypowiada Chrystus pod adresem czyniących zło, zło dobrem zwyciężajcie! Ciężkie słowa wypowiada Chrystus pod adresem czyniących zło, zło dobrem zwyciężajcie!“

Wydaje się, że cytaty takie stanowią świadomy zabieg sakralizacji, podniesienia wagi postulowanych w nich postaw, zachowań. Zharmonizowane stylistycznie z tonacją wypowiedzi papieskich zmienia optykę nadawczo-odbiorczą.

výpovedí menia optiku expedienta – percipienta. Pripomínajú, v súlade s myšlienkou náboženského ponímania sveta, prítomnosť toho, kto je skutočným expedientom, umiestňujú hovoriaceho výlučne v pozícii prostredníka medzi sacrum a veriacimi.

Významnú časť rozkazovacích viet (20 %) tvoria vety obsahujúce sloveso v 1. osobe množného čísla a zámeno „my“ a privlastňovacie zámeno „náš“. Vďaka nim dochádza k istej identifikácii expedienta s percipientmi, nadviazanie vzťahu solidarity hovoriaceho s poslucháčmi.

Samostatnú analýzu si vyžadujú vety s rozkazovacím charakterom, ktoré majú formu modlitby:

„Urob, aby sme v tom našom ťažkom dnes, počúvali Tvojho Syna. Aby sme ho poslúchali deň za dňom, skutok za skutkom. Aby sme ho počúvali taktiež vtedy, keď hovorí ťažké a náročné veci. (...) Ó, Matka, dovoľ nám prejsť s evanjeliom v srdci cez naše ťažké dnes do našej budúcnosti.“

„O, Matka zjednotenia, uč nás stále tie cesty, ktoré vedú do zjednotenia. Dovoľ nám naďalej vychádzať na stretnutia všetkých ľudí a všetkých národov, ktoré na cestách rôz-

Przypominajú, w myśl religijnego ujęcia świata, o obecności Tego, który jest rzeczywistym nadawcą, ustawiają mówiącego w pozycji jedynie pośrednika pomiędzy sacrum a wiernymi.

Znaczną część wypowiedzenia w trybie rozkazującym, jak również wyrażających powinność (ok. 20 proc.) tworzą zdania w pierwszej osobie liczby mnogiej oraz zaimki osobowy „my” i dzierżawczy „nasz”. Dzięki nim dochodzi do swoistego utożsamiania nadawcy z odbiorcami, zawiązania relacji solidarności mówiącego ze słuchaczami.

Oddzielnego omówienia wymagają wypowiedzenia w trybie rozkazującym mające postać modlitwy:

„Ty spraw, abyśmy w tym naszym trudnym «dziś» Twojego Syna słuchali. Żebyśmy Go słuchali dzień po dniu, uczynek po uczynku. Żebyśmy Go słuchali także wówczas, gdy wypowiada rzeczy trudne i wymagające [...]. O Matko, pozwól nam przejść z Ewangelią w sercu poprzez nasze trudne «dziś» w tę naszą przyszłość“.

„O Matko zjednoczenia, ucz nas stale tych dróg, które do zjednoczenia prowadzą. Pozwól nam nadal wychodzić na spotkanie

nych náboženstiev hľadajú Boha a chcú mu slúžiť. Pomôž nám všetkým objaviť Krista a ukazovať moc a múdrosť Božiu.“

Prosebná modlitba nesie so sebou presupozíciu presvedčenia expedienta o hodnote toho, za čo sa modlí, ako aj presupozíciu túžby, aby prosba obsiahnutá v modlitbe bola vypočutá. Podmienkou účinnosti modlitby – prosby je presvedčenie expedienta, že splnenie obsahu prosby nespočíva v ľudskej moci alebo aspoň nie výlučne v ľudskej moci. Obsahom niektorých pápežských modlitieb býva stav veci, ktorý je výsledkom vedomých slobodných rozhodnutí človeka. Toto všetko umožňuje ponímať modlitbu ako typ textu získavajúci poslucháčov pre nasledovanie istých postojov, tvorenia predstavy prijímateľov o tom, čo je dobré a správne.

Charakteristickým znakom pápežských príhovorov je ponímanie povinností človeka ako istých postojov v kategóriách povolania, výzvy, na ktoré človek odpovedá v súlade s vlastným svedomím a vlastnou vôľou.

„Kristov kríž nás vzyva na zmierenie sa s Bohom.“

wszystkich ludzi i wszystkich ludów, które na drogach różnych religii szukają Boga i pragną Mu służyć. Pomóż nam wszystkim objawiać Chrystusa i okazywać moc Bożą i mądrość Bożą.“

Modlitwa błagalna jako akt mocy niesie za sobą presupozycję przekonania nadawcy o wartości tego, o co się modli, oraz presupozycję pragnienia, by błaganie w niej zawarte zostało wysłuchane. Warunkiem skuteczności modlitwy – prosby jest przekonanie nadawcy, że spełnienie treści błagania nie leży w ludzkiej mocy ani też wyłącznie w ludzkiej mocy. Treścią niektórych modlitw papieskich bywa tymczasem stan rzeczy będący rezultatem świadomych, wolnych wyborów człowieka. To wszystko pozwala traktować modlitwę jako typ tekstu pozyskujący słuchaczy dla pewnych postaw, kreowania wyobrażeń odbiorców na temat tego, co dobre i pożądane.

Charakterystyczną cechą przemówień papieskich jest ujmowanie zobowiązania człowieka do pewnych postaw w kategoriach powołania, wezwania, na które człowiek odpowiada zgodnie z własnym sumieniem i własną wolą:

„Krzyż Chrystusa wzywa nas do pojednania z Bogiem.“

„Vaším povoláním je jinak milovat člověka, plněji milovat člověka, milovat ho tam, kde jiní nedokážou milovat.“

(Rehoľným sestrám v Poľsku)

Autori prác posvätených jazyku politiky zvyrazňovali neraz jeho neurčitost', ktorá sa dosahuje zámerným nenazyvaním vecí po ich mene, arbitrárne pripisovanie nových významov výrazom existujúcim v poľštine bez výrazného signálu. Arbitrárne zmeny významov v jazyku propagandy predstavujú nebezpečný pokus formovania vedomia prijímateľa v smere, ktorý si praje expedient, a to ukrytým spôsobom, pokiaľ vedomia prijímateľa. Inak je v textoch Jána Pavla II. Je možné pokúsiť sa o tvrdenie, že ich súčasníkom je zámerne dodatočné definovanie významu. Jeho výrazom je časté precizovanie významov slov, najmä tých, ktoré znamenajú pozitívne hodnoty. Tieto definície majú regulujúci charakter: „Človeka je potrebné merať mierou srdca, srdcom! (...). Srdce v biblickom jazyku znamená ľudské duchovné vnútro, znamená najmä svedomie. Človeka je teda potrebné merať mierou svedomia, mierou ducha, ktorý je otvorený pre Boha. Treba teda človeka merať mierou Ducha Svätého.“

„Waszym powołaniem jest inaczej miłować człowieka, pełniej miłować człowieka, miłować go tam, gdzie inni miłować nie potrafią.“

(Do siostr zakonnych w Polsce)

Autorzy prac poświęconych językowi polityki podkreślali niejednokrotnie jego niedookreśloność, którą osiąga się przez celowe nienazywanie wprost, arbitralne przypisywanie nowych znaczeń wyrazom istniejącym w polszczyźnie bez wyraźnego sygnału. Arbitralne zmiany znaczeń w języku propagandy stanowią niebezpieczną próbę kształtowania świadomości odbiorcy w kierunku zamierzonym przez nadawcę, i to w sposób ukryty, poza wiedzą odbiorcy. Inaczej jest w tekstach Jana Pawła II. Można się pokusić o twierdzenie, że nieustannie towarzyszy im zamierzone dookreślenie. Jego przejawem jest częste precyzowanie znaczeń słów, zwłaszcza tych, które oznaczają wartości pozytywne. Definicje te mają charakter regulujący: Człowieka trzeba mierzyć miarą serca, sercem! [...]. Serce w języku biblijnym oznacza ludzkie duchowe wnętrze, oznacza w szczególności sumienie. Człowieka więc trzeba mierzyć mia-

„Význam slova nesloboda, na ktoré sme my Poliaci tak citliví, ukrýva v sebe podobný paradox ako slová evanjelia o vlastnom živote, ktoré je treba stratiť, aby ho človek získal. Láska predstavuje naplnenie slobody a zároveň k jej podstate patrí patriť – teda nie byť slobodným, ale radšej byť slobodným zreлым spôsobom. Ale to nie – bytie slobodným v láske sa nikdy nechápe ako nesloboda. (...) Oddanie sa do neslobody poukazuje teda na „zvláštnu závislosť“, na svätú závislosť a na maximálnu dôveru, bez tejto svätej závislosti, bez heroickej dôvery, je ľudský život nijaký! Tak teda slovo „nesloboda“, ktoré nás vždy bolí, v tomto jednom mieste nás nebolí. V tomto jedinom vzťahu nás naplňa dôverou, radosťou vlastníctva slobody! Tu sme vždy boli slobodní!“ (Pozn. aut. „Tu“ – znamená na Jasnej Hore)

Na základe prehľadu jazykových prostriedkov persvázie v textoch pápeža je možné si všimnúť, že do arzenálu zvlášť obľúbených perswazyjnych prostriedkov patria predovšetkým také, ktoré umožňujú zachovanie slobody prijímateľov, správanie sa k nim s úctou, nie predmetovo. Vo svete pápežských homílií existuje miesto na konflikty

rá sumienia, miarą ducha, ktorý jest otwarty ku Bogu. Trzeba więc człowieka mierzyć miarą Ducha Świętego.“

„Znaczenie słowa niewola, tak dotkliwe dla nas Polaków, kryje w sobie podobny paradoks jak słowa Ewangelii o własnym życiu, które trzeba stracić, ażeby je odzyskać. Miłość stanowi spełnienie wolności, a równocześnie do jej istoty należy przynależność – czyli nie być wolnym, albo raczej być wolnym w sposób dojrzały. Jednakże tego nie – bycia wolnym w miłości nigdy się nie odczuwa jako niewoli [...] Oddanie w niewolę wskazuje więc na szczególną zależność, na świętą zależność i na bezwzględną ufność. Bez tej zależności świętej, bez tej ufności heroicznej, życie ludzkie jest nijakie! Tak więc słowo „niewola”, które zawsze nas boli, w tym jednym miejscu nas nie boli. W tym jednym odniesieniu napelnia nas ufnością, radością posiadania wolności! Tutaj zawsze byliśmy wolni!“

(Pozn. aut. „Tu” – znaczy na Jasnej Górze)

Na podstawie przeglądu jazykowych środków perswazji w tekstach papieża można zauważyć, że do arsenału środków perswazyjnych szczególnie lubianych należą przede wszystkim takie, które pozwalają na zachowanie wolności

hodnôt, na ťažké rozhodnutia, o ktorých musí rozhodnúť svedomie prijímateľa. „Úcta k prijímateľovi (...) by sa mala prejavovať v slove uznávajúcom podmetovosť prijímateľa, dajúcim mu šancu na vlastné rozhodnutie postojov, názorov, spôsobov správania.“ Takým slovom je slovo Jána Pavla II.

Výzvy pre televíziu

Podstatným problémom televízie je vždy divák a jeho postoj prijímateľa. Televízna verejnosť môže byť lojálna (taká, s ktorou môže expedient počítať, ktorá je predvídateľná a známe sú jej očakávania), alebo nomádska (a teda neponímateľná, menlivá a stále hľadájúca nový televízny program). Predstavuje to jednu z najdôležitejších výziev, ktoré stoja pred televíziou budúcnosti.

Televízia predstavuje systém komunikácie, ktorý je pre väčšinu z nás prístupný len ako pre divákov a poslucháčov, a nie producentov (kódujúcich). Ponímajúc problém historicky, televízna produkcia sa ohraničuje obyčajne na špecializovanú, profesionálnu elitu, ktorá má prístup k dra-

odbiorcôv, traktovanie ich z šacunkiem, nie predmiotowo. W świecie homilii papieskich istnieje miejsce na konflikty wartości, na trudne wybory, o których musi zdecydować sumienie słuchaczy. „Szacunek dla odbiorcy [...] winien przejawiać się w słowie uznającym podmiotowość odbiorcy, dającym mu szansę własnego wyboru postaw, poglądów, sposobów postępowania”.

Wezwanie dla telewizji

Podstawowym problemem telewizji zawsze jest widz i jego podejście odbiorcy. Telewizyjna publiczność może być lojalna (taka, na jaką może nadawca liczyć, która jest przewidywalna oraz są znane jej oczekiwania) albo nomadzka (czyli niepojmująca, zmienna i ciągle szukająca nowego programu telewizyjnego). Przedstawia to jedno z najważniejszych wyzwań, które stoją przed telewizją przyszłości.

Telewizja przedstawia system komunikacji, który jest dla większości z nas dostępny tylko jako dla widzów i słuchaczy, i nie producentów (kodujących). Traktując problem historycznie, produkcja telewizyjna ogranicza się zwykle do

hým technológiám a vysoko špecializovaným laboratóriám. Televízia, ktorá je tvorená prostredníctvom spolupráce verejnosti a realizovaná divákmi ako videopásy, využíva iné konvencie produkcie znaku a vyžaduje od prijímateľov iné schopnosti dekódovania.¹ Pre dokumentovanie pontifikátu Jána Pavla II. majú neoceniteľný význam.

Televízia tvorí spoločenstvo (ktorému adresuje oznam) – tam tak divák, ako aj inštitúcia – televízia – sa dívajú na svet existujúci mimo nich. Televízia potvrdzuje domácu izoláciu diváka a pozýva ho k pohľadu na svet z tejto pozície. Divák je teda utvrdzovaný o existencii základného rozdelenia sveta na „vnútorný“ (domáci, rodinný) a „vonkajší“ (práca, politika, verejný život, mesto, zástup). Toto rozdelenie zodpovedá základnému ideologickému rozdeleniu života nášho spoločenstva: „vnútro“ je miestom bezpečnosti, potvrdenia identity a moci, „vonkajšie“ však prináša so sebou riziko, výzvu pre identitu a pocit bezradnosti. V ešte inej verzii je „vnútro“ každodennosťou, z ktorej sa čerpajú výhody, „vonkajšok“ zasa miestom nešťastia problémov, nerovnosti a podriadenosti.

wyspecjalizowanej, profesjonalnej elity, która posiada dostęp do drogich technologii i wysoko wyspecjalizowanych laboratoriów. Telewizja otwarta dzięki współpracy publiczności i realizowana przez widzów jako taśmy wideo korzysta z innych konwencji produkcji znaku oraz wymaga od odbiorcy innych zdolności dekodowania. Dla udokumentowania pontyfikatu Jana Pawła II mają znaczenie bezcenne.

Telewizja tworzy wspólnotę (do której skieruje zawiadomienie) – tam zarówno widz, jak i instytucja – telewizja – patrzą na świat istniejący poza nimi. Telewizja potwierdza domową izolację widza i zaprasza go do patrzenia na świat z tej perspektywy. Widz jest przekonany o istnieniu podstawowego podziału świata na „wewnętrzny” (domowy, rodzinny) oraz „zewewnętrzny” (praca, polityka, życie publiczne, miasto, tłum). Podział ten odpowiada podstawowemu ideologicznemu podziałowi życia naszej wspólnoty: „wnętrze” to miejsce bezpieczeństwa, potwierdzenia tożsamości oraz siły, „zewnętrze” jednak przynosi z sobą ryzyko, wyzwanie dla tożsamości oraz poczucie bezradności. W jeszcze innej wersji „wnętrze” jest codziennością, z której czerpie

Zdá sa, že osobnosť Jána Pavla II. spôsobila, že to, čo o ňom ukazovala televízia, bolo hlboko ľudské a vymykalo sa rozdeleniu na to, čo je vnútorné a čo je vonkajšie. Televízia sa zaoberá celým svetom, celou ľudskou skúsenosťou a jeho potenciálnym materiálom. Avšak nezovšeobecňuje vlastný uhol pohľadu sveta do žiadneho zvlášť sceleného prehl'adu. Dá sa to robiť „pri príležitosti“ posväcujúc všeobecné domáce naladenia v prospech politickej nálady, v ktorom len isté oblasti verejnosti môžu byť rozoznané. Namiesto toho televízia predstavuje svet ako mozaiku a uspokojuje sa s vytváraním nekonečných verzí tohto stavu.

Televízia stretla v osobe Jána Pavla II. televízneho človeka. Prítomný v celom svete mal ľudské presvedčenie a potencialita každej ľudskej skúsenosti sa dala odkryť v skúsenosti Jána Pavla II. Skúsenosť rodiny, bytia sirotou, malej otčiny, univerzity, divadla, vojny, utrpenia, boja o práva Cirkvi v období komunizmu, intelektuála, mystika a pastiera, ktorý s týmto všetkým vstúpil do pápežstva; ďalej: skúsenosť konfrontácie s ľudským utrpením i vlastným v dôsledku atentátu na jeho život a všetkým, čo tento atentát zapríči-

siť zalety, „zewnętrze” – miejscem problemów, nierówności i podległości.

Wydaje się, że osobowość Jana Pawła II spowodowała, iż to, co o nim pokazała telewizja, było głęboko ludzkie i wymyka się podziałowi na to, co wewnątrz i co zewnątrz. Telewizja zajmuje się całym światem, całym ludzkim doświadczeniem oraz jego potencjalnym materiałem. Nie generalizuje jednak własnego punktu widzenia świata do żadnego, zwłaszcza scalającego przeglądu. Może to robić przy okazji, poświęcając powszechne domowe nastroje na korzyść nastroju politycznego, w którym tylko pewne obszary mogą być rozpoznawalne dla publiczności. Zamiast tego telewizja przedstawia świat jako mozaikę i zaspokaja się tworzeniem nieskończonych odmian tego stanu.

Telewizja dostrzegła w osobowości Jana Pawła II człowieka medialnego. Obecny w całym świecie miał ludzkie przekonania, w doświadczeniu papieża wyraźny był potencjał ludzkiego doświadczenia. Doświadczenie rodziny, osierocenia, malej ojczyzny, uniwersytetu, teatru, wojny, cierpienia, walki o prawa Kościoła w czasach komunizmu, intelektualisty, mistyka oraz

nil. Nakoniec skúsenosť postupujúcej choroby a zmiereného odchodu do Domu Otca.

Televízia funguje na základe udržania kontaktu s divákmi a delegovania pohľadu. Z tohto hľadiska mala televízia uľahčenu úlohu, pretože sám Ján Pavol II. veľmi dbal o to byť v kontakte s pútnikmi. Gestá, pohľady, kontakt s deťmi – to všetko spôsobovalo, že ľudia mali pocit priameho kontaktu s ním. Umocnenie toho prostredníctvom televízie a prenesenie do domácností prinieslo konkrétne plody.

Očakávania od pápeža

Medzi pocitmi obdivu, pochybností a strachu sa objavila tiež zvláštna nádej – nádej na privlastnenie si. Vo svete zachvátenom napätiami každá sila chcela mať pápeža pre seba. Konzervatívci chceli, aby bol konzervatívny, liberáli, aby bol liberálom, demokrati očakávali demokratizáciu Cirkvi, teológovia oslobodenia očakávali „revolucionára“, rečníci postupu sa domáhali noviniek, ľudia starajúci sa o identitu vzývali k vernosti tradíciám... Boli aj takí, ktorí žiadali, aby sa manželia mohli rozvádzať a duchovní ženiť. Ak ešte dodáme

pasterza, ktorý z tým wszystkim wstąpił na Stolicę Piotrową. Następnie doświadczenie konfrontacji z cierpieniem ludzkim oraz własnym wskutek zamachu na jego życie, i wszystkim, co ten zamach spowodował. W końcu doświadczenie postępującej choroby oraz pogodzonego odejścia do Domu Ojca.

Televizja działa na bazie utrzymywania kontaktu z widzem oraz wyrażania poglądu. Z tego punktu widzenia miała ona proste zadanie, ponieważ samotny Jan Paweł II bardzo starał się utrzymywać kontakt z pielgrzymami. Gesty, spojrzenia, kontakt z dziećmi – to wszystko spowodowało, że ludzie mieli doznanie bezpośredniego kontaktu z nim. Umocowanie tego za pośrednictwem telewizji oraz transfer do domów przyniosły konkretne owoce.

Oczekiwania od papieża

Między uczuciami podziwu, wątpliwości i strachu pojawiła się też szczególna nadzieja – nadzieja na przywłaszczenie. W świecie, w którym odbywa się nieustanna walka sił, każda z nich chciała mieć papieża dla siebie. Konserwatywni chcieli, żeby był konserwatywny, liberałowie, żeby był liberałem, demokra-

k tomu očakávaní komunistov a výzvy protivníkov komunizmu, dostaneme ohromné kľbko protirečení. Každý postoj bol nasledovaný hrozbou a sľubom: ak ma pápež neposlúcha, Cirkev čaká neodvratný úpadok a ak ma bude počúvať, svet sa pokloní Cirkvi.

Je možné, samozrejme, prejsť popri týchto protirečeniach s nezaangažovaním, pokrčením ramien. Nakoniec, tieto protirečenia sa sami ničia. Je však možné pozrieť sa hlbšie a uvidieť v nich drámu času. Či kedykoľvek predtým bolo také obdobie, v ktorom sa od Cirkvi očakávalo tak veľa? Môžeme však povedať, že Ján Pavol II. skutočne preložil pápežstvo do jazyka 21. storočia. Podstata tohto procesu spočíva v pápežovom chápaní podstaty ľudskej osoby, na ktorú sa pápež konkrétne obracal. Ján Pavol II. videl človeka a obracal sa na človeka ako na harmonicky vybudovaný celok, ktorý má svoju nespochybniteľnú dôstojnosť. Táto celistvosť, to je intelektuálna, morálna, estetická a náboženská sféra.

Žiadne stretnutie pápeža s človekom sa neodohrávalo len na jednej vyvolenej úrovni, napr. intelektuálnej, alebo len

ci očakovali demokratizácii Kościoła, teológovia zvoľniení očakovali „rewolucjonistę“, piewcy awansu domagali się nowości, ludzie troszczący się o tożsamość wzywali do wierności tradycji... Byli też tacy, którzy żądali, żeby małżonkowie mogli brać rozwody, a duchowni śluby. Jeżeli dodamy do tego oczekiwania komunistów oraz wezwania przeciwników komunizmu, otrzymujemy ogromną mieszaninę sprzeczności. Każde podejście wiązało się z groźbą: skoro papież mnie nie słucha, Kościół czeka rozpad, a jeżeli będzie mnie słuchać, świat ukłoni się Kościołowi.

Oczywiście, można obok tych sprzeczności przejść obojętnie, wzruszyć ramionami. Lecz można popatrzeć głębiej i dostrzec dramat czasu. Czy kiedykolwiek wcześniej oczekiwano od Kościoła tak wiele? Można powiedzieć, że Jan Paweł II naprawdę przetłumaczył papieżstwo na język XXI wieku. Podstawa tego procesu to papieskie rozumienie fundamentu ludzkiej osoby, na którą Jan Paweł II zwracał szczególną uwagę. Widział on człowieka i zwracał się do niego jako do harmonijnie zbudowanej całości, która posiada swą godność. Ta spójność to połączenie sfer intelektualnej, moralnej, estetycznej i religijnej.

morálnej, alebo len estetickej, alebo len náboženskej. Človek, adresát slov a gest pápeža, dostáva od pápeža všetko. Po stretnutí s pápežom mali ľudia pocit nasýtenia intelektuálneho, morálneho, estetického a náboženského zároveň. Nikdy nie je možné ohraničiť človeka len na jednu z týchto sfér. Bude to vždy ochudobnenie človeka ako osoby. Ján Pavol II. nikdy neochudobnil človeka. Televízny obraz pápeža realizovaný talianskou a poľskou televíziou, možno najmä poľskou, potvrdzuje túto tézu.

Žadne spotkanie papieża z człowiekiem nie odbywało się tylko na jednym wybranym poziomie, np. intelektualnym albo moralnym lub jedynie estetycznym czy religijnym. Człowiek, odbiorca słów i gestów papieża, otrzymuje od niego wszystko. Po spotkaniu z Janem Pawłem II ludzie odczuwali nasycenie intelektualne, moralne, estetyczne oraz religijne jednocześnie. Nigdy nie można bowiem ograniczać człowieka wyłącznie do jednej sfery. Zawsze będzie to bowiem oznaczało zubożenie człowieka jako osoby. Jan Paweł II nigdy nie zubażał człowieka. Potwierdza to wizerunek telewizyjny papieża realizowany przez telewizję włoską, a chyba przede wszystkim polską.

Použitá literatúra:

CONDY, J. 1999. *The Psychology of Television*. London : Hillsdale, Hore and London, 1999, s. 119. ELLIS, J. 1992. *Visible Fictions, Television, Cinema, Video*. New York, 1992, s. 163.

FISKE, J. 1989. *Moments of Television: neither the text more the audience*. In Seiter, E.: *Remote Control. Television, Audiences and Cultural Power*. London and New York, 1989, s. 56-78.

FLUSSER, V. 2001. *Do unívěrsa technických obrazu*. Praha : OSVU, 2001. FLUSSER, V. 2002. *Komunikológia*. Bratislava: Mediálny inštitút, 2002.

GROSSBERG, L.; WARTELLA, E.; WHITNEY, D. CH. 1998. *Media Making: Mass Media in a Popular Culture*.

Sage, London 1998, s. 3.

CHANDLER, D. 2013. *Semiotics for Beginners* [online]. 2013, [cit. 2013-06-20]. Dostupné na internete:

<http://users.aber.ac.uk/dgc/Documents/S4B/sem0&c.html>.

SITER, E. 1998. *Semiotyka, strukturalizm a telewizja* (preł. E. Stawowczyk) In: Allen, R. C. (red.): *Teledyskursy. Telewizja w badaniach współczesnych*, Kielce, 1998, s. 35-65.

1 Siter, E. 1998. *Semiotyka, strukturalizm a telewizja* (preł. E. Stawowczyk) In: Allen, R. C. (red.): *Teledyskursy. Telewizja w badaniach współczesnych*, Kielce, 1998, s. 35-65.

Literatura

CHANDLER CONDRY, J. *The Psychology of Television*, London: Hillsdale, Hore and London 1999, s. 119.

ELLIS, J. *Visible Fictions, Television, Cinema, Video*, New York 1992, s. 163.

FISKE, J. *Moments of Television: neither the text more the audience* [w:] Seiter, E.: *Remote Control. Television, Audiences and Cultural Power*, London and New York 1989, s. 56-78.

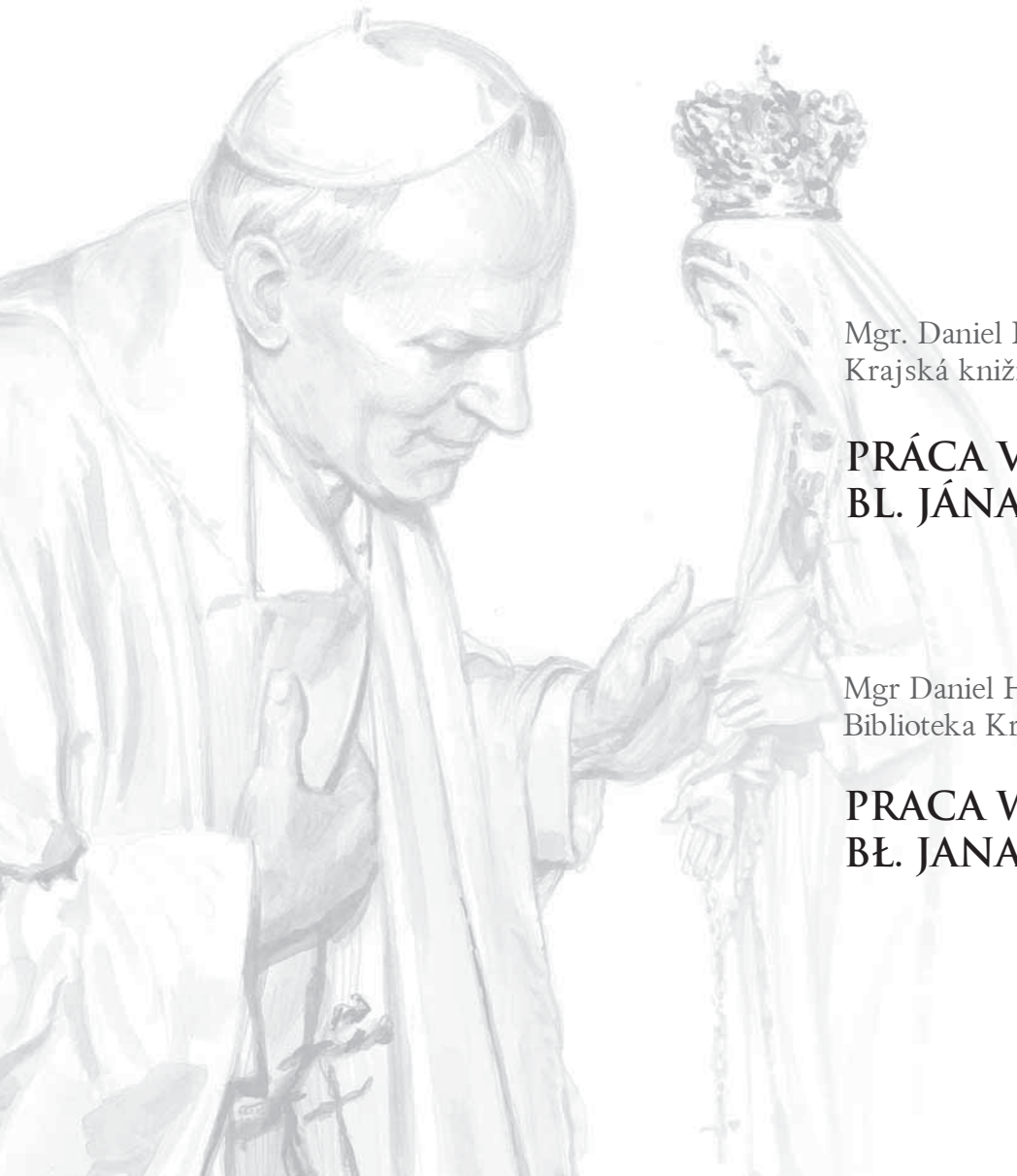
FLUSSER, V. *Do unívěrsa technických obrazu*, Praha: OSVU, 2001.

FLUSSER, V. *Komunikológia*. Bratislava: Mediálny inštitút, 2002.

GROSSBERG, L., WARTELLA, E., WHITNEY, D. CH. *Media Making: Mass Media in a Popular Culture*, Sage, London 1998, s. 3.

CHANDLER, D. *Semiotics for Beginners*, 2013, <http://users.aber.ac.uk/dgc/Documents/S4B/sem0&c.html> [dostę: 20.06.2013].

SITER, E. *Semiotyka, strukturalizm a telewizja* (preł. E. Stawowczyk) [w:] Allen, R. C. (red.). *Teledyskursy. Telewizja w badaniach współczesnych*, Kielce 1998, s. 35-65.

Mgr. Daniel Husárik
Krajská knižnica v Žiline

**PRÁCA V DIELE
BL. JÁNA PAVLA II.**

Mgr Daniel Husárik
Biblioteka Krajská knižnica w Żylinie

**PRACA W DZIELE
BŁ. JANA PAWŁA II**

Práca nie je abstraktným pojmom. Výsostne sa dotýka každého jednotlivca spoločnosti a zásadným spôsobom ovplyvňuje ekonomiky globalizujúceho sa sveta. Práca má hlboké dopady na každú sféru ľudského života. Na prácu sa dá pozerat' z mnohých aspektov, no v súvislosti s finančnou krízou a krízou ducha človeka prevláda aspekt sociálny. Zákonodarcovia krajín tvoria podporné normy a zákony definujúce vonkajšie a vnútorné vzťahy medzi krajinou a mikrozložkami práce, resp. pracovného prostredia. Predstavitelia ľudu majú dbať o to, aby tieto nariadenia platili. Zásadné dokumenty v rukách nezodpovedných ľudí sú len zdrapom papiera dehonestujúcim prácu na prácu strojov, prácu otrokov bez nároku adekvátnych dohier vyplývajúcich z konania práce. „Fyzické osoby majú právo na prácu a na slobodnú voľbu zamestnania, na spravodlivé a uspokojivé pracovné podmienky a na ochranu proti svojvoľnému prepusteniu zo zamestnania...“¹ Práca zamestnávala mysle najstarších a najznámejších filozofov. Platón, Aristoteles, Sokrates, sv. Augustín, sv. Tomáš Akvinský, Marx a ďalšie osobnosti s ich školami dumali nad významom a miestom

Praca jest pojęciem abstrakcyjnym. Dotyczy każdego pojedynczego człowieka, społeczeństwa i zasadniczo działa na gospodarstwa globalizującego się świata. Praca ma głębokie oddziaływanie na każdą sferę ludzkiego życia. Na pracę można patrzeć z różnych perspektyw, w związku z kryzysem finansowym oraz kryzysem ducha człowieka przeważa jednak aspekt socjalny. Ustawodawcy państw tworzą wspierające normy i ustawy określające zewnętrzne i wewnętrzne stosunki między państwem a poszczególnymi składnikami pracy, ewentualnie otoczenia pracowniczego. Przedstawiciele społeczeństwa powinni powziąć starania, by te rozporządzenia były ważne. Podstawowe dokumenty w rękach nieodpowiednich ludzi są jedynie strzępem papieru, zrównującym pracę człowieka z pracą maszyn, pracą niewolników bez prawa do adekwatnych dóbr płynących z wykonania pracy. „Osoby fizyczne mają prawo do pracy oraz wolnego wyboru zatrudnienia, sprawiedliwego i zaspokajającego warunki pracy, oraz do ochrony przeciw bezprawnym zwolnieniom z pracy [...]”.¹ Praca zajmowała myśli najstarszych i najbardziej znanych filozofów. Platon, Arystoteles, Sokrates, św. Augustyn, św. To-

práce vo svete človeka. Postavenie manuálnej a intelektuálnej práce sa v toku dejín často menilo a mení. Tak napríklad manuálna práca bola v helénskom svete určená výsostne pre otrokov, slobodný občan mal zamestnávať svoju myseľ a cíbit' svoj rozum. Čo hovorí ohľadom práce Biblia? „V pote svojej tváre budeš jest' svoj chlieb, kým sa nevrátiš do zeme, z ktorej si bol vzatý, lebo prach si a na prach sa obrátiš!“² Biblia nabáda k životu s prácou. Údelom človeka je konať dobro a to v pote tváre. Práca je dokonca povinnosťou: „Kto nechce pracovať, nech ani nejde.“³ Ústredná postava kresťanstva Ježiš Kristus prišiel do Jeruzalema ako vyučený tesár. Podobne Ježišovi učeníci boli väčšinou rybári, výrobcovia stanov...

Úvod

Z hlbín nedávnych dejín 20. storočia sa vynára osobnosť, dnes už blahoslavený Ján Pavol II. Pápež precestoval celý svet a k sociálnym otázkam práce sa vyjadroval takmer vždy. O tejto skutočnosti svedčia mnohé publikácie vydané v slovenčine a češtine, ktoré sú súčasťou fondov Krajskej

masz z Akwinu, Marks i inne osobowości wraz z ich szkołami zastanawiali się nad znaczeniem oraz miejscem pracy w świecie człowieka. Na przestrzeni dziejów często zmieniano się i nadal zmienia spojrzenie na pracę fizyczną i umysłową. Na przykład praca fizyczna w świecie hellenickim była przeznaczona tylko dla niewolników, wolny obywatel zaś miał zatrudniać swą myśl oraz doskonalić rozum. Co mówi o pracy Biblia? „W pocie więc oblicza twego będziesz musiał zdobywać pożywienie, póki nie wrócisz do ziemi, z której zostałeś wzięty; bo prochem jesteś i w proch się obrócisz!”² Biblia zachęca do życia pracowitego. Przeznaczeniem człowieka jest czynić dobro – i to w pocie czoła. Praca jest nawet obowiązkiem: „Kto nie chce pracować, niech też nie je!”³ Centralna postać chrześcijaństwa, Jezus Chrystus, przybył do Jerozolimy jako cieśla. Podobno uczniowie Jezusa byli rybakami, producentami namiotów...

Wstęp

Z głębi nieodległej historii XX wieku wychodzi osobowość, dziś już błogosławiony Jan Paweł II. Papież podróżował po całym świecie i prawie zawsze mówił także o społecznych

knižnice v Žiline. Nejde len o publikácie striktné odborného charakteru, ale predovšetkým o súbory zozbieraných citovaných výrokov, ktoré pápež vyslovil počas života vo všetkých kútoch zeme. Osobnosť multidimenzionálneho zámeru a ľudského záberu bude ešte dlho čakať, kým sa poskladajú čriepky jej života, jej monumentálneho diela. Tento príspevok má ambíciu načrieť do sveta práce Jána Pavla II., no predovšetkým na zásadné dokumenty venujúce pozornosť práci, ktoré vyšli z dielne tohto pápeža. „Niet krajšej a väčšej práce, ako stať sa z lásky užitočným pre iných.“⁴

V behu života Jána Pavla II. je skúsenosť práce azda jedným z najdôležitejších faktorov ovplyvňujúcim jeho osobné postoje. Práve v práci a jej organizácii nachádza pápež kľúč hospodárskosociálnej otázky. Stredobodom hospodársko-sociálneho života a jeho rozvoja je práca muža a ženy, „ktorá je súčasne právom a povinnosťou každého jedného človeka.“⁵ Cesta Karola Wojtyły vedúca od gymnazistu vo Wadowiciach, cez klerika v kňazskom seminári v Krakove, v štúdiám v Ríme, profesúre v Lubline až po vymenova-

aspektach pracy. Świadczy o tym wiele publikacji w języku słowackim i czeskim będących częścią zbiorów Biblioteki w Żylinie. Nie chodzi jedynie o publikacje ściśle fachowe, ale przede wszystkim o antologię sentencji, słowa, które papież wypowiadał podczas podróży do wielu zakątków ziemi. Wybitna postać, której zebranie dorobku życia pochłonie jeszcze wielat zanim ujrzymy pełnie Jego dzieła. W tym artykule przyglądniemy się kwestii pracy w dziełach Jana Pawła II, ale przede wszystkim podstawowym dokumentom poświęconym pracy, które wyszły spod pióra papieża. „Nie ma piękniejszej i większej pracy, niż stać się z miłości użytecznym dla wszystkich”.⁴

W życiu Jana Pawła II doświadczenie pracy jest jednym z najważniejszych czynników wpływających na jego osobiste poglądy. To w pracy i jej organizowaniu papież znajduje klucz problemu ekonomiczno-socjalnego. W centrum uwagi ekonomiczno-socjalnego życia i jego rozwoju jest praca mężczyzny i kobiety, „która jest jednocześnie prawem i obowiązkiem każdego jednego człowieka”.⁵ Droga Karola Wojtyły prowadząca od gimnazjum w Wadowicach, przez

nie za pomocného biskupa, neskôr arcibiskupa metropolitu, kardinála a napokon pápeža, bola podmienená neúnavnou a rozmanitou prácou. Pápež bol tak jednoduchým robotníkom, ako aj manažérom v „Pánovej vinici.“ Intelektuál, filozof, mystik a štátnik je zároveň robotník.

Manuálna práca

Po ukončení gymnázia (1938) absolvoval Karol pracovnú povinnosť na stavbe cesty v meste Zubrzyca Górna. Väčšinu času strávil v kuchyni škrabaním zemiakov.⁶ Istý čas pracoval Karol ako dobrovoľný knihovník v Univerzitnej knižnici v Krakove.⁷ Počas okupácie Poľska bolo povinnosťou telesne zdatných mužov od štrnásť do šesťdesiat rokov pracovať. K tomuto účelu slúžila aj tzv. pracovná karta, ktorú nebolo jednoduché získať. „Arbeitskarte“ umožnila Karolovi ostať v Krakove a pracovať ako zásobovací poslíček pre reštauráciu. Popri tejto práci sa Karol zahľbil do štúdia poľských klasikov, venoval sa umeniu a vede.⁸ V roku 1940 začal Wojtyła pracovať ako robotník v chemickej továrni Solvay (najskôr kameňolom Zakrzówek), kde pracoval

seminarium duchovne v Krakove, studia v Rzymie, profesurę w Lublinie, až po powołanie na biskupa pomocniczego, później arcybiskupa metropolite, kardynała i wreszcie papieża – to była droga uwarunkowana niestrudzoną oraz różną pracą. Papież był zarówno prostym robotnikiem, jak i zarządcą w Winnicy Pańskiej. Intelektualista, filozof, mistyk oraz polityk jest jednocześnie robotnikiem.

Praca manualna

Po ukończeniu gimnazjum (1938) Karol Wojtyła skończył obowiązek pracowniczy przy budowie drogi w miejscowości Zubrzyca Górna. Większość czasu spędził w kuchni przy skrobaniu ziemniaków. ⁶ Przez pewien czas pracował Karol jako wolontariusz w bibliotece uniwersyteckiej w Krakowie. ⁷ Podczas okupacji Polski obowiązkiem sprawnych mężczyzn od czternastego do sześćdziesiątego roku życia była praca. Do tego celu służyła tzw. karta pracownicza, którą nie było łatwo otrzymać. Arbeitskarte umożliwiła Karolowi pozostanie w Krakowie – pracował jako zaopatrzeniowiec w restauracji. Obok tej pracy zgłębiał wiedzę

skoro štyri roky. Cesta do práce trvala tridsať minút, no nebolo to jednoduché hlavne počas zimných mrazov. Karol so spolubývajúcim si natierali tvár vazelínou aby im neomrzla. V zakrzówekskom kameňolome sa ťažil vápenec na výrobu sódy v chemickom závode Solvay. Karol nakladal počas zimy vápenec do vozíkov, občas robil brzdára a na jar sa stal pomocníkom hlavného mínera. Normou robotníka bolo naplniť za deň jeden vozík vápencom – vápenec musel byť nalámaný. Táto kvóta bola pre podaktorých študentov – nováčikov nesplniteľná. Oficiálna dňová pracovná prestávka trvala pätnásť minút. Pracovný čas trval od skorého rána do tretej popoludní.⁹ Do roboty chodil v zime len v montérkach a drevákoch.¹⁰ Od októbra 1941 Karol pracoval v rafinačnej jednotke chemickej továrne Solvay v Borku Faleckom. Lepšie pracovné podmienky (závodné stravovanie, možnosť zhovárania sa, pracovné prestávky, prestávky počas odnosov vápna) umožnili Karolovi viac čítať a modliť sa. Podľa výpovedí robotníkov sa Wojtyła modlil priamo v továrni.¹¹ Ako neskôr povedal Karol Wojtyła – pápež: „Modlitbu a prácu nemožno nikdy oddelovať.

z zakresu polskich klasyków, zajmował się sztuką i nauką.⁸ W 1940 roku zaczął Wojtyła pracować jako robotnik w chemicznej fabryce Solvay (wcześniej kamieniołom Zakrzówek), spędził tam prawie cztery lata. Droga do pracy trwała trzydzieści minut, nie było łatwo zwłaszcza podczas mrozów. Karol i jego współlokatorzy nacierali twarze wazeliną, żeby zapobiec odmrożeniom. W zakrzóweckim kamieniołomie wydobywano kamienie wapienne do produkcji sody w fabryce chemicznej Solvay. Zimą Karol Wojtyła ładował kamień do wagoników, czasami pracował jako hamulcowy, a wiosną został pomocnikiem głównego strzałowego. Normę robotnika stanowiło napełnienie jednego wagonika kamieniem – kamień powinien być rozbity. Ta norma dla niektórych studentów – nowicjuszków była niemożliwa do spełnienia. Oficjalna dzienna przerwa trwała piętnaście minut. Czas pracy trwał od wczesnego rana do trzeciej po południu.⁹ Do pracy chodził zimą Wojtyła tylko w ubraniu roboczym i chodakach.¹⁰ Od października 1941 roku pracował w jednostce rafinacyjnej fabryki Solvay w Borku Fałęckim. Lepsze warunki pracy (posiłki bufetowe, możliwość rozmów,

Ak každý deň uvažujeme pred Bohom o našej práci a jemu ju zverujeme, aj samotná práca sa postupne premení na modlitbu.“¹² Nielenže sa Karol Wojtyła zoznámil s robotníkmi, ale prenikol do psychickej a duševnej podstaty človeka-robotníka, dostal sa do jeho rodiny, prostredia, hodnotového sveta a záujmov. Robotníci chápali, že „štúdium je práca, a kryli ho, aby mohol čítať -, boli iní ako tí ľudia, ktorých poznal vo Wadowiciach alebo v krakovských akademických a literárnych kruhoch.“¹³ Tajný seminarista Wojtyła študoval počas nočných smien bez toho, aby na seba pútal pozornosť. Karol sa zoznamuje s filozofiou Aristotela a Tomáša Akvinského, podľa ktorej je svet poznateľný.¹⁴ Mladý robotník Wojtyła začal premýšľať o zmysle práce, pričom došiel k záveru, že ťažká a tvrdá práca je účasťou na Božej tvorivosti, pretože práca sa dotýka samotnej podstaty človeka ako bytosti, ktorej dal Boh vládu nad zemou.¹⁵ Počas práce robotníka sa vo voľnom čase venoval intenzívne herectvu a divadlu (hrávali tajné predstavenia). No napokon pre nedostatok času na naštudovanie textov, skúšanie a hranie, zanechal aj milované divadlo. Klerik Karol Wojtyła bol

prerwy w pracy, przerwy podczas załadunku wapnia) umożliwiały Karolowi czytanie oraz modlitwę. Według wypowiedzi robotników Wojtyła modlił się w fabryce.¹¹ Jak później powiedział Karol Wojtyła – papież: „Modlitwy i pracy nie można nigdy oddzielać. Ofiarując naszą codzienną pracę Bogu sprawiamy, że staje się ona naszą modlitwą”.¹² Mimo że Karol Wojtyła zaznajomił się z robotnikami, wniknął też w psychiczną oraz duchową podstawę człowieka-robotnika, dotarł do jego rodziny, otoczenia, świata wartości i zainteresowań. Robotnicy rozumieli, że „studium to praca i kryli go, żeby mógł czytać, byli inni niż ci ludzie, których znał w Wadowicach albo w krakowskich akademickich i literackich kręgach”.¹³ Tajemniczy seminarzysta Wojtyła studiował podczas nocnych zmian, nie zwracając uwagi na własne niewygody. Karol poznaje filozofię Arystotelesa i Tomasza z Akwinu, według której świat jest poznawalny.¹⁴ Młody robotnik Wojtyła zaczął myśleć o sensie pracy, doszedł do wniosku, że ciężka i twarda praca są udziałem Bożej twórczości, ponieważ praca dotyczy samotnego fundamentu człowieka jako istoty, której Bóg dał panowanie nad

„milosrdný robotník“¹⁶. Počas práce v továrni Solvay sa žene istého robotníka – Karolovho spolupracovníka, narodilo dieťa. Karol po odpracovanom dni (nočnej smene) zastúpil kolegu v práci kuriča, aby on mohol byť pri manželke a dieťati. Žena tohto robotníka darovala pri prvom stretnutí po rokoch mladému klerikovi nové topánky, no „Karol ich potajomky dal istému chudobnému robotníkovi v Krakove a naďalej chodil vo svojej veľmi zničenej obuvi.“¹⁷ Najhlbšia skúsenosť manuálnej práce ovplyvnila literárne dielo i sociálnu náuku cirkvi na celom svete.¹⁸

Riadiaca funkcia

Wojtyła kňaz, biskup, arcibiskup, pápež je schopný manažér. Pracuje s univerzitnými študentmi. Jeho postupy sú novátorské, netradičné a nezaužívané. Viede doktorandské semináre a píše prednášky na medzinárodné konferencie. Traduje sa, že Karol Wojtyła neriadil krakovské arcibiskupstvo najlepšie. Viedol dialóg s tými, ktorí hatili jeho plány. Vzдорovitých ľudí a kňazov, ktorí by ho funkcie arcibiskupa najradšej pozbavili, ponechal v úrade, ba čo viac, prideli

ziemia.¹⁵ Pracujúc jako robotník, v wolnom czasie poświęcał się intensywnie aktorstwu i teatrowi (grał w tajnych spektaklach). Wreszcie ze względu na brak czasu na studiowanie tekstów, próby i grę pozostawił też kochany teatr. Kleryk Karol Wojtyła był „miłosiernym robotnikiem”.¹⁶ Gdy pracował w fabryce Solvay, żonie pewnego robotnika – współpracownika Karola, urodziło się dziecko. Karol po odpracowanym dniu (nocnej zmianie) zastąpił kolegę w pracy palacza, żeby ten mógł być przy żonie i dziecku. Żona tego robotnika podarowała przy pierwszym spotkaniu po latach młodemu klerykowi nowe buty, ale „Karol potajemnie darował je pewnemu biednemu robotnikowi w Krakowie i nadal chodził w swym zniszczonym obuwiu”.¹⁷ Najgłębsze doświadczenie pracy fizycznej wpłynęło na dzieło literackie oraz naukę społeczną Kościoła na całym świecie.¹⁸

Kierowniczy urząd

Wojtyła ksiądz, biskup, arcybiskup, papież był zdolnym menedżerem. Pracował ze studentami. Jego działania były nowatorskie, nietradycyjne i nieformalne. Prowadził

im vysoké a dôležité miesta. Vedel, ako si získať svojich podriadených, spolupracovníkov aj svoj ľud. Teórii riadenia nevenoval najmenšiu pozornosť a arcidiecéza nebola pod jeho vedením zaťažená zbytočne veľkým byrokratickým systémom. V práci mal pevne stanovené ciele, ktoré splnil aj vďaka výbornej organizácii času. Wojtyła neriadil arcidiecézu sám. Slobodu pri rozhodovaní poskytoval v rámci právomocí podriadeným. Vždy pozorne počúval a „len málokedy presadzoval vlastné riešenie a dával prednosť konsenzu – ktorému, pravdaže, sám napomáhal.“¹⁹ Dokázal prijať kritiku od podriadených. Vzťah podriadení – nadriadený sa zakladal na úprimnosti a dôvere.²⁰ Popri riadení, písaní, návštevách a stretnutiach si arcibiskup s nevyčerpatel'nou energiou vedel nájsť priestor na oddych. Ešte vo funkcii kardinála aktívne lyžuje, trávi čas s laikmi, splavuje rieky, navštevuje hory.²¹ „Jeho hlavným zdrojom energie bola každodenná modlitba.“²² Pápež Ján Pavol II., syn Karola Wojtyły staršieho – vojenského kapitána a krajčira, má ako 264. rímsky biskup obdivuhodný vplyv na svetové dianie a život Cirkvi. Je manažérom svetovej triedy.

seminarium doktoranckie i písal wykłady na konferencje międzynarodowe. Mówi się, że Karol Wojtyła nie kierował krakowskim arcybiskupstwem najlepiej. Podejmował dialog z adwersarzami. Opierających się ludzi i księży, którzy chcieli go pozbawić funkcji, pozostawił w urzędzie, dał im nawet wysokie i ważne stanowiska. Wiedział, jak pozyskać swoich podwładnych, współpracowników dla swojego ludu. Na teorię kierowania nie zwracał uwagi i diecezja pod jego kierownictwem nie była obciążona zbyt wielką biurokracją. W pracy miał zasadniczo ustalone cele, które wypełniał także dzięki doskonałej organizacji czasu. Wojtyła nie rządził sam. Wolności w decydowaniu udzielał w ramach mocy prawnej podwładnym. Zawsze bacznie słuchał i „tylko rzadko kiedy przesadzał własne rozwiązanie i dawał pierwszeństwo konsenzu – któremu, oczywiście – sam pomagał”.¹⁹ Potrafił przyjąć od podwładnych krytykę. Stosunek podwładni – przełożony polegał na szczerości i zaufaniu.²⁰ Obok kierowania, pisania, wizyt i spotkań arcybiskup z niewyczerpalną energią potrafił znaleźć czas na wypoczynek. Jeszcze jako kardynał aktywnie jeździł na nartach, spędzał czas

Laborem exercens

Výsledkom Wojtyłovej pracovnej činnosti tak na poli kňazského povolania, ako aj na bojisku manuálnej práce a riadiacich schopností, je primárne poznanie človeka. Dokumenty z pápežovho pera hovoria o hodnote ľudskej práce, Ježišovej manuálnej práci, konfliktoch v súvislosti s prácou, odmene za prácu, odpočinku od práce, pastoračnej alebo apoštolskej práci, práve na prístup k práci, spravodlivej mzde, štrajku, význame ľudskej práce. V diele Jána Pavla II. nejestvuje prázdne miesto venované práci a človeku. Pápežovi bol jasným vzorom Otec Boh, Syn Ježiš Kristus a Duch Svätý. On, nasledovník Ježiša Krista, bol voči ľudstvu viazaný neúnavnou prácou. Pri presadzovaní rozvoja všetkých ľudí je človek povinný opierať sa o konkrétne a účinné zásady.²³ Ježiš Nazaretský, tesárov syn, zdieľal údel väčšiny ľudí. Viedol každodenný nenápadný život, život manuálnej práce a židovský náboženský život podriadený Božiemu zákonu.²⁴ Dlhoročná pokorná práca Ježiša v Nazarete dáva príklad v každodennom živote rodiny a práce. Božie konanie má byť vzorom pre ľudské konanie. Sociálnymi probléma-

z laikatem, brať udział w spływach kajakowych, odwiedzał góry.²¹ „Jego głównym źródłem energii była codzienna modlitwa”.²² Papež Jan Paweł II, syn Karola Wojtyły seniora – wojennego kapitana i krawca, posiadał jako 264. biskup rzymski niezmierny wpływ na wydarzenia światowe i życie Kościoła. Był światowej klasy menedżerem.

Laborem exercens

Wynikiem Wojtyłowej działalności pracowniczej na polu powołania kapłańskiego, również w obszarze pracy fizycznej oraz zdolności kierowniczych było pierwotne poznanie człowieka. Dokumenty, które wyszły spod pióra papieża mówią o godności ludzkiej pracy, Jezusowej pracy fizycznej, konfliktach w związku z pracą, wynagrodzeniu za pracę, wypoczynku od pracy, pracy pastoralnej lub apostolskiej, podejściu do pracy, sprawiedliwym wynagrodzeniu, strajku, znaczeniu ludzkiej pracy. W dziele Jana Pawła II nie istnieje puste miejsce poświęcone pracy i człowiekowi. Jasny wzór dla papieża to Ojciec Bóg, Syn Jezus Chrystus oraz Duch Święty. On, następca Jezusa Chrystusa, był wobec ludzkoś-

mi, konkrétne prácou, sa zaoberali už predchodcovia Jána Pavla II. Medzi významné dokumenty patrí prvá sociálna encyklika *Rerum novarum*, ktorú vydal pápež Lev XIII. (1891). Encyklika reflektuje dobu, v ktorej vznikla, formuluje postoje k vzniknutým situáciám a predkladá riešenia. Lev XIII. definuje prácu nasledovne: „Práca je ľudská činnosť zameraná na zaobstarávanie životných potrieb, zvlášť tých, ktoré slúžia na zachovanie života: ‚V pote svojej tváre budeš mať svoj chlieb.‘ Takže práca človeka má v sebe prirodzene vpísané akoby dve charakteristické vlastnosti, že totiž je osobná, pretože je vlastná osobe a celkom patrí tomu, kto ju vykonáva a komu je na prospech, je to aktívna sila; a okrem toho je nevyhnutná, pretože plody práce sú potrebné pre človeka na zachovanie života a toto zachovanie je nezanedbateľnou povinnosťou, ktorú človekovi ukladá samotná prirodzenosť.“²⁵ Účelom práce je súkromné vlastníctvo, právom je požadovať primeraný zárobok, ktorý je možné použiť podľa svojho rozhodnutia. Práca je prostriedkom na zabezpečenie živobytia.²⁶ Práca a nespravodlivosť okolo nej sa v tejto encyklike chápe ako trest za prvotný

ci zobowiązany do niestrudzonej pracy. Dla dobra rozwoju wszystkich ludzi człowiek zobowiązany jest opierać się o konkretne i skuteczne zasady.²³ Jezus Nazareński, syn cieśli, dzielił los większości ludzi. Prowadził codzienne życie, nie rzucając się w oczy, życie związane z pracą fizyczną i żydowskie życie religijne, podlegające Bożym ustawom.²⁴ Długoletnia pokorna praca Jezusa w Nazarecie daje przykład codzienności rodziny i pracy. Konanie Boże powinno być wzorem dla konania ludzkiego. Problemami społecznymi, konkretnie związanymi z pracą, zajmowali się już poprzednicy Jana Pawła II. Do ważnych dokumentów należy pierwsza encyklika społeczna *Rerum novarum*, którą wydał papież Leon XIII (1891). Encyklika odzwierciedla okres, w którym powstała, kształtuje podejście do powstałych sytuacji i przedstawia rozwiązania. Leon XIII definiuje pracę w następujący sposób:

„Praca to ludzkie działanie zogniskowane na otrzymywaniu życiowych potrzeb, zwłaszcza tych, które służą zachowaniu życia: <<W pocie więc oblicza twego będziesz jeść twój chleb>>. Zatem praca człowieka ma w sobie naturalnie wpisa-

hriech. Práca je nariadená na odčinenie hriechu:²⁷ „nech je prekliata zem pre teba; s námahou sa z nej budeš živiť po všetky dni svojho života.“²⁸

Na encykliku *Rerum novarum*, resp. na problematiku práce nadväzuje a ideovo reaguje encyklika pápeža Jána Pavla II. – *Laborem exercens*. Encyklika *Laborem exercens* (O ľudskej práci) má taký hlboký dopad na učenie katolíckej cirkvi, že pri definovaní práce a celej pracovnej problematike našli pojmy a definície dokumentu čestné miesto v Katechizme katolíckej cirkvi (ohľadom práce sa katechizmus odvoláva vo veľkej miere predovšetkým na encykliku *Laborem exercens*, čo si možno zreteľne všimnúť v citačnom systéme nových vydaní Katechizmu katolíckej cirkvi). Spomínaná encyklika vyšla pri príležitosti deväťdesiateho výročia vydania encykliky *Rerum novarum*. Je rozdelená do piatich kapitol. Vráťane úvodu ide o vzťah práce a človeka, o konflikt medzi prácou a kapitálom v súčasnom historickom období, o práva pracujúcich a prvky spirituality práce. Hneď v pozdrave encykliky Ján Pavol II. definuje prácu: „Slovom ‚práca‘ sa označuje každá činnosť, ktorú koná (človek) bez

ne jakby dve cechy charakterystyczne, jest osobowa, poniewaz jest własnością osoby, całkowicie należy do tego, kto ją wykonuje i na czyją korzyść jest wykonywana. To aktywna siła, jest niezbędna, ponieważ owoce pracy są potrzebne człowiekowi do zachowania życia, a to zachowanie jest istotnym obowiązkiem, który człowiekowi nakłada samotna natura“.²⁵

Celem pracy jest własność prywatna. Wymóg odpowiedniego wynagrodzenia to prawo, a wynagrodzenie można spożytkować według własnego uznania. Praca to środek do utrzymywania.²⁶ Pracę i niesprawiedliwość, która się z nią wiąże, rozumiano w tej encyklice jako karę za grzech pierworodny. Praca jest nakazana jako sposób naprawienia grzechu: ²⁷ „przeklęta niech będzie ziemia z twego powodu: w trudzie będziesz zdobywał pożywienie dla siebie po wszystkie dni twego życia“.²⁸

Do encykliky *Rerum novarum*, ewentualnie problematyki pracy nawiązuje ideowo encyklika papieża Jana Pawła II – *Laborem exercens*. Encyklika *Laborem exercens* (O ludzkiej pracy) ma tak głębokie przełożenie na naukę Kościoła

ohľadu na jej charakter a okolnosti, čiže je to každá ľudská činnosť, ktorú možno a treba uznať ako prácu uprostred celého bohatstva činností, na aké je človek schopný a vďaka svojej ľudskej podstate disponovaný samou svojou prirodzenosťou.“²⁹ Človek si zaobstaráva prácou chlieb, je povolaný na prácu a vykonávaním práce naplňuje svoju existenciu na Zemi. Pápež opisuje prácu ako jeden z aspektov ľudského bytia, ktorý je príčinou budovania dôstojnosti človeka, ale zároveň trvalej miery ľudskej námahy, utrpenia, krivdy a nespravodlivosti.³⁰ Práca je stredobodom sociálnej otázky, je „najpodstatnejším kľúčom k celej sociálnej otázke“³¹ S rozvojom vedy a techniky nastupuje éra automatizácie a mikrotechniky. Zdá sa, že človeka nahrádza stroj. Stroj pracuje, no človek ho obsluhuje a rozličnými spôsobmi udržiava jeho činnosť. Podľa Jána Pavla II. „v epoche stále väčšmi zmechanizovanej práce vlastným subjektom práce naďalej ostáva človek“³² Technika je v tomto ponímaní súhrnom nástrojov používaných človekom pri práci – technika je spojencom človeka. Keď sa však človek stáva otrokom stroja, keď je tvorivá činnosť a zodpovednosť

katolíckeho, že pojatia i definície dokumentu našli honorové miesto v Katechizme Kościoła Katolíckiego (w związku z pracą Katechizm odwołuje się przede wszystkim do encykliki *Laborem exercens*, co można zauważyć w systemie cytowania nowych wydań Katechizmu Kościoła Katolíckiego).

Wspomniana encyklika ukazała się drukiem z okazji dziewięćdziesiątej rocznicy wydania encykliki *Rerum novarum*. Podzielona została na pięć rozdziałów. Łącznie ze wstępem podejmuje kwestię stosunku pracy i człowieka, konfliktu między pracą i kapitałem w teraźniejszym i historycznym czasie, prawa pracujących i elementów duchowości pracy. Na początku encykliki Jan Paweł II definiuje pracę:

„Słowo praca oznacza każdą działalność, którą wykonuje (człowiek) bez względu na jej charakter i okoliczności, czyli jest to każde ludzkie działanie, które można i trzeba uznać za pracę wśród całego bogactwa działalności, do jakich jest człowiek zdolny i dzięki swojemu ludzkiemu fundamentowi dysponowany przez samą swoją naturę.“²⁹

vytlačená strojom, keď stroj zbavuje zamestnania mnohých pracovníkov, vtedy sa stáva technika protivníkom človeka.³³ Práca má aj etickú podstatu. Ten, kto pracuje, je vedomá a slobodná osoba, ktorá sa sama rozhoduje. Encyklika podáva stručný prierez dejín práce od počiatku (Kniha Genesis), cez starovek, až po novodobé ekonomicke teórie a smery.

„Materialistická civilizácia“ pripisuje veľkú dôležitosť objektívnemu rozmeru práce, kým subjektívny rozmer (aj sám subjekt práce – človek) sa stáva nepodstatným.³⁴ Cirkevná náuka však hlása prvoradú úlohu subjektu človeka nad kapitálom (kapitál je iba súhrn vecí). „Každý človek, ktorý sa zúčastňuje na výrobnom procese, aj keby vykonával iba taký druh práce, na ktorý netreba zvláštne vzdelanie a osobitnú kvalifikáciu, jednako je v tomto výrobnom procese opravdivým účinným vykonávateľom, zatiaľ čo súbor nástrojov, hoci sám o sebe najdokonalejší, je iba a výlučne nástrojom, podriadeným ľudskej práci.“³⁵ Učenie Cirkvi nemožno stotožniť s názormi kapitalizmu ani komunizmu, čo bližšie vysvetľuje text encykliky.

Człowiek zdobywa pracą chleb, powoływany jest do pracy i przez jej wykonanie wypełnia pobyt na ziemi. Papież opisuje pracę jako jeden z aspektów ludzkiego istnienia, który buduje godność człowieka, a jednocześnie stanowi miarę ludzkiego wysiłku, cierpienia, krzywdy i niesprawiedliwości.³⁰ Praca znajduje się w centrum uwagi kwestii społecznej, jest „najbardziej podstawowym kluczem do całej kwestii społecznej”.³¹ Z rozwojem nauki i techniki następuje epoka automatyzacji i mikrotechniki. Wydaje się, że człowieka zastępuje maszyna. Maszyna pracuje, ale człowiek ją obsługuje i w różny sposób podtrzymuje jej funkcjonowanie. Według Jana Pawła II „w epoce coraz bardziej zmechanizowanej pracy własnym podmiotem pracy nadal pozostaje człowiek”.³² Technika jest w tym rozumieniu zbiorem instrumentów używanych przez człowieka przy pracy – technika zaś pozostaje sojusznikiem człowieka. Kiedy jednak człowiek staje się niewolnikiem maszyny, kiedy twórcza działalność i odpowiedzialność spada na maszynę, kiedy maszyna pozbawia zatrudnienia wielu pracowników, wówczas technika staje się wrogiem człowieka.³³ Praca posiada także

Práca je záväzkom a zároveň aj zdrojom práv pracujúceho človeka.³⁶ Práva vznikajú medzi zamestnancom a zamestnávateľom a naopak. Ján Pavol II. rozlišuje priameho (vydáva priame nariadenia) a nepriameho zamestnávateľa (zasahuje normami a nariadeniami do činnosti priameho zamestnávateľa, napr. štát). Úlohou nepriameho zamestnávateľa je pôsobiť proti nezamestnanosti. Vhodný vzdelávací a výchovný systém je predpokladom prípravy na zaujatie primeraného miesta vo svete práce. Vo vzťahu k priamemu zamestnávateľovi je základným etickým problémom otázka spravodlivého platu za vykonanú prácu.³⁷ Odmena za prácu je konkrétnym prostriedkom, ktorým človek užíva dané dobro (dobrá prírody, dobrá získané výrobou). Prístup k dobrám umožňuje mzda.

„Spravodlivá odmena dospelej osoby zodpovednej za rodinu je tá odmena, ktorá stačí na založenie a dôstojné udržanie rodiny a na zabezpečenie jej budúcnosti.“³⁸ Ďalšími sociálnymi opatreniami okrem mzdy sú: zabezpečenie života a zdravia pracujúcich a ich rodín, pravidelný odpočinok v týždni (aspoň nedeľa), dlhší odpočinok počas roka

podstavu etyczną. Ten, kto pracuje, jest świadomą i wolną osobą, która sama o sobie decyduje. Encyklika podaje zwięzły przegląd historii pracy od początku (Księga Rodzaju), przez starożytność, aż po nowoczesne gospodarcze teorie i kierunki.

„Cywilizacja materializmu” przypisuje wielką wagę obiektywnemu rozmiarowi pracy, natomiast rozmiar subiektywny (też samotny podmiot pracy – człowiek) nie jest już fundamentalny. ³⁴ Nauka Kościoła jednak głosi pierwotną wyższość człowieka nad kapitałem (kapitał to jedynie zbiór rzeczy). „Każdy człowiek, który uczestniczy w procesie produkcyjnym, choć wykonywałby tylko taki rodzaj pracy, do którego nie jest potrzebne szczególne wykształcenie i szczególne kwalifikacje, mimo wszystko jest w tym produkcyjnym procesie prawdziwym wykonawcą, tymczasem zbiór instrumentów, choć najdoskonalszy, jest tylko i wyłącznie instrumentem, podwładnym ludzkiej pracy”.³⁵ Nauki Kościoła nie można utożsamiać z definicją kapitalizmu ani komunizmu, co bliżej wyjaśnia tekst encykliki. Praca to obowiązek i jednocześnie źródło praw pracującego

(dovolenka) a právo na tvorenie odborových organizácií. Zamestnanci majú podľa katolíckej sociálnej náuky právo na štrajk. Právo zapojiť sa do výrobného procesu má po náležitej príprave i postihnutá osoba. Ľudská práca v súlade s biblickým učením vyžaduje odpočinok každý siedmy deň. Mohlo by sa zdať, že pokiaľ sa ekonomike darí, nie je dôvod na odpočinok, ale dôvod podávať ďalšie výkony. V súvislosti s dnešnou dobou sa vynára otázka: Čo je odpočinok? Ide o odpočinok unaveného stroja, odpočinok pre slabých a pre tých, ktorí nezvládajú tempo. Miesto slova odpočinok sa preferuje pojem dovolenka. Slovami ekonóma Sedláčka: „Jako by nám bylo dovoleno, jako bychom se museli dovolit svých nadřízených. Výraz z nedávné totalitní doby na žádankách o dovolenou zní naprosto výmluvně, nadpis formuláře znel: žádost o dovolenou na zotavenou.“³⁹ Mimochodom, Biblia definuje jediný striktný zákaz vykonávania práce – v sobotu (Sabat). Človek si má uvedomiť, že práca za účelom užívania matérie nie je zmyslom, ani cieľom života, ale jedine jeho nevyhnutnou súčasťou. Každá práca má spirituálny (duchovný) rozmer

człowieka.³⁶ Prawa powstają między pracownikiem i pracodawcą, i odwrotnie. Jan Paweł II rozróżnia pracodawcę bezpośredniego (wydaje bezpośrednio polecenia) i pośredniego (ustala normy i rozporządzenia w kwestii działalności bezpośredniego pracodawcy, np. państwo). Zadaniem pośredniego pracodawcy jest walka z bezrobociem. Odpowiedni system kształcenia i edukacji ma za zadanie przygotować do zajęcia odpowiedniego miejsca w świecie pracy. Jeśli chodzi o bezpośredniego pracodawcę, podstawowym problemem etycznym jest kwestia sprawiedliwego wynagrodzenia za wykonaną pracę.³⁷ Wynagrodzenie za pracę to konkretny środek, dzięki któremu człowiek używa konkretnych dóbr (dobra przyrody, dobra uzyskane przez produkcję). Dostęp do tych dóbr umożliwia wynagrodzenie.

„Sprawiedliwe wynagrodzenie dorosłej osoby odpowiedzialnej za rodzinę to takie wynagrodzenie, które wystarczy na założenie i godne utrzymanie rodziny oraz na zabezpieczenie jej przyszłości”.³⁸ Dalsze zarządzenia społeczne dotyczące wynagrodzenia to: zabezpieczenie życia i zdrowia pracujących i ich rodzin, regularny wypoczynek w tygodniu (przynajmniej

a je spojená s námahou: „Keď človek znáša námahu práce, zjednotený s Kristom ukrižovaným za nás, istým spôsobom spolupracuje so Synom Božím na vykúpení ľudstva. A stáva sa opravdivým Ježišovým učeníkom, keď každý deň nesie svoj kríž v činnosti, ku ktorej bol povoláný.“⁴⁰

Záver

„Aj keď je pravda, že človek sa narodil a je povolaný na to, aby pracoval, predsa v prvom rade práca je ‚pre človeka‘, a nie človek ‚pre prácu‘.“⁴¹ Hoci má človek tendenciu sťažovať sa hlavne kvôli práci práca je tu hlavne pre jeho dôstojnosť. Ľudia bez práce vedia najlepšie, o čom píšeme a o čom písal a svojím životom dosvedčoval blahoslavený Ján Pavol II. Dovoľujeme si tvrdiť, že život tejto osobnosti bol prácou sám o sebe. Bez poznania životných peripetií nie je možné vnútorne pochopiť ani Jána Pavla II. a jeho komplexné aktívne dielo žijúce dnes v odkaze dokumentov. Fondy Krajskej knižnice v Žiline skrývajú veľké množstvo krásnych kníh venovaných Jánovi Pavlovi II. Medzi inými zvláštne miesto patrí útlej encyklike,

ej nedziela), dlhší vypoczynek w ciągu roku (urlop) oraz prawo do zakładania związków zawodowych. Według katolickiej nauki społecznej pracownicy mają prawo do strajku. Brać udział w procesie produkcyjnym ma prawo także, po odpowiednim przygotowaniu, osoba niepełnosprawna. Ludzka praca w zgodzie z nauką biblijną wymaga wypoczynku co siódmy dzień. Może się wydawać, zanim gospodarka prosperuje, nie ma dowodu na wypoczynek, ale dowód do podawania dalszego rezultatu. W związku ze współczesnymi czasami powstaje pytanie: co to jest wypoczynek? Chodzi o wypoczynek zmęczonej maszyny, wypoczynek dla słabych i dla tych, którzy nie nadążają za szybkim tempem, nie regenerują się odpowiednio sprawnie? Zamiast słowa „wypoczynek” stosuje się pojęcie urlop. Słowami ekonomisty Sedláčka: „Jako by nám bylo dovoleno, jako bychom se museli dovolit svých nadřízených. Výraz z nedávné totalitní doby na žádankách o dovolenou zní naprosto výmluvně, nadpis formuláře znel: žádost o dovolenou na zotavenou.”³⁹ Zresztą Biblia definiuje jedyny ścisły zakaz wykonywania pracy – w sobotę (szabat). Człowiek ma sobie uświadomić, że praca, której celem

ktorá vyšla v češtine vo vydavateľstve Zvon v roku 1991. Podobne ako revolúcia predznamenujúca pád jedného systému a zrod nových štátov sa i táto encyklika dostala do čitateľových rúk práve vtedy, keď ju potreboval. Boli to časy, keď doznievali a zanikali predstavy o vedúcej úlohe robotníckej triedy. Úloha vedúcej strany začína stagnovať a do tohto prostredia dejinných turbulencií dvoch národov „prichádza“ revolúcia ducha v podobe pápežského listu, ktorý šíri „herézu“ o dôstojnosti ľudskej práce, o rovnosti v práci, o spravodlivej mzde...

Použitá literatúra:

Ján Pavol II.: Boh Otec: Pozná nás a miluje. Bratislava: Vydavateľstvo Nové mesto, 1999, 116 s. ISBN 80-854-57-8.

Ján Pavol II.: Christifideles laici: O povolání a poslaní laikov v cirkvi a vo svete. Posynodálny apoštolský list pápeža Jána Pavla II. Bratislava: LÚČ, 1990, 96 s. ISBN 80-7114-0112.

Ján Pavol II.: Laborem exercens: O lidské práci. Praha: Zvon, 1991. 70 s. ISBN 80-7113-007-9.

Ján Pavol II.: Laborem exercens. In Sociálne encykliky. Trnava: Spolok sv. Vojtecha, 1997, s. 419-489. ISBN 80-7162-203-6.

jest bogacenie się, nie stanowi ani sensu, ani celu życia, a jedynie jego element. Każda praca posiada wymiar duchowy, wiąże się z wysiłkiem:

„Kiedy człowiek znosi wysiłek pracy, zjednoczony z Chrystusem ukrzyżowanym za nas, w pewien sposób współpracuje z Synem Bożym w zbawianiu człowieczeństwa. I staje się prawdziwym uczniem Jezusa, gdy codziennie niesie swój krzyż w działalności, do której został powołany.“⁴⁰

Zakończenie

„Choć prawdą jest, że człowiek urodził się i jest powołany po to, żeby pracować, przecież pierwotnie praca jest «dla człowieka», a nie człowiek «dla pracy»”.⁴¹ Mimo że człowiek ma tendencję narzekać na pracę, istnieje ona tutaj przede wszystkim dla jego godności. Ludzie bez pracy najlepiej wiedzą, o czym piszemy i o czym pisał, i w swoim życiu doświadczał Jan Paweł II. Życie tego człowieka było samotną pracą. Bez zapoznania się z perypetiami życiowymi nie sposób zrozumieć Jana Pawła II i jego całościowego, aktywnego dzieła żyjącego dziś w spisanych przez papieża dokumentach. Biblioteka w Żyli-

Katechizmus Katolíckej Cirkvi. Trnava: Spolok svätého Vojtecha, 1999, 890 s. ISBN 80-7162-259-1. Lev XIII.: Rerum novarum. In: Sociálne encykliky. Trnava: Spolok sv. Vojtecha, 1997, s. 9-55.

ISBN 80-7162-203-6.

PIELATOWSKI, Kazimierz: Úsmev Jána Pavla II. Bratislava: DON BOSCO, 2000, 51 s. ISBN 80-88933-45-5. Písmo Starého i Nového zákona. Trnava: Spolok svätého Vojtecha, 2004, 2 331 s. ISBN 80-7162-448-9. SEDLÁČEK, Tomáš: Ekonomie dobra a zla: Po stopách ľudskeho tážaní od Gilgameše po finančnú krízu.

Praha: Nakladatelství 65. pole, 2009, 270 s. ISBN 978-80-903944-3-8.

Vám moji najmilší: Myšlienky Jána Pavla II. Bratislava: LÚČ, 1998, 80 s. ISBN 80-7114-247-6.

WEIGEL, George: Svedok nádeje: Životopis pápeža Jána Pavla II. I. diel. Bratislava: Slovart, 2000, 352 s. ISBN 80-7145-455-9.

Zákonník práce Čl. 1 In: Zákony 2013: pracovno-právne – mzdové, sociálne – zdravotné, ... Žilina: Poradca podnikateľa, 2013, 672 s.

¹ Zákonník práce Čl. 1 In: Zákony 2013 : pracovno-právne – mzdové, sociálne – zdravotné, ... Žilina: Poradca podnikateľa, s. 1.

² Genesis 3, 19 In: Sväté Písmo Starého i Nového zákona. Trnava: Spolok svätého Vojtecha, 2004, s. 43.

³ Druhý list Solúnčanom 3, 10 In Sväté Písmo Starého i Nového zákona. Trnava: Spolok svätého Vojtecha, 2004, s. 2 202.

⁴ Vám moji najmilší: Myšlienky Jána Pavla II. Bratislava: LÚČ, 1998, s. 25.

nie przechowuje mnóstwo pięknych ksiązek poświęconych Janowi Pawłowi II. Między innymi szczególne miejsce należy się niewielkiej encyklice, która wyszła w języku czeskim w wydawnictwie Zvon w 1991 roku. Podobnie jak rewolucja zapowiadająca upadek jednego systemu i powstanie nowych państw, również ta encyklika dotarła do rąk czytelnika właśnie wówczas, kiedy jej potrzebował. Była to pora, kiedy dobrzmiewały i znikwały wyobrażenia o rządzącym zadaniu klasy robotniczej. Zadanie rządzącej partii zaczyna być w stagnacji i do tego otoczenia historycznych turbulencji dwóch narodów „przychodzi” rewolucja ducha w postaci papieskiego pisma, które rozpowszechnia „herezję” o godności ludzkiej pracy, o równości w pracy, o sprawiedliwym wynagrodzeniu...

Literatura

Ján Pavol II. Boh Otec: Pozná nás a miluje, Bratislava: Wydawnictwo Nowé mesto, 1999, s. 116, ISBN 80-854-57-8.

Ján Pavol II. Christifideles laici: O povolání a poslání laiků v církvi a vo svete. Posynodálny apoštolský list pápeža Jána Pavla II, Bratislava: LÚČ, 1990, s. 96, ISBN 80-7114-0112.

Ján Pavol II. Laborem exercens: O ľudskej práci, Praha: Zvon, 1991, s. 70, ISBN 80-7113-007-9.

⁵ *Ján Pavol II.: Christifideles laici: O povolání a poslaní laiků v církvi a vo svete. Posynodální apoštolský list pápeže Jána Pavla II. Bratislava : LÚČ, 1990, s. 57.*

⁶ *WEIGEL, George: Svedok nádeje : Životopis pápeže Jána Pavla II. I. diel. Bratislava : Slovart, 2000, s. 42.*

⁷ *WEIGEL, Ref. 6, s. 44.*

⁸ *WEIGEL, Ref. 6, s. 56.*

⁹ *WEIGEL, Ref. 6., s. 57.*

¹⁰ *WEIGEL, Ref. 6., s. 8.*

¹¹ *WEIGEL, Ref. 6., s. 57-58.*

¹² *Vám moji najmilší : Myšlienky Jána Pavla II., Ref. 4, s. 74.*

¹³ *WEIGEL, Ref. 6, s. 58.*

¹⁴ *WEIGEL, Ref. 6, s. 70.*

¹⁵ *WEIGEL, Ref. 6, s. 58.*

¹⁶ *PIELATOWSKI, Kazimierz: Úsmev Jána Pavla II. Bratislava : DON BOSCO, 2000, s. 12.*

¹⁷ *PIELATOWSKI, Ref. 16, s. 12.*

¹⁸ *WEIGEL, Ref. 6, s. 48.*

¹⁹ *WEIGEL, Ref. 6, s. 190-191.*

²⁰ *WEIGEL, Ref. 6, s. 190.*

²¹ *WEIGEL, Ref. 6, s. 9.*

²² *WEIGEL, Ref. 6, s. 190.*

Ján Pavol II. Laborem exercens. In Sociálne encykliky, Trnava: Spolok sv. Vojtecha, 1997, s. 419-489, ISBN 80-7162-203-6.

Katechizmus Katolíckej Cirkvi, Trnava: Spolok svätého Vojtecha, 1999, s. 890, ISBN 80-7162-259-1.

Lev XIII. Rerum novarum [w:] Sociálne encykliky, Trnava: Spolok sv. Vojtecha, 1997, s. 9-55, ISBN 80-7162-203-6.

PIELATOWSKI, Kazimierz. Úsmev Jána Pavla II, Bratislava: DON BOSCO, 2000, s. 51, ISBN 80-88933-45-5.

Písmo Starého i Nového zákona, Trnava: Spolok svätého Vojtecha, 2004, s. 2331, ISBN 80-7162-448-9.

SEDLÁČEK, Tomáš. Ekonomie dobra a zla: Po stopách ľudského tázání od Gilgameše po finanční krizi, Praha: Nakladatelství 65. pole, 2009, s. 270, ISBN 978-80-903944-3-8.

Vám moji najmilší: Myšlienky Jána Pavla II, Bratislava: LÚČ, 1998, s. 80, ISBN 80-7114-247-6.

WEIGEL, George. Svedok nádeje: Životopis pápeže Jána Pavla II, I. diel. Bratislava: Slovart, 2000, s. 352, ISBN 80-7145-455-9.

Zákonník práce Čl. 1 (Kodeks pracy) [w:] Ustawy 2013: pracowniczo-prawne dotyczące wynagrodzenia, społeczno-zdrowotne, Żilina: Poradca podnikaťa, 2013, s. 672.

¹ *Kodeks pracy Čl. 1 [w:] Zákony 2013: pracowniczo-prawne dotyczące wynagrodzenia, społeczno-zdrowotne, Żilina: Poradca podnikaťa, s. 1.*

² *Księga Rodzaju 3,19 [w:] Sväté Písmo Starého i Nového zákona, Trnava: Spolok svätého Vojtecha, 2004, s. 43.*

³ *Drugi list do Tesaloniczan 3,10 [w:] Sväté Písmo Starého i Nového zákona, Trnava: Spolok svätého Vojtecha, 2004, s. 2202.*

⁴ *Vám moji najmilší: Myšlienky Jána Pavla II, Bratislava: LÚČ, 1998, s. 25.*

⁵ *Ján Pavol II.: Christifideles laici: O povolání a poslaní laiků v církvi a vo svete. Posynodální apoštolský list pápeže Jána Pavla II, Bratislava: LÚČ, 1990, s. 57.*

⁶ *WEIGEL, George. Svedok nádeje: Životopis pápeže Jána Pavla II, I. diel.*

- ²³ *Ján Pavol II.: Boh Otec: Pozná nás a miluje.* Bratislava: Vydavateľstvo Nové mesto, 1999, s. 82.
- ²⁴ *Katechizmus Katolíckej Cirkvi.* Trnava: Spolok svätého Vojtecha, 1999, s. 138.
- ²⁵ *Lev XIII.: Rerum novarum.* In: *Sociálne encykliky.* Trnava : Spolok sv. Vojtecha, 1997, s. 40.
- ²⁶ *Lev XIII.: Rerum novarum.* In: *Sociálne encykliky,* Ref. 25, s. 11-14.
- ²⁷ *Lev XIII.: Rerum novarum.* In: *Sociálne encykliky,* Ref. 25, s. 20.
- ²⁸ *Genesis 3, 17* In: *Sväté Písmo Starého i Nového zákona.* Trnava: Spolok svätého Vojtecha, 2004, s. 43.
- ²⁹ *Ján Pavol II.: Laborem exercens.* In: *Sociálne encykliky,* Ref. 25, s. 419.
- ³⁰ *Ján Pavol II.: Laborem exercens.* In: *Sociálne encykliky,* Ref. 25, s. 421.
- ³¹ *Ján Pavol II.: Laborem exercens.* In: *Sociálne encykliky,* Ref. 25, s. 426.
- ³² *Ján Pavol II.: Laborem exercens.* In: *Sociálne encykliky,* Ref. 25, s. 430.
- ³³ *Ján Pavol II.: Laborem exercens.* In: *Sociálne encykliky,* Ref. 25, s. 431.
- ³⁴ *Ján Pavol II.: Laborem exercens.* In: *Sociálne encykliky,* Ref. 25, s. 435.
- ³⁵ *Ján Pavol II.: Laborem exercens.* In: *Sociálne encykliky,* Ref. 25, s. 449.
- ³⁶ *Ján Pavol II.: Laborem exercens.* In: *Sociálne encykliky,* Ref. 25, s. 459.
- ³⁷ *Ján Pavol II.: Laborem exercens.* In: *Sociálne encykliky,* Ref. 25, s. 466.
- ³⁸ *Ján Pavol II.: Laborem exercens.* In: *Sociálne encykliky,* Ref. 25, s. 467.
- ³⁹ *SEDLÁČEK, Tomáš: Ekonomie dobra a zla: Po stopách ľudského tázani od Gilgameše po finančnú krízu.* Praha: Nakladateľství 65. pole, 2009, s. 64.

- Bratislava: Slovart, 2000, s. 42.
- ⁷ WEIGEL, Ref. 6, s. 44.
- ⁸ WEIGEL, Ref. 6, s. 56.
- ⁹ WEIGEL, Ref. 6., s. 57.
- ¹⁰ WEIGEL, Ref. 6., s. 8.
- ¹¹ WEIGEL, Ref. 6., s. 57-58.
- ¹² *Vám moji najmilší : Myšlienky Jána Pavla II,* Ref. 4, s. 74.
- ¹³ WEIGEL, Ref. 6, s. 58.
- ¹⁴ WEIGEL, Ref. 6, s. 70.
- ¹⁵ WEIGEL, Ref. 6, s. 58.
- ¹⁶ *PIELATOWSKI, Kazimierz. Úsmev Jána Pavla II,* Bratislava: DON BOSCO, 2000, s. 12.
- ¹⁷ *PIELATOWSKI, Ref. 16, s. 12.*
- ¹⁸ WEIGEL, Ref. 6, s. 48.
- ¹⁹ WEIGEL, Ref. 6, s. 190-191.
- ²⁰ WEIGEL, Ref. 6, s. 190.
- ²¹ WEIGEL, Ref. 6, s. 9.
- ²² WEIGEL, Ref. 6, s. 190.
- ²³ *Ján Pavol II. Boh Otec: Pozná nás a miluje,* Bratislava: Vydavateľstvo Nové mesto, 1999, s. 82.
- ²⁴ *Katechizmus Katolíckej Cirkvi,* Trnava: Spolok svätého Vojtecha, 1999, s. 138.
- ²⁵ *Lev XIII. Rerum novarum [w:] Sociálne encykliky,* Trnava: Spolok sv. Vojtecha, 1997, s. 40.
- ²⁶ *Lev XIII. Rerum novarum [w:] Sociálne encykliky,* Ref. 25, s. 11-14.
- ²⁷ *Lev XIII. Rerum novarum [w:] Sociálne encykliky,* Ref. 25, s. 20.
- ²⁸ *Genesis 3,17 [w:] Sväté Písmo Starého i Nového zákona,* Trnava: Spolok svätého Vojtecha, 2004, s. 43.
- ²⁹ *Ján Pavol II. Laborem exercens [w:] Sociálne encykliky,* Ref. 25, s. 419.
- ³⁰ *Ján Pavol II. Laborem exercens [w:] Sociálne encykliky,* Ref. 25, s. 421.
- ³¹ *Ján Pavol II. Laborem exercens [w:] Sociálne encykliky,* Ref. 25, s. 426.

⁴⁰ *Ján Pavol II.: Laborem exercens. In: Sociálne encykliky, Ref. 25, s. 487.*

⁴¹ *Ján Pavol II.: Laborem exercens. In: Sociálne encykliky, Ref. 25, s. 433.*

³² *Ján Pavol II. Laborem exercens [w:] Sociálne encykliky, Ref. 25, s. 430.*

³³ *Ján Pavol II. Laborem exercens [w:] Sociálne encykliky, Ref. 25, s. 431.*

³⁴ *Ján Pavol II. Laborem exercens [w:] Sociálne encykliky, Ref. 25, s. 435.*

³⁵ *Ján Pavol II. Laborem exercens [w:] Sociálne encykliky, Ref. 25, s. 449.*

³⁶ *Ján Pavol II. Laborem exercens [w:] Sociálne encykliky, Ref. 25, s. 459.*

³⁷ *Ján Pavol II. Laborem exercens [w:] Sociálne encykliky, Ref. 25, s. 466.*

³⁸ *Ján Pavol II. Laborem exercens [w:] Sociálne encykliky, Ref. 25, s. 467.*

³⁹ *SEDLÁČEK, Tomáš. Ekonomie dobra a zla: Po stopách lidského tázaní od*

Gilgameše po finanční krizi, Praha: Nakladatelství 65. pole, 2009, s. 64.

⁴⁰ *Ján Pavol II. Laborem exercens [w:] Sociálne encykliky, Ref. 25, s. 487.*

⁴¹ *Ján Pavol II. Laborem exercens [w:] Sociálne encykliky, Ref. 25, s. 433.*

Mgr. Pavol Prikryl

**BLAHOSLAVENÝ JÁN PAVOL II.
A POÉZIA**

Mgr Pavol Prikryl

**BŁOGOSŁAWIONY JAN PAWEŁ II
I POEZJA**

Čo je báseň? Milan Rúfus odpovedá: „Spojenectvo, aliancia pravdy a krásy, mohutné bratstvo, ktoré nás robí lepšími. Nájst' mieru tejto jednoty, tomu sa hovorí umenie“.

Nie všetko sa dá definovať, skôr si myslím, že práve to ťažko definovateľné treba asi precítiť. Strom sa pozná po ovocí... Nech mi je odpustené, ale predsa sa len pokúsim o akúsi definíciu dobrej poézie. To je asi tá, na ktorej začiatku i konci je ticho. Ticho básnika pred básňou a ticho čitateľa po básni.

Ďaleké brehy ticha začínajú sa hneď za prahom.

Ponad ne nepreletíš ako vtáci.

Lež musíš zastať, hľadiet' do hĺbok a vtom už neodvrátiť dušu, do dna stačiť.

Autor citovaného štvorveršia je básnik Karol Wojtyła, v blahej pamäti pápež Ján Pavol II.

O Jánovi Pavlovi II. sa vie takmer všetko, ale ľudia nepoznajú poéziu Karola Wojtyły. Je známa odborníkom, literárnym znalcom, teológom, ale nie širokej verejnosti. A pritom „Lietajúci pápež“ si už v skorej mladosti zamilo-

Co to jest wiersz? Milan Rúfus odpowiada: „Sojusz, alians prawdy i piękna, potężne braterstwo, które czyni nas lepszymi. Znaleźć miarę tej jedności to sztuka”.

Nie wszystko można zdefiniować, a myślę, że to, co trudne do zdefiniowania, trzeba poczuć. Po owocu poznaje się każde drzewo... Mimo to postaram się zbudować definicję dobrej poezji. Jest to prawdopodobnie ta, w której na początku i na końcu jest cisza. Cisza poety przed wierszem i cisza czytelnika po wierszu.

Dalekie wybrzeża ciszy zaczynają się tuż za progiem.

Nie przefruniesz tamtędy jak ptak.

Musisz stanąć i patrzeć coraz głębiej i głębiej aż nie zdołasz już odchylić duszy od dna.

Autorem cytowanego wiersza jest poeta Karol Wojtyła, w naszej pamięci – papież Jan Paweł II.

O Janie Pawle II wie się bez mała wszystko, lecz ludzie nie znają poezji Karola Wojtyły. Jest znana ekspertom, znawcom literatury, teologom, ale nie szerokiej publiczności. Jednak „Latający papież” już w młodym wieku zakochał się w literaturze. W czasie pobytu w szkole średniej zaczął pisać

val literatúru. Počas pobytu na gymnázium začal písať prvé verše a začal sa zaujímať o divadlo – vystupoval v predstaveniach divadelného krúžku, ktorý bol založený poľštinármi z chlapčenského a dievčenského gymnázia v jeho rodných Wadowiciach. Po maturite začal študovať poľský jazyk a literatúru na Jagelonskej univerzite v Krakove. Tu napísal v roku 1940 svoju prvú drámu *Jób*. Hoci mu 2. svetová vojna znemožnila pokračovať v štúdiách, na jeseň 1941 Karol Wojtyła spolu s priateľmi založil divadlo Teatr Rapsodyczny, ktoré svoje prvé predstavenie uviedlo 1. novembra 1941. Rozchod Wojtyły s divadlom nastal náhle v roku 1943, keď sa rozhodol študovať teológiu. K rozchodu s literatúrou však neprišlo. Ako študent teológie i ako kňaz písal Karol Wojtyła z potreby srdca verše naďalej, ako sa hovorí – do zásuvky. Nepublikoval ich. Až v roku 1979, teda v čase, keď už mal za sebou rok na Petrovom stolci, vydalo krakovské nakladateľstvo Znak jednozväzkové súborné vydanie jeho diel pod názvom *Poezje i dramaty*.

Janko Frátrik, slovenský, doposiaľ nedocenený básnik, zvykol dvoma-troma slovíčkami charakterizovať jednotli-

pierwsze wiersze i zainteresował się teatrem – występował w przedstawieniach grupy teatralnej, która została założona z polonistami, chłopcami i dziewczętami z liceum w jego rodzinnych Wadowicach. Po maturze zaczął studiować polonistykę na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie. Tutaj w 1940 r. napisał swój pierwszy dramat pt. *Hiob*. Kiedy druga wojna światowa uniemożliwiła mu kontynuowanie studiów, jesienią 1941 r. Karol Wojtyła założył z przyjaciółmi Teatr Rapsodyczny, który swoje pierwsze przedstawienie dał 1 listopada 1941 r. Pożegnanie Wojtyły z teatrem nastąpiło nagle w 1943 r., kiedy podjął decyzję o studiowaniu teologii. Nigdy jednak nie porzucił literatury. Zarówno jako student teologii, jak i będąc już księdzem, Karol Wojtyła z potrzeby serca nadal pisał wiersze – do szuflady. Aż w 1979 r., właśnie w czasie, kiedy miał za sobą rok na Stolicy Piotrowej, krakowskie wydawnictwo Znak opublikowało pełne wydanie jego dzieł pt. *Poezje i dramaty*.

Janko Frátrik, słowacki, niedoceniony dotąd twórca, określał zazwyczaj poszczególnych poetów dwoma, trzema słowami. Przykładowo Karola Wojtyłę nazwał poetą ciszy i prawdy.

vých básnikov. Podľa jeho vzoru by som Karola Wojtyłu označil za básnika ticha a pravdy.

Tajomná krása večnosti ťa zvieral!

Nateraz ešte ustupuješ pred Kýmisi, Kto ide stamodtiaľ,
za sebou do izbičky ticho zavrúc dvere,
prichádza. On sa mierom stal –
tá tiš ťa triafa, do hĺbky sa derie.

Do seba vtedy nazri. Tento Priateľ
je jedna iskrička – i celé Svetlo.

A vtom keď prijímaš tú iskru, bezmála
neporozumieš, čo ťa stretlo,
nevnímaš, aká ťa až Láska objala.

Povedali sme: ticho básnika pred básňou. Citovaná ukážka z básne *Pobrežie plné ticha* z cyklu *Pieseň o utajenom Bohu* by sa priam dala nazvať návodom. Autor však neponúka didaktickú pomôcku, skôr je to spoveď, či priam óda na adoráciu. Niečo, čo Henri Bremond rozpísal v diele *Modlitba a poézia*.

Nech mi je odpustený sentimentálny obraz spievajúceho vtáčaťa, ale nedá mi ho nevykresliť. Sadne si na konárik,

Objety tajemniczym pięknem wieczności!

Tymczasem wciąż ustępujesz przed Kimś, co stamtąd nadchodzi,

zamykając za sobą drzwi izdebki maleńkiej,
a idąc, krok łagodzi –
i tą ciszą trafia najgłębiej.

Wtedy patrz w siebie. To Przyjacieli,
który jest jedną iskierką, a całą Światłością.

Ogarniając sobą tę iskłę,
już nie dostrzegasz nic i nie czujesz,
jaką jesteś objęty Miłością.

Powiedzieliśmy: cisza poety przed pieśnią. Ten fragment pochodzi z poematu *Wybrzeża pełne ciszy* z cyklu *Pieśń o Bogu ukrytym*, który nazwałbym instrukcją używania. Lecz autor nie poucza, jest to raczej spowiedź, a nawet adoracja. Coś, co napisał Henri Bremond w dziele *Modlitwa i poezja*.

Proszę wybaczyć sentymentalny obraz śpiewającego ptaszątka, ale nie można go pominąć. Usiądzie on na gałązce, przez chwilę jest cicho, a następnie naciągnie dziobek do nieba, jakby to „coś” nie tworzyło się w nim, ale tylko przecho-

chvíľu je ticho, a potom napriahne zobáček k oblohe akoby to „niečo“ nevznikalo v ňom, ale len cez neho prechádzalo – a z hrdielka začínajú vyvierat', tryskat' zvuky jedného nekonečného prúdu. Sladkého prúdu života. Celé teličko spieva v pod'akovaní za jeho dar. Ako keby tu bytie čosi vracalo samo sebe, d'akovalo si a vzdávalo poctu.

Ktosi múdry raz napísal: Umenie písať je istým spôsobom predovšetkým umenie žiť. Karol Wojtyła je toho dôkazom. O čom písal, to žil. Alebo lepšie – čo žil, o tom písal. Kontemplácia sa uňho mení v báseň, báseň v kontempláciu. Všetky otázky, ktoré pápež riešil počas svojho pontifikátu, sa nachádzajú v jeho básňach. V celej svojej tvorbe sa autor zaoberá hĺbinoú ľudskej duše, tajomstvom lásky, tými najskrytejšími vzťahmi medzi ľuďmi, najmä medzi rodičmi a deťmi. Pokúša sa vysloviť nevysloviteľné, a ak treba, tak občas aj na úkor formy. Jeho tvorba preklenula v súčasnej kultúre priepasť medzi „sacrum“ a „profanum“. Ono preklenie vari najmarkantnejšie vidieť v básni *Materia* z cyklu *Kameňolom*:

Načúvaj, ako rytmicky a svojsky zunia kladivá,

dzišlo przez niego – i z gardła zacznie tryskać niekończący się potok dźwięków. Słodkiego przepływu życia. Całe ciało wyśpiewuje wdzięczność za jego dar. Jakby tutaj bycie wracało coś samemu sobie, dziękowało sobie i oddawało cześć. Ktoś mądry napisał kiedyś: „Sztuka pisania jest w jakiś sposób przede wszystkim sztuką życia”. Karol Wojtyła jest tego dowodem. O czym pisał, tym żył. Albo lepiej: czym żył, o tym pisał. Kontemplacja zmienia się u niego w poemat, a poemat w kontemplację. Wszystkie kwestie poruszone przez papieża w czasie jego pontyfikatu znalazły miejsce w jego pieśniach. W trakcie tworzenia poeta zgłębia ludzką duszę, tajemnicę miłości, te najskrytsze relacje między ludźmi, szczególnie między rodzicami a dziećmi. Próbuje wyrazić to, czego wyrazić nie można, a jeżeli to potrzebne, czyni to często kosztem formy. Twórczość Jana Pawła II wypełniła w kulturze współczesnej lukę pomiędzy sacrum i profanum. Widać to chyba najwyraźniej w utworze *Tworzywo* z cyklu *Kamieniołom*:

Słuchaj, kiedy stuk młotów miarowy i tak bardzo swój
przenoszę wewnątrz ludzi, by badać siłę uderzeń –

ten buchot meriam vnútram ľudí, ako ich tá sila sáče –
elektrický prúd vrta kameň, rieka skália ožíva –
a vo mne pevnie myšlienka deň po dni,
že iba v ľudskom vnútri bedlí celá veľkosť práce.
Ukážka je osobná reflexia na prežitie. Vo všeobecnosti –
básnik už napísaním básne chtiacnectiac prezrádza, za čo sa
angažoval, najmä v časoch tzv. angažovanej poézie, v kto-
rej *conditio sine qua non* bol heroizmus práce. Wojtyłovou
nevyhnutnou podmienkou bol však Boh. Aj v poézii:
Neboj sa. Ľudské činy chcú ísť cestou širokou,
nie v tesných brehoch, by sa ich prúd cez prekážky hadil.
Neboj sa. Ľudské činy stoja na Tom od vekov,
na Koho hľadiš skrze rovnomerný buchot kladív.
A tu si dovolím malú trúfalosť, ktorú mi snád' teológov-
ia a znalci encyklik odpustia: v jednej básni sa v podstate
skrýva neskoršia encyklika Jána Pavla II. o ľudskej práci
Laborem exercens.
À propos – encykliky Jána Pavla II. Ich stavba, forma a ne-
raz aj použité výrazové prostriedky či spojenia prezrádzajú,

sluchaj, prúd elektrický kamenistú rozcina rzeke –
a we mnie narasta myśl, narasta dzień po dniu,
że cała wielkość tej pracy znajduje się wewnątrz człowieka.
Fragment jest osobistą refleksją przeżyć. Poszwechnie – poeta
pisząc wiersze ujawnia, czym eksponuje się, zwłaszcza w cza-
sach tzw. zaangażowanej poezji, w której *conditio sine qua non*
był heroizm pracy. Warunkiem koniecznym Wojtyły był Bóg.
Nawet w poezji:
Nie lękaj się. Sprawy ludzkie szerokie mają brzegi.
Nie wolno ich w ciasnym łożysku więzić nazbyt długo.
Nie lękaj się. Sprawy ludzkie stoją od wieków
w Tym, na którego patrzysz poprzez młotów miarowy stukot.
I tutaj pozwolę sobie na gest odwagi, który zapewne wybaczą
mi teolodzy i eksperci encyklik: w jednym z wierszy kryje się
w zasadzie późniejsza encyklika Jana Pawła II – *O pracy lud-
zkiej (Laborem exercens)*.
À propos, encyklik Jana Pawła II. Ich struktura, forma i często
także stosowane środki wyrazu lub połączenia pokazują, że
napisał je pisarz, poeta. I tak samo jest w przypadku jego
przemówień i homilii.

že ich písal literát, poeta. A to isté platí i o jeho príhovoroch či homíliách.

Karol Wojtyła, básnik ticha a pravdy. Pravdy, ktorú nachádzal v tichu, priam sa jej tam dotýkal. A potom o nej vypovedal. Aj vo veršoch. Najmä v tom poslednom. Vo verši, ktorý nenapísal, len zašepkal 2. apríla 2005 vo večerných hodinách:

Pozwólcie mi íść do domu Ojca. Nechajcie ma íść do domu Otca.

Verš, po ktorom sa pozná kvalita poézie.

Zrodil sa v tichu pravdy a ticho po ňom zostáva...

(Citované verše sú z knihy: *Karol Wojtyła: Brehy duše*. 1990, preklad Vlastimil Kovalčík).

Karol Wojtyła, poeta ciszy i prawdy. Prawdy, którą znajdował w ciszy, prawie jej tam dotykając. A następnie świadczył o niej. Również w wierszach. Zwłaszcza w ostatnim. W wierszu, którego nie napisał, lecz wyszeptał 2 kwietnia 2005 r. w godzinach wieczornych:

Pozwólcie mi íść do domu Ojca. Nechajcie ma íść do domu Otca.

Wiersz, po którym można rozpoznać jakość poezji...

On urodził się w ciszy prawdy i cisza pozostaje po nim...

(Cytowane wiersze pochodzą z książki: *Karol Wojtyła: Brehy duše*, 1990, tłum. Vlastimil Kovalčík).

PO STOPÁCH BL. JÁNA PAVLA II.
V SLIEZSKOM A MALOPOLSKOM
VOJVODSTVE

ŚLADAMI BŁ. JANA PAWŁA II
W WOJEWÓDZTWIE ŚLĄSKIM
I MAŁOPOLSKIM

*Kostol v Lipniku zasvätený
Narodeniu Panny Márie. V tejto
farnosti sa dňa 18. 7. 1879
narodil a bol pokrstený otec
pápeža – Karol Wojtyła.*

*Kościół w Lipniku pod
wezwaniami Narodzenia
Najświętszej Maryi Panny;
tej parafii w 18.07.1879 roku
urodził się i został ochrzczony
ojciec Papieża – Karol Wojtyła.*

*– Tabuľa v interiéri kostola
v Lipniku, pripomínajúca otca
Jána Pavla II.*

*Tablica wewnątrz kościoła
w Lipniku upamiętniająca ojca
Jana Pawła II.*

*Konkatedrála Narodenia
Panny Márie v Živci
navštívená Jánom Pavlom II.
počas púte do Poľska v roku
1995.*

*Konkatedra Narodzenia
Najświętszej Maryi Panny
w Żywcu odwiedzona przez
Jana Pawła II podczas
pielgrzymki do Polski w 1995
roku.*

*Pápežský trón v presbytériu
živieckej Konkatedrály.*

*Tron papieski w prezbiterium
żywieckiej konkatedry.*

*Pamätná tabuľa nad zadným
uchodom do Konkatedrály v Živci.*

*Tablica pamiątkowa nad tylnym
wejściem do konkatedry w Żywcu.*

*Pamätník Jána Pavla II. z dielne
Česlava Džwigaja pod historickou
zvonickou v centre Žŕuca.*

*Pomnik Jana Pawła II autorstwa
Czesława Džwigaja pod zabytkową
dzwonnic w centrum Źywca.*

W obrębie wsielaj Pański je zjedno na do b
zjedno na do b
Blaz zjedno na do b
Cahak Blaz zjedno na do b
Miodenski Miodenski Blaz zjedno na do b
Popera Wladomera Blaz zjedno na do b
Sroka Eugeniusz Blaz zjedno na do b
Staj zjedno na do b
Wielowski Stanislaw Blaz zjedno na do b
Wisnolki Jan Blaz zjedno na do b

Ka w 1995 roku pamier kladzie te 16. X. 1995 R.

TOTUS TUUS

OJCIEC SWIETY JAN PAWEŁ II
NAWIEDZIE MIASTO ŹYWIEC I ZIEMIE ŹYWIECKA
22 MAJA ROKU PAŃSKIEGO 1995
W TYM MIEJSCU MODLIE SIĘ I UDZIELIE
APOSTOLSKIEGO BŁOGOSŁAWIENSTWA

"MODLĘ SIĘ RAZEM Z WAMI ZA WASZĄ OJCZYZNĘ
ZA WSZYSTKICH RODAKÓW
O POSZANOWANIE GODNOŚCI KAŻDEGO CZŁOWIEKA
ZA WSZYSTKICH UTRUDZONYCH I ZNIECHĘCONYCH
PROSZĘ O ODNOWIONĄ NADZIEJĘ....."

ŻYCZĘ WAM ABYŚCIE DAWALI SWIADECTWO
O CHRYSZTUSIE UKRZYŻOWANYM I ZMARTWYCHWSTAŁYM,
KTÓRY ZESEAŁ NAM OD OJCA DUCHA SWIETEGO"

MIESZKAŃCY ŹYWCA 16.X.1995 R.

BESKIDZKIE CENTRUM ONKOLOGII - SZPITAL MIEJSKI im. Jana Pawła II

BESKIDZKIE CENTRUM ONKOLOGII
im. Jana Pawła II
w. Biebska-Białej ul. Wyszołania 18

NFZ

NFZ

WYKONANIE
USŁUG WYKŁADY
DIAŁY POKRYCIE

*Beskydské onkologické centrum
Jána Pavla II. v Bielsku-Bialej.*

*Beskidzie Centrum Onkologii
Jana Pawła II w Bielsku-Białej.*

OJCIEC ŚWIĘTY JAN PAWEŁ II
SPOTKAŁ SIĘ W TYM MIEJSCU
Z MIESZKAŃCAMI MIASTA
BIELSKA-BIAŁEJ
22 MAJA A.D. 1995

*Monument s pamätnou tabuľou
pri križovatke ulíc Štefana
Žeromského a Romualda
Traugutta v Bielsku-Bialej, na
mieste, z ktorého pápež Ján Pavol
II. prehovoril k veriacim počas
návštevy v roku 1995.*

*Monument z tablicą pamiątkową
przy skrzyżowaniu ulic Stefana
Żeromskiego i Romualda
Traugutta w Bielsku-Białej,
w miejscu, z którego Papież Jan
Paweł II przemawiał do wiernych
podczas pielgrzymki w 1995 roku.*

Tabuľa pripomínajúca činnosť Edmunda Wojtyły, brata pápeža Jána Pavla II., doktora medicíny, zamestnanca Mestskej nemocnice. Bola posvätená Jánom Pavlom II. pred biskupskou rezidenciou v Bielsku-Bialej v roku 1995 a následne bola umurovaná do steny nemocničnej budovy.

Tablica upamiętniająca działalność brata Papieża Jana Pawła II, Edmunda Wojtyły, doktora nauk medycznych, pracownika Szpitala Miejskiego. Została pobłogosławiona przez Jana Pawła II przed rezydencją biskupią w Bielsku-Białej w 1995 roku, następnie wmurowana w ścianę budynku szpitalnego.

Mestská nemocnica Jána Pavla II. v Bielsku-Bialej, Beskydské centrum onkologie. Tu pracoval Edmund Wojtyła, brat pápeža Jána Pavla II.

Beskidzie Centrum Onkologii, Szpital Miejski im. Jana Pawła II w Bielsku-Białej. Pracował tu Edmund Wojtyła – brat Papieża Jana Pawła II.

BESKIDZKIE CENTRUM ONKOLOGI-
SZPITAL MIEJSKI
im. Jana Pawła II
w Białymstoku-Białej

Pamätná tabuľa na stene kostola Božej Prozreteľnosti v Bialej. Bola osadená 22. mája 1998 na počesť tretieho výročia návštevy Jána Pavla II. v Poľsku.

Tablica pamiątkowa na fasadzie kościoła pod wezwaniem Opatrzności Bożej w Bialej. Została wystawiona 22 maja 1998 roku, w trzecią rocznicę pielgrzymki Jana Pawła II do Polski.

Cintorín v Bialej, hrob starého otca Jána Pavla II. Mateja Wojtylu, ktorý spolu so synom býval na ul. Cyniarskej 8.

Cmentarz w Bialej, grób dziadka Jana Pawła II, Macieja Wojtyły, który wraz z synem mieszkał przy ul. Cyniarskiej 8.

MARJA WOJTYŁOWA

z ZALEWSKICH

* 1.2.1861 - † 6.10.1917

MACIEJ WOJTYŁA

* 1.2.1852 - † 23.9.1923

DZIADEK OJCA SW
JANA PAWŁA II

Wieczne odpoczywanie rącz im
dać Panie

GENUWEFA
MARKWART
* 2.1823 † 22.7.1972
Wspomnijmy Ciebie

S.P.
HABERKA
ELŻBIETA
* 3.1862 † 8.1898
MARIAN
* 7.1867 † 25.1898

Interiér kostola v Bialej. Nad ambónou sa nachádza obraz, ktorý predstavuje Jána Pavla II. V pozadí Sanktuárium Božieho Milosrdenstva v Krakove – Łagiewnikoch.

Wnętrze kościoła w Białej, nad amboną znajduje się obraz przedstawiający Jana Pawła II na tle Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Krakowie-Łagiewnikach.

DRODZY RODACY!
NA TYM WIELKIM WIRAZU
OJCZYSTEJ HISTORII,
KIEDY DECYDUJE SIĘ PRZYSZY
KSZTAŁT RZECZPOSPOLITEJ
PAPIEŻ - WASZ RODAK
NIE PRZESTAJE WAS PROSIĆ
ABYŚCIE TO DZIEDZICTWO
CHRYSZTUSOWEGO KRZYŻA
NA NOWO Z WIARĄ
I MIŁOŚCIĄ PRZYJĘLI.

Jan Paweł II
SKOCCZÓW 25.05.1995

*Tabuľa pod krížom na kopci
Tri lipky v Bielsku-Bialej,
pripomínajúce slová pápeža
vyslovené v Skoczowe počas
návštevy 22. 5. 1995.*

*Tablica pod krzyżem na wzgórzu
Trzy Lipki w Bielsku-Bialej,
przypomina słowa papieża
wygłoszone w Skoczowie podczas
pielgrzymki 22.05.1995 roku.*

*Kříž na Grojcu Średnim
pripomínajúca návštevu Jána Pavla
II. v roku 1995.*

*Krzyż na Grojcu Średnim
upamiętniający wizytę Jana Pawła II
w 1995 roku.*

*Pamätník Jána Pavla II. pred
Diecéznou kúriou a Teologickým
inštitútom v Bielsku-Bialej. Autorom
pamätníka je profesor Ján Kucz
z varšavskej Akadémie výtvarného
umenia.*

*Pomnik Jana Pawła II przed
Kurią Diecezjalną i Instytutem
Teologicznym w Bielsku-Bialej.
Autorem pomnika jest profesor Jan
Kucz z warszawskiej Akademii Sztuk
Pięknych.*

*Tabuľa pripomínajúca beatifikáciu
Jána Pavla II. v Kostole Najsvätejšej
Trojice v Bielsku-Bialej.*

*Tablica upamiętniająca beatyfikację
Jana Pawła II w kościele
Przenajświętszej Trójcy
w Bielsku-Bialej.*

MODL SIĘ ZA NAMI

NIE LĘKAJCIE SIĘ
OTWÓRZCIE
OTWÓRZCIE
NA OŚCIEŻ
DRZWI
CHRYSTUSOWI

BŁ. JAN PAWEŁ II

1978-2005

NA PAMIĄTKĘ
BEATYFIKACJI

Vitráž v Kostole Najsvätejšej Trojice. Nad postavou Jána Pavla II. je zobrazený dátum návštevy Poľska (22.05.1995) a erby miest, ktoré vtedy pápež navštívil: Žywiec, Bielsko-Biala a Skoczowo.

Witraż w kościele Przenajświętszej Trójcy, ponad postacią Jana Pawła II widnieje data pielgrzymki do Polski (22.05.1995 r.) oraz herby miast, które odwiedził wtedy papież: Żywca, Bielska-Białej i Skoczowa.

Vitráž v Kostole Najsvätejšej Trojice predstavujúca Pannu Máriu Kráľovnú Poľska. Pod podobizňou Márie sa nachádzajú slová Jána Pavla II.: Matka, prijmi nás! Matka, neopust' nás! Matka, veď nás!

Witraż w kościele Przenajświętszej Trójcy przedstawiający Najświętszą Maryję Pannę Królową Polski. Poniżej wizerunku Maryji znajdują się słowa Jana Pawła II: Matko przyjmij! Matko nie opuszczaj! Matko prowadź!

Pamätná tabuľa na fasáde budovy
bielsko-żywieckej diecéznej kúrie.

Tablica pamiątkowa na fasadzie budynku
kurii diecezji bielsko-żywieckiej

W TYM DOMU OJCIEC
ŚWIĘTY JAN PAWEŁ II
PRZEBYWAŁ DNIA 22 MAJA
A.D. 1995. TUTAJ PRZYJĄŁ
WŁADZE PAŃSTWOWE Z
PREZYDENTEM RP LECHEM
WAŁĘSĄ NA CZELE.

DĄB SZYPULKOWY
„KAROL”

WYHODOWANY
Z POSWIECONEGO PRZEZ
JANA PAWŁA II
ŻOŁĘDZIA DEBU „CHROBRY”
POSADZONY UROCZYSCIE
14.10.2006r.

RDLP KATOWICE
NADLESNICTWO BIELSKO

Dub letný zasadený zo semena duba Chrobrego posväteného Jánom Pavlom II. v roku 2004 počas návštevy lešníkov vo Vatikáne. Zo semien najstaršieho poľského duba bolo vypestovaných viac ako päťsto sadeníc, ktoré boli vysadené na celom území Poľska pri školách, seminároch a svätyniach. V roku 2005 sa vo Wadowiciach uskutočnila ďalšia iniciatíva – boli pozbierané žalude miestnych dubov a následne boli vypestované metrové stromčeky, ktoré putovali do škôl, nesúcich meno Jána Pavla II.

Dąb szypułkowy zasadzony z nasion dębu Chrobry, poświęconych przez Papieża Jana Pawła II w 2004 roku podczas pielgrzymki leśników do Watykanu. Z nasion najstarszego polskiego dębu wyhodowano ponad pięćset sadzonek, które zostały posadzone w całej Polsce przy szkołach, seminariach i sanktuariach. W 2005 roku w Wadowicach miała miejsce kolejna inicjatywa – zebrano żołędzie miejskich dębów, a następnie wyhodowano metrowe drzewka, które trafiły do szkół noszących imię Jana Pawła II.

Jubilejny kríž vysoký 40 m bol postavený na Troch Lipkách v roku 2001. Svojím tvarom nadväzuje na pastorál Jána Pavla II. 20. 4. 2002 bol posvätený bielsko-žwieckym biskupom Tadeuszom Rakoczym.

Mierzący czterdzieści metrów Krzyż Milenijny został postawiony na Trzech Lipkach w 2001 roku, swoim kształtem nawiązuje do pastorału Jana Pawła II. 20.04.2002 roku został poświęcony przez biskupa bielsko-żywieckiego Tadeusza Rakoczego.

Obraz predstavujúci blahoslaveného Jána Pavla II. v kostole Najsvätejšieho Srdca Ježišovho v Bielsku-Bialej.

Obraz predstavujúci Jána Pavla II v kostole Najsvätejšieho Srdca Pana Jezusa v Bielsku-Bialej.

Relikviár s krvou Jána Pavla II. v kostole Najsvätejšieho Srdca Ježišovho v Bielsku-Bialej.

Relikviar z krvi Jána Pavla II v kostole Najsvätejšieho Srdca Pana Jezusa v Bielsku-Bialej.

*Gymnázium Jána Pavla II.
v Kozach.*

*Gimnazjum im. Jana Pawła II
w Kozach.*

**Gimnazjum
im. Jana Pawła II
w Kozach**

*Pamätník Jána Pavla II. v Czańcu,
postavený 30. apríla 2011
a posvätený 25. 5. 2011 ako znak
vdäky za beatifikáciu pápeža –
Poliaka.*

*Pomnik Jana Pawła II w Czańcu,
postawiony 30 kwietnia 2011
roku (poświęcony 25.05.2011 r.),
jako wotum wdzięczności za
beatyfikację Papieża-Polaka.*

*Farský kostol v Czańcu – miesto
narodenia prastarých rodičov Jána
Pavla II.*

*Kościół parafialny
w Czańcu – miejscu narodzin
pradziadków Jana Pawła II.*

*Farský kostol v Czańcu
– miesto narodenia
prastarých rodičov Jána
Pavla II.*

*Kościół parafialny
w Czańcu – miejscu
narodzin pradziadków Jana
Pawła II.*

*Relikviáre v czaneckom
kostole. V menšom sa
nachádza časť pápežského
pása, vo väčšom je kru
Jána Pavla II.*

*Relikwiarze w czanieckim
kościółe. W mniejszym
znajduje się fragment
papiéskiego pasa, drugi
zawiera krew
Jana Pawła II*

Pamätná tabuľa nad krstiteľnicou vo farskom kostole v Czańcu. Pripomína slová pápeža: „S czaneckou farnosťou som spojený cez mojich prastarých rodičov...“

Tablica pamiątkowa nad chrzcielnicą w kościele parafialnym przypomina słowa papieża: „Jestem związany z parafią czaniecką przez moich pradziadków...“

Časť podlahy vo farskom kostole v Czańcu. Pripomína štyri dátumy:

- 1920 – narodenie Karola Wojtyły,
- 1978 – voľba Karola Wojtyły za pápeža,
- 2005 – smrť Jána Pavla II.,
- 1. 5. 2011 – beatifikácia Jána Pavla II.

Fragment posadzki w kościele parafialnym w Czańcu. Upamiętnia cztery daty:

- 1920 – narodziny Karola Wojtyły,
- 1978 – wybór Karola Wojtyły na papieża,
- 2005 – śmierć Jana Pawła II,
- 1.05.2011 – beatyfikację Jana Pawła II.

BEATYFIKOWANY 01.05.2011

1920 - 1978 - 2005

*Rodostrom Jána Pavla II. na
czanieckom cintoríne.*

*Drzewo genealogiczne Jana Pawła
II na czanieckim cmentarzu.*

*Ulica Emílie a Karola Wojtyłocov
vo Wadowiciach.*

*Ulica Emilii i Karola
Wojtyłów w Wadowicach.*

ul. Emilii i Karola WOJTYŁÓW

Pamätník Jána Pavla II. autora Maximiliána Biskupského pred Bazilikou minor Obetovania Panny Márie vo Wadowiciach. Bol odhalený 30. 8. 2006 kardinálom Stanislavom Dziwiszom a Evou Filipiakovou, starostkou Wadowíc.

Pomnik Jana Pawła II autorstwa Maksymiliana Biskupskiego przed Bazyliką Mniejszą Ofiarowania Najświętszej Maryi Panny w Wadowicach. Został odsłonięty 30.08.2006 przez kardynała Stanisława Dziwisza i Ewę Filipiak, burmistrza Wadowic.

Bazylika minor Obetovania Panny Márie vo Wadowiciach. Farský kostol Karola Wojtyły.

Bazylika Mniejsza Ofiarowania Najświętszej Maryi Panny w Wadowicach. Kościół parafialny Karola Wojtyły.

Tabuľa na fasáde Baziliky minor vo Wadowiciach, predstavujúca profil pápeža na pozadí troch charakteristických sakrálnych objektov nachádzajúcich sa v mestách spojených so životom Karola Wojtyły:

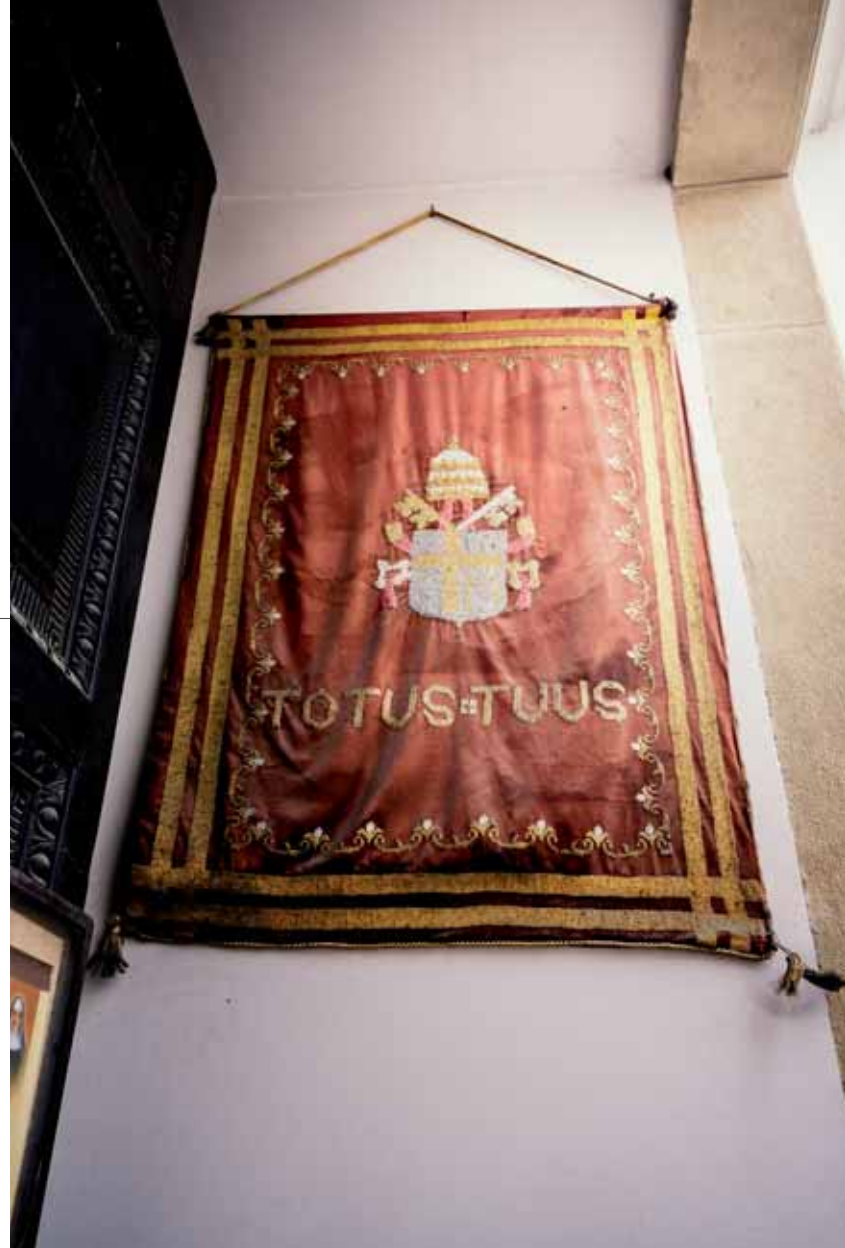
- Wadowice (Bazilika minor Obetovania Panny Márie – miesto krstu),
- Krakov (Arcikatedrálna bazilika sv. Stanislava a sv. Václava – sídlo biskupa),
- Rím/Vatikán (Bazilika sv. Petra – pápežský úrad).

Tablica na elewacji bazyliki Mniejszej w Wadowicach przedstawiająca profil papieża na tle trzech charakterystycznych obiektów sakralnych znajdujących się w miastach związanych z życiem Karola Wojtyły:

- Wadowic (bazylika Mniejsza Ofiarowania Najświętszej Maryi Panny – miejsce chrztu),
- Krakowa (bazylika archikatedralna św. Stanisława i św. Wacława – siedziba biskupa),
- Rzymu/Watykanu (bazylika św. Piotra – urząd papieski).

Zástava s pápežským zvolaním Totus Tuus pri vchode do wadowickej Baziliky minor. Z latinčiny Celý tvoj – pápežské heslo a zároveň motto biskupskej služby Karola Wojtylu. Totus Tuus je citát z modlitby sv. Ludovíta Márie Grignion de Montforta: „Totus Tuus ego sum et omnia mea Tua sunt. Accipio Te in mea omnia. Praebe mihi cor Tuum, Maria (Celý som Tvoj a všetko, čo je moje, patrí Tebe. Prijímam Ťa ako svoje najväčšie dobro. Daj mi svoje srdce, Mária).“

Sztandar z papieskim zawołaniem Totus Tuus przy wejściu do wadowickiej bazyliki. Z łaciny Cały Twój – dewiza papieska, a także motto posługi biskupiej Karola Wojtyły. Totus Tuus stanowi cytát z modlitwy św. Ludwika Marii Grignion de Montforta: „Totus Tuus ego sum et omnia mea Tua sunt. Accipio Te in mea omnia. Praebe mihi cor Tuum, Maria (Jestem cały Twój i wszystko, co moje, do Ciebie należy. Przyjmuje Ciebie całym sobą. Daj mi Swoje serce, Maryjo).“

Krstiteľnica vo wadowickej Bazilike minor, v ktorej bol 20. 6. 1920 pokrstený Karol Wojtyła. Krstil ho vojenský duchovný, kňaz František Žak. Karol Wojtyła dvakrát pobozkal krstiteľnicu – ako krakovský kardinál metropolita (18. 5. 1970) a ako pápež (7. 6. 1979).

Chrzcielnica w wadowickiej Bazylice Mniejszej. W niej 20.06.1920 roku został ochrzczony Karol Wojtyła, chrztu udzielił kapelan wojskowy, ks. Franciszek Żak. Karol Wojtyła dwukrotnie całował chrzcielnicę, jako Kardynał Metropolita Krakowski (18.05.1970) i jako Papież (07.06.1979).

Tabuľa v interiéri wadowickej svätejny, ktorá pripomína povýšenie farského kostola na baziliku minor.

Tablica wewnątrz wadowickiej świątyni upamiętniająca podniesienie kościoła parafialnego do rangi bazyliki mniejszej.

Ojciec Święty Jan Paweł II
dnia 25 III. 1992 r. podniósł do godności

Bazyliki Mniejszej
Kościół parafialny Ofiarowania
Najświętszej Maryi Panny
w Wadowicach

J. E. Ks. Kardynał Franciszek Macharski
w czasie Mszy świętej dnia 18. V. 1993 r.
przekazał bullę papieską
i poświęcił tę tablicę

Słoneczne hodiny na fasadzie wadowickiej Bazyliki minor. Hovorił o nich Ján Pavol II. počas návštevy vo Wadowiciach 16. júna 1999: Dom bol tu za mojím chrbtom pri Kostolnej. A keď som pozeral cez okno, videl som na kostolnom múre slnečné hodiny a nápis: „Čas uteká, večnosť čaká.” Po smrti pápeža bol pridaný nápis „† 2. apríla 2005”.

Zegar słoneczny na fasadzie wadowickiej Bazyliki Mniejszej. Wspominał o nim Jan Paweł II podczas wizyty w Wadowicach 16 czerwca 1999 roku: Dom był tutaj za moimi plecami przy Kościelnej. A kiedy patrzyłem przez okno widziałem na murze kościelnym zegar słoneczny i napis: „Czas ucieka, wieczność czeka“. Po śmierci papieża dodano napis „† 2 kwietnia 2005”.

Rodinný dom Karola Wojtyły na ulici Kostolnej 7 vo Wadowiciach.

Dom rodzinny Karola Wojtyły przy ulicy Kościelnej 7 w Wadowicach.

APTEKA PO...

APTEKA PO...

Pamätná tabuľa na fasáde budovy niekdajšej školy, do ktorej chodil aj Karol Wojtyła. Dnes sa na tomto mieste nachádza sídlo Mestského úradu.

Tablica pamiątkowa na elewacji budynku dawnej szkoły powszechnej (uczęszczał do niej Karol Wojtyła), dziś w tym miejscu znajduje się siedziba Urzędu Miejskiego.

Busta pápeža Jána Pavla II. pred konferenčnou miestnosťou wadowickej radnice.

Pomnik pápeža Jana Pawła II przez salą sesyjną wadowickiego ratusza.

Kostol sv. Petra apoštola vo Wadowiciach. Použitie prvky stavby preberajú dominantné črty architektúry Wadowic, Krakova a Ríma, pričom symbolizujú cestu Karola Wojtyły do pápežského úradu.

Kościół św. Piotra Apostoła w Wadowicach. Poszczególne elementy architektury nawiązują do zabudowy Wadowic, Krakowa i Rzymu, symbolizując drogę Karola Wojtyły do urzędu papieża.

Pamätník Jána Pavla II. talianskeho sochára Luciano Minguzziego pred Kostolom sv. Petra apoštola vo Wadowiciach.

Pomnik Jana Pawła II autorstwa włoskiego rzeźbiarza Luciano Minguzziego przed kościołem św. Piotra Apostoła w Wadowicach.

SZKOŁA
PODSTAWOWA NR 1
UL. JANA PAWŁA II w WADOWICACH

Základná škola Jána Pavla II. vo
Wadowiciach.

Szkoła Podstawowa im. Jana
Pawła II w Wadowicach.

Pamätník Jána Pavla II. autora Czesława Dźwigaja na Rajskom námestí pred pašiovo-mariánskou svätyňou na Zebrzydowskej kalvárii. Pamätník bol slávnostne odhalený 18. 5. 2000 – v deň osemdesiateho výročia narodenia pápeža.

Pomnik Jana Pawła II autorstwa Czesława Dźwigaja na Placu Rajskim przed Sanktuarium Pasyjno-Maryjnym w Kalwarii Zebrzydowskiej. Uroczyscie odsłonięty 18.05.2000 roku – w osiemdziesiątą rocznicę urodzin papieża.

Pašiovo-mariánska svätyňa na Zebrzydovskej kalvárii – miesto zvlášť blízke Jánovi Pavlovi II. Ako pápež navštívil Zebrzydovskú kalváriu dvakrát – v roku 1979 a 2002. Počas prvej návštevy 7. júna prehovoril k pútnikom: „Neviem jednoducho, ako ďakovať Božej Prozreteľnosti za to, že mi je dané ešte raz navštíviť toto miesto. (...) Navštívil som ho veľakrát, začal som v mojich chlapčenských a mládeneckých rokoch. Navštevoval som ho ako kňaz. Zvlášť často som navštevoval kalvársku svätyňu ako krakovský arcibiskup a kardinál. (...) Avšak najčastejšie som tu býval sám, tak, aby nikto nevedel, dokonca ani predstavený kláštora. Kalvária má veľkú výhodu, že sa tu dá ľahko skryť. Tak som teda prichádzal sám a putoval som po cestách Pána Ježiša a Jeho Matky, meditoval som nad ich najsvätejšími tajomstvami.“

Sanktuarium Pasyjno-Maryjne w Kalwarii Zebrzydowskiej – miejsce szczególnie bliskie Janowi Pawłowi II. Jako papież odwiedzał Kalwarię Zebrzydowską dwukrotnie w 1979 i 2002 roku. Podczas pierwszej wizyty, 7 czerwca przemawiał do pielgrzymów: „Nie wiem po prostu, jak dziękować Bożej Opatrzności za to, że dane mi jest jeszcze raz nawiedzić to miejsce. (...) Nawiedzałem je wiele razy, począwszy od lat moich chłopięcych i młodzieńczych. Nawiedzałem je jako kapłan. Szczególnie często nawiedzałem sanktuarium kalwaryjskie jako arcybiskup krakowski i kardynał. (...) Jednakże najczęściej przybywałem tutaj sam, tak żeby nikt nie wiedział, nawet kustosz klasztoru. Kalwaria ma to do siebie, że się można łatwo ukryć. Więc przychodziłem sam i wędrowałem po drózkach Pana Jezusa i Jego Matki, rozpamiętywałem Ich najświętsze tajemnice.“

*Socha zobrazujúca Jána Pavla II.
pred Gymnázium č. 2 v Kętach.*

*Figura przed Gimnazjum nr 2
w Kętach przedstawiająca Jana
Pawła II.*

*Pamätník Jána Pavla II. v Lesnej
blízko Živca, odhalený na druhé
výročie smrti pápeža.*

*Pomnik Jana Pawła II w Leśnej koło
Żywca. Odślonięty w drugą rocznicę
śmierci papieża.*

22.05.1995
Ojciec św.
Jan Paweł II
modlił się w tej kaplicy

✠

Przy papieskim krzyżu
z Episkopatem i kapłanami,
z udziałem rzesz wiernych
celebrował
dziękczynną Msze św.
za kanonizację
św. Jana Sarkandra

Kaplicovka – pohorie vypínajúce sa nad Skoczovom (389 m n. m.). Pred Kaplnkou sv. Jána Sarkandra sa nachádza Pápežský kríž. Na tomto mieste 22. 5. 1995 pápež Ján Pavol II. slávil ďakovnú omšu za kanonizáciu sv. Jána Sarkandra. Na pohorí sa vtedy zhromaždilo stovky tisíc veriacich.

Kaplicówka – wzgórze wznoszące się nad Skoczowem (389 m n.p.m.). Przed zabytkową kaplicą św. Jana Sarkandra znajduje się Krzyż Papieski, w tym miejscu 22.05.1995 roku papież Jan Paweł II odprawił mszę dziękczynną Mszę Świętą za kanonizację św. Jana Sarkandra. Na wzgórzu zgromadziły się wtedy setki tysięcy wiernych.

*Pamätník pripomínajúci návštevu
Jána Pavla II. v Skoczove,
umiestnený za Kaplnkou sv. Jána
Sarkandra na Kaplicovke.*

*Monument upamiętniający wizytę
Jana Pawła II w Skoczowie;
umiejscowiony za kaplicą św. Jana
Sarkandra na Kaplicówce.*

*Hownica, filiálka Farnosti
Narodenia sv. Jána Krstiteľa
v Rudzicy, kde sa nachádza
jeden z prvých kostolov v Poľsku
zasvätený bl. Jánovi Pavlovi II.,
konsekrovaný 29. 6. 2011.*

*Hownica, jeden z pierwszych
w Polsce kościołów pod
wezwaniam Jana Pawła II,
konsekrowany 29.06.2011 roku,
stanowi filię parafii Narodzenia
św. Jana Chrzciciela w Rudzicy.*

Základná škola č. 3 Jána Pavla II. v Skoczove. Pri vchode sa nachádza tabuľa so slovami Jána Pavla II.: „Musíte od seba požadovať, dokonca aj vtedy, keby iní od vás nepožadovali“.

Szkoła Podstawowa nr 3 im. Jana Pawła II w Skoczowie, przy wejściu znajduje się tablica ze słowami Jana Pawła II: Musicie od siebie wymagać, nawet gdyby inni od was nie wymagali.

*Štadión v Skoczove, na ktorom
pristál vrtuľník s Jánom Pavlom
II. počas návštevy Poľska
v roku 1995.*

*Stadion w Skoczowie, na
którym wylądował śmigłowiec
z Janem Pawłem II podczas
pielgrzymki do Polski w 1995
roku.*

*Pamätník Jána Pavla II. na
námestí pred Mariánskou svätyňou
v Rajczy.*

*Pomnik Jana Pawła II na placu
przed Sanktuarium Maryjnym
w Rajczy.*

*Kaplnka nachádzajúca sa pri
Mariánskej svätyni v Rajczy.
Symbolizuje poďakovanie za záchranu
života Jána Pavla II.*

*Kapliczka znajdująca się na terenie
Sanktuarium Maryjnego w Rajczy –
wotum dziękczynne za uratowanie
życia Janowi Pawłowi II*

*Mariánska svätyňa
v Rajczy, niekoľkokrát
navštívená kardinálom
Karolom Wojtylom.*

*Sanktuarium Maryjne
w Rajczy, kilkukrotnie
odwiedzane przez
kardynała Karola Wojtyłę.*

*Základná škola Jána Pavla II.
v Čiściu.*

*Szkoła Podstawowa im. Jana
Pawła II w Ciściu*

NAJWIĘKSZEMU Z RODU POLAKÓW
OJCU ŚWIĘTEMU JANOWI PAWŁOWI II
HONOROWEMU OBYWATELOWI
GMINY WĘGIERSKA GÓRKA
WDZIECZNI ZA DAR OBECNOŚCI
W NASZYCH SERCACH
MIESZKAŃCY GMINY
WĘGIERSKA GÓRKA
A. D. 2005

*W górach chwała naszym biskupom,
aby nie zabrakło nam ich*

W. Jędrzejko

WĘGIERSKA GÓRKA

*Park Jána Pavla II. na Węgierskej
Górke. Okolo parku je zasadených
27 smrekov symbolizujúcich
27 rokov pontifikátu. Rastie tam aj
dub vypestovaný zo semena, ktoré
posvätil Ján Pavol II.*

*Skwer Jana Pawła II w Węgierskiej
Górcze, wokół niego zasadzono
27 świerków symbolizujących 27
lat pontyfikatu, rośnie tam także
dąb wyhodowany z nasionka
poświęconego przez Jana Pawła II.*

JAN PAVEL II - PAPIEŻ - POLAK
DOSZEDŁ DO DOMU OJCA
2. 04. 2005 R. GODZ. - 21:37

KS. KARDYNAŁ KAROL WOJTYŁA
WYBRANY NA STOLICĘ PIOTROWĄ
18. 10. 1978

V SZYMON CYRENEJCZYK

Křížová cesta (podľa projektu Czesława Dźwigaja) na pohorí Matyska v juhozápadnej časti žiwieckej kotliny (tzv. Golgota Beskýd).

Droga krzyżowa (wg projektu Czesława Dźwigaja) na wzgórzu Matyska w południowo-zachodniej części Kotliny Żywieckiej (tzv. Golgota Beskidów).

*Na V. zastavení Šimon Cyrenejský,
pomáhající nést' kříž Ježíšovi, má
postavu Jána Pavla II.*

*Na stacji V Szymon Cyrenejczyk,
pomagający nieść Jezusowi krzyż,
ma postać Jana Pawła II.*

*XI. zastavenie křížovej cesty na
Matysku – Ježíša na kříž pribíjajú.*

*XI stacja drogi krzyżowej na
Matysce – Jezus przybity do krzyża.*

*Tabuľa pod Jubilejným krížom
na Matysku, ktorá pripomína
jubilejný rok počas pontifikátu
Jána Pavla II.*

*Tablica pod Krzyżem Milenijnym
na Matysce upamiętniająca rok
jubileuszowy przypadający na czas
pontyfikatu Jana Pawła II.*

Jubilejny kríž na pohorí Matyska.

*Krzyż Milenijny na wzgórzu
Matyska.*

*Námestie Jána Pavla II.
v Czechoviciach-Dziedzicach.*

*Plac Jana Pawła II
w Czechowicach-Dziedzicach.*

*Pamätník pápeža na námestí
Jána Pavla II.
v Czechoviciach-Dziedzicach.*

*Pomnik papieża na placu
Jana Pawła II
w Czechowicach-Dziedzicach.*

PEREGRINACIJA RELIKVIJE JANA BOŠKO
17. Avgusta - 23. Avgusta 2022

*Svätýňa Panny Márie Pomocnice
a Kráľovnej Beskýd na Górcke
v Szczyrku.*

*Sanktuarium Wspomożycielki
i Królowej Beskidów na Górcce
w Szczyrku.*

*Svätyňa Panny Márie Pomocnice
a Kráľovnej Beskýd na Górcke
v Szczyrku - interiér.*

*Sanktuarium Wspomożycielki
i Królowej Beskidów na Górcce
w Szczyrku - wnętrze.*

*Kostol Povýšenia Svätého Kríža
v Starej Vsi, v ktorom sa nachádzajú
relikvie Jána Pavla II. a kópia
pápežského pastorálu. Kostol bol
konsekrovaný v roku 1530.*

*Kościół Podwyższenia Krzyża
Świętego w Starej Wsi.
Konsekrowany 1530 roku, znajdują
się w nim relikwie Jana Pawła II
oraz kopia papieskiego pastoralu.*

Oltár v Kostole Povýšenia Svätého Kríža v Starej Vsi, v ktorom sa nachádzajú relikvie Jána Pavla II. a kópia pápežského pastorálu. Kostol bol konsekrovaný v roku 1530.

Ołtarz w kościele Podwyższenia Krzyża Świętego w Starej Wsi konsekrowany 1530 roku. Znajdują się w nim relikwie Jana Pawła II oraz kopia papieskiego pastorału.

OSOBNÉ STRETNUTIA A SPOMIENKY NA
JÁNA PAVLA II.

OSOBISTE SPOTKANIA ORAZ
WSPOMNIENIA O JANIE PAWLE II

Dr. Eubomír Viliam Prikryl na audiencii so Sv. Otcom Jánom Pavlom II. 4. 11. 1992. Vatikán, Aula Pavla VI.

Dr Eubomír Viliam Prikryl na audiencji u Ojca Świętego Jana Pawła II, 4. 11. 1992 roku, Watykan, Aula Pawła VI

Eubomír Viliam Prikryl a jeho spomienka na stretnutie so Sv. Otcom Jánom Pavlom II.

Sú rôzne chvíle v živote človeka. K tým výnimočným patria návraty. Návraty k chvíľam, ktoré pôsobia priam rozprávkovovo. Ale nielen v rozprávke sa človek-pútnik stretne ani nie tak s Jeho Svätosťou, ako doslova s priateľom svätcom. A práve v takýchto chvíľach sa mi na okamih zastaví čas, pretože moju myseľ a dušu zaplavuje pocit, skoro až poznanie, že Boh stvoril svet práve kvôli tejto chvíli. V živote človeka je jedno stretnutie len okamih, pár desiatok sekúnd. Stretnutie s Jánom Pavlom II. trvá stále. Naplňa, dojíma, posilňuje. Povedzte, kto by odolal slzám, keď sa k nemu skláňa nebo...?

Eubomír Viliam Prikryl - jeho wspomnienie ze spotkania z Ojcem Świętym Janem Pawłem II.

W życiu człowieka bywają różne chwile, ale myślami wraca się tylko do tych wyjątkowych. Powroty do chwil prawie jak z bajki... Nie tylko jednak w bajkach człowiek-pielgrzym spotyka Jego Świętobliwość, a nawet świętego - przyjaciela. Właśnie w takich chwilach na krótko zatrzymuje się dla mnie świat. Moje myśli i duszę zalewa uczucie, że to wiem: Bóg stworzył świat właśnie dla tej chwili. W życiu człowieka jedno spotkanie trwa niekiedy tylko kilkadziesiąt sekund, albo tyle co mrugnięcie okiem. Spotkanie z Janem Pawłem II ciągle jeszcze trwa, napełnia, wzrusza, umacnia. Powiedźcie sami - kto nie miałby łez w oczach, gdyby prawie dotykał niebios....?

P. Jadwiga Vargová na stretnutí so Sv. Otcem Jánom Pavlom II. v Castel Gandolfo zač. 90. rokov 20. stor.

Pani Jadwiga Vargová na spotkaniu z Ojcem Świątym Janem Pawłem II w Castel Gandolfo na początku lat 90. XX wieku.

P. Janka Zaymusová na stretnutí so Sv. Otcem Jánom Pavlom II. v Castel Gandolfo zač. 90. rokov 20. stor.

Pani Janka Zaymusová na spotkaníu z Ojcem Święty m Janem Pawłem II w Castel Gandolfo na początku 90-tych lat XX st.

Janka Zaymusová zo Žiliny spomína na svoje stretnutie s Jánom Pavlom II. v roku 1990

Úžasná žena, moja priateľka, rodená Polka Jadwiga Vargová prostredníctvom svojej cestovej kancelárie začala po nežnej revolúcii organizovať duchovné púte. Oslovila ma v tom čase, či by som nešla s jej zájazdom do Ríma. Súhlasila som pod podmienkou, že vybaví audienciu u Sv. Otca. Pani Vargová sľúbila, že sa to pokúsi, ale bolo potrebné napísať list – žiadosť, ktorú ona preloží do poľského jazyka. Milá povinnosť napísať tento list pripadla mne. V roku 1990, v dobe,

Janka Zaymusová z Žiliny wspomina swoje spotkanie z Janem Pawłem II w 1990 roku

Po „aksamitnej rewolucji“ pani Jadwiga Vargová, wyjątkowa kobieta a moja przyjaciółka polskiego pochodzenia, zaczęła za pośrednictwem swojego biura podróży organizować duchowe pielgrzymki. Zapytała mnie wówczas, czy nie pojechałabym z jej grupą do Rzymu. Zgodziłam się, ale pod warunkiem, że załatwi audiencję u Ojca Świątego. Pani Vargová obiecała że spróbuje, ale trzeba było napisać podanie – prośbę, którą ona przetłumaczyłaby na język polski. Przypadł mi

keď sa spoločné audiencie ešte nekonali, bol Sv. Otec ochotný nás prijať vo svojom letnom sídle Castel Gandolfo.

Na vzácne stretnutie sa slovenská delegácia dôkladne pripravila: v Tepličke nad Váhom sme pre Sv. Otca nechali urobiť krásnu bielo-žltú kyticu a so sebou sme do Ríma niesli vyrezávaného Krista, dar od slovenského amatérskeho rezbára.

Napriek tomu, že kytica po ceste v horúcom letnom počasi trochu zvädla, Sv. Otec mal nesmiernu radosť. V tej dobe prijal iba tri zájazdy a my sme boli jedným z nich. Každému z nás sa osobitne venoval, na každého pútnika si našiel čas. ... a nezabudol niekoľkokrát počas audiencie zdôrazniť, že Slovákov má veľmi rád.

Hlboký dojem, ktorý sme všetci mali, sa nedá slovami ani popísať. Videla som veľa všeličoho, ale toto bol určite ten najhlbší duchovný zážitok môjho života, a to nielen mój, ale všetkých, ktorí sme vtedy navštívili Rím. Na tieto dojmy sa nikdy nedá zabudnúť. Stále sa vraciam k stretnutiu so Sv. Otcom v roku 1990 a spoločnú fotografiu s ním opatrujem ako oko v hlave. Bl. Ján Pavol II. bol úžasný človek, nielen pre mňa, ale pre nás všetkých.

miely obowiązek napisania pisma. W 1990 roku, kiedy jeszcze nie było generalnych audiencji w Rzymie, Ojciec Święty gotów był nas przyjąć w swojej letniej rezydencji Castel Gandolfo.

Delegacja słowacka dobrze przygotowała się na to wyjątkowe spotkanie. W Tepličce nad Váhom zamówiliśmy piękny, biało-żółty bukiet. Do Rzymu wieźliśmy także rzeźbę Chrystusa, dar słowackiego rzeźbiarza amatora.

Mimo że po drodze bukiet nam trochę zwiędł, była bowiem gorąca, letnia pogoda, to Ojciec Święty ucieszył się z niego. Przyjął wówczas tylko trzy grupy pielgrzymów, a nasza była jedną z nich. Z każdym z nas porozmawiał osobno, dla każdego pielgrzyma znalazł czas... i podczas audiencji nie zapomniał, aby kilkakrotnie podkreślić, jak bardzo lubi Słowaków.

Nie da się słowami opisać głębokiego wrażenia, pod jakim wszyscy byliśmy. Widziałam już wiele, ale to było bez wątpienia największe przeżycie mojego życia. Było to przeżycie nie tylko dla mnie, ale dla wszystkich, którzy wtedy ze mną byli w Rzymie. Takich wrażeń nie zapomina się. Często wracam myślami do spotkania z Ojcem Świętym w 1990 roku, a wspólnej z Nim fotografii pilnuję jak oka w głowie. Bl. Jan Paweł II był wyjątkowym człowiekiem... nie tylko dla mnie, ale dla nas wszystkich.

Bogdan Kocourek na stretnutiach so Sv. Otcom Jánom Pavlom II.

Bogdan Kocourek na spotkaniach z Ojcem Świętym Janem Pawłem II.

Počúval som, bol som, hovoril som a dotýkal som sa Svätého.
Je to veľký dar, akého sa mi v živote dostalo. Bolo mi dané zúčastniť sa na viacerých pápežských pútiach v Poľsku, ale aj na Ukrajine.
Niekoľkokrát som sa zúčastnil na generálnej aj súkromnej audiencii vo Vatikáne.

Ale najsilnejšie v pamäti zostanú chvíle, keď v roku 1995 blahoslavený Ján Pavol II. putoval do Skoczowa, Bielska-Bialej a Żivca. Vtedy som z jeho rúk prijal sväté prijímanie. Nakoniec, bol som zaangažovaný v organizačnej príprave tejto púte.

A potom v roku 1996 som bol v Ríme predstavený priamo pápežovi.
Mohol som si s ním vymeniť pár slov a cítiť teplo jeho dlane, dotýkajúcej sa mojich ramien.

A keď 2. apríla 2005 odišiel do Domu Otca, neskrýval som, tak ako mnohí z nás, slzy.

Ale viem, že On je svojím učením stále s nami, oroduje za nás u Boha.

Každý deň sa skrže neho modlím k Bohu.

Verím, že mi pomáha.

Bogdan Kocurek

Riaditeľ, Książnica Beskidzka

Sluchałem, byłem, rozmawiałem i dotykałem Świętego.

To wielki dar, jakiego dostąpiłem w życiu. Dane mi było uczestniczyć w wielu pielgrzymkach papieskich w Polsce, ale także i na Ukrainie.
Kilka razy uczestniczyłem w audiencjach generalnych i prywatnych w Watykanie.

Ale najbardziej w pamięci pozostaną chwile, kiedy w 1995 roku Błogosławiony Jan Paweł II pielgrzymował do Skoczowa, Bielska-Bialej i Żywca. Wtedy to z Jego dłoni przyjąłem Komunię Świętą.
Byłem zresztą zaangażowany w przygotowaniu organizacyjnym tej pielgrzymki.

A potem w 1996 roku w Watykanie zostałem przedstawiony Papieżowi.
Mogłem zamienić z Nim kilka słów i poczuć ciepło Jego dłoni, dotykających moich ramion.

A kiedy 2 kwietnia 2005 roku odszedł do Domu Ojca, nie kryłem, jak wielu z nas, łez.

Ale wiem, że On poprzez swoje nauczanie wciąż jest z nami, oręduje za nami u Boga.

Codziennie za Jego pośrednictwem modłę się do Boga.

Wierzę, że On mi pomaga.

Bogdan Kocurek

Dyrektor Książnicy Beskidzkiej

Rodina Mozolová spomína

V septembri 1989 sme sa zúčastnili na audiencii u Jána Pavla II., keď sme ako pútnici navštívili Rím. Svätý Otec nás prijal spolu so skupinou poľských pútnikov v letnom sídle. Aj napriek tomu, že väčšina pútnikov bola poľského pôvodu a Slovákov bolo len osem, Sv. Otec Ján Pavol II. sa počas audiencie osobitne prihovoral nám – Slovákom vetou: „Kde je tých osem Slovákov?“ Tento príhovor bol pre nás nesmiernym vyznamenaním a stretnutie s ním bolo zážitkom, na ktorý nikdy nezabudneme. Aj po mnohých rokoch spomíname na Sv. Otca Jána Pavla II. s veľkou úctou, láskou a vďakou.

Rodzina Mozolów wspomina: we wrześniu 1989 roku jako pielgrzymi odwiedziliśmy Rzym i razem z polską grupą uczestniczyliśmy w audiencji u Jana Pawła II. Ojciec Święty przyjął nas w swojej letniej rezydencji. Choć większość pielgrzymów była polskiego pochodzenia, a nas Słowaków było tylko ośmioro, to jednak Ojciec Święty Jan Paweł II zwrócił się podczas audiencji właśnie do nas – Słowaków, zapytał „Gdzie jest tych ośmiu Słowaków?“. To, że zwrócił się właśnie do nas, Słowaków było dla nas ogromnym wydarzeniem. Spotkanie z Nim było przeżyciem, którego nigdy nie zapomnimy. Ojca Świętego Jana Pawła II po wielu latach ciągle wspominamy z wielkim szacunkiem, miłością i wdzięcznością.

P. Vincent Mozola s manželkou Máriou a ďalší účastníci stretnutia so Sv. Otcem Jánom Pavlom II. v roku 1989.

Państwo Vincent i Maria Mozola oraz inni uczestnicy spotkania z Ojcem Świętym Janem Pawłem II w 1989 roku.

ĎALŠIE PRÍSPEVKY, KTORÉ ODZNELI DŇA 6. SEPTEMBRA 2013
NA MEDZINÁRODNEJ KONFERENCII DUCHAPLNÝ CESTOPIS
PO STOPÁCH JÁNA PAVLA II. V NAŠICH REGIÓNOCH
NA ÚRADE ŽILINSKÉHO SAMOSPRÁVNEHO KRAJA V ŽILINE

KOLEJNE PRZEMÓWIENIA WYGŁOSZONE DNIA 6 WRZEŚNIA 2013 ROKU
NA MIĘDZYNARODOWEJ KONFERENCJI DUCHOWY PRZEWODNIK
ŚLADAMI JANA PAWŁA II W NASZYCH REGIONACH W URZĘDZIE
WOJEWÓDZKIM W ŻYLINIE

DUCHAPLNÝ CESTOPIS PO STOPÁCH
JĀNA PAVLA II. V NAŠICH REGIÓNOCH

DUCHOWY PRZEWODNIK ŚLADAMI
JANA PAWŁA II W NASZYCH REGIONACH

Mons. prof. ThDr. Peter Šturák, PhD.
Gréckokatolícka teologická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove

BLAHOSLAVENÝ PÁPEŽ JÁN PAVOL II. A JEHO VZŤAH KU GRÉCKOKATOLÍKOM NA SLOVENSKU V KONTEXTE EKUMENICKÝCH SNÁH

Osobnosť teraz už blahoslaveného pápeža Jána Pavla II. patrí k najznámejším a najuznávanejším svetovým osobnostiam na konci druhého a na začiatku tretieho tisícročia. Patrí k tým, ktorí zásadným spôsobom ovplyvnili svet, jeho dejiny, jeho prítomnosť a veríme, že aj budúcnosť. Dnes je už isté, že jeho podiel na celospoločenských zmenách v strednej a východnej Európe je zreteľný a zároveň preukázateľný, keďže dobre poznal praktiky totalitných režimov v spomínanej časti Európy. Pochopil aj nebezpečenstvá západnej, prevažne liberálnej demokratickej spoločnosti: preceňovanie a zneužívanie slobody jedinca, až to neraz hraničí so svojvôľou a anarchiou, honba za bohatstvom, peniazmi, hromadením ziskov, sekularizácia života odtrhnutého od viery v Boha, základných pravd a zmyslu ľudskej existencie.

Pontifikát Svätého Otca Jána Pavla II. bol známy viacerými charakteristickými črtami. Ján Pavol II., viac ako všetci ostatní pápeži, vykonal obrovské množstvo apoštolských ciest po celom svete – 105, veriacim adresoval najväčší počet encyklik – 14, vyhlásil najviac blahoslavených a svätých a bol pápe-

Mons. prof. ThDr. Peter Šturák, PhD.
Wydział Teologii Preszowskiego Uniwersytetu Grekokatolickiego
w Preszowie

BŁOGOSŁAWIONY PAPIEŻ JAN PAWEŁ II I JEHO STOSUNEK DO GREKOKATOLIKÓW NA SŁOWACJI W KONTEKŚCIE WYSIŁKÓW EKUMENICZNYCH

Błogosławiony papież Jan Paweł II należy do najbardziej znanych i najbardziej szanowanych postaci świata końca drugiego i początku trzeciego tysiąclecia. Należy do tych, którzy zasadniczo wywierali wpływ na świat, jego historię, jego teraźniejszość i wierzymy, że również i przyszłość. Dziś jest już pewne, że jego udział w zmianach społecznych w Europie Środkowej i Wschodniej jest jasny i udowodniony, ponieważ dobrze znał praktiky totalitarnych reżimów w wymienionej części Europy. Rozumiał też niebezpieczeństwa płynące ze strony Zachodu, głównie liberalnego społeczeństwa demokratycznego: przecenianie i nadużywanie wolności jednostki, co często graniczy z samowolą i anarchią, pogoń za bogactwem, pieniądzem, akumulacją zysków, sekularyzacją życia w oderwaniu od wiary w Boga, podstawowych praw i sensu ludzkiego istnienia.

Pontyfikat Jana Pawła II był niezwykle charakterystyczny. Jan Paweł II częściej niż jego poprzednicy podróżował do krajów na całym świecie – odbył 105 podróży apostolskich, wierzącym przekazał największą liczbę ency-

žom, ktorý sa vo výraznej miere angažoval v ekumenických snahách. Pri svojich apoštolských cestách pápež vyzýval miestne cirkvi, aby zhromažďovali martyrológium svojich mučeníkov a vyznávačov z čias totality komunizmu. Už spomenutý misijný rozmer pápežovho pontifikátu sa prejavil aj v troch apoštolských cestách na Slovensku. Svätý Otec pri rôznych príležitostiach prejavil svoj blízky vzťah k Slovensku a ku Slovákom. V čase totality povzbudzoval veriacich na Slovensku vo svojich príhovoroch pri modlitbe „Anjel Pána“ napríklad týmito slovami: Nech Vás Božia Matka posilní vo viere, upevní v nádeji a oživuje i povzbudzuje v láske k Bohu a bližnému! Hneď po páde železnej opony pápež Ján Pavol II. v roku 1990 navštívil našu vlasť, vtedajšie Československo a v rámci nej zavítal do Bratislavy, kde vo Vajnorochoch vo svojej reči potvrdil svoj vrelý vzťah k Slovensku, keď okrem iného povedal: Milovani bratia a sestry, drahí Slováci a Slovenky, pápež vie, ako veľmi ho máte radi. Ale aj pápež Vás uisťuje, že Vás má veľmi rád. O päť rokov na to Svätý Otec znova navštívil Slovensko, a to mestá: Bratislavu, Nitru, Košice, Prešov a Levoču. V rámci tejto apoštolskej cesty Ján Pavol II. navštívil aj sídlo Gréckokatolíckeho biskupstva v Prešove. Stalo sa tak 2. júla 1995 a návšteva najvyššieho pastiera Katolíckej cirkvi sa stala tak najväčšou a najkrajšou udalosťou v celej histórii gréckokatolíkov na Slovensku. Tu práve prvé kroky pápeža viedli do Katedrály svätého Jána Krstiteľa, kde si v kaplnke svätých apoštolov Petra a Pavla uctil pamiatku biskupa Pavla Petra Gojdičala a spolu s ním tiež pamiatku 123 gréckokatolíckych kňazov, ktorí sa nedožili obnovenia jej činnosti v roku 1968. Vo svojej homílii pred 200 tisíc pútnikmi okrem iného povedal: Gréckokatolícke spoločenstvo vyšlo z tejto skúšky obnovené a posilnené aj vďaka svedectvu a krvi početných mučeníkov. Živým dôkazom toho je viera veľkého počtu laikov, rehoľníkov a rehoľníčok, kňazov a duchovných pastierov. Stačí spomenúť utr-

klik – 14, oglosil najviac bĕgosĕawionych i ſwiętych, a takŕe byĕl papieŕem ogromnie zaangażowanym w ekumenizm. Podczas podrŕoŕy apoſtolskich papieŕ zachęcaĕł lokalne Koſcioĕy, ſeby skupiaĕł Martyrologium swoich męcezników i wyznawców z epoki totalitaryzmu komunistycznego.

Misyjny wymiar pontyfikatu papieŕa uwidoczniĕł ſię równieŕ w trzech wizytach apoſtolskich w Sĕwacji. Ojciec Œwięty przy rŕŕnych okazjach wyrażaĕł ſcisĕy zwięzek ze Sĕwację i Sĕwakami. W okresie totalitaryzmu zachęcaĕł wierzących w Sĕwacji do modlitwy Anioĕ Pańſki, na przykĕlad tymi ſłowami: „Niech Matka Boŕa pokrzepia Was w wierze, umocni w nadziei i oŕywia, i zachęca do miĕłości Boga i bliŕniego!”.

Zaraz po upadku ſeŕelaznej kurtyny papieŕ Jan Paweĕ II w 1990 r. odwiedziĕł nasz kraj, wtedy jeſzcze Czechosĕwację, a w trakcie pielgrzymki zĕłożyĕł wizytę w Bratysĕawie, gdzie w dzielnicy Vajnory w swoim występieniu potwierdziĕł ciepĕle relacje ze Sĕwację, powiedziaĕł międy innymi: „Drodzy Bracia i Siostry, drodzy Sĕwacy i Sĕwaczki, papieŕ wie, jak go kochacie. Ale teŕe papieŕ Was zapewnia, ſe Was bardzo kocha”.

Pięĕ lat pŕŕniej ponownie Ojciec Œwięty odwiedziĕł Sĕwację w miastach: Bratysĕawa, Nitra, Koszyce, Preszow i Levoĕa. W ramach tej podrŕoŕy apoſtolskiej Jan Paweĕ II zawiĕł takŕe do siedziby biskupstwa grekokatolíckiego w Preszowie. Miaĕo to miejsce 2 lipca 1995 r. i wizyta Najwyŕszego Pasterza Koſcioĕa katolíckiego ſtaĕa ſię najcennieſzym i najpięknieſzym wydarzeniem w caĕej historii grekokatolíków w Sĕwacji. Tutaj pierwsze kroki papieŕ skierowaĕł do katedry ſw. Jana Chrzĕciciela, gdzie w kaplicy ſw. Apostoĕów Piotra i Pawĕa zĕłożyĕł biskupowi Pawĕowi Piotrowi Gojdiĕcowi, a następnie ucziĕł pamiaĕkę 123 grekokatolíckich księŕy, którzy oddali ſŕycie za prŕbę przywrŕcenia swojej dziaĕalności w 1968 r. W homílii przed 200 000 pielgrzymŕŕw powiedziaĕł międy innymi:

penie biskupa Vasil'a Hopka a mučeníctvo biskupa Pavla Gojdiča. Na prahu tretieho tisícročia je to vzácny príspevok, ktorý Vaše spoločenstvo dáva do pokladnice Cirkvi a najmä v prospech ekumenizmu.

Tieto slová Svätého Otca Jána Pavla II. boli mocným impulzom pre miestnu Gréckokatolícku cirkev na Slovensku k tomu, aby sa započali práce na otvorení diecéznej fázy procesu blahorečenia božích služobníkov. Završenie všetkých námah práce jednotlivých komisií a modlitieb veriach sa udialo slávnostnou beatifikáciou, a to 4. novembra 2001 v Ríme, kedy Svätý Otec Ján Pavol II. spolu s blahoslaveným rehoľným kňazom Metodom Dominikom Trčkom, CSsR2, vyhlásil biskupa Pavla Petra Gojdiča, OSBM, za blahoslaveného. To sú prví blahoslavení Katolíckej cirkvi v novodobej histórii vôbec na Slovensku! Radostná udalosť beatifikácie sluhov Božích mala svoje pokračovanie aj na Slovensku. V sobotu 10. novembra 2001 bola v chráme Zoslania Svätého Ducha v Michalovciach archijerejská svätá liturgia na úmysel poďakovania za akt beatifikácie. Pred ňou sa uskutočnil sprievod s telesnými pozostatkami bl. Metoda Trčka, CSsR z michalovského cintorína do chrámu redemptoristov. Veľké a radostné chvíle v živote Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku mali pokračovanie aj v slávnostnom prenesení relikvií biskupa – mučeníka Pavla Petra Gojdiča, OSBM. Slávnosť sa uskutočnila v sobotu 17. novembra 2001 v Prešove a bola veľkou manifestáciou viery. V rámci tejto bohoslužby odzneli v homílii tieto slová arcibiskupa Mons. Edwarda Nowaka: Blahoslavený Gojdič vyrastal, pracoval a trpel na tejto zemi. Aké to radostné poznanie! Blahoželám diecéze v Prešove, blahoželám biskupom, kňazom a veriachim, že ste mali dobrého pastiera. Blahoželám, že máte vlastného blahoslaveného mučeníka, ktorý oroduje za vás pred Bohom a sprevádza vás do nových čias...

Gréckokatolícka spoločnosť vyšla z tej próby odnoviona i umocniona dzięki svedectvu i krvi wielu męczenników. Żywym tego dowodem jest wiara dużej liczby ludzi świeckich, wierzących mężczyzn i kobiet, księży i pastorów. Wystarczy wspomnieć cierpienie biskupa Vasila Hopki i męczeństwo biskupa Pawła Gojdiča. Na progu trzeciego tysiąclecia jest to cenny wkład, który Wasze społeczeństwo dodaje do skarbca Kościoła, a zwłaszcza na rzecz ekumenizmu.

Te słowa Ojca Świętego Jana Pawła II okazały się potężnym bodźcem dla lokalnego Kościoła grekokatolickiego w Słowacji. Rozpoczęły się prace nad otwarciem fazy diecezjalnej procesu beatyfikacyjnego sług Bożych. Zakończenie wszystkich prac poszczególnych komisji i modlitwy wierzących doprowadziły do uroczystej beatyfikacji 4 listopada 2001 roku w Rzymie, kiedy to Ojciec Święty Jan Paweł II ogłosił błogosławionymi księdza zakonnego Metodego Dominika Trčkę, CSsR2, oraz biskupa Pawła Petra Gojdiča, OSBM. Są to pierwsi błogosławieni Kościoła katolickiego w historii współczesnej Słowacji! Beatyfikacja sług Bożych miała swoją kontynuację także w Słowacji. W sobotę 10 listopada 2001 roku celebrowano w świątyni Zesłania Ducha Świętego w Michalovcach archijerejska święta liturgia w intencji podziękowania za akt beatyfikacji. Przed celebracją odbył się pochód z prochami bl. Metodego Trčka, CSsR, z cmentarza w Michalovcach do świątyni redemptorystów. Wielkie i radosne chwile w życiu Kościoła grekokatolickiego w Słowacji kontynuowano nawet przy okazji uroczystego przeniesienia relikwii biskupa męczennika Pawła Piotra Gojdiča, OSBM. Uroczystość odbyła się w sobotę 17 listopada 2001 roku w Preszowie i była wielką manifestacją wiary. Podczas mszy świętej w homilii arcybiskup Mons. Edward Nowak powiedział: „Błogosławiony Gojdič dorastał, pracował i cierpiał na tej ziemi. Jakie radosne poznanie! Gratuluję diecezji w Preszowie, gratuluję

V roku 2003 sa Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku dostalo od Svätého Otca tretieho veľkého daru. Pápež Ján Pavol II. počas svojej tretej apoštolskej cesty v našej vlasti pri slávnostnej bohoslužbe v Bratislave – Petržalke dňa 14. septembra vyhlásil za blahoslaveného pomocného prešovského biskupa ThDr. Vasil'a Hopka (spolu s ním aj rehoľnú sestru Zdenku Schelingovú). Na slávnostnej bohoslužbe sa zišlo 6 kardinálov, 45 biskupov zo Slovenska a zo zahraničia. Pápež vzdal vďaka Bohu za „milovaný slovenský národ“, ktorý: dokázal aj v ťažkých chvíľach zachovať vernosť Kristovi a jeho Cirkvi. Vo svojom príhovore vyzdvihol nových blahoslavených, keď povedal: Obaja stoja pred nami ako žiarivé príklady vernosti z čias tvrdého a nemilosrdného náboženského prenasledovania. Biskup Vasil' nikdy nezaprel svoju príslušnosť ku Katolíckej cirkvi a vernosť pápežovi. Slávnostné chvíle mali pokračovanie v prenesení relikvií blaženého biskupa Vasil'a Hopka. V sobotu 20. septembra 2003 v Prešove na priestranstve pred divadlom Jonáša Záborského sa konala slávnostná archijerejská svätá liturgia. Kazateľom bol prefekt Kongregácie pre východné cirkvi Jeho Blaženosť patriarcha Eminencia Ignace Moussa I. kardinál Daoud z Ríma. Svätej liturgii predsedal prešovský eparcha Mons. ThDr. Ján Babjak SJ za účasti apoštolského nuncia na Slovensku arcibiskupa Mons. Henryka Józefa Nowackého a ďalších prítomných biskupov, kňazov a veľkého počtu veriaceho ľudu. Kardinál vo svojom príhovore vyzval prítomných, aby prosili o dar viery: ktorá urobila mučeníkov neochvejnými, aby hlas kresťanského svedomia bol silnejší a presvedčivejší ako každá ponuka, ktorá je proti evanjeliu. Prosme o dar nádeje. Nie nejakej všeobecnej nádeje, ale nádeje kresťanskej, založenej na vzkriesenom Pánovi... Z viery a nádeje bude prameniť kresťanská láska, jednota a solidarita. A Vy budete môcť významne prispieť k budovaniu spoločného dobra ako členovia Cirkvi

biskupom, kaplanom i vieriacym, že majú dobrého pasterza. Gratuluje, že macie własnego błogosławionego męczennika, który za wami przed Bogiem oręduje i towarzyszy wam w nowej erze [...]”.

W 2003 roku Kościół grekokatolicki w Słowacji otrzymał od Ojca Świętego trzeci wielki dar. Papież Jan Paweł II podczas swojej trzeciej podróży apoštolskiej w naszym kraju w czasie mszy świętej w Bratysławie – w dzielnicy Petržalka 14 września beatyfikował biskupa pomocniczego preszowskiego ThDr. Vasil'a Hopka (wraz z nim i siostrę zakonną Zdenkę Schelingową). W uroczystej liturgii uczestniczyło sześciu kardynałów, 45 biskupów ze Słowacji i z zagranicy. Papież dziękował Bogu za „Umiłowany słowacki naród”, który był w stanie, nawet w trudnych czasach, zachować swoją wierność Chrystusowi i Jego Kościołowi. W swoim przemówieniu papież chwalił nowych błogosławionych, mówiąc: „Stoją przed nami jak płonące przykłady wierności w czasach trudnych i niemiłosiernych prześladowania religijnego”. Biskup Vasil nigdy odrzucił swojego przywiązania do Kościoła katolickiego i pozostał wierny papieżowi. Szczególnym momentem było przeniesienie relikwii bł. biskupa Vasil'a Hopki. W sobotę 20 września 2003 roku w Preszowie na placu przed teatrem Jonasa Záborskiego odbyła się uroczysta archijerejska święta liturgia. Homilię wygłosił prefekt Kongregacji ds. Kościołów Wschodnich, patriarcha Ignacy Moussa i eminencja kardynał Daud z Rzymu. Świętej liturgii przewodniczyli eparch preszowski Mons. ThDr. Jan Babjak SJ z udziałem nuncjusza apostolskiego w Słowacji arcybiskupa Mons. Henryka Józefa Nowackiego oraz inni biskupi, uczestniczyło też wielu księży i wiernych. Kardynał w swoim przemówieniu wezwał obecnych, aby prosili o dar wiary, która „męczenników uczyniła niewzruszonymi, żeby głos chrześcijańskiego sumienia był silniejszy i bardziej przekonujący niż jakakolwiek propozycja niezgodna z Ewangelią. Módlmy się o dar

a vášho milovaného národa. Európa očakáva od kresťanského Slovenska jeho nezastupiteľné svedectvo.

Máme byť vďační Svätému Otcovi Jánovi Pavlovi II. za jeho veľké dary troch blahoslavených zvlášť pre Gréckokatolícku cirkev na Slovensku, ale aj celú Katolícku cirkev a možno povedať aj pre všetkých obyvateľov Slovenska veriacich i neveriacich. V blahoslavených Pavlovi Petrovi Gojdičovi, OSBM, prešovskom biskupovi, ThDr. Vasilovi Hopkovi, pomocnom prešovskom biskupovi a rehoľnom kňazovi Metodovi Dominikovi Trčkovi, CSsR a rehoľnej sestre Zdenke Schelingovej nám Cirkev dáva veľkých orodovníkov na našej ceste spásy. Životy nových blahoslavených sa stali svetlým majákom a veľkým príkladom aj pre dnešnú dobu. Žasneme nad tým, akú silu mali. Tým, že nezradili Svätého Otca, že odmietli kolaboráciu so štátnou mocou, ktorá ich chcela násilím zlomiť, vystavili svoje životy zúrivému prenasledovaniu a skúškam. Slobodne si vybrali ťažké jarmo väzenia, najťažšiu a najšpinavšiu prácu vo väzení. Aj tam žiarili dobrotou srdca, láskou premáhali nenávisť. Silu k hrdinstvu čerpali z Božej milosti, s ktorou denne spolupracovali. Takto vydávali svetu jasné a zreteľné svedectvo o svojej živej viere. Zároveň sú pre nás všetkých veľké svetlá, aby sme aj v dnešnej novej situácii v súčasných podmienkach neustále sa vzťahovali vo viere, aby ona bola prínosom nielen pre jednotlivcov, rodiny a celý národ, ale i v širších rozmeroch transformujúcej sa Európy. K celkovému a plnšiemu pochopeniu pontifikátu pápeža Jána Pavla II. patrí nepochybne rozmer ekumenický. Tento pápež sa zasadzoval o rozvoj ekumenizmu mnohými aktivitami. Azda najznámejším bolo modlitbové stretnutie v Assisi v roku 1986. Na jeho pozvanie sa zišlo 63 predstaviteľov takmer všetkých svetových náboženstiev v modlitbe za svetový mier. Pápež sa snažil napraviť aj rôzne pochybenia Katolíckej cirkvi v minulosti. Ospravedlnil sa Židom a protestantom, snažil sa o dialóg s pravoslávnyimi, ako aj s mohamedánmi. Výrazom

nadziei. Nie jakáś ogólná nadzieje, ale o nadzieje chřešćijańska, opartá na zmartwychwstałym Panu... Z wiary i nadziei będzie wynikać chřešćijańska miłość, jedność i solidarność. A będziecie w stanie w znacznym stopniu przyczynić się do budowania wspólnego dobra Kościoła i jako członkowie umiłowanego narodu. Europa oczekuje od chřešćijańskiej Słowacji jej niezastąpio-nego świadectwa”.

Powinniśmy być wdzięczni Ojcu Świętemu Janowi Pawłowi II za jego wielkie dary, szczególnie za trzech błogosławionych Kościoła grekokatolickiego w Słowacji i za cały Kościół katolicki i można powiedzieć za wszystkich mieszkańców Słowacji, wierzących i niewierzących. Błogosławieni Paweł Piotr Gojdič, OSBM, biskup Preszowa, ThDr. Vasil Hopko, biskup pomocniczy Preszowa i ksiądz zakonny Metody Dominik Trčka, CSsR, oraz siostra Zdenka Schelingowa to wspaniali orędownicy na naszej drodze do zbawienia. Życie nowych błogosławionych stało się światłem i świetnym przykładem dla naszych czasów. Jesteśmy zdumieni ich siłą, tym, że nie zdradzili Ojca Świętego, odmawiając współpracy z władzą publiczną, która starała się ich złamać przemocą. Narażali swoje życie. Ich wolnym wyborem było brzemię ciężkiego więzienia, najtrudniejszej i najbrudniejszej pracy w więzieniu. I tam świadczyli dobrocią serca, miłością pokonywali nienawiść. Moc do bohaterstwa czerpali z łaski Bożej, w której żyli na co dzień. Tak dawali światu jasne świadectwo o swojej żywej wierze. Są dla nas wszystkich wielkim drogowskazem, żeby i w dzisiejszej, novej sytuacji, w obecnych warunkach, wzmacniali się w wierze, żeby ona była dorobkiem nie tylko dla jednostek, rodzin i całego narodu, ale również w szerszych wymiarach przekształcającej się Europy. By w pełni zrozumieć pontyfikat papieża Jana Pawła II, należy bez wątpienia przyjrzeć się wymiarowi ekumenicznemu. Papież sugerował w tym zakresie wiele działań. Być może najbardziej znanym było spotkanie modlitewne w Asyżu w 1986

jeho ekumenického snaženia bola aj jeho encyklika, ktorú vydal v roku 1995 pod názvom *Ut unum sint – Aby všetci jedno boli!* – o ekumenickom snažení. 1 Pavol Peter Gojdič sa narodil 17. júla 1888 v Ruských Pekľanoch v grécko-katolíckej kňazskej rodine. Po absolvovaní základného a stredného vzdelania študoval teológiu v rokoch 1907–1911 v Prešove a Budapešti. Za kňaza bol vysvätený 27. augusta 1911 v Prešove. Zastával mnohé funkcie v biskupskej kúrii, počnúc aktúrom a končiac ako riaditeľ biskupskej kancelárie. Dňa 20. júla 1922 vstúpil do kláštora baziliánov na Černečej hore pri Mukačeve. Za apoštolského administrátora Prešovskej eparchie bol menovaný 14. septembra 1926. V tom istom roku 28. novembra zložil večné sľuby v reholi svätého Bazila Veľkého. Konsekrovaný na biskupa bol v chráme svätého Klementa v Ríme 25. marca 1927. Ako biskup veľmi horlivo pôsobil, zaslúžil sa o duchovné povznesenie duchovenstva a veriacich, významné boli jeho aktivity v oblasti sociálnej, cirkevného školstva a pod. Menovaný za sídelného prešovského biskupa bol 17. júla 1940. V roku 1950 po smutne známych udalostiach tzv. Prešovského sobora sa začína jeho internácia a následne pobyt vo väzeniach Československa. Dňa 15. januára 1951 bol odsúdený Štátnym súdom v Bratislave na trest doživotného odňatia slobody, stratu občianskych práv a konfiškáciu majetku. Zomrel ako mučeník vernosti Cirkvi a Svätému Otcovi dňa 17. júla 1960 vo väzení v Leopoldove. Vyhlásený za blahoslaveného bol Svätým Otcom Jánom Pavlom II. dňa 4. novembra 2001 v Ríme. 2 Metod Dominik Trčka sa narodil 6. júla 1886 vo Frýdlante nad Ostravicí. Študoval na gymnáziu vo Frýdku-Místku a u redemptoristov v Červenke. V roku 1902 vstúpil do Kongregácie Najsvätejšieho Vykupiteľa, kde v auguste 1904 zložil reholné sľuby. Dňa 17. júla 1910 bol v Prahe vysvätený za kňaza. Ako kňaz pôsobil v Prahe, na Svätej Hore a v Plzni. V roku 1919 ho superior pražskej provincie redemptoristov poveril pastoračnou prácou

roku. Na jeho zaprosenie prišlo 63 predstaviteľov nielen všetkých religii sveta, by modlili sa o pokój na svieciach. Pápež staral sa napraviť rôzne chyby Kościoła katolíckeho, popeňione v praezšlósťi. Przeprosił żydów i protestantów, dążył do dialogu z prawosławnymi, a także z wyznawcami islamu. Wyrazem jego ekumenicznego dążenia była encyklika wydana w 1995 roku pod nazwą *Ut unum sint – aby byli jedno!* – o dążeniu ekumenicznym.

1. Paweł Piotr Gojdič urodził się 17 lipca 1888 roku w Ruskich Pekłanoch w rodzinie grekokatolickiej. Po ukończeniu nauki w szkole podstawowej i średniej studiował teologię w latach 1907-1911 w Preszowie i w Budapeszcie. Świecenia kapłańskie otrzymał 27 sierpnia 1911 roku w Preszowie. Pełnił wiele funkcji w kurii biskupiej, zaczynając jak aktuariusz i kończąc jako dyrektor urzędu biskupiego. 20 lipca 1922 roku wstąpił do klasztoru Bazyliańców w Czerwonej Horze przy Mukačewie. Na administratora apostolskiego eparchii preszowskiej został powołany 14 września 1926 roku. W tym samym roku, 28 listopada, złożył śluby wieczyste w zakonie św. Bazylego Wielkiego. Konsekrowany na biskupa w kościele św. Klemensa w Rzymie 25 marca 1927 roku. Jako biskup był bardzo aktywny, przysłużył się do duchowego rozwoju duchowieństwa i wiernych, wybitne były główne jego działania w dziedzinie społecznej, edukacji religijnej itp. Został mianowany biskupem stołecznym preszowskim 17 lipca 1940 roku. W 1950 roku, po niesławnych wydarzeniach tzw. Prešovského Sobora, rozpoczyna się jego internowanie, a następnie pobyt w więzieniach Czechosłowacji. 15 stycznia 1951 roku został skazany przez sąd w Bratysławie na karę dożywotniego pozbawienia wolności, utratę praw obywatelskich i konfiskatę majątku. Zmarł jako męczennik za wierność Kościołowi i Ojcu Świętemu w dniu 17 lipca 1960 roku w więzieniu w Leopoldowie. Został ogłoszony błogosławionym przez Ojca Świętego Jana Pawła II 4 listopada 2001 roku w Rzymie.

medzi veriacimi gréckokatolíckeho obradu v Lvove na Ukrajine. V tamojšej komunite prijal svoje druhé meno Metod. V roku 1921 založil v Stropkove komunitu redemptoristov latinsko-byzantského obradu, ktorej prestaveným sa stal v roku 1924. V roku 1931 sa komunita presťahovala do rehoľného domu v Michalovciach, kde ako predstavený zotrval až do roku 1942. Dňa 21. decembra 1945 je komunita redemptoristov východného obradu kanonicky menovaná za viceprovinciu so sídlom v Michalovciach a Metod Trčka bol ustanovený za jej prvého predstaveného. V roku 1949 bola michalovská provincia zrušená a počas noci z 13. apríla 1950 boli všetci rehoľníci prevezení do zhromažďovacích táborov. Počas procesu, ktorý sa konal 12. apríla 1952, bol Metod Trčka obvinený zo spolupráce s biskupom Gojdičom, z rozširovania pastoračných listov a zo zasielania informácií do Ríma. Bol odsúdený na 12 rokov väzenia za špionáž a za pokus o útek za hranice. Svoj trest vykonával vo väzniciach v Ilave, Mírove a Leopoldove, kde bol preložený v roku 1958. Zomrel 13. marca 1959 na následky tuberkulózy, ktorej podľahol pre zámerné neumožnenie liečby zo strany správy väznice. Bol pochovaný na cintoríne leopoldovskej väznice. Po obnovení Gréckokatolíckej cirkvi v Československu v roku 1969 boli jeho pozostatky prevezené do Michaloviec, kde je dodnes pochovaný v tamojšom chráme Svätého Ducha. V roku 1996 bol začatý jeho beatifikačný proces. Dňa 4. novembra 2001 bol pápežom Jánom Pavlom II. na námestí svätého Petra v Ríme vyhlásený za blahoslaveného.

3 Vasil' Hopko sa narodil 21. apríla 1904 v obci Hrabské, neďaleko Bardejova. Základné a stredoškolské vzdelanie získal v Bardejove a v Prešove, kde maturoval na maďarskom evanjelickom gymnáziu. Teologické štúdium ukončil v Prešove v roku 1928. Za kňaza ho vysvätil biskup Gojdič 3. februára 1929. Jeho prvým pôsobiskom až do roku 1936 bola pražská farnosť. V tomto roku ho biskup Gojdič povolal do Prešova, kde sa stal špirituálom kňazského se-

2. Metody Dominik Trčka urodil sa 6 lipca 1886 roku v Frýdlante nad Ostravicou. Učыл si v škole střední v Frýdku-Místku, a u redemptorystů v Červenke. W 1902 roku wstąpił do Zgromadzenia Najświętszego Odkupiciela, gdzie w sierpniu 1904 roku złożył ślubę. 17 lipca 1910 roku został w Pradze wyświęcony na kapłana. Jako kapłan pracował w Pradze, na Svatej Hore i w Plzni. W 1919 roku prowincjał Prowincji Praskiej Redemptorystów zlecił mu pracę duszpasterską wśród wierzących obrządku grekokatolickiego we Lwowie na Ukrainie. W tej społeczności otrzymał drugie imię – Metody. W 1921 roku założył w Stropkowie wspólnotę redemptorystów w łacińskobizantyjskim obrządku, którego stał się przełożonym w 1924 roku. W 1931 roku wspólnota przeniosła się do domu zakonnego w Michalovcach, gdzie jako przełożony pełnił funkcję aż do 1942 roku. W dniu 21 grudnia 1945 roku wspólnota redemptorystów obrządku wschodniego została mianowana wiceprowincją z siedzibą w Michalovcach, Metody Trčka ogłoszony jej pierwszym przełożonym. W 1949 roku prowincja michalowska została zlikwidowana i w nocy 13 kwietnia 1950 roku wszyscy zakonnicy zostali przeprowadzeni do obozów. Podczas procesu, który odbył się 12 kwietnia 1952 roku, Metody Trčka został oskarżony o współpracę z biskupem Gojdičem, o pisanie listów pasterskich i wysyłanie informacji do Rzymu. Został skazany na 12 lat więzienia za szpiegostwo i próbę ucieczki za granicę. Odbywał swoją karę w więzieniach w Ilawie, Mirowie i Leopoldowie, gdzie został przeniesiony w 1958 roku. Zmarł 13 marca 1959 roku na gruźlicę, której celowo u niego nie leczono. Pochowany na cmentarzu więziennym w Leopoldowie. Po przywróceniu Kościoła grekokatolickiego w Czechosłowacji w 1969 roku jego szczątki zostały przeniesione do Michalowców i złożone w świątyni pw. Ducha Świętego. W 1996 roku rozpoczął się proces beatyfikacyjny. W dniu 4 listopada 2001 roku papież Jan Paweł II ogłosił go błogosławionym na placu Świętego Piotra w Rzymie.

minára. V roku 1937 už pôsobí ako konzistoriálny konzultor. Gojdič si ho vyberá za svojho tajomníka, po získaní doktorátu z teológie súčasne prednáša morálku na Vysokej škole bohosloveckej v Prešove. Dňa 9. novembra 1946 bol Svätou Stolicou zvolený za pomocného prešovského biskupa, následne 2. januára 1947 vymenovaný a 11. mája 1947 konsekrovaný biskupom Gojdičom. Po „Veľkom sobore“ – 28. apríla 1950 bol zatknutý a odsúdený na 15 rokov. Pre zlý zdravotný stav mu bol v roku 1964 trest prerušený, dočasne bol umiestnený do kláštora v českom Oseku. Definitívne na slobodu bol prepustený v roku 1968. Dňa 2. apríla 1969 ho pápež Pavol VI. vymenoval za sväticeho biskupa Prešovského gréckokatolíckeho biskupstva. Zomrel 23. júla 1976. Jeho telesné pozostatky sú uložené v krypte katedrálneho chrámu v Prešove. Dňa 14. septembra 2004 ho Svätý Otec Ján Pavol II. vyhlásil v Bratislave – Petržalke za blahoslaveného.

3. Vasil Hopko urodil sa 21. kvätinia 1904 roku we wsi Hrabské, niedaleko Bardejowa. Szkołę podstawową i średnią ukończył w Bardejowie i w Preszowie, gdzie uzyskał maturę w węgierskim gimnazjum luterzańskim. Studia teologiczne ukończył w Preszowie w 1928 roku. Został wyświęcony na kapłana przez biskupa Gojdiča 3 lutego 1929 roku. Do 1936 roku pracował w parafii praskiej. Tego samego roku biskup Gojdič wezwał go do Preszowa, gdzie został ojcem duchownym w seminarium. W 1937 roku działa już jako konsystorialny konsultor. Gojdič wybiera go na swojego sekretarza. Po uzyskaniu doktoratu z teologii jednocześnie naucza teologii moralnej w Wyższej Szkole Teologicznej w Preszowie. W dniu 9 listopada 1946 roku został przez Stolicę Apostolską mianowany biskupem pomocniczym preszowskim, następnie, 2 stycznia 1947 roku, mianowany a 11 maja 1947 konsekrowany biskupem Gojdičem. Po „Veľkom sobore”, 28 kwietnia 1950 roku, został aresztowany i skazany na 15 lat więzienia. Z powodu złego stanu zdrowia otrzymał w 1964 roku karę w zawieszeniu i umieszczony tymczasowo w klasztorze w czeskim Oseku. Wolność odzyskał w 1968 roku. W dniu 2 kwietnia 1969 roku został mianowany przez papieża Pawła VI biskupem grekokatolickiego biskupstwa preszowskiego. Zmarł 23 lipca 1976 roku. Jego szczątki są przechowywane w krypcie katedry w Preszowie. 14 września 2004 roku ogłoszony przez papieża Jana Pawła II w Bratysławie w dzielnicy Petržalka błogosławionym.

dr hab. Marek Rembierz
Ślęska uniwęrszta w Katowiczech

VÝCHOVA K EKUMENICKÉMU A MEDZINÁBOŽENSKÉMU DIALÓGU AKO PEDAGOGICKÉ POSLANIE PONTIFIKÁTU JÁNA PAVLA II.

V dedičstve pontifikátu Jána Pavla II. sa profilujú na prvý pohľad ekumenizmus a medzináboženský dialóg. Spomedzi diela pontifikátu vyniká: medzináboženské stretnutie v Assisi (1986) a jeho pokračovanie, návšteva rímskej synagógy (1986), stretnutie s moslimskou mládežou v Casablance (1995), jubilejné iniciatívy (2000), zvlášť výzva na „očistenie pamäti“ a prosba o odpustenie viny kresťanov, ktorí použili násilie a spôsobili roztriešenie, a idea ekumenizmu mučeníkov. Pápež, ako iniciátor a účastník ekumenického a medzináboženského dialógu, zaangažovaný aj do európskej integrácie, viackrát rozoberal etos a zásady výchovy k dialógu („dialogickej výchovy“) a požadoval formovanie spriaznených postojov zmierenej rôznorodosti.

Prúd ekumenických snažení a prúd európskej integrácie, ako dva prúdy diskusií o jednote a prúdy činností v jej prospech, vo verejnej debata a v živote Cirkvi sa spolu stretávajú, keď sa rozoberá úloha kresťanstva v Európe. To bol tiež predmet pápežovho záujmu. „Ján Pavol II., Poliak, Slovan, ktorý bol v dosahu latinskej aj helénskej kultúry, na hranici východu a západu, dedič dvoch veľkých duchovných tradícií sa stáva novým jadrom európskej

dr hab. Marek Rembierz
Uniwersytet Śląski w Katowicach

WYCHOWANIE DO DIALOGU EKUMENICZNEGO I MIĘDZYRELIGIJNEGO JAKO PEDAGOGICZNE PRZESŁANIE PONTYFIKATU JANA PAWŁA II

W dziedzictwie pontyfikatu Jana Pawła II wybijają się na plan pierwszy ekumenizm i dialog międzyreligijny. Wśród dokonań pontyfikatu wskazuje się: międzyreligijne spotkanie w Asyżu (1986) i jego kontynuację, odwiedzenie rzymskiej synagogi (1986), spotkanie z muzułmańską młodzieżą w Casablance (1995), jubileuszowe inicjatywy (2000), zwłaszcza wezwanie do „oczyszczenia pamięci“ i prośbę o przebaczenie za winy chrześcijan stosujących przemoc i powodujących rozłam oraz ideę ekumenizmu męczenników. Papież, jako promotor i uczestnik dialogu ekumenicznego i międzyreligijnego, zaangażowany także w integrację europejską, wielokrotnie rozpatrywał etos i zasady wychowania do dialogu („dialogicznego wychowania“) i postulował kształtowanie postaw sprzyjających pojednanej różnorodności.

Nurt dążeń ekumenicznych i nurt integracji europejskiej, jako dwa nurty dyskusji o jedności i nurty działań na jej rzecz, w debacie publicznej i w życiu Kościołów zbiegają się razem, gdy rozpatruje się rolę chrześcijaństwa w Europie. To także był przedmiot papieskiego zainteresowania. „Jan Paweł II, Polak, Słowianin, będący w zasięgu kultury łacińskiej i helleńskiej, na granicy

jednoty” – tak jasne tvrdil Jean Chelini, keď analyzoval obsah pápežových vystúpení počas prvej púte (1979) do Poľska.

Súčasný ekumenický snaženie ako „imperatív kresťanského svedomia”

V súčasne prezentovaných doktrínach cirkví a kresťanských spoločností sa k najdôležitejším veciam rátajú snahy uskutočňovať jednotu napriek rozličným tradíciám a rozniacim sa doktrínálnym a obyčajovým presvedčeniam. Pri učení pravdy viery exponuje evanjelióv a kategoricky znejúca výzva k zachovávaní jednoty. K prijatiu a manifestovaniu ekumenického postoja motivuje tiež nevyhnutnosť spoločného zvierohodnenia kresťanského posolstva a cezeň formovania morálneho postoja. Evanjeliové žriedla a súčasné požiadavky nábádajú rozdelených kresťanov, aby – napriek prekážkam a bolestnej minulosti – prekonali doktrínálne rozdielnosti a náboženské rozdelenie, ktoré sú čoraz viac uznávané za škandál a pohoršenie. Hoci nedávno to ešte bolo tak, že kresťanské vyznania neskrývali vzájomné nepriateľstvo, aby vojenským postojom upevnili vlastnú totožnosť. Ale dnes sa ekumenizmus uznáva naozaj – ako podčiarkuje Ján Pavol II. – za základný „imperatív kresťanského svedomia”, popri ktorom sa majú formovať postoje kresťanov v náboženskej výchove.

Náboženské spoločnosti zaangažované do zavádzania jednoty a do dialógu vykonávajú dnes takéto rozoznávanie vo vlastnej tradícii a histórii, aby sa ukazovali hodnoty postojov týchto členov daného spoločenstva, ktorí vo svojich pohľadoch a činnostiach akcentovali snahu po jednote, hoci, samozrejme, urobili to spôsobom vlastným pre ich dobu. Takáto interpretácia niečích pohľadov a činností, v ktorých sa na prvý pohľad profiluje jednota, môže predstavovať vedomú alebo mimovoľnú apológiu (obranu a apoteózu) vlastného spoločenstva a jeho aspirácie. Okrem toho takáto interpretácia je hodna

Wschodu i Zachodu, dedzic dvoch veľkých tradícií duchovných, staje się żywym zarys jedności europejskiej” – tak dobitnie stwierzał Jean Chelini, analizując treści papieskich wystąpień w czasie pierwszej pielgrzymki (1979) do Polski.

Współczesne dążenia ekumeniczne jako „imperatyw chrześcijańskiego sumienia”

W prezentowanych obecnie doktrynach Kościołów i Wspólnot chrześcijańskich do spraw najistotniejszych zalicza się dążenia do urzeczywistnienia jedności, mimo odmiennych tradycji i różniących się przekonań doktrynalnych i obyczajowych. W nauczaniu prawd wiary eksponuje się ewangeliczne i kategorycznie brzmiące wezwanie do zachowania jedności. Do przyjęcia i manifestowania postawy ekumenicznej motywuje także konieczność społecznego uwiarygodnienia orędzia chrześcijańskiego i kształtowanej przez nie postawy moralnej. Ewangeliczne źródła i współczesne wymogi skłaniają podzielonych chrześcijan, aby – mimo przeszkód i bolesnych zaszczości – przewycięzać doktrynalne poróżnienie i konfesyjne rozbicie, które coraz powszechniej uznawane są za skandal i zgorszenie. Choć niedawno jeszcze bywało, iż wyznania chrześcijańskie nie kryły wzajemnej wrogości, aby epatując wojenną postawą umocnić własną tożsamość. Dzisiaj natomiast ekumenizm uznaje się wręcz – jak podkreśla to Jan Paweł II – za podstawowy „imperatyw chrześcijańskiego sumienia”, wedle którego winno się kształtować postawy chrześcijan w edukacji religijnej.

Spoločnosti religijne zaangažované v promócie jednota i v dialóg dokonujú obecnie takieho rozeznania we własnej tradycji i historii, aby ukazać walory postawy tych członków danej społeczności, którzy w swych poglądach i działaniach akcentowali dążenie do jedności; choć, co oczywiste, czynili to

prajného záujmu, lebo spĺňa ťažkú úlohu: dovoľuje odhaliť pluralizmus vízie jednoty, vízie inak formovanej v rôznych kultúrnych a náboženských tradíciách a dovoľuje lepšie pochopiť rôzne vnímanie jednoty a jej rôzne modely, čo chráni pred redukcionizmom a uniformizmom, ktoré pripúšťajú len jeden výklad jednoty. V reinterpretácii vlastnej a viacvrstvovej tradície z ekumenického uhlu pohľadu bol zaangažovaný Ján Pavol II., čo predstavovalo tiež vyjadrenie akceptácie snahy po jednote a afirmácie postoja dialógu.

Výzva na formovanie ekumenického postoja otvorenosti a schopnosti dialógu

Spolupracovník Jána Pavla II., kňaz prof. Andrzej Szostek, upozorňuje na výzvu formovať ekumenické postoje otvorenosti a schopnosti medzináboženského dialógu v pedagogickom poslaní pápeža: „Kol'kokrát pápež hovoril o nevyhnutnosti dýchať dvoma pľúcami: Východu a Západu! Ján Pavol II. bol ďaleko od skúšania povrchného zmierenia, ktoré by ignorovalo rozdiely vo vyznávanej viere. Presvedčil nás však, že snaha porozumenia plná lásky medzi pravoslávnyimi a protestantmi, vedená v duchu hľadania a úcty k pravde, spolu s pripravenosťou pokorne a odvážne vyznať vlastné viny, (...), je vôľou Krista a predstavuje dôležitú požiadavku katolíckej viery. Tento dialóg musí zahŕňať aj nekresťanov, v prvom rade vyznávačov judaizmu, našich starších bratov vo viere. Vzhľadom na nich spytovanie svedomia a vyznanie vlastných vín sa stanú zvlášť nutné – tým viac, že veľa katolíkov sa dodnes nezbavilo hriechneho, hlboko nekatolíckeho antisemitizmu. Tento dialóg má byť rozšírený na všetky náboženské spoločnosti, čo pápež najviac potvrdil tým, že pozval predstaviteľov hlavných náboženstiev sveta k spoločnej modlitbe v Assisi“. Tu sú ukázané náboženské motivácie otvorenosti pápeža na dialóg a prekonanie rozdelení, a tiež bol ukázaný étos a hodnoty

w sposób właściwy dla ich czasów. Taka interpretacja czyichś poglądów i działań, w której na plan pierwszy wysuwa się sprawę jedności, może stanowić świadomą lub mimowolną apologię (obronę i apoteozę) własnej społeczności i jej aspiracji. Mimo to, taka interpretacja jest warta życzliwego zainteresowania, spełnia bowiem ważne zadanie: pozwala ujawnić pluralizm wizji jedności, wizji odmiennie ukształtowanych w różnych tradycjach kulturowych i religijnych oraz pozwala lepiej zrozumieć różne pojmowanie jedności i różne jej modele, co chroni przed redukcjonizmem i uniformizmem, które dopuszczają tylko jedną wykładnię jedności. W reinterpretację własnej i wielonarstwowej tradycji z ekumenicznego punktu widzenia zaangażowany był Jan Paweł II, co stanowiło także wyraz akceptacji dążeń do jedności i afirmacji postawy dialogu.

Wezwanie do kształtowania postawy ekumenicznej otwartości i umiejętności dialogu

Współpracownik Jana Pawła II, ks. prof. Andrzej Szostek, zwraca uwagę na wezwanie do kształtowania postawy ekumenicznej otwartości i umiejętności dialogu międzyreligijnego w pedagogicznym przesłaniu papieża: „Ileż to razy Papież mówił o konieczności oddychania dwoma płucami: Wschodu i Zachodu! Jan Paweł II daleki był od prób powierzchownego pojednania, ignorującego różnice w wyznawanej wierze. Przekonywał nas jednak, że wysiłek pełnego miłości zrozumienia prawosławnych i protestantów, prowadzony w duchu szukania i poszanowania prawdy, wraz z gotowością pokornego i odważnego wyznania własnych win, [...], jest wołą Chrystusa i stanowi istotny wymóg katolíckiej wiary. Dialog ten obejmować musi również niechrześcijan, w pierwszym rzędzie wyznawców judaizmu, naszych starszych braci w wierze. W odniesieniu do nich rachunek sumienia i wyznanie własnych win stają się

formujúce spriaznené postoje voči ekumenickým snahám a medzinábožen-skému dialógu.

Personalistické postoje výchovy k dialógu

Pri vypracovaní a propagovaní kategórie dialógu ako novej, ale dôležitej kategórie kresťanskej myšlienky a praxe vo vystúpení „O dialógu vnútri a vonku Cirkvi” (1965), Karol Wojtyła ukazoval radikálnu odlišnosť doktríny dialógu a jej hodnôt od doktrín boja a ich hodnôt:

„Pri koreni doktríny dialógu tkvie iná metafyzika a iná etika ako pri koreni všetkých doktrín boja: je to metafyzika osoby a personalistická etika”. Táto doktrína dialógu exponuje „pozíciu človeka ako osoby”, ktorý sa tu stáva „základnou veľkosťou, je subjektom a nie len predmetom procesov vystupujúcich v jeho svete”. Dialóg, hoci obsahuje v sebe tiež polemiku a spor, je odlišný od boja v tom, že uznáva „možnosť dohodnutia sa, zmierenia, pokoja. V dialógu – sa musí vždy obhájiť zásadné dobro, konkrétne človek, ľudská osoba, so svojím svedomím a slobodou. Práve tým sa líši dialóg od vojny, že vo vojne človek môže byť a aj býva zničený – v dialógu nie”. Dôstojnosť osoby je základom personalistickej interpretácie hodnoty dialógu. Tento moment dôstojnosti podčiarkoval II. Vatikánsky koncil v často pápežom spomínanej „Deklarácii o náboženskej slobode”: „Pravdu je však potrebné hľadať spôsobom v súlade s dôstojnosťou ľudskej osoby a s jej sociálnou prirodzenosťou, to znamená slobodným skúmaním s pomocou magistéria, čiže náuky, výmenou myšlienok a dialógom (ope magistrii seu institutionis, communicationis atque dialogi), čím jedni druhým vysvetľujú pravdu, akú našli alebo si myslia, že našli, aby si navzájom pomáhali pri hľadaní pravdy” (Diginitatis Humanie, 3). V knihe „Pamáť a identita” Ján Pavol II. podčiarkuje dôstojnosť ľudskej osoby, privoláva kategorický imperatív I. Kanta, ktorý – podľa pápeža – „zvy-

špeciálne nagle – tým bardziej, że wielu katolików do dziś nie wyzbyło się grzesznego, głęboko niekatolickiego antysemityzmu. Dialog ten rozszerzony być powinien na wszystkie wspólnoty religijne, czemu Papież najdobitniej dał wyraz, zapraszając przedstawicieli głównych religii świata do wspólnej modlitwy w Asyżu”. Wskazano tu religijne motywacje otwartości papieża na dialog i przewycięzanie podziałów, a także ukazano etos i wartości kształtujące postawy sprzyjające dążeniom ekumenicznym i dialogowi międzyreligijnemu.

Personalistyczne podstawy wychowania do dialogu

Wypracowując i promując kategorię dialogu, jako nową, ale istotną kategorię myśli i praktyki chrześcijańskiej, w wystąpieniu „O dialogu wewnątrz i zewnątrz Kościoła” (1965), Karol Wojtyła wykazywał radykalną odmiennosć doktryny dialogu i jej wartości od doktryn walki i ich wartości:

„U korzenia doktryny dialogu tkwi inna metafizyka i inna etyka niż u korzenia wszelkich doktryn walki: jest to metafizyka osoby i etyka personalistyczna”. Ta doktryna dialogu eksponuje „pozycję człowieka jako osoby”, który staje się tu „wielkością podstawową, jest podmiotem a nie tylko przedmiotem procesów zachodzących w jego świecie”. Dialog, choć zawiera w sobie też polemikę i spór, tym różni się od walki, że uznaje „możliwość uzgadniania, pojednywania, pokoju. W dialogu – musi zawsze ostać się jedno dobro zasadnicze, mianowicie człowiek, osoba ludzka, ze swą świadomością i wolnością. Tym właśnie różni się dialog od walki, że w walce człowiek może być i bywa niszczone – w dialogu nie”. Godność osoby jest podstawą personalistycznej interpretacji wartości dialogu. Ten moment godności podkreślał Sobór Watykański II w często przywoływanej przez papieża „Deklaracji o wolności religijnej”: „Pravdy zaś trzeba szukać w sposób zgodny z godnością osoby ludzkiej i z jej naturą społeczną, to znaczy przez swobodne badanie przy pomocy magisterium,

raźňuje miesto osoby v celom poriadku morálnosti”, a hovorí: „Postupuj tak, aby si ľudskosť tak v tvojej osobe ako aj v osobe každého iného používal vždy ako cieľ, nikdy nie len ako prostriedok”. Pápež formuluje myšlienku, ktorú treba uznať nezávisle od náboženského presvedčenia: „Je potrebné milovať človeka pre neho samého a pre nič iné!” Ľudské osoby sa nikdy nemôžu redukovať len na používaný objekt, aj keď používaný náboženstvom „v mene Boha”, ale vždy je potrebné rešpektovať dôstojnosť a subjektivitu osoby.

Pápež analyzujúc pluralizmus kultúr a náboženské rozdiely, prijíma metafyzicko-antropologický predpoklad: „Kultúry, ak sú hlboko zakorenené v ľudskej prirodzenosti, sa vyznačujú pre človeka charakteristickou otvorenosťou na univerzálny rozmer a na transcendentálnosť” (Fides et ratio, 70). V príhovore (2. 6. 1980) v UNESCO Ján Pavol II. upozornil na „antropologický fakt” spojenia ľudskej osoby s kultúrou: „Kultúra je vlastným spôsobom bytia a existencie človeka”. A ponúkol vlastné vnímanie množstva kultúr a jednoty kultúry: „Človek existuje vždy spôsobom nejakej kultúry vlastnej sebe, ktorá spravidla vytvára medzi ľuďmi väzby vlastné pre nich, pričom určuje medziľudský a sociálny charakter ľudskej existencie. Odtiaľ tiež v jednote kultúry, ako vlastného spôsobu bytia človeka, sa berie aj začiatok množstva kultúr, uprostred ktorých človek existuje. V tejto mnohosti sa človek rozvíja, nestrácajúc dôležitý kontakt s jednotou kultúry ako základného a podstatného rozmeru svojho bytia a existencie. Takéto vnímanie funkcie kultúry a jej veľkosti a jednoty sprevádza silný predpoklad týkajúci sa ľudskej dôstojnosti: „Aby sme tvorili kultúru, je potrebné do konca a integrálne vidieť človeka ako zvláštnu, samostatnú hodnotu, ako subjekt spojený s osobnou transcenciou. Je potrebné tohto človeka afirmovať pre neho samého, nie pre akékoľvek iné pravdy či ohľady – jedine pre neho samého! Je potrebné tohto

člyli nauczania, przez wymianę myśli i dialog (ope magistrrii seu institutionis, communicationis atque dialogi), przez co jedni drugim wykładają prawdę, jaką znaleźli, albo sądzą, że znaleźli, aby nawzajem pomóc sobie w szukaniu prawdy” (Dignitatis Humane, 3).

W książce „Pamięć i tożsamość” Jan Paweł II, podkreślając godność osoby ludzkiej, przywołuje imperatywy kategoryczny I. Kanta, który – zdaniem papieża – „uwypatnia miejsce osoby w całym porządku moralności”, a brzmi on: „Postępuj tak, byś człowieczeństwo tak w twojej osobie, jako też w osobie każdego innego używał zawsze zarazem jako celu, nigdy tylko jako środka”. Papież formuluje myśl, którą powinno się uznać niezależnie od przekonań religijnych: „Trzeba kochać człowieka dla niego samego i dla niczego innego!”. Osoby ludzkiej nigdy nie wolno redukować jedynie do używanego przedmiotu, także używanego przez religie „w imię Boga”, ale zawsze trzeba respektować godność i podmiotowość osoby.

Papież, rozpatrując pluralizm kultur i zróżnicowanie religijne, przyjmuje metafizycznoantropologiczne założenie: „Kultury, jeśli są głęboko zakorzenione w ludzkiej naturze, odznaczają się typową dla człowieka otwartością na wymiar uniwersalny i na transcendentję” (Fides et ratio, 70). W przemówieniu (2 VI 1980) w UNESCO, Jan Paweł II zwrócił uwagę na „fakt antropologiczny” zespolenia osoby ludzkiej z kulturą: „Kultura jest właściwym sposobem istnienia i bytowania człowieka”. I zaproponował własne ujęcie wielości kultur i jedności kultury: „Człowiek bytuje zawsze na sposób jakiejś kultury sobie właściwej, która z kolei stwarza pomiędzy ludźmi właściwą dla nich więź, stanowiąc o międzyludzkiem i społecznym charakterze ludzkiego bytowania. Stąd też w jedności kultury, jako właściwego sposobu istnienia człowieka, bierze zarazem początek wielość kultur, wśród których człowiek bytuje. W tej wielości człowiek rozwija się, nie tracąc istotnego kontaktu z jednością

človeka jednoducho milovať preto, že je človekom – je potrebné požadovať preňho lásku kvôli špeciálnej dôstojnosti, akú má”. Tvorenie kultúry slúžiacej afirmácii osoby vzhľadom na jej dôstojnosť, ukladá povinnosť výchovy k ekumenickému a medzináboženskému dialógu. Tomu má slúžiť výchova byť s „druhými” a „pre druhých”, ktoré sú úlohou kultúry.

Formovanie otvorenej identity dialógu a ekumenického postoja zaangažovania

Ján Pavol II. privolával a svojím spôsobom uskutočňoval jemu blízke poslanie *Gaudium et spes*: „bratský dialóg medzi ľuďmi (*fraternum hominum colloquium*) sa uskutočňuje [...] v spoločstve osôb (*in personarum communitate*), čo si vyžaduje vzájomnú úctu k ich plnej duchovnej dôstojnosti” (23,1). Aby bol takýto dialóg možný, je potrebné rezignovať z prijímania „pozície protivníkov, pohnevaných strán, aby sme sa ocitli na rovine, na ktorej obe strany vnímajú seba navzájom ako partnerov. Vchádzajúc do dialógu každá zo strán predpokladá u svojho partnera vôľu zmieriť sa, čiže jednotu v pravde” (*Ut unum sint*, 28). To je nevyhnutný vstupný krok, ale na ňom nemožno zastať. Prechod od náboženskej konfrontácie k ekumenickému dialógu si vyžaduje radikálnu zmenu v pohľade na vlastnú identitu. Zásade, že „zachováme identitu tým, že podčiarkujeme rozdiely”, kňaz Jozef Tischner dáva do protikladu zásadu, že „zachováme identitu podčiarkovaním podobných vecí”. Tento postoj vyžaduje ducha otvorenosti: „Pri odhalení, že iný vynáva hodnoty, ktoré ja nosím v sebe, si ich začínam lepšie uvedomovať a hlbšie si ich osvojujem”. Dialóg si vyžaduje formovanie náboženskej identity opretej na spoločných hodnotách a vzájomnom poznávaní sa. Spoločensky nebezpečná a antagonizmy posilňujúca je náboženská identita založená na nepriateľovi, sformovaná ako vojenská pevnosť, nastavená na

kultúry jako podstawowego i istotnego wymiaru swego istnienia i bytowania”. Takiemu ujęciu funkcji kultury oraz jej wielości i jedności towarzyszy mocne założenie dotyczące ludzkiej godności: „Ażeby tworzyć kulturę, trzeba do końca i integralnie widzieć człowieka jako szczególną, samoistną wartość, jako podmiot związany z osobową transcendencją. Trzeba tego człowieka afirmować dla niego samego, nie dla jakichkolwiek innych racji czy względów – jedynie dla niego samego! Trzeba tego człowieka po prostu miłować dlatego, że jest człowiekiem – trzeba wymagać dla niego miłości ze względu na szczególną godność, jaką posiada”. Tworzenie kultury, służące afirmacji osoby ze względu na jej godność, nakłada powinność wychowania do dialogu ekumenicznego i międzyreligijnego. Służyć ma temu wychowanie do bycia z „drugimi” i „dla drugich”, będące zadaniem kultury.

Kształtowanie otwartej tożsamości dialogu i postawy ekumenicznego zaangażowania

Jan Paweł II przywoływał i na swój sposób urzeczywistniał, bliskie mu, przesłanie *Gaudium et spes*: „dialog braterski między ludźmi (*fraternum hominum colloquium*) dochodzi do skutku [...] poprzez wspólnotę osôb (*in personarum communitate*), która domaga się wzajemnego poszanowania dla ich pełnej duchowej godności” (23, 1). Aby był możliwy taki dialog, to trzeba zrezygnować z przyjmowania „pozycji przeciwników, stron poróżnionych, aby znaleźć się na płaszczyźnie, na której obie strony traktują siebie nawzajem jako partnerów. Podejmując dialog, każda ze stron zakłada u swego rozmówcy wolę pojednania, czyli jedności w prawdzie” (*Ut unum sint*, 28). To jest niezbędny krok wstępny, ale na nim nie można poprzestać. Przejście od religijnej konfrontacji do ekumenicznego dialogu wymaga radykalnej przemiany w postrzeganiu własnej tożsamości. Zasadzie, że „zachowujemy tożsamość przez podkreślanie

konflikt s tými, čo inak zmyšľajú. Jeden z intelektuálnych majstrov Jána Pavla II., kňaz Konstanty Michalski varoval:

„Nebezpečenstvo číha na človeka v každej jednostrannosti jeho myšlienok a nastavenia, ale porážkou nad porážky je v náboženstve zahľbená duša, ktorá sa nedokáže pozrieť do šírky“. Jednostrannosť je zvlášť nebezpečná v náboženstve, ktoré celostne angažuje človeka. Náboženské konflikty – vďaka ich emocionálnej sile – prepukajú do spoločenských konfliktov, ktoré ťažko zanikajú. Požiadavka náboženskej identity otvorenej na dialóg a ekumenizmus je spoločenská požiadavka, a nie len náboženská. Dôležitým dobrom ľudí je spoločný spoločenský život, ktorý vyžaduje eliminovanie extrémnych fundamentalistických postojov.

Pri analýze zásady formovania spirituality dialógu Ján Pavol II. – v príhovore (9. 11. 2001) Pápežskej rade pre medzináboženský dialóg pripomenul, že „apoštol Pavol upozorňuje na pokoru Ježiša, Jeho kenosis“. V pokore a vyprázdnení seba (kenosis) majú tkvieť žriedla kresťanského postoja dialógu: „Ak vyprázdňime samých seba, podobne, ako to urobil Kristus, vtedy skutočne budeme schopní otvoriť naše srdcia pre iných ľudí a sprevádzať ich na ceste do cieľa, ktorý Boh pre nás všetkých pripravil“. To sú veľmi vysoko postavené požiadavky voči formovaniu zrelej spirituality dialógu.

Formovanie ekumenickej pamäti o mučeníkoch ako svedkoch pravdy

Ján Pavol II. rozhodne tvrdil, že „Cirkev sa opäť stala Cirkvou mučeníkov“ a začal odhaľovať a pripomínať si moderných mučeníkov: „Toto svedectvo nemôže byť zabudnuté. V našom storočí sa vrátili mučeníci. A sú to často neznámi mučeníci“ (Tertio millennio adveniente, č. 37).

różnic”, ks. Józef Tischner przeciwstawia zasadę, że „zachowujemy tożsamość przez podkreślanie podobieństw”. Ta postawa wymaga ducha otwartości: „Odkrywając, że inny wyznaje wartości, które ja noszę w sobie, zaczynam je lepiej sobie uświadamiać i głębiej je sobie przyswajam”. Dialog wymaga kształtowania tożsamości religijnej opartej na wspólnych wartościach i wzajemnym poznawaniu siebie.

Společnie nebezpečná i wzmagająca antagonizmy jest tożsamość religijna oparta na posiadaniu wroga, uformowana jak wojenna twierdza, nastawiona na konflikt z inaczej myślącymi. Jeden z intelektualnych mistrzów Jana Pawła II, ks. Konstanty Michalski, przestrzegal:

„Niebezpieczeństwo czyha na człowieka w każdej jednostronności jego myśli i nastawienia, ale klęską nad klęskami jest w religii dusza zacieśniona, która nie potrafi spojrzeć szeroko”. Jednostronność jest szczególnie niebezpieczna w religii, która całościowo angażuje człowieka. Konflikty religijne – dzięki ich emocjonalnej sile – przeradzają się w trudne do wygaszenia konflikty społeczne. Wymóg tożsamości religijnej otwartej na dialog i ekumenizm to wymóg społeczny, a nie tylko religijny. Istotnym dobrem ludzi jest wspólne życie społeczne, które wymaga eliminowania skrajnych postaw fundamentalistycznych.

Rozpatrując zasady kształtowania duchowości dialogu, Jan Paweł II – w wystąpieniu (9 XI 2001) do Papieskiej Rady ds. Dialogu Międzyreligijnego – przypomniał, iż „apoštol Paweł zwracał uwagę na pokorę Jezusa, Jego kenosis”. W pokorze i ogołoceniu siebie (kenosis) mają tkwić źródła chrześcijańskiej postawy dialogu: „Jeśli ogołocimy samych siebie, podobnie jak uczynił to Chrystus, wówczas naprawdę będziemy zdolni otworzyć nasze serca na innych ludzi i towarzyszyć im w drodze do celu, który Bóg dla nas przygotował”. To są bardzo wysoko postawione wymagania wobec kształtowania dojrzałej duchowości dialogu.

Kresťanskí mučeníci v 20. storočí ako svedkovia pravdy sú zároveň svedkami ľudskosti a jednoty kresťanov: „svedectvo dávané Kristovi až do vyliatia krvi sa stalo spoločným dedičstvom tak katolíkov, ako aj pravoslávnych, anglikánov a protestantov. Asi najpresvedčivejší je tento ekumenizmus svätých, mučeníkov” (taktiež, č. 37).

V Novo millennio Ineunte Ján Pavol II. upozorňoval, že pri slávení Veľkého jubilejného roka 2000 „sa urobilo veľa pre to, aby sa zhromaždili vzácne pamiatky svedkov viery 20. storočia. Pripomínali sme si ich slávnostne 7. mája 2000 spolu s predstaviteľmi iných Cirkví a Cirkevných spoločenstiev [...]. Toto dedičstvo sa nesmie premrhať, ale je potrebné urobiť ho predmetom neustáleho vďakyvdania a vytrvalého nasledovania” (č. 7).

Pochybnosti a výhrady voči ekumenizmu

Ján Pavol II. sa musel tiež zmieriť s antiekumenickými postojmi v Cirkvách a v Kresťanských spoločenstvách. Hoci odporcovia snáh po jednote sú málo početní, výrazne vyjadrujú svoje názory a odsúdenie, pričom označovali ekumenizmus za herézu 20. storočia. Pri započúvaní sa do hlasov odporcov ekumenizmu môže byť poučné pre ich prívržencov, aby lepšie porozumeli vlastné snahy po jednote a trefnejšie formulovali svoje pravdy. Antiekumenické postoje vyžadujú zohľadnenie, keď sa analyzuje história ekumenického prúdu a recepcia jeho ideí, keď oponenti sú časťou tejto histórie a recepcie.

Prostredníctvom odporcov „módy ekumenizmu – ako to oni sami vnímajú – je ekumenizmus predstavovaný ako „trójsky kôň”. Jeho zavádzanie znamená vzdáť sa vonkajším náboženským vyznaniam a otvorene nepriateľským ideám a praktikám voči nim samým. Ekumenizmus má viesť k strate vlastnej vôle ekumenicky otvorených vyznaní inou – môže

Kształtowanie ekumenicznej pamięci o męczennikach jako świadkach prawdy

Jan Paweł II zdecydowanie stwierdzał, że „Kościół znowu stał się Kościołem męczenników” oraz promował odkrywanie i upamiętnianie współczesnych męczenników: „To świadectwo nie może zostać zapomniane. W naszym stuleciu wrócili męczennicy. A są to często męczennicy nieznanymi” (Tertio millennio adveniente, nr 37). Chrześcijańscy męczennicy w XX wieku, jako świadkowie prawdy, są zarazem świadkami człowieczeństwa i jedności chrześcijan: „świadectwo dawane Chrystusowi aż do przelania krwi, stało się wspólnym dziedzictwem zarówno katolików, jak prawosławnych, anglikanów i protestantów. Chyba najbardziej przekonujący jest ten ekumenizm świętych, męczenników” (tamże, nr 37).

W Novo millennio Ineunte Jan Paweł II zwracał uwagę, że obchodząc Wielki Jubileusz Roku 2000 „uczyniono też wiele, aby zgromadzić cenne pamiątki Świadców wiary XX wieku. Wspominaliśmy ich uroczysto 7 maja 2000 r. wraz z przedstawicielami innych Kościołów i Wspólnot kościelnych [...]. Tego dziedzictwa nie wolno roztrwonić, ale trzeba je uczynić przedmiotem nieustającego dziękczynienia i wytrwałego naśladowania” (nr 7).

Wątpliwości i zastrzeżenia wobec ekumenizmu

Jan Paweł II musiał się też zmierzyć z postawami antyekumenicznymi w Kościołach i Wspólnotach chrześcijańskich. Choć przeciwnicy dążeń do jedności są dość nieliczni, to dobitnie wyrażają swe poglądy i potępienia, ogłaszając ekumenizm wielką herezją XX wieku. Wysłuchanie się w głosy przeciwników ekumenizmu może być pouczające dla jego zwolenników, aby lepiej zrozumieli własne dążenia do jedności i trafniej artykułowali swe racje. Stanowiska antyekume-

byť, že antináboženskou – ideológiou. Vedľa odporcov „módy ekumenizmu“ spoločenský tlak na ekumenu nevzbudzuje aktivity, ktoré majú na zreteli spoločné dobro, ale natláča z antináboženského postoja model „jednoty náboženstiev“ naoko, ktorý nepropaguje jednotu, ale nijakosť náboženskej viery.

Osobitný „ekumenizmus“ postuluje napríklad sociológ a ideológ ľavice Ulrich Beck:

„Náboženstvá majú dnes nielen hlásať pravdu, ale hľadať pokoj. Len takým spôsobom sa môžu zbaviť vzájomnej netolerancie. A vybudovať svet, v ktorom deklarovaná láska bližného nebude podkutá nenávisťou k vyznávačom inej viery“. Takýto „ekumenizmus“ – pripomínajúci leninovo-stalinovskú výzvu k „boju o pokoj“ – predpokladá, že náboženstvá sú vo svojej podstate netolerantné a podozrieva hypokrizou vyznávačov náboženstiev deklarujúcich lásku k bližnému. Takýto „pokojový ekumenizmus“ môže budiť opodstatnené pochybnosti a nesúhlas.

Otvorenosť na hodnoty ekumenizmu a étos výchovy k dialógu

Analyzujúc v roku 1977 v Mainzi otázku „ako byť kresťanom vo svetle II. Vatikánskeho koncilu“, K. Wojtyła ukazoval perspektívy dialógu ako „cesty obohacovania viery“, keď „vďaka nemu viera sa stáva zvláštnym spôsobom života, oživovaná láskou“. Dialóg nemá byť hlavne technickým prostriedkom, ktorý „dáva základ zrelosti presvedčenia“, ale má otvárať veriaciach ľudí pre – často nimi nepostrehnuté – hodnoty nesené ich vlastnou vierou, a zvlášť ich má otvárať pre lásku.

Víziu plného otvorenia sa pre lásku bližného Ján Pavol II. rozvinul počas stretnutia s náboženskými vodcami kresťanov, židov a moslimov v Je-

niczne vyžadujú uznanie, keď rozpatruje sa históriu ruchu ekumenického i recepciu jeho ideí, keď oponenci sú elementom tej histórie i recepcie. Przez protivníkov „módy na ekumenizmus“ – jak oni sami to ujmú – ekumenizmus je predstavovaný ako „koň trojaňski“. Jeho wprowadzanie to podanie vyznaň religijných zewnětrznym i wręcz wrogim wobec nich ideom i praktykom. Ekumenizmus ma prowadzić do ubezwłasnowolnienia ekumenicznie otwartych vyznaň przez inną – bywa, że antyreligijną – ideologię. Wedle przeciwników „módy na ekumenizmus“ społeczny nacisk na ekumenię nie pobudza działań mających na uwadze dobro wspólne, ale narzuca z pozycji antyreligijnych model pozornej „jedności religii“, który promuje nie jedność, ale nijakość wiary religijnej.

Osobliwy „ekumenizmus“ postuluje na przykład socjolog i ideolog lewicy Ulrich Beck:

„Religie powinny dziś nie tyle głosić prawdę, co poszukiwać pokoju. Tylko w ten sposób mogą pozbyć się wzajemnej nietolerancji. I zbudować świat, w którym deklarowana miłość bliźniego nie będzie podszyta nienawiścią do wyznających inną wiarę“. Taki „ekumenizmus“ – przypominający leninowo-stalinowskie wezwanie do „walki o pokój“ – zakłada, iż religie są w swej istocie nietolerancyjne i posadza o hipokryzję wyznawców religii deklarujących miłość bliźniego. Taki „pokojowy ekumenizmus“ może budzić zasadne wątpliwości i sprzeciw.

Otwartość na wartości ekumenizmu i etos wychowania do dialógu

Rozpatrując w 1977 r. w Moguncji kwestię „jak być chrześcijaninem w świetle II Soboru Watykańskiego“, K. Wojtyła ukazywał perspektywy dialógu jako „drogi wzbogacania wiary“, gdyż „dzięki niemu wiara staje się w szczególności sposobem żywa, ożywiana przez miłość“. Dialóg nie powinien być głównie środ-

ruzaleme (23. 3. 2000): „V každom našom náboženstve je známa zlatá zásada: „Rob iným tak, ako by si chcel, aby iní robili tebe”. Hoci je táto zásada veľmi významným smerovníkom, opravdivá láska k bližnému ide oveľa ďalej”. Pápež prijíma, že v náboženstvách láska bližného a láska Boha majú byť so sebou nerozlučne spojené. Preto je potrebné rešpektovať zásadu, že „keď milujeme bližného, ukazujeme lásku k Bohu, a keď ubližujeme bližnému, urážame Boha”. Správne poňaté náboženstvo je vždy a absolútne povinné prekonať „rozdelenie a diskrimináciu, nenávisť a rivalitu, násilie”, a nemôže byť nikdy „ospravedlnením násilia, zvlášť vtedy, keď náboženská identita sa ukladá nad kultúrnu a etnickú identitu”. Pápež formuluje humanistické a univerzálne poslanie pre náboženstvá: „Vyznanie a praktizovanie náboženstva sa musí spájať s obranou Božieho obrazu v každom človeku”. Obracajúc sa na kresťanov, židov a moslimov – v „svätom meste” – sa pápež usiluje ukázať spoločné hodnoty a spoločný prameň týchto hodnôt.

Ekumenický svet hodnôt, uprostred ktorých sú pravda a láska, a tiež otvorenosť, zmierenie a solidarita, Ján Pavol II. stručne predstavil v príhovore (17. 12. 1999) pre účastníkov sympózia venovaného Jánovi Husovi. Na začiatku deklaroval: „považujem za svoju povinnosť vyjadriť hlboký bôľ z dôvodu krutej smrti udelenej Jánovi Husovi a hlbokú ranu, aká sa následne otvorila v mysliach a srdciach Čechov, čo sa stalo príčinou konfliktov a rozdelení”. Uznáním potreby „vyliečenia dávnych rán” podčiarkol úlohu poznania historickej pravdy. Poukázal na fundamentálnu hodnotu pravdy: „Historické výskumy nepredstavujú žiadne ohrozenie pre vieru, ako aj veda je v podstate veci nasmerovaná k pravde, ktorej pramene sú v Bohu”. Hoci – ako naznačil pápež – „ideologické, politické a ekonomické tlaky” spôsobujú, že „pravda bude zaclonená”, a „história

kiem technickým, ktorý „gruntuje dojrzaosť prekonaní”, ale ma otvierať ľuďom vieru, a zvlášť ma otvierať na milosť. Wierzący na – często kroć nie dostrzegane przez nich – wartości niesione przez ich własną wiarę, a zwłaszcza ma otwierać na miłosć.

Wizję pełnego otwarcia na miłosć bliźniego, Jan Paweł II rozwinął podczas spotkania z przywódcami religijnymi chrześcijan, żydów i muzułmanów w Jerozolimie (23 III 2000): „W każdej z naszych religii znana jest złota zasada: «Czyń innym tak, jak chciałbyś, aby inni czynili tobie». Choć ta zasada jest bardzo cennym drogowskazem, prawdziwa miłosć bliźniego idzie znacznie dalej”. Papież przyjmuje, iż w religiach miłosć bliźniego i miłosć Boga mają być z sobą nierozzerwalnie zespolone. Dlatego należy respektować zasadę, iż „gdy miłujemy bliźniego, okazujemy miłosć do Boga, a gdy krzywdzimy bliźniego, obrażamy Boga”. Właściwie pojęta religia jest zawsze i bezwzględnie zobowiązana do przezwycięzania „podziałów i dyskryminacji, nienawiści i rywalizacji, przemocy”, a nie może być ona nigdy „usprawiedliwieniem przemocy, zwłaszcza wówczas, gdy tożsamosć religijna nakłada się na tożsamosć kulturową i etniczną”. Papież formuluje humanistyczne i uniwersalne przesłanie dla religii: „Wyznawanie i praktykowanie religii musi się łączyć z obroną obrazu Bożego w każdym człowieku”. Zwracając się do chrześcijan, żydów i muzułmanów – w „świętym mieście” – papież dąży do ukazania wspólnych wartości i wspólnego źródła tych wartości.

Ekumeniczny świat wartości, wśród których są prawda i miłosć, a także otwartosć, pojednanie i solidarność, Jan Paweł II zwięzle przedstawił w wystąpieniu (17 XII 1999) do uczestników sympozjum poświęconego Janowi Husowi. Na początku deklarował: „uważam za swój obowiązek wyrazić głębokie ubolewanie z powodu okrutnej śmierci zadanej Janowi Husowi oraz głębokiej rany, jaka w jej następstwie otwarła się w umysłach i sercach Czechów, stając się przyczyną konfliktów i podziałów”. Uznając potrzebę „wyleczenia dawnych ran”, podkreślił

sa stane vážňom mocných tohto sveta". Poznávajúc pravdu treba vedieť „stať vo svetle pravdy“, ktorá je pre nás „nevýhodná“. Pravda „sa domáha od nás, aby sme zahodili hlboko zakorenené predsudky a stereotypy“, ktoré živia cirkvi, náboženstvá a národy. Poznanie a uznanie pravdy „nás vyslobodzuje od chýb“ a „oslobodzuje k láske“, a to „práve kresťanská láska je posledným cieľom“ (v tomto prípade: posledným cieľom skúmania veci Husa). V tomto kontexte pápež formuluje poslanie k dialógu a otvorenosti: „V čase, keď sa mnohí snažia budovať nový druh jednoty Európy, takéto skúmania ako vaše sa môžu stať pre ľudí dodatočným povzbudením k prekročeniu nových autentických foriem otvorenosti a solidarity“. Povinnosť rozoznať a „prekročiť príliš tesné hranice“, znemožňujúce dialóg a snahy po jednote, je stále aktuálnou úlohou.

Ekumenizmus a medzináboženský dialóg musí byť opretý na „očistení pamäte“ v mene pravdy a na prosbe o odpustenie za viny, zvlášť za násilie a rozkol. Pápež pripomína súčasným kresťanom, že „dvíhame ťarchu chýb a vín tých, ktorí boli pred nami“ (Incarnationis mysterium, 11). V homílii prednesenej 12. 3. 2000 v Bazilike sv. Petra, Ján Pavol II. sa v mene Cirkvi obracal k Bohu a k ľuďom: „Prosíme o odpustenie za rozdelenie, aké nastalo uprostred kresťanov, za násilie, aké niektorí z nich používali v službe pravdy a za postoje nedôvery a nepriateľstva, prijaté neraz voči vyznávačom iných náboženstiev“. A hneď dodal, že nejde len o minulosť, ale aj o prítomnosť: „Tým viac sme aj povinní vyznať, že ako kresťania nesieme zodpovednosť za zlo, ktoré sa dnes vyskytuje. V tvári ateizmu, náboženskej ľahostajnosti, laicizácie, etického relativizmu, porušovania práva na život, necitlivosti na chudobu mnohých krajín si musíme klásť otázku, v akej miere aj my nesieme zodpovednosť“. Rozpoznanie vlastnej zodpovednosti za správanie a uskutočňovanie hodnôt

rolę poznania prawdy historycznej. Wskazał na fundamentalną wartość prawdy: „Badania historyczne nie stanowią żadnego zagrożenia dla wiary, jako że również nauka jest w istocie rzeczy skierowana ku prawdzie, której źródła są w Bogu“. Choć – jak zaznaczył papież – „naciski ideologiczne, polityczne i ekonomiczne“ powodują, iż „prawda zostaje przesłonięta“, a „historia staje się więzieniem możliwych tego świata“. Poznając prawdę trzeba umieć „stać się w świetle prawdy“, która jest dla nas „niewygodna“. Prawda „domaga się od nas odrzucenia głęboko zakorzenionych przesądów i stereotypów“, które żywią Kościoły, religie i narody. Poznanie i uznanie prawdy „uwalnia nas od błędów“ i „wyzwała do miłości“, a to „właśnie chrześcijańska miłość jest ostatecznym celem“ (w tym przypadku: ostatecznym celem badań nas sprawą Husa). W tym kontekście papież formuluje przesłanie o dialogu i otwartości: „W okresie, gdy wielu stara się budować nowego rodzaju jedność Europy, badania takie jak wasze mogą stać się dla ludzi dodatkową zachętą do przekraczania zbyt ciasnych granic etnicznych i narodowych oraz poszukiwania nowych form autentycznej otwartości i solidarności“. Powinność rozeznania i „przekraczania zbyt ciasnych granic“, uniemożliwiających dialog i dążenie do jedności, jest stale aktualnym zadaniem.

Ekumenizm i dialog międzyreligijny powinien być oparty na „oczyszczeniu pamięci“ w imię prawdy i na prośbie o przebaczenie za winy, zwłaszcza za przemoc i rozłam. Papież przypomina współczesnym mu chrześcijanom, że „dźwigamy ciężar błędów i win tych, którzy byli przed nami“ (Incarnationis mysterium, 11). W homilii wygłoszonej 12 III 2000 r. w Bazylice św. Piotra, Jan Paweł II w imieniu Kościoła zwracał się do Boga i ludzi: „Prosimy o przebaczenie za podziały, jakie nastąpiły wśród chrześcijan, za przemoc, jaką niektórzy z nich stosowali w służbie prawdy, oraz za postawy nieufności i wrogości, przyjmowane nieraz wobec wyznawców innych religii“. I zaraz dodawał, że nie chodzi

je hlavným kľúčom na odhalenie morálnych hodnôt, ktoré manifestujú v ekumenických snahách a sprítomňujú sa v medzináboženskom dialógu.

tylko o przeszłości, lecz o terażniejszość: „Tym bardziej też winniśmy wyznać, że jako chrześcijanie ponosimy odpowiedzialność za zło występujące dzisiaj. W obliczu ateizmu, obojętności religijnej, laicyzacji, relatywizmu etycznego, łamania prawa do życia, niewrażliwości na ubóstwo wielu krajów musimy zadawać sobie pytanie, w jakiej mierze i my ponosimy odpowiedzialność”. Rozpoznanie własnej odpowiedzialności za zachowanie i urzeczywistnianie wartości jest głównym kluczem do odkrywania wartości moralnych, które manifestują się w dążeniach ekumenicznych i uobecniają w dialogu międzyreligijnym.

Kňaz prof. dr ha. Józef Budniak Slezska univerzita v Katoviciach
Teologická fakulta

CYRIL A METOD V NÁUKE BLAHOSLAVENÉHO JÁNA PAVLA II.

Cirkev, ktorá je na ceste k jednote v prítomnej rôznorodosti medzi cirkvami a ekleziálnymi spoločenstvami musí využívať svoju bohatú históriu. Práve v nej môžeme pozorovať príklady, ktoré nám môžu byť nápomocné v procese zmierenia nielen cirkví, ale aj kultúr a národov. Takou paradigmou procesu zmierenia sú medzi iným apoštoli Slovanov, svätí Cyril a Metod, ktorých pápež Ján Pavol II. nazval v „slovanskej encyklike“ *Salvorum Apostoli* (ďalej: SA), autentickými protagonistami ekumenizmu, ktorí sa efektívne snažia o „odstránenie alebo eliminovanie všetkého skutočného alebo zdanlivého rozdelenia medzi jednotlivými spoločenstvami, ktoré patria do tej istej Cirkvi (SA 14). Svätí Cyril a Metod, pokrvní bratia, ale ešte viac bratia vo viere, „vedeli predstihnúť určité ovládnutie, ktoré si Cirkev v plnosti prisvojila až počas II. Vatikánskeho koncilu [...] iniciujúc takto prítomnosť kresťanstva medzi slovanským ľudom, ktorá nezničiteľne trvá do dnes.“¹ Pápež podčiarkuje, že Cyril a Metod nielen vykonali dielo evanjelizácie, ale aj odovzdali Slovanom Evanjelium a pretavili ho do ich domácej kultúry a zaviedli ho do života Cirkvi.²

Cyryl a Metod dali základ rozvoju kresťanskému, teologickému, filozofickému a mystickému mysleniu. Vo svojej misionárskej službe šikovne spojili

Ks. prof. dr hab. Józef Budniak Uniwersytet Śląski w Katowicach
Wydział Teologiczny

CYRYL I METODY W NAUCZANIU BŁOGOSŁAWIONEGO JANA PAWŁA II

Kościół będący w drodze do jedności w obecnej różnorodności między Kościołami i Wspólnotami eklezjalnymi winien korzystać ze swej bogatej historii. To w niej możemy dostrzec przykłady, które mogą być pomocne w procesie pojednania nie tylko Kościołów, lecz również kultur i narodów. Takim paradygmatem procesu pojednania są między innymi, Apostołowie Słowian, święci Cyryl i Metody, którzy zostali nazwani przez papieża Jana Pawła II w „słowiańskiej encyklice“ *Salvorum Apostoli* (dalej: SA), autentycznymi protagonistami ekumenizmu, którzy skutecznie dążą „do usunięcia lub zmniejszenia wszelkiego prawdziwego lub choćby pozornego podziału między poszczególnymi Wspólnotami, należącymi do tego samego Kościoła” (SA 14). Święci Cyryl i Metody, bracia z krwi, lecz jeszcze bardziej bracia w wierze, „umieli wyprzedzić pewne zdobycze, które Kościół w pełni sobie przyswoił dopiero w czasie Soboru Watykańskiego II [...] inicjując, w ten sposób, obecność chrześcijaństwa wśród ludów słowiańskich, która trwa niezniszczalnie po dziś dzień.”¹ Papież podkreśla, że Cyryl i Metody nie tylko dokonali dzieła samej ewangelizacji, ale również przekazali Słowianom Ewangelię i wcielili ją w ich rodzimą kulturę i wprowadzili ją w życie Kościoła.²

jednotu viery s individuálnymi vlastnosťami rôznych kultúr v duchu lásky a úcty voči každému človeku. Ich nehasnúca služba slovanskému národu sa stala základom pre celú slovanskú literatúru a vniesla nadčasový prínos do rozvoja kultúry a národnej osvety. Sú označovaní ako otcovia kultúry slovanských národov a ľudstva, zvestovatelia Evanjelia a stavebníci Cirkvi zvlášť na území Moravy. Svojou činnosťou a apoštolským zápalom ukázali, že je možné tvoriť a zachovať zvláštnosti národných kultúr spolu s ich duchovným bohatstvom a špecifikom v kresťanskom spoločenstve v duchu úcty a pokoja. Dali začiatok nielen kultúre, ale aj vede a širokým kontaktom Východu so Západom, pričom sa zapísali do duchovnej činnosti a kultúry mnohým ľuďom a európskym národom. Sú považovaní za „apoštolov Slovanov, ale tiež za otcov kultúry uprostred všetkého ľudu a národov, pre ktorých prvé písmo slovanského jazyka neprestane byť základným bodom v histórii ich literatúry.”³ Cyril a Metod nám pomáhajú pochopiť mnohosť a jednotu a svojim životom ukazovali, že napriek existujúcemu náboženskému, politickému rozdeleniu poznačenom nezhodami a vášňami, silno poznateľnými kultúrnymi rozdielmi je možné budovať spoločný „európsky dom”. Jeho symbolom je Velehrad a bratia zo Solúna – dediči viery – sú patrónmi snahy sesterských Cirkví Východu⁴ a Cirkví aj spoločenstiev kresťanského Západu. História Európy „je veľkou riekou, do ktorej stekajú rozličné prítoky a pramene, a rôznorodosť tvoriacich sa tradícií a kultúr je jej veľkým bohatstvom.”⁵ Zrodila sa zo stretnutia a vzájomného prenikania grécko-rímskej civilizácie s germánskym a slovanským svetom, postupne pokresťančovaným misionármi pochádzajúcimi z Východu a Západu starého kontinentu. Náboženské rozdelenie, ktoré nastalo v dejinách Cirkvi na katolícky a protestantský Západ a na – vo väčšej miere – pravoslávny Východ, trvá, a pri tom škodí najsvätejšej veci zvestovať Evanjelium všetkému stvoreniu. Táto

Cyryl i Metody dali počatek rozwojowi myśli chrześcijańskiej, teologicznej, filozoficznej i mistycznej. W swojej posłudze misyjnej umiejętnie połączyli jedność wiary z indywidualnymi cechami różnych kultur w duchu miłości i szacunku dla każdego człowieka. Ich niegasnąca służba wobec słowiańskiego narodu dała podwaliny pod całą literaturę słowiańską i wniosła ponadczasowy wkład w rozwój kultury i oświaty narodowej. Określani są jako ojcowie kultury narodów słowiańskich i ludów, heroldowie Ewangelii i budowniczości Kościoła zwłaszcza na terenie Moraw. Wykazali swoją działalnością i apostolskim zapałem, że możliwe jest tworzenie i zachowanie odrębności kultur narodowych wraz z ich bogactwem duchowym i specyfiką we wspólnocie chrześcijańskiej w duchu szacunku i pokoju. Dali oni początek nie tylko kulturze, ale i nauce oraz szerokim kontaktom Wschodu z Zachodem wpisując się w działalność duchową i kulturę wielu ludów i narodów europejskich. Uważani są za „apostołów Słowian, ale także za ojców kultury wśród wszystkich ludów i narodów, dla których pierwszy zapis języka słowiańskiego nie przestaje być podstawowym punktem odniesienia w dziejach ich literatury.”³ Cyril i Metody pomagają nam zrozumieć mnogość i jedność, a swoim życiem wykazali, że pomimo istniejących podziałów religijnych, politycznych, naznaczonych niezgodą i waśnią, mocno zaznaczonych różnic kulturowych możliwa jest budowa wspólnego „domu europejskiego”. Jego symbolem jest Welehrad, a bracia z Tesaloniki – spadkobiercy wiary – są patronami wysiłku siostrzanych Kościołów Wschodu⁴ oraz Kościołów i Wspólnot chrześcijańskiego Zachodu.

Historia Europy „jest wielką rzeką, do której wpadają rozliczne dopływy i strumienie, a różnorodność tworzących ją tradycji i kultur jest jej wielkim bogactwem.”⁵ Zrodziła się ona ze spotkania i wzajemnego przenikania cywilizacji grecko-rzymskiej ze światem germańskim i słowiańskim, stopniowo

situácia nepraje správnej integrácii európskych národov a pre Cirkev, ktorá potrebuje, ako to často opakoval Ján Pavol II., dýchať „dvoma pľúcami,”⁶ západným a východným, doniesla negatívne dôsledky, oddiaľujúc odpoveď na pozvanie ut omnes unum sint (por. Jn 17,20).

Už 2000 rokov je Cirkev prítomná v srdci Európy, ktorej veľkosť sa formovala v kolíske kresťanstva. Sám kontinent sa stal „akoby korytom veľkej rieky, v ktorom sa kresťanstvo rozlialo, pri čom zúrodňovalo zem a duchovný život národov a štátov”.⁷ Súčasnne vyvíjané snahy o medzikultúrny a medzináboženský dialóg dovoľujú postrehnúť možnosť dosiahnuť jednotu v rôznorodosti. Preto je v kresťanstve potrebný ekumenizmus, ktorý prostredníctvom dialógu medzi Cirkvami a kresťanskými spoločenstvami povedie k plnému zjednoteniu. Potreba zjednotenia sa objavila už ku koncu 19. storočia, kedy prvýkrát takmer po tisíc rokoch si Cirkev pripomenula svätých Cyrila a Metoda. Lev XIII., dňa 30. septembra 1880, z príležitosti 1000. výročia vydania listu *Industriae tuae* pápeža Jána VIII. kniežaťu Svätoplukovi ohlásil „zlatú encykliku” *Grande munus*, v ktorej pripomenul celému svetu apoštolskú činnosť oboch Svätých, pri čom ich nazval „učiteľmi Slovanov.”⁸

Spomínajúc obsah listu Jána VIII. z júna roku 880 pápež Lev XIII. uviedol, aké cenné bolo zavedenie bratmi zo Solúna slovanského jazyka pre liturgické a katechetické ciele, aby sa v tomto jazyku hlásalo Evanjelium, čím sa kládli základy pre celé písomníctvo pre týchto ľudí. Stojí za to uviesť, že Cyril a Metod splňali svoju apoštolskú službu v jednote s konštantínopolskou Cirkvou, prostredníctvom ktorej boli poslaní, a s následníkom sv. Petra v Ríme, ktorý potvrdil liturgické knihy napísané v slovanskom jazyku. Pápeži Hadrián II. a Ján VIII. so čtou prijímali v Ríme Cyrila a Metoda a podporovali ich celú misijnú činnosť. Prostredníctvom apoštolskej činnosti svätí Cyril a Metod sú považovaní za otcov kultúry uprostred všetkého ľudu

chrystianizovaným przez misjonarzy pochodzących ze Wschodu i Zachodu Starego Kontynentu. Podział religijny, który nastąpił w historii Kościoła na katolicki i protestancki Zachód oraz na, w większości, prawosławny Wschód, trwa, a przy tym szkodzi najświętszej sprawie przepowiadania Ewangelii wszelkiemu stworzeniu. Sytuacja ta nie sprzyja prawidłowej integracji narodów europejskich, a dla Kościoła, który potrzebuje, jak często powtarzał Jan Paweł II, oddychać „dwoma płucami,”⁶ zachodnim i wschodnim, wywarła negatywne skutki, oddalając odpowiedź na zaproszenie ut omnes unum sint (por. J 17, 20).

Od 2000 lat Kościół jest obecny w sercu Europy, której wielkość kształtowała się w tygłu chrześcijaństwa. Sam kontynent stał się „jakoby korytem wielkiej rzeki, w którym chrześcijaństwo rozlało się, czyniąc żyznymi ziemie oraz życie duchowe narodów i państw”⁷. Podejmowane obecnie próby dialogu międzykulturowego i międzyreligijnego pozwalają dostrzec możliwość osiągnięcia jedności w różnorodności. Dlatego w chrześcijaństwie potrzebny jest ekumenizm, który poprzez dialog pomiędzy Kościołami i Wspólnotami chrześcijańskimi poprowadzi do pełnego zjednoczenia. Potrzeba zjednoczenia ujawniła się już pod koniec XIX stulecia, kiedy to po raz pierwszy, od prawie tysiąca lat, Kościół przywołał postacie świętych Cyryla i Metodego. Leon XIII, w dniu 30 września 1880 roku, z okazji 1000. rocznicy ukazania się listu *Industriae tuae* papieża Jana VIII do księcia Świętopełka, ogłosił „złotą encyklikę” *Grande munus*, w której przypomniał całemu światu działalność apostolską obu Świętych, nazywając ich „nauczycielami Słowiańszczyzny.”⁸ Wspominając treść listu Jana VIII, z czerwca 880 roku, papież Leon XIII, zaznaczył jak cenne było wprowadzenie przez braci rodem z Tesalonik języka słowiańskiego dla celów liturgicznych i katechetycznych, ażeby w tym języku była głoszona Ewangelia, kładąc tym samym podwaliny pod całe

a národov, pre ktorých prvý zápis slovanského jazyka neprestane byť základným bodom v dejinách ich kultúry.

Najplnší význam cyrilometodskej tradície predstavil vo svojich encyklikách, apoštolských listoch a prejavoch pápež Ján Pavol II. Od začiatku svojho pontifikátu, pápež – Slovan – pripomínal, že ekumenizmus je jednou z pastoračných priorít. Rímsky biskup v ekumenickej encyklike *Ut unum sint* (ďalej: UUS) konštatoval, že „Kresťanské spoločenstvo, ktoré verí v Krista a s evanjeliovým zápalom túži po spásе ľudstva, nemôže sa uzavrieť pred volaním Ducha, ktorý vedie všetkých kresťanov k plnej a viditeľnej jednote. Je to jeden z príkazov lásky, ktorý treba naplniť do konca” (UUS 99). Pápež upozorňuje na váhu, akú nesie ekumenizmus, ktorý „nie je výlučne vnútornou vecou kresťanských spoločenstiev. Ide o jeden z imperatívov lásky, ktorú Boh cez Ježiša Krista prisúdil celému ľudstvu, a túto lásku obmedzovať znamená urážať i jeho plán zjednotiť všetkých v Kristovi.” (UUS 99). Ekumenizmus je otvorením sa na Boží zámer zmierenia a „účasť majú v ňom tí, ktorí vyzývajú Boha Jediného v trojici a Ježiša uznávajú za Pána a Spasiteľa.”⁹ Ján Pavol II. bol presvedčený o misii, akú vykonávali svätí Cyril a Metod, ako aj o cyrilometodskej myšlienke. Činnosti solúnskych bratov pripisuje veľký význam a ekumenickú výročnosť (UUS 53), pri čom ukazuje, že „Cirkev zrodená z misie svätých Cyrila a Metoda niesla, ako v nej samej vpísanú zvláštnu pečať ekumenického poslania, ktoré dvaja svätí bratia tak živo prežívali.”¹⁰ Vyhlásil ich spolu so sv. Benediktom z Nursie, ktorý „prenikol kresťanskú a kultúrnu tradíciu západu latinským duchom, viac logickým a rozumovým”,¹¹ za patrónov Európy, pričom im pripísal všetky počty a liturgické privilégia, ktoré im prislúchajú v súlade s právom patrónov miest. Rímsky biskup im dedikuje: encykliku, venuje početné púte, prejavy, verejne vyjadri kult, vyzýva aj na ich príhovor nad celým kontinentom, ukazuje

pišmiennictvo dla tych ludów. Warto zaznaczyć, że Cyryl i Metody spełniali swą posługę apostolską w jedności z Kościołem konstantynopolizańskim, przez który zostali posłani i z następcą św. Piotra w Rzymie, który zatwierdził księgi liturgiczne spisane w języku słowiańskim. Papież, Hadrian II i Jan VIII ze zczcią przyjmowali w Rzymie Cyryla i Metodego oraz popierali ich całą działalność misyjną. Poprzez działalność apostolską święci Cyryl i Metody uważani są również za ojców kultury wśród wszystkich ludów i narodów, dla których pierwszy zapis języka słowiańskiego nie przestaje być podstawowym punktem odniesienia w dziejach ich kultury.

Najpełniejsze znaczenie tradycji cyrilometodiańskiej zaprezentował w swoich encyklikach, listach apostolskich i wystąpieniach papież Jan Paweł II. Od początku swego pontyfikatu, Papież – Słowianin – przypominał, że ekumenizm jest jednym z priorytetów duszpasterskich. Biskup Rzymu w ekumenicznej encyklice *Ut unum sint* (dalej: UUS) stwierdził, że „chrześcijańska Wspólnota, która wierzy w Chrystusa i z ewangeliczną gorliwością pragnie zbawienia ludzkości, w żadnym przypadku nie może zamknąć się na wezwanie Ducha, który kieruje wszystkich chrześcijan ku pełnej i widzialnej jedności. Jest to jeden z nakazów miłości, który trzeba wypełnić do końca” (UUS 99). Papież zwraca uwagę na wagę, jaką niesie z sobą ekumenizm, który „nie jest wyłącznie wewnętrzną sprawą Wspólnot chrześcijańskich. Jest to sprawa miłości, którą Bóg w Jezusie Chrystusie pragnie ogarnąć całą ludzkość, a więc stawianie przeszkód tej miłości jest zniewagą wobec Niego i wobec Jego zamiaru zgromadzenia wszystkich w Chrystusie” (UUS 99). Ekumenizm jest otwarciem na Boży zamiar jednania, a „uczestniczą w nim ci, którzy wzywają Boga w trójcy Jedynego, a Jezusa uznają za Pana i Zbawcę.”⁹ Jan Paweł II był przekonany do misji, jaka była prowadzona przez świętych Cyryla i Metodego, jak i do myśli cyrilometodiańskiej. Działalności Bra-

novým generáciám ich myšlienky a príklad. V čase trvania pontifikátu sa odvolával viackrát na ich talent viery a kultúry označujúc ich ako mocných orodovníkov v Božej Cirkvi, ktorí „dali semienko a povolali k životu formy a štýly stelesnenia Evanjelia v kultúrnom a spoločenskom kontexte a tiež v duchu európskeho ľudu, ku ktorému boli poslaní.”¹²

Ján Pavol II. počas prvej púte do Československa (1990) odslúžil prvú svätú omšu v tejto krajine, na Velehrade, podčiarkujúc prínos svätých Cyrila a Metoda do diela hlásania Evanjelií a zmierenia kresťanov poukazujúc aj na ich „obrovský a rozhodujúci prínos na budovaní Európy nielen v kresťanskej náboženskej spoločnosti, ale aj na celi jej civilizačného a kultúrneho zmierenia” (SA 27).

Počas návštevy na Velehrade 22. apríla 1990 Ján Pavol II. nasmeroval obyvateľom Európy slová: „Kameň uhoľný európskej jednoty sa nachádza tu, na Velehrade. Nielen na Monte Cassino, odkiaľ sv. Benedikt budoval latinskú Európu. Takisto tu, na Velehrade, kde solúnski bratia upevnili v dejinách Európy grécku a byzantskú [...]”¹³ V našej dobe, v ktorej je Európa stále rozdelená, v dobe rozdelenej Cirkvi, svedectvo dané Cyrilom a Metodom predstavuje výzvu k jednote. Idea jednoty kresťanov žiari z Velehradu aj cez symboly a gestá, ktoré zostanú zvlášť opísané v prezentovanej knižke.

V encyklike *Ut unum sint* pápež pripomína, že „Cyril a Metod prišli z oblasti vtedajšej Byzantskej ríše, teda v epoche, keď ešte bola v spoločenskom zjednocení s Rómom.” (UUS 53) Je to obraz zmierenej rôznorodosti z epochy nerozdelenej kresťanstva, ktoré by malo scitlivieť kresťanov Východu a Západu na zlo aktuálneho rozdelenia a zároveň by malo dať za povinnosť využiť všetky možné prostriedky vedúce k zmene tohto stavu. Cirkev dostala od Ježiša úlohu, „aby všetci boli jedno” (Jn 17, 21), čiže

ci Soluńskich przypisuje wielkie znaczenie i wymowę ekumeniczną (UUS 53) wskazując, że „Kościół zrodzony z misji świętych Cyryla i Metodego niósł, jakoby wpisana w nim samym, szczególną pieczęć powołania ekumenicznego, które dwóch świętych Braci tak żywo przeżywało.”¹⁰ Ogłosił ich, wraz z św. Benedyktem z Nursji, który „przeniknął chrześcijańską i kulturalną tradycję zachodu duchem łacińskim, bardziej logicznym i rozumnym,”¹¹ Patronami Europy, przypisując im wszystkie zaszczyty i przywileje liturgiczne, które przysługują zgodnie z prawem Patronom miejsc. Biskup Rzymu dedykuje im: encyklikę, poświęca liczne pielgrzymki, przemówienia, publicznie oddaje kult, wzywając również ich wstawienictwa nad całym kontynentem, wskazując nowym pokoleniom na ich myśli i przykład. W czasie trwania pontyfikatu odwoływał się wielokrotnie do ich geniuszu wiary i kultury, określając ich jako potężnych orędowników w Kościele Bożym, którzy „dali załazek i powołali do życia formy i style ucieleśnienia Ewangelii w kontekście kulturowym i społecznym, a także w duchu ludów europejskich, do których zostali posłani.”¹²

Jan Paweł II podczas pierwszej pielgrzymki do Czechosłowacji (1990) odprawił pierwszą mszę świętą, w tym kraju, w Welehradzie, podkreślając wkład świętych Cyryla i Metodego w dzieło głoszenia Ewangelii i pojednania chrześcijan wskazując również na ich „ogromny i decydujący wkład w budowę Europy nie tylko w chrześcijańskiej społeczności religijnej, lecz także w celu jej cywilizacyjnego i kulturowego zjednoczenia” (SA 27).

Podczas wizyty w Welehradzie, 22 kwietnia 1990 roku, Jan Paweł II skierował do mieszkańców Europy słowa: „Kamień węgielny europejskiej jedności znajduje się tu, w Welehradzie. Nie tylko na Monte Cassino, skąd św. Benedykt budował Europę łacińską. Także i tu, w Welehradzie, gdzie Bracia Soluńscy utrwaliли w dziejach Europy tradycję grecką i bizantyjską [...]”¹³ W naszych cza-

zdedila od Boha „službu zmierenia” (por. 2 Kor 5, 18). Ján Pavol II. nadväzujúc na dielo svätých Cyrila a Metoda pripomína, že „byť kresťanom v našej dobe znamená byť tvorcom spoločenstva v Cirkvi a v spoločnosti. Slúžia tomuto cieľu: otvorenosť ducha k bratom, vzájomné porozumenie, pripravenosť na spoluprácu na ceste vznešenej výmeny duchovných a kultúrnych dober” (SA 27).

Cyrylometodská tradícia je časťou histórie všetkých Slovanov. Uskutočnené historické výskumy týkajúce sa misie, akú splňali obidvaja bratia Gréci, poukázali na otvorenosť, čo je prvoplánová vec v otázke inkulturácie. Počas homílie v Bratislave Ján Pavol II. nadväzuje na dedičstvo apoštolov Slovanov a konštatuje, že od času príchodu svätých Solúnskych bratov „kultúra a náboženský život Slovákov sú vo svojich mnohorakých prejavoch poznačené kresťanskou vierou, ktorá prechádza celou ich históriou, ako životodarná voda: niekedy tečie pod zemou, kedy preniká inde na povrch, ale vždy je tajomnou šťavou zabezpečujúcou vzrast a kvitnutie stromu, ktorý prináša bohaté ovocie svätosti, pracovitosti a svätosti.”¹⁴

¹ *Ján Pavol II.: Európsky akt. Santiago de Compostella, 9. novembra 1982. V: S. S o w i ň s k i, Z. Z e n d e r o w s k i: Europa droga Kościoła. Jan Paweł II o Europie i europejskości, Wrocław-Warszawa-Kraków 2003, s. 193.*

² *Por. Ryszard Łużny. Myśl słowiańska Jana Pawła II. Red. J. O r ł o w s k i, A. W o ź n i a k. Lublin 2008, passim; R. Ł u ż n y: Encyklika słowiańska. „Więź” 1/1986, passim.*

³ *Por. Jan Paweł II: List apostolski Egregeiae virtutis (31 grudnia 1980 r.). AAS 1981, Vol. 73, 1.*

sach, w których Europa jest wciąż podzielona, w czasach podzielonego Kościoła, świadectwo dane przez Cyryla i Metodego oznacza wezwanie do jedności. Idea jedności chrześcijan promieniuje z Welehradu również poprzez symbole i gesty, które zostaną szczegółowo omówione w prezentowanej książce.

W encyklice *Ut unum sint* Papież przypomina, że „Cyryl i Metody wyszli z kręgu Kościoła bizantyjskiego w czasie, gdy Kościół ten trwał jeszcze w jedności z Rzymem” (UUS 53). Jest to obraz pojednanej różnorodności z epoki niepodzielonego chrześcijaństwa, który powinien uwrażliwić chrześcijan Wschodu i Zachodu na zło aktualnych podziałów, a równocześnie winien zobowiązywać do wykorzystania wszystkich możliwych środków prowadzących do zmiany tego stanu. Kościół otrzymał od Jezusa zadanie, „aby wszyscy byli jedno” (J 17, 21), czyli odziedziczył od Boga „służbę pojednania” (Por. 2 Kor 5, 18). Jan Paweł II nawiązując do dzieła świętych Cyryla i Metodego przypomina, że „być chrześcijaninem w naszych czasach, oznacza być twórcą komunii w Kościele i społeczeństwie. Służą temu celowi: otwartość ducha ku braciom, wzajemne zrozumienie, gotowość współpracy na drodze wspaniałomyślniej wymiany dóbr duchowych i kulturalnych” (SA 27).

Tradycja cyrylometodiańska jest częścią historii całej Słowiańszczyzny. Prowadzone badania historyczne dotyczące misji, jaką spełniali obaj Bracia Grecy, wykazały na jej otwartość, co jest sprawą pierwszoplanową w kwestii inkulturacji. Podczas homilii wygłoszonej w Bratysławie Jan Paweł II nawiązując do dziedzictwa apostołów Słowian stwierdził, że od czasów przybycia świętych Braci Soluńskich „kultura i życie religijne Słowaków w swoich wielorakich przejawach są naznaczone wiarą chrześcijańską, która przepływa przez całą ich historię, jako życiodajna woda: niekiedy płynie pod ziemią, kiedy indziej przenika na powierzchnię, ale zawsze jest tajemnym

⁴Myšlienka „sesterských Cirkví” je plne ekumenická a predstavuje jednu zo starokresťanských ekzeziologických kategórií a zároveň predstavuje „nejaký model určujúci kvalitu vzťahov medzi kresťanskými spoločnosťami v prvom tisícročí”. *Sesterské Cirkvi, ktoré vnášajú „veľkú hodnotu pre súčasnú teológiu [...] a vzácny prínos pre skutočne ekumenickú teológiu jednej, svätej, katolíckej a apoštolskej Cirkvi”*. Por. Z. G l a e s e r: *Ku ekzeziológii „Košciółów siostrzanych”*. Studium ekumeniczne. Opole 2000, passim.

⁵J á n P a v o l II.: *Homília počas svätej omše slávenej na námestní pred katedrálou (Gniezno, 3. júna 1997)*. V: *Jan Paweł II. Pielgrzymki do Ojczyzny*. Red. J. P o n i e w i e r s k i. Kraków 1999, s. 4.

⁶Toto porovnanie, že kresťanstvo a Európa potrebuje dve pľúca, aby mohli slobodne a plne dýchať, povedal Ján Pavol II. po prvý raz na ekumenickom stretnutí v Paríži, v júni 1980. Por. J a n P a w e ł II.: *Dusza słowiańska należy do Wschodu i do Zachodu*. *OsRomPol 5–6/1983*, s. 26.

⁷J á n P a v o l II.: *Príhovor adresovaný Rade konferencie biskupov Európy zhromaždených na plenárnom zasadnutí (19. decembra 1978)*. V: *Co Jan Paweł II mówi o zjednoczeniu Europy*. Oprac. P. D y r d a. Tłum. E. R o g o w i e c. Kraków 2003, s. 21.

⁸J. S t r z e l c z y k: *Apostołowie Europy*. Warszawa 1997, s. 172.

⁹T. P i k u s: *Ekumeniczne przesłanie Jana Pawła II w kontekście jego pielgrzymek do ojczyzny*.

V: *Pontyfikat ekumenicznej nadziei. Z Janem Pawłem II na drogach ekumenii*. Red. Z. G l a e s e r. Opole 2008, s. 388.

¹⁰J á n P a v o l II.: *Apoštolský list Euntes in mundum z príležitosti tisícročia krstu Kyjevskej Rusi z 25. januára 1988*. V: *Co Jan Paweł II mówił...*, s. 107.

sokiem zapewniającym wzrost i rozkwit drzewa, które przynosi obfite owoce świętości, pracowitości i świętości.”¹⁴

¹J a n P a w e ł II.: *Akt Europejski. Santiago de Compostella, 9 listopada 1982*. W: S. S o w i Ń s k i, Z. Z e n d e r o w s k i: *Europa droga Kościoła. Jan Paweł II o Europie i europejskości*, Wrocław–Warszawa–Kraków 2003, s. 193.

²Por. *Ryszard Łuźny. Myśl słowiańska Jana Pawła II*. Red. J. Orłowski, A. Woźniak. Lublin 2008, passim; R. Ł u ź n y: *Encyklika słowiańska. „Więź” 1/1986*, passim.

³Por. *Jan Paweł II: List apostolski Egregiae virtutis (31 grudnia 1980 r.)*. AAS 1981, Vol. 73, 1.

⁴Idea „Košciółów siostrzanych” jest w pełni ekumeniczna i stanowi jedną ze starochrześcijańskich kategorii ekzeziologicznych, a zarazem stanowi „niejako model określający jakość relacji między chrześcijańskimi wspólnotami w pierwszym tysiącleciu”. *Košcióły siostrzane, które wnoszą „ogromną wartość dla współczesnej teologii [...] i cenny wkład dla prawdziwie ekumenicznej teologii jednego, świętego, katolickiego i apostolskiego Kościoła”*. Por. Z. G l a e s e r: *Ku ekzeziológii „Košciółów siostrzanych”*. Studium ekumeniczne. Opole 2000, passim.

⁵J a n P a w e ł II.: *Homilia w czasie mszy świętej odprawionej na placu przed katedrą (Gniezno, 3 czerwca 1997 r.)*. W: *Jan Paweł II. Pielgrzymki do Ojczyzny*. Red. J. P o n i e w i e r s k i. Kraków 1999, s. 4.

⁶To porównanie, że chrześcijaństwu i Europie potrzebne są dwa płuca, by swobodnie i w pełni oddychać, Jan Paweł II po raz pierwszy wypowiedział na spotkaniu ekumenicznym w Paryżu, w czerwcu 1980 roku. Por. J a n P a w e ł II.: *Dusza słowiańska należy do Wschodu i do Zachodu*. *OsRomPol 5–6/1983*, s. 26.

⁷J a n P a w e ł II.: *Przemówienie skierowane do Rady Konferencji Biskupów Europy zgromadzonych na posiedzeniu plenarnym (19 grudnia 1978)*. W: *Co Jan Paweł II mówi o zjednoczeniu*

¹¹ *J a n P a v o l II.: Príhovor počas audiencie pre účastníkov VI. Sympózia Rady konferencie biskupov Európy na tému: „Sekularizácia a evanjelizácia dnes v Európe”. V: Co Jan Paweł II mówił..., s. 315.*

¹² *Ibidem, s. 314.*

¹³ *Por. J a n P a w e ł II: Tu znajduje się kamień węgielny europejskiej jedności. OsRomPol 5 /1990, s. 24.*

¹⁴ *J a n P a w e ł II: Duch Boży nigdy nie opuścił ludu, który żyje na Słowacji. OsRomPol nr 4/1990, s. 27.*

Europy. Oprac. P. D y r d a. Thum. E. R o g o w i e c. Kraków 2003, s. 21.

⁸ *J. S t r z e l c z y k: Apostołowie Europy. Warszawa 1997, s. 172.*

⁹ *T. P i k u s: Ekumeniczne przesłanie Jana Pawła II w kontekście jego pielgrzymek do ojczyzny. W: Pontyfiikat ekumenicznej nadziei. Z Janem Pawłem II na drogach ekumenii. Red. Z. G l a e s e r. Opole 2008, s. 388.*

¹⁰ *J a n P a w e ł II: List apostolski Euntes in mundum z okazji tysiąclecia chrztu Rusi Kijowskiej z 25 stycznia 1988 roku. W: Co Jan Paweł II mówił..., s. 107.*

¹¹ *J a n P a w e ł II: Przemówienie wygłoszone podczas audiencji dla uczestników VI Sympozjum Rady Konferencji Biskupów Europy, na temat: „Sekularyzacja i ewangelizacja dzisiaj w Europie”. W: Co Jan Paweł II mówił..., s. 315.*

¹² *Ibidem, s. 314.*

¹³ *Por. J a n P a w e ł II: Tu znajduje się kamień węgielny europejskiej jedności. OsRomPol 5 /1990, s. 24.*

¹⁴ *J a n P a w e ł II: Duch Boży nigdy nie opuścił ludu, który żyje na Słowacji. OsRomPol nr 4/1990, s. 27.*

Kňaz Leszek Łysień
Teologický inštitút – Bielsko Biala

POHLADY JÁNA PAVLA II. NA BYTOSŤ ČLOVEKA

Náčrt pozadia integrálneho myslenia o človeku Jánom Pavlom II.

Všetka aktivita K. Wojtyły (tak vpísaná do intelektuálnej, vedeckej, pisateľskej zvedavosti ako aj do pastoračných aktivít) je nasmerovaná na človeka v celom nevysloviteľnom bohatstve jeho jestvovania. Kontext (tak kultúrny ako aj spoločenský, politický a ekonomický), v akom prichodí Jánovi Pavlovi II. bojovať o plný, viacstranný, adekvátny obraz človeka, je zúbožený a zdevastovaný. V myslení o človeku neobyčajne silno dávajú o sebe vedieť redukcionizmy rôzneho druhu (biologické, ekonomické, genetické, štrukturalistické, materialistické). Postmodernistická kultúrna formácia je podšitá nihilizmom, cynickým pragmatizmom, relativizmom, permisivizmom. 20. storočie bolo nazvané storočím masového človeka, priemerného, oddávajúceho sa nehanebnému konzumu, posunutého do svojského konzumného idiotizmu. Integrálne myslenie človeka (zohľadňujúce viacrozmernosť ľudského jestvovania) bude teda polemikou s onými chybnými (zúboženými) víziami človeka. Dajme zaznieť G. Realnemu, ktorý výstižne charakterizuje „márny čas“ postindustriálnej epochy: „Masiek nihilizmu je veľa, dve z nich sú najviac imponujúce a nebezpečné. Po prvé scientizmus: nie veda ako taká, ale jej absolutizácia

Ks. Leszek Łysień
Instytut Teologiczny – Bielsko Biala

JANA PAWŁA II WGLĄDY W ISTOTĘ CZŁOWIEKA

Zarys tła myślenia integralnego o człowieku przez Jana Pawła II

Wszelka aktywność K. Wojtyły (zarówno wpisana w ciekawość intelektualną, naukową, pisarską, jak i duszpasterskie inicjatywy) ukierunkowana jest na człowieka w całym niewyraźnym bogactwie jego jeststwa. Kontekst (zarówno kulturowy, jak i społeczny, polityczny, ekonomiczny), w jakim przychodzi się zmagać Janowi Pawłowi II o pełny, wielostronny, adekwatny obraz człowieka jest zubożony i zdevastowany. W myśleniu o człowieku dają o sobie znać w niezwykle mocny sposób różnego rodzaju redukcjonizmy (biologiczne, ekonomiczne, genetyczne, strukturalistyczne, materialistyczne). Postmodernistyczna formacja kulturowa podszyta jest nihilizmem, cynicznym pragmatyzmem, relatywizmem, permisywizmem. XX stulecie nazwane zostało wiekiem człowieka masowego, przeciętnego, oddającego się bezwstydną konsumpcji, posuniętej do swoistego idiotyzmu konsumpcyjnego. Myślenie integralne człowieka (uwzględniające wielowymiarowość jeststwa ludzkiego) będzie zatem polemiką z owymi błędnymi (zubożonymi) wizjami człowieka. Oddajmy głos G. Realnemu, który przenikliwie charakteryzuje „czas marny” epoki postindustrialnej: „Masek nihilizmu jest wiele, dwie z nich są najbardziej imponujące i niebezpieczne. Po pierwsze

a zbožstvenie, ktoré rodia v ľuďoch presvedčenie, že môžu poznať pravdu len pomocou vedeckých nástrojov. V dôsledku scientizmu neguje poznávaciu hodnotu viery, a teda aj náboženstva. Po druhé, technicizmus: tiež v tomto prípade nie technika ako taká, ale jej absolutizácia a zbožstvenie. Nieкто zistil, že to už nie Kristus nám povie <vstaň a chod'>, ale veda a technika, ktoré nás budú uzdravovať zo všetkého zla.

Mnohí sú presvedčení, že technika a moderné technológie vedú k <rozšíreniu človeka>, umocneniu jeho sily a k ontologickému vzrastu. Avšak to je veľká chyba. Lebo správne uvažuje Jean Baudrillard: <Všetky naše technológie sa môžu zdať nástrojom sveta, o ktorom súdime, že nad ním vládne, zatiaľ čo práve svet sa vnuká touto aparátúrou, ktorej sme len operátory>. Teda moderné technológie nemožno vnímať ako <rozšírenie človeka>, treba v nich skôr vidieť <strácanie človeka>, čiže ontické zuboženie, stratu slobody.”¹ V špecifike technického, procedurálneho, kalkulujúceho myslenia devastujúceho ľudského ducha privádzajú ho do jedného rozmeru vynikajúco uvádza S. Grygiel:

„Technické myslenie (...) opanovalo našu myseľ, našu vedu, naše postupovanie – podrobujeme mu človeka, o ktorom prestaneme myslieť v láske, viere a nádeji. Technické myslenie nám káže priblížiť sa k všetkej skutočnosti z tej strany, z ktorej sa nám ona podrobí. Metafyzik by povedal: zo strany matérie, poňatej ako potenciálnosť neurčená žiadnym aktom. A pretože matéria ako taká je nepoznatelná, tak technické myslenie sa zachytilo prvého jej aktu, ktorým je láska. Prostredníctvom množstva, nevyhnutnej podmienky uvažovania, technické myslenie sa snaží ovládnuť bytie. V dôsledku potom vlada nad ním je založená na účte: jazyk účtu spracuje všetko a to, čo sa mu nepoddá, odsúva nabok, prečiarkne, dávajúc začiatok ničenia sveta a človeka.”²

scjentyzm: nie nauka jako taka, ale jej absolutyzacja i ubóstwienie, które rodzą w ludziach przekonanie, iż mogą poznać prawdę jedynie za pomocą narzędzi naukowych. W konsekwencji scjentyzm neguje poznawczą wartość wiary, a więc i religii. Po drugie, technicyzm: także w tym wypadku nie technika jako taka, ale jej absolutyzacja i ubóstwienie. Ktoś stwierdził, że to już nie Chrystus powie nam <wstań i chodź>, lecz nauka i technika, które będą nas uzdrawiać z wszelkiego zła.

Wielu jest przekonanych, że technika i nowoczesne technologie, prowadzą do <poszerzenia człowieka>, spotęgowania jego mocy i do ontologicznego wzrostu. Jednak to wielki błąd. Słusznie bowiem zauważa Jean Baudrillard: <Wszystkie nasze technologie mogą się wydawać narzędziem świata, o którym sądzimy, że nad nim panujemy, gdy tymczasem to świat narzuca się poprzez tę aparaturę, której jesteśmy jedynie operatorami>. Zatem nowoczesnych technologii nie można traktować jako <poszerzenia człowieka>, należy w nich raczej widzieć <wyparcie człowieka>, czyli ontyczne zubożenie, utratę wolności.”¹ W specyfikę myślenia technicznego, proceduralnego, kalkulującego, dewastującego ducha ludzkiego, sprowadzającego go do jednego wymiaru, znakomicie wprowadza również S. Grygiel:

„Myślenie techniczne (...) opanowało nasz umysł, naszą naukę, nasze postępowanie – poddajemy mu człowieka, o którym przestajemy myśleć w miłości, wierze i nadziei. Myślenie techniczne káže nam zbliżyć się do wszelkiej rzeczywistości od tej strony, od której ona nam się poddaje. Metafyzik powiedziałby: od strony materii, pojętej jako potencjalność nie określona przez żaden akt. A ponieważ materia jako taka jest niepoznawalna, więc myślenie techniczne uczepiło się pierwszego jej aktu, jakim jest ilość. Po- przez ilość, niezbędny warunek rozumowania, techniczne myślenie stara się zawładnąć bytem. W konsekwencji władza nad nim polega na rachunku:

Pohľad do tajomstva človeka. Adekvátna antropológia Jána Pavla II.

V biblickej tradícii je zapísané presvedčenie o nevyjadriteľných hĺbiniach ľudského jestvovania, ktoré bolo v konečnom dôsledku povolané k bytiu na podobu odzrkadľujúcu Boha. Odtiaľ tá fráza žalmistu: profunditas est homo, et cor eius abyssus (Hĺbočina je človek a jeho srdce priepasť. Ž 64,7) Myšlenie pápeža sa napája už pri svojich základoch šťavou tejto tradície. Tie krúžia v ďalších dielach, ktoré sú svedectvom boja o získanie adekvátneho pohľadu na jestvovanie človeka. Teda najprv sú Lubelské prednášky, potom Láska a zodpovednosť, následne najviac vyzretá antropológická práca Osoba a čin, ďalej pápežské encykliky: Redemptor hominis, Dives in misericordia, Veritatis splendor, nakoniec revolučná teológia tela, práčne vnášaná v rámci stredajších katechéz a nazvaná Ako muža a ženu stvoril ich. Možno spolu s kňazom T. Styczniom tieto milové kamene zamýšľania sa nad človekom nazvať kapitolami veľkého traktátu o človeku, magnou charta hominis. V už spomínaných stredajších katechézach (zobieraných v knihe Ako muža a ženu stvoril ich) sa objavuje termín „adekvátna antropológia“. Jej úlohou je: „rozumieť a vysvetliť človeka v tom, čo je bytostne ľudské“. Adekvátna antropológia sa teda pohybuje v oblasti mnohých diskurzov: biblickej, teologickej, filozofickej antropológie. To na úrovni tak myšlenej antropológie sa bude diať žriedlová polemika z blúdení antropológických redukcionizmov každého druhu. V najhlbších vrstvách je človek podobný Bohu a preto je schopný prekračovať vzniknutú situáciu, prerásť každého tu – a – teraz. Ako naznačuje pápež v rozhovoroch s Frossardom, človek nie je dokončeným bytím, je v ňom niečo nedokončené, štrbina otvárajúca ho na nekonečnosť, čo sa tiež javí ako príčina neustáleho nepokoja a nenasýtenia, zapísaného do samého srdca človeka. Frossard sa pýta, pápež odpovedá – nadväzujúc na pri-

jezyk rachunku obrabia wszystko, a to, co mu się nie poddaje, usuwa na bok, przekreśla, dając początek niszczeniu świata i człowieka.”²

Wgląd w tajemnicę człowieka. Jana Pawła II antropologia adekwatna

W tradycję biblijną wpisane jest przeświadczenie o niewyrażalnych głębiach jestestwa ludzkiego, które zostało w końcu powołane do istnienia na podobieństwo otchłanego Boga. Stąd owa fraza psalmisty: profunditas est homo, et cor eius abyssus (ale wewnątrz człowieka – serce jest niezgłębione, Ps. 64, 7). Myślenie Papieża karmi się u samych swoich fundamentów sokami tej tradycji. One krążą w kolejnych dziełach, będących świadectwem zmagania o uzyskanie adekwatnego wglądu w istotę człowieka. Więc najpierw są Wykłady lubelskie, potem Miłość i odpowiedzialność, następnie najbardziej dojrzała praca antropológiczna Osoba i czyn, dalej papieskie encykliky: Redemptor hominis, Dives in misericordia, Veritatis splendor, wreszcie rewolucyjna teologia ciała, mozolnie wznoszona w ramach katechez śródowych a zatytułowana Mężczyzną i niewiastą stworzył ich. Można za ks. T. Styczniem owe kamienie milowe wmyślenia się w człowieka nazwać rozdziałami wielkiego traktatu o człowieku, magna charta hominis.

We wspomnianych już katechezach śródowych (zebranych w tomie Mężczyzną i niewiastą stworzył ich) pojawia się termin „antropologia adekwatna”. Jej zadaniem jest: „rozumieć i tłumaczyć człowieka w tym, co istotowo ludzkie”. Antropologia adekwatna zatem porusza się w obrębie wielu dyskursów: antropologii biblijnej, teologicznej, filozoficznej. To na terenie tak pomysłanej antropologii dokonywać się będzie źródłowa polemika z wszelkiego rodzaju błędzeniami antropológicznymi redukcionizmów. W najgłębszych warstwach jest człowiek podobny Bogu i dlatego zdolny do przekraczania każdej zastanej sytuacji, pr-

rodzenosť danú človekovi, prirodzenosť nedokončenú, otvorenú na radikálnu Transcendenciu. Frossard: Ak je to tak, či by nebolo nebezpečenstvom dnešného sveta robiť z človeka dokončené bytie, alebo prostredníctvom zapojenia ho do systému absolútne nepreniknuteľného na to, čo je nekonečné – alebo cez uzatvorenie v ňom tej štrbiny pomocou rôznych medicckých činností, takých, ako je vnímanie jeho duchovných aspirácií ako zlých snov vyvolaných poruchou pečene alebo ako pokus liečiť ho z Boha pomocou upokojujúcich prostriedkov.”³ V odpovedi pápež ukazuje nebezpečenstvo praktického materializmu, vedúceho k základu konzumizmu, v dôsledku ktorého sa objavuje druh flirtovania so svetom, kulminujúci dokaličeným a frustrujúcim prispôbovaním sa mu. Ideológia konzumizmu mieri k tomu, „aby človeka presvedčila, že on je dokončeným bytím, to znamená úplne prispôbeným štruktúre viditeľného sveta, a tento svet je pre neho jediným systémom vzťahov – tak keď ide o počiatok, ako aj o koniec, tak keď ide o rozsah myslenia ako aj o škálu činností. Mimo tejto štruktúry, čoraz presnejšie poznávanej pomocou mnohých jednotlivých vied, by človek nemal východisko.”⁴ Týmto spôsobom opisuje pápež ideológiu terrizmu (pojmem zavedený J. Tischnerom, od terra – zem), podľa ktorej sa osud človeka uzatvára v hraniciach dočasnosti, predstavujúcej mieru naplnenia človeka. Integrálna vízia človeka tu slúži sledovaniu patológie, znetvorujúcej obraz človeka, podrobujúc ho rôznym redukčným procedúram, oddeľujúc ho od jeho vlastnej hĺbky, v ktorej je zapísaná podoba Bohu, hoci zranená a spustošená prvotným hriechom. Avšak fundamentom adekvátnej antropológie zostane biblická tradícia. Autor diela *Osoba a čin* píše: „Biblické texty obsahujú v sebe zásadné elementy práve takejto antropológie.” Predtým zas podčiarkoval: „Pri dôkladnom zamyslení sa nad týmto textom – celým archaickým tvarom narácie, ktorá odhaľuje svoj prvotne mýtický charakter – nachádzame v ňom <in nucleo>

zerastania každého tu – i – teraz. Jak zaznača Papež w rozmowach z Frossardem, człowiek nie jest istotą wykończoną, istnieje w nim coś niedokonanego, szczelina otwierająca go w stronę nieskończoności, co też jawi się jako przyczyna nieustannego niepokoju i nienasyceńa, wpisanych w samo serce człowieka. Pyta Frossard, odpowiada Papeż – nawiązując do natury zadanej człowiekowi, natury niewykończonej, otwartej na radykalną Transcendencję. Frossard: Jeżeli tak jest, czyż niebezpieczeństwem dzisiejszego świata nie byłoby robienie z człowieka istoty wykończonej, albo poprzez włączenie go do systemu absolutnie nieprzenikliwego na to, co nieskończone – albo poprzez zamykanie w nim owej szczeliny przy pomocy różnych działań medycznych, takich, jak traktowanie jego aspiracji duchowych jako złych snów, wywołanych zaburzeniami wątroby lub jak próby leczenia go z Boga za pomocą środków uspokajających”.³ W odpowiedzi Papeż wskazuje niebezpieczeństwo materializmu praktycznego, prowadzącego do postawy konsumpcyjnej, w wyniku której pojawia się rodzaj flirtowania ze światem, kulminujący okaleczonym i frustrującym dopasowaniem się do niego. Ideologia konsumizmu zmierza do tego „aby człowieka przekonać, że jest on bytem wykończonym, to znaczy ostatecznie dopasowanym do struktury świata widzialnego, a ten świat jest dla niego jedynym systemem odniesienia – zarówno gdy chodzi o początek, jak i o kres, zarówno gdy chodzi o obszar myślenia, jak też o skalę działania. Poza tę strukturę, coraz dokładniej poznawaną przy pomocy wielu nauk szczegółowych, człowiek nie miałby wyjścia”.⁴ W ten sposób opisuje Papeż ideologię terryzmu (pojęcie wprowadzone przez J. Tischnera, od terra – ziemia), według której los człowieka zamyka się w granicach doczesności, stanowiącej miarę spełnienia człowieka. Integralna wizja człowieka służy tutaj tropieniu patologii, zniekształcających obraz człowieka, poddających go różnorodnym procedurom redukcyjnym, odcinającym go od jego własnej głębi,

takmer všetky tieto elementy analýzy človeka, na ktoré sa stala citlivá novodobá, a zvlášť moderná filozofická antropológia.”⁵ Tu otvára pápež možnosť viesť interdisciplinárny diskurz. Biblické texty (ich symbolický potenciál) privolávajú silou svojho výrazu (a jeho jednoduchosťou a presnosťou) moderné fenomenologické analýzy a dosiahnutie filozofickej hermeneutiky. Tak sú na onen preklad otvorené. Komentátor diela Jána Pavla II. podčiarkuje: „S analogickou transkripciou biblického obrazu na filozofické termíny máme do činenia vtedy, keď Ján Pavol II. analyzuje zmysel prvotnej samoty. Podľa neho prežitie samoty je miestom rozpoznania – elementárneho rozpoznania a zároveň hlbokého – svojej identity. <Samota označuje tak identitu človeka, ktorá sa buduje sebauvedomením> (Ako muža a ženu stvoril ich, s. 27). Prostredníctvom svojej samoty vo svete, prostredníctvom schopnosti rozpoznania, že chýba jemu podobný, človek – tak elementárne, čo prenikavo odhaľuje vlastnú svojskosť. Môžeme povedať, že práve v samote najradikálnejšie natrafím na seba samého, sám pre seba sa stávam problémom. Nemôžem seba umlčať. Moje sebauvedomenie sa intenzívne formuje v mojej skúsenosti samoty.”⁶

Spôsob, akým K. Wojtyła upravuje filozofickú antropológiu, ukazuje na jej tesné prepojenie s teológiou a metafyzikou. Filozofický diskurz o človeku by sa mal otvárať nielen pre empirické vedy (biológia, paleontológia, medicína), ale aj o disciplíny nad-empirické (teológia, metafyzika, etika). Zo samého vnútra tajomstva človeka sa vytvára otázka o Bohu. Podmienkou správne chápanej interdisciplinárnosti je postoj dovoľujúci byť tomu, čo je, len jemu vlastným spôsobom. Boh je Bohom, človek človekom, svet svetom. Keď autarkické ľudské ratio vnucuje na skutočnosť fantazmaty svojich arbitrálnych projektov, nemá konca spleť všetkého so všetkým: Boh sa stane svetom, svet Bohom, človek sa rozťapa v bezosobnej karikatúre Boha, stvoren-

w ktorú wpisane jest podobieństwo do Boga, choćby zranione i spustoszone przez grzech pierworodny.

Fundamentem wszakże antropologii adekwatnej pozostaje tradycja biblijna. Pisze autor Osoby i czynu „Teksty biblijne zawierają w sobie zasadnicze elementy takiej właśnie antropologii.” Wcześniej zaś będzie podkreślał: „Przy gruntownym wmyśleniu się w ten tekst – poprzez cały archaiczny kształt narracji, która ujawnia swój pierwotnie mityczny charakter – znajdujemy w nim <in nucleo> prawie wszystkie te elementy analizy człowieka, na które stała się wrażliwa nowożytna, a zwłaszcza współczesna antropologia filozoficzna.”⁵ Otwiera tutaj Papież możliwość prowadzenia dyskursu interdyscyplinarnego. Teksty biblijne (ich symboliczny potencjał) przywołują siłą swojego wyrazu (i jego prostotą i celnością) współczesne analizy fenomenologiczne i osiągnięcia hermeneutyki filozoficznej. Są zatem na ów przekład otwarte. Komentator dzieła Jana Pawła II podkreśla: „Z analogiczną transkrypcją biblijnego obrazu na filozoficzne terminy mamy do czynienia wtedy, gdy Jan Paweł II analizuje sens pierwotnej samotności. Jego zdaniem przeżycie samotności jest miejscem rozpoznania – rozpoznania elementarnego, a równocześnie głębokiego – swej podmiotowości. <Samotność oznacza zatem podmiotowość człowieka, która buduje się poprzez samoświadomość> (Mężczyzną i niewiastą..., s. 27). Poprzez swą samotność w świecie, poprzez zdolność rozpoznawania braku podobnych sobie, człowiek tyle elementarnie, co dojmująco odkrywa własną swoistość. Można powiedzieć, że to właśnie w samotności najradykałniej natrafiam sam na siebie, sam dla siebie staję się problemem. Nie mogę siebie pominąć. Moja samoświadomość intensywnie kształtuje się w moim doświadczeniu samotności.”⁶

Sposób, w jaki K. Wojtyła uprawia antropologię filozoficzną, wskazuje na jej ścisłe powiązania z teologią oraz metafizyką. Filozoficzny dyskurs o człowieku winien otwierać się nie tylko na nauki empiryczne (biologia, paleontologia, me-

né skutočnosti (ľudia, rasy, triedy, práva trhu) sú pozdvižované na hodnosť Absolútna. Personalistická metóda Wojtyły pulzuje svojím rytmom: ontologicko-axiologické analýzy vedú (smerované požiadavkou transcencie) k etickému rozmeru, ten sa zase dožaduje doplnenia metafyzickou a náboženskou perspektívou.

Záver

Skláňanie Jána Pavla II. nad tajomstvom človeka nadobúdalo rôzne formy. Raz to bol pápežov spor o človeka s modernou epochou, epochou pohľadania a deptania dôstojnosti človeka, inokedy pretie sa s myslením o človeku ponorenom v minulosti. Wojtyła bol presvedčený, že v súčasnosti máme do činenia s falošným humanizmom, neplným, ktorý človeka vníma ako plastický, pružný materiál (vzhľadom na človeka všetko, čo je technicky možné, je nielen povolené, ale aj požadované), predmet technických manipulácií, neuznávajúci žiadne hranice. Pozorne sa zahľadiac na človeka pápež odhaľuje nepodkopateľné pravdy, vpísané do jeho bytia. Konštatuje: „Zhubným paradoxom tejto epochy je, že napriek údajnému humanizmu, nakoniec zbavíme hodnoty ľudskú osobu, činiac z nej ekonomickú jednotku, ideologickú kategóriu, predstaviteľa triedy, rasy či etnika.”⁷

Integrálne myslenie Wojtyły zahŕňajúce človeka sa pohybuje na mnohých úrovniach. Na filozofickej úrovni – používajúc metódy filozofického diskurzu (autónómia rozumu) odhaľuje Wojtyła hlbokú štruktúru človeka – osoby prostredníctvom činu. Takto odhalená štruktúra pomocou rozumu sa dožaduje adekvátneho vysvetlenia. Pápež ho nachádza v Biblickom zjavení, ktoré ukazuje človeka ako obraz a podobu Boha. Potom udalosti Vtelenia najplnšie odhaľujú ľudský rozmer (je akoby ex-

dycyna), ale rovněž na disciplíny ponad – empirické (teológiu, metafyziku, etiku). Z samej vnútra tajemnice človeka vyľania sa otázka o Boga. Váňom popravne upravianej interdisciplinárnosti jest postava pozvalajúca býť temu, co jest, w jemu tylko właściwy sposób. Bóg jest Bogiem, człowiek człowiekiem, świat światem. Kiedy autarkiczne ludzkie ratio narzuca na rzeczywistość fantazmaty swoich arbitralnych projektów, nie ma kresu gmatwaninie wszystkiego ze wszystkim: Bóg staje się światem, świat Bogiem, człowiek rozpada się w bezosobowej karykaturze Boga, rzeczywistości stworzone (państwo, rasę, klasę, prawa rynku) podnosi się do rangi Absolutu. Personalistyczna metoda Wojtyły pulsuje swoistym rytmem: analizy ontologiczno – aksjologiczne prowadzą (kierowane wymogiem transcencji) do wymiaru etycznego, ten zaś domaga się dopełnienia perspektywą metafizyczną i religijną.

Zakończenie

Jana Pawła II pochylenie się nad tajemnicą człowieka przybierało różne postaci. Raz był to spór o człowieka z epoką współczesną Papieżowi, epoką pogardy i deptania godności człowieka, kiedy indziej spieranie się z myśleniem o człowieku zanurzonym w przeszłości. Wojtyła był przekonany, że współczesnie mamy do czynienia z humanizmem fałszywym, niepełnym, który człowieka pojmuje jak plastyczne, giętkie tworzywo (w odniesieniu do człowieka wszystko, co technicznie możliwe, jest nie tylko dozwolone, ale i pożądane), przedmiot technicznych manipulacji, nie uznających żadnych granic. Uważnie wpatrując się w człowieka, Papież odsłania wbudowane w jego kondycję niepodważalne prawdy. Konstatuje: „Zgubnym paradoksem tej epoki jest, że pomimo rzekomego humanizmu, ostatecznie odwartościowuje osobę ludzką, czyniąc z niej jednostkę ekonomiczną, kategorię ideologiczną, wyraziela klasy, rasy czy etniczności.”⁷

plóziou tohto rozmeru). Úroveň biblického diskurzu, teologickej reflexie, osvetľuje úroveň filozofického uvažovania nad človekom, odhaľujúc jeho nové možnosti.

Úroveň filozofickej reflexie odôvodňuje odvolanie sa na teologický diskurz, ako správneho objasnenia týchto údajov, ktoré filozofická myseľ odhalila. Nachádzame sa tak v hermeneutickom kruhu, v ktorom je nemožné vylúčenie Boha zo správneho myslenia o človeku, a naopak, myslenie o Bohu žiadnym spôsobom nemôže abstrahovať od človeka.

¹ G. Reale, A. Scola: *Dialog o wartości człowieka*, przeł. E. Iwo – Zieliński OFMConv., Warszawa 2009, s. 27–28.

² S. Grygiel: *Kimże jest człowiek*, Kielce 1995, s. 291.

³ A. Frossard: „Nie lękajcie się”. *Rozmowy z Janem Pawłem II*, przekł. A. Turowiczowa, Watykan 1982, s. 113–114.

⁴ Tamże, s. 117.

⁵ Jan Paweł II: *Mężczyzną i niewiastą stworzył ich*, Liberia Editrice Vaticana, 1986, s. 55, 14–15.

⁶ M. Grabowski: *Historia upadku. Ku antropologii adekwatnej*, Kraków 2006, s. 19.

⁷ Cyt za: G. Weigel: *Świadek nadziei*, przekł. zbiorowy, Kraków 2005, s. 116.

Obejmująca człowieka integralnie myśl Wojtyły porusza się na wielu płaszczyznach. Na poziomie filozoficznym – stosując metody dyskursu filozoficznego (autonomia rozumu) odsłania Wojtyła głęboką strukturę człowieka – osoby poprzez czyn. Tak odsłonięta za pomocą rozumu struktura domaga się adekwatnego wyjaśnienia. Znajduje je Papież w Biblijnym Objawieniu, które pokazuje człowieka jako obraz i podobieństwo Boga. Potem wydarzenie Wcielenia najpełniej odsłania ludzki wymiar (jest jakby tego wymiaru eksplozją). Poziom biblijnego dyskursu, refleksji teologicznej, oświecla poziom namysłu filozoficznego nad człowiekiem, odsłaniając nowe jego możliwości.

Poziom filozoficznej refleksji uzasadnia odwołanie się do dyskursu teologicznego, jako właściwego wyjaśnienia tych danych, które myśl filozoficzna odsłoniła. Znajdujemy się w ten sposób w kole hermeneutycznym, w którym niemożliwe jest wyłączenie z poprawnego myślenia o człowieku Boga, zaś myślenie o Bogu w żaden sposób nie może abstrahować od człowieka.

¹ G. Reale, A. Scola: *Dialog o wartości człowieka*, przeł. E. Iwo – Zieliński OFMConv., Warszawa 2009, s. 27–28.

² S. Grygiel: *Kimże jest człowiek*, Kielce 1995, s. 291.

³ A. Frossard: „Nie lękajcie się”. *Rozmowy z Janem Pawłem II*, przekł. A. Turowiczowa, Watykan 1982, s. 113–114.

⁴ Tamże, s. 117.

⁵ Jan Paweł II: *Mężczyzną i niewiastą stworzył ich*, Liberia Editrice Vaticana, 1986, s. 55, 14–15.

⁶ M. Grabowski: *Historia upadku. Ku antropologii adekwatnej*, Kraków 2006, s. 19.

⁷ Cyt za: G. Weigel: *Świadek nadziei*, przekł. zbiorowy, Kraków 2005, s. 116.

EURÓPSKA ÚNIA
EURÓPSKY FOND
REGIONÁLNEHO ROZVOJA

Duchaplný cestopis po stopách Jána Pavla II. v našich regiónoch Duchowy przewodnik śladami Jana Pawła II w naszych regionach

*Vydané v roku kanonizácie Jána Pavla II.
Wydano w roku kanonizacji Jana Pawła II*

*Publikácia vydaná v rámci projektu
Duchaplný cestopis po stopách Jána Pavla II. v našich regiónoch,
kód projektu PL-SK/ZA/IPP/III/149.*

Projekt je spolufinancovaný Európskou úniou z prostriedkov Európskeho fondu regionálneho rozvoja a štátnym rozpočtom v rámci Programu cezhraničnej spolupráce Poľsko – Slovenská republika 2007 – 2013.

Vylúčeni zodpovednosť za obsah tejto publikácie nesie Krajská knižnica v Žiline a v žiadnom prípade obsah nemôže byť stotožňovaný s oficiálnym stanoviskom Európskej únie a Žilinského samosprávneho kraja.

*Zostavovateľ: Peter Kubica
Publikované príspevky odzneli na medzinárodnej konferencii Duchaplný cestopis po stopách Jána Pavla II. v našich regiónoch, ktorá sa konala dňa 6. septembra 2013 na Úrade Žilinského samosprávneho kraja.*

*Zodpovedný redaktor: Katarína Šušoliaková
Preklad: Eva Vlčková
Korektúry poľských textov: Teresa Dziemińska, Katarzyna Ruchala
Korektúry slovenských textov: Igor Válek*

*Ilustrácie: Stano Lajda
Fotografie: fotoarchív Žilinského samosprávneho kraja a Krajskej knižnice v Žiline, osobný archív Bogdana Kocureka, Márie Mozolovej, Eubomíra V. Prikrýla, Igora Vargu a Janky Zaymusovej (upozornenie: Fotografie z archívu, hoci nie sú všetky vysokej kvality, sme uprednostnili pre ich obsah a posolstvo.), http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Velk%C3%BD_Rozsutec_MF.JPG Permission.GFDL and CC-BY 3.0
Autori fotografií: Jozef Feiler, Pavel Kolondra, Grzegorz Tymoszuk a Marcin Twardzik,
Vydala Krajská knižnica v Žiline v spolupráci s Ksiežnicou Beskidzkou
Tlač: Tlačiareň P+M, s.r.o.
Grafická úprava: Jana Kollárová*

*© Krajská knižnica v Žiline 2014
ISBN 978-80-85148-80-0
Náklad: 500 exemplárov*

Publikácia je nepredajná.

DUCHAPLNÝ CESTOPIS PO STOPÁCH
JÁNA PAVLA II. V NAŠICH REGIÓNOCH

DUCHOWY PRZEWODNIK ŚLADAMI
JANA PAWŁA II W NASZYCH REGIONACH